

possit in irregularitate contracta. vide supra. Dispensatio.

Ebrietas. Vtrum sit peccatum mortale: Rñ. fm Tho. scda scde. q. d. Immoderatus vsus vini potest contingere tripliciter. Primo vt vtens nesciat potuz immoderatu z inebriare potentē. z sic ebrietas potest esse sine peccato. Et sic de Noe credit. Secdo modo q quis papiat potū esse immoderatus. non tñ estimet posse inebriare. z sic potest esse cuz peccato veniali. Hoc itellige nisi ebrietas sit frequēs: siue assidua. quia fm Alex. de ales. in. ij. seu. dil. xxxij. q. vij. q. cuz homo habeat sufficiens tēpus deliberationis. tenet reprimere motus veniales. ne pcedat regnū peccati siue dominū. nō ergo p diuturnitate: seu assiduitate imputat peccatū mortale. s; p manifestū datur intelligi occultū. s. ipse contemptus rōnis. Tercio modo. qñ quis bene aduertit potū esse immoderatu z inebriantē. z tamē magis vult ebrietatez incurrere: q; a potu abstinere. z talis pprie dicitur ebrius. z sic ebrietas est peccatum mortale.

Quid cū alicui infirmo datur immoderat' potus vel abus causa medicine: Rñ. fm Tho. vbi supra. In hoc casu nō est peccatū. nisi def vsq; ad ebrietatē quia tñ est peccatū mortale.

Ebrietas. vtrū excuset hominē a peccato quod cōmittit: Rñ. fm Rai. si quis in ebrietatē incidit sine culpa. z sit omnino alienus a mente. Certe excusatur. xv. q. j. sane. Si autē culpa sua inebriatus sit. dicunt aliqui q excusat a tanto. sed non a toto. Alij autē dicunt q excusat a toto si nullum habet iudicium rōnis. z hoc pbabilius z verius. z concord. cuz hoc Ray. z ideo excusat penitus ab eo qd fecit in omnimoda amentia. s; nō a causa amentie p qua debet puniri.

Ecclesia. j. cōmuniter

Ecclesia si fundata fuit in alieno solo quid fiet: Rñ. fm Ray. et Hostien. si dominus soli. laicus erat z hoc sciuit z nō contractit sibi imputabitur. z ecclesia libera remanebit. ar. liij. di. si seruus. Si vō ignorauit. ecclesia qppe remanebit constructa z libera: nec efficit laico censualis. s; ille tamē qui construxit tenet dominū seruare indemne vel etiā episcopus si ponendo primarium lapidē. vel postea in cōsecratione ecclesie fuit negligens. s. in examinatione dotis vel māsī. Si vō solum erat alterius ecclesie vel collegij ecclesiastici. debet ei restitui hoc modo q ecclesia constructa fiet sibi subdita quo ad ius patronat'. xij. q. ij. apostolicos. xvij. q. iij. questi.

Ecclesiam nemo edificare potest nisi auctoritate dyocelani. q debet ponere primariū lapidē. crucem figere. z cymiteriū designare. z etiā petere dotem sufficientez assignari. sine qua consecrari non debet. de pse. di. j. nemo. z. c. placuit. Et hodie qdē sufficit q assignet p dote vnus mansus. i. vnum pdium sufficiens. p vno pari boum. totalit' liberū. Extra de cens. c. j.

Exempti nō possunt cōstruere oratoria: sine ecclesias vel capellas in locis nō exemptis. sine licentia dyocelanoz. In locis etiā exemptis nō possunt exempti predicta facere. nisi de licentia vel privilegio sedis apostolice speciali. vt in. c. auctoritate. de pui. li. vj.

Relictū ecclesie vel ad pias causas in testamento etiam minus solenni voluntarie facto. tenet. q de testa. c. relatum. el pmo. z. c. cū esses. vbi condidit panoz. q in relictis ad pias causas. valet quibet vltima voluntas in p̄sentia duoz testiu etiam sine p̄bytero. z iste est proprie casus. d. c. relatum. In alijs vō relictis requirit p̄byter vel duo loco sui: cum alijs duobus testibus. z in hīs relictis ad pias causas non requiritur q testes sint rogati. vel q omnes sint masculi vel q hereditas sit adita. Et generaliter fm Bar. in. l. j. c. de sa. san. ec. in eis cessat omnis solennitas iure ciuili. Jo. tamē an. circa p̄dicta distinguit. q aut loquimur in relictis ad pias causas. z tunc sufficiunt duo testes idonei. siue in foro ecclesiastico: siue seculari. per dictum capitulū relatum. Aut loquimur in relictis ad non pias causas. z tunc: aut loquimur in terr' subiectis ecclesie. z saluanda est decre. cum esses. vt salicet valeat testamentum cum duobus testibus et p̄bytero parochiali. Aut loquimur in terris imperij. z tunc testamentum non valet nisi seruetur solennitas requisita per leges ciuiles. z hec opinio consuetudine roborata seruanda videtur per. l. miuime. ff. de legi. Et fm istam opinionem enitatur correctio legum. z ideo tenenda. Nota. tamen q si pia causa tractetur coram iudice seculari. terminari debet fm canones. z non fm leges fm cōmuniter docto. z non solum in terris ecclesie. sed etiam imperij. Et Inno. z. d. an. dicunt: q si statuto cauetur. q non valeat testamentum. vel vltima voluntas. nisi fuerit positum in memoria libus vel registratum. tale statutum non habet locum in relictis ad pias causas. Similiter si statutum dicat. q mulier non possit testari sine consensu consanguineozum. vt notat Panormitanus in dicto capitulo relatum. Et ex p̄dictis patet q valet testamentum ad pias causas. licet in testamento non fuerit institutio heredis. vel non adita hereditate vel non facta insinuatione testamenti. infra tantū tempus: vel vbi defuerit alia solennitas iure positui. nam sufficit solennitas iurisdictionum et divini.

Sicut in relictis ad pias causas sufficiunt duo testes. Ita ad renocandum tale relictum. Quod intelligitur fm aliquos. quando prius relictum: fuit etiam factum coram duobus testibus. z sic de singulis. Item si voluntas fuit pfecta. ratione voluntatis. sed non publicata prius testator voluit. vt quia testator testamentum manu sua conscripsit. volens postea illud redigi in publicam formam per tabellionem. sed morte vel furore puentus est anteq tabellio vel testes venirent. valebit testamentum tale quo ad pias causas. dummodo p̄ter illā fuisse scripturā dicti testantis. fm Bar. in. l. in testamento. ff. de fideicō. lib. quia licet nō sit

perfecta voluntas. est tamen voluntas. et dicit se in facto consuluisse. Et placet panoz. in. c. j. de suc. ab inte. etiā in casu quo testamentū adhuc nō fuisset perfectū. puta quia incepit facere testamentū etiā p tabellionē. et nō pfectur: morte vel furore puentus quia sufficit qd legatū vel dispositio erat pfecta. vt puta. quia transierat ad alia legata. nā non potest negari qm hic sit cōsensus naturalis. et sic fuit pfecta rōne voluntatis. licet nō rōne solemnitatis. Et panoz. dicit forte idēz posse teneri inter liberos. p l. si. l. fami. her.

Sed pone. testator qui multū reliquit decessit. deinde miraculose surrexit: an possit testamentū reuocare maxime ad pias causas: **Rū. Bar. in. l. j. l. de sa. san. ec.** dicit qd duplex ē resurrectio. Qui dam enī surrexit: iterū mouitur. sicut lazarus. et testamentū eius p resurrectionē reuocat. sicut per natiuitatē filij: quē nō putauit sibi nasciturū. vt dicit Aug⁹. xvij. q. iij. c. fi. Secūdo modo quidā resurrexit gloriatus. iterū nō mouitur. sicut xp̄s. et sic facient oēs in generali resurrectione. tūc iste nō posset reuocare. Et p hoc facit. qd nō cessat causa ppter quā facta sunt relicta. nā quia q̄s nō potest vti bonis suis. ideo alijs legat. l. senatus. §. donatio. ff. de do. causa mor. Sed hic quis resurrexit nō tamen illis bonis potest vti. quia tales non comedunt rē.

Quidē emptū fuerit de pecunia ecclesie. eius erit. xij. q. iij. c. j. et q. v. c. firū. qd adeo vtz est: qd si clericus hz pecuniā de p̄benda siue ecclesie sua. et inde emat prediū. licet illā pecuniā potuisset dare alijs intuitu pietatis. nō tū dare pōt prediū. quia statim acquisitū fuit ecclesie. siue emptū fuerit nomine ecclesie: siue nomine alieno. extra de pec. cleri. c. j. et. c. in q̄rendū. Et ppter hoc non pōt clericus illud alienare. Eodem modo si quis de pecunia ecclesie quam habuit furto vel rapina: seu depositio: possessionē sibi emit. quia ecclesie fit. vt dictum est **Idē panoz. in. d. c. inquirendū.** post glo. q̄ notat tres casus in quibz res emptā ex pecunia alterius efficit illius cui? erat pecunia. vt in milite: minore et ecclesia. licet **Hosti. dicat** qd in ecclesia. iure nō p̄betur. s̄ antiqua interpretatio magistrorū hoc habz que minime est mutanda. l. minime. ff. de legi. **Tamen hoc satis p̄bari pōt in. d. c. j. et cōmuniter hoc tenet etiam p glo. iuris ciuilis. q̄ nimmo crederet hoc p̄cedere in quolibet clerico. quia p̄uilegium attributum muli seculari. extenditur ad militem dei. vt notat Bartolus. et glo. in. l. miles. ff. de re iudi.**

Ecclēsia p alienis debitis non potest obligari. nec eius possessiones. Et si quis obligauerit. est suspensus ab administratione temporalium et spirituum. extra de so. c. ij. Poterit tamen hec sententia relaxari. quia papa sibi nō retinuit absolutionem. extra de sen. ex. nuper. hec tamen pena non comprehendit episcopos. extra de sen. exco. quia periculosum. l. ij.

Ecclēsia. ij. s. parochialis. Collationes de ecclesijs parochialibus.

bus his qui nō attigerūt vicesimū quintū annum ipso facto non valent. et tenet qui assumit fieri sacerdos infra annum a tempore cōmissionis. aliter p̄uatus est ea. Item tenet personaliter residere. In hoc tamē episcopus dispensare potest ad tempus ex causa. extra de elec. licet canon. l. ij. **Et nota h̄ qd licet tātū de anno trāsierit q̄ talis nō possit ad sacerdotium p̄moueri. non tamen vacat ecclesia ipsa. nec potest alteri conferri. nisi post elapsū annū. qui quidē annus incipit tunc postq̄ possessionem illius pacificam habuit vel per eum stetit. quo minus haberet. nec currit si iusto impedimēto detentus ordinari non potuit. Alio q̄n si sic p̄uatus sit ecclesia ipsa ei restitui non potest. s. pro ea vice. vt in. c. cōmissa. de elec. l. ij. Contra p̄dicta facit. l. si ita stipulatus essem. ff. de v. ob. vbi dicit qd si p̄misti mihi facere in sulam ad certum tempus. et tātū tēpus transierit quodāmodo infra tēpus statutum fieri nō potest. licet totum tempus non transierit. possum tamē agere contra te. quia p̄inde est: ac si totū tēpus transisset. Del forma. q. in alijs terminis. Puta. rector vniuersitatis mandat doctoribus legentibus. sub pena in statuto contenta. vt infra pascha suas fecisse debeant repetitiones. ante tēpus statutū incipit esse certū ipsos nō posse repetere. quia incipiunt vacationes pasche. in quibz nullus publicus actus celebrari potest fm formas statuti. Queritur an incurrant penam statuti. **Bar. in. l. cum stipulatus sum mihi a p̄culo. ff. de v. ob. respondet** qd aut pena appōta in statuto trahit secum executionem. et tunc eo ipso qd incipit esse tempus certum ipsos nō posse repetere: incidunt in penā. vnde si per statutū imponatur doctoribus non repetētibz pena exco. municationis: s. vel infamie: que pene secum trahūt executionē. Eo ipso qd incipit esse certū rē. Incurrunt in penā. quia lex facit suā executionē etiam ante diem statutz. Aut pena appōta in statuto non trahit secum executionem. vt quia statutum dicit qd si non fecerint repetitiones suas in termino. sint periuri: vel puniantur in libris. x. Et tunc licet certum sit rē. non incidunt in penam. **Ang. autem quem sequitur Rapha. cu. in. d. l. cum stipulatus. tenet contrarium dicens. qd siue pena a statuto imposta trahat secum executionē siue nō: non cōmittitur ante tempus. licet certum esse incipiat fieri non posse quod erat fiendum. Ratio. quia in sententijs p̄ferendis est mens iudicis attendenda. vt in. c. intelligentia. de ver. signi. Sed mens iudicis non fuit. qd ante terminū statutum docto. non repetētes incidant in penam. ergo nō incident. Actus enim agentium non debent operari vltra voluntatem eorum. Secundo de hoc videtur esse casus in dicto capitulo cōmissa. vbi patet qd pena p̄uatiōnis ab ecclesia parochiali non committitur ante annum. licet constet intra annum ordinatum ad illam ecclesiam non posse amplius ad sacerdotium p̄moueri. ergo idem dicendum in casu proposito. **Ad. l. autem cum stipulatus. dico** qd loquitur in pena conuentionali que committitur cum incipit esse certum nō rē.****

Electio. j.

posse fieri quod erat fiendū. Secus in pena legali vt in. d. c. cōmissa. Et ratio est. quia mitius agitur cū lege q̄ cūz homine. l. celsus. ff. de arbi. **¶** Del dic fm glo. in. d. c. cōmissa. q̄ ante diem agi pōt q̄nti interest: opus inchoatum non esse. vt in iuribus allegatis. sed ad penam non. vt in dicto capitulo cōmissa.

¶ Done. Quidā dyaconus fuit p̄motus ad ecclesiam parochiale q̄ vltima die septēbris habuit pacificam possessionē ecclesie. et neglexit vsq; ad q̄tuor tpa septēbris p̄moueri ad sacerdotiū. In sabba to q̄tuor tēporū ipsius mēsis nullo mō potuit p̄moueri. Querit: an finito illo mense et p̄ cōsequēs anno sit p̄uatus p̄ cōstitutionē. licet. de elec. li. vj. **Rñ.** Jo. an. in regula imputari. de re. iur. in. vj. in mercu. dicit q̄ nō. cū in p̄mis sabbatis non fuerit i mora. Et hoc respectu pene de qua loquimur Et sic in casu quo nō p̄cessit mora vel culpa nō imputatur. Hoc etiā p̄cedit q̄ impedimentū supueniens in vltimo sabbato: nō fuit ex culpa ipsius Et fortius si ex iusta causa a p̄ncipio distulit. Et licet dilatio recipiendi sacerdotiū: potuerit inducere culpam et morā et lesionē conscientie. nō tamen induxit morā vel culpā de qua loquimur. nec iste dicit se artare et. quia ille nō dicit se artare in veniendo qui iter arripuit: tempore quo pleriq; illius conditionis homines puenire solent. ff. de v. ob. continuis. Nec est obligatus ad operā. qui incepit eo tēpore quo p̄fici poterat fm operā diligētis edificatoris. vt ea. l. s. item qui insulam. Cū ergo verisimiliter fm morā aliorū ordinandorū ille dyaconus infra tēpus ordinari posset. non debet dici se artasse. cum congruū et sufficiens tēpus haberet Et licet quis p̄uidere teneat interdū: qd̄ pōt accidēre. non tū tenet diuinare.

¶ Si ad ecclesiam parochialem p̄sentē qui non est in sacris. dum tamen aliter sit idoneus et possit infra tempus statutū ordinari. admittēdus est. extra de insti. li. is. li. vj. et tamē fm Jo. an. talis non p̄sentatus nō possit in tali ecclesia institui. extra de eta. et qua. p̄terea. nisi disp̄latine. vt ibi.

Electio. j. Cōmuniter
quid sit. Dic fm Hosti. electio est alicuius p̄sone idonee ad dignitatē vel fratrem nam societate. seruata forma canonica facta vocatio. Colligitur hoc. extra eo. cū in cunctis. et c. cum ecclesia vultana. et c. quia. p̄pter.

¶ Ad quē p̄tinet electio de iure cōmuni? Rñ deo de iure cōmuni spectat ad collegiū etiā si duo solū vel tres fuerint. extra eo. c. j. Quandoq; tū laici p̄ pace seruanda admittunt ad electionē. et p̄cipue p̄ncipes vt defendant ab oppressorib; fm Hof.

¶ Quis non potest eligere? Rñ. ex cōmunicatus maior. vt nota. de ap. constitutis. el. j. Et glo. ibi dicit q̄ ex cōmunicati vel suspensī: nec eligere: nec eligi possunt. Secus in minorū. extra de cler. ex. c. si. Item nec interdictus. extra eo. cum inter. Item nec ille qui scienter celebrauit in loco interdicto. de sen. ex. is qui. li. vj. Itē nec ille cui interdictū est eligere absq; superioris licentia. extra eo. c. si. Itē nec

illi qui in ea vacatione elegerunt scienter indignū extra eo. cum in cunctis. et c. innotuit. nā tales ipso iure sunt ea vice eligendi potestate p̄uati. et ab ecclesiasticis beneficijs per triennīū suspensī. Et idē dicendū si peccauerūt in postulando. extra eo. scriprum. Et hoc verum. quando facta nominatione sequitur electio vel postulatio. Secus si non sequitur. quia non essent. p̄pter hoc p̄uati. extra eo. p̄petue lib. vj. Et per. d. tex. et per. c. cum in cunctis. posuit Jo. an. vñū semper menti tenendū in regula. odia. de re. iuris. li. vj. q̄ vbi pena ponit a iure ipso facto. p̄pter aliquod delictū cōmissum. nunq̄ est locus illi pene. nisi illud delictum sit cōsummatum. q̄ntumcunq; fuerit inchoatū. licet posset extraordinarye puniri: qui delictum inchoauit. P̄ hoc facit aliud singulare dictū Barto. in. l. j. ff. de sica. vbi dicit q̄ statutum puniens delictum certa pena. non habet locum in eo qui inchoauit. si illud non perfecit. quia statutum est strictissime interpretandum. maxime penale. vt in dicta regula. odia.

¶ Querit in eo quod. d. c. cum in cunctis. non solum p̄uati ea vice auctoritate eligendi. s̄ etiam suspēdit ipso facto ab ecclesiasticis beneficijs p̄ triennīum. vt dictum est. Nunq̄d istud triennīum incipiet post electionem factam statim. An debeat expectari finis triennij p̄mī. Et hec questio potest contingere sepe numero. Jo. an. refert opiniones multorum. Tandem concludit q̄ indistincte fm triennīū incipit statim post cōmissum delictū Ita q̄ priora tempora confunduntur in secundis quia ex quo pena imponit ipso iure. necessario debet incipere statim post commissum delictum. Et idem cōcludit ipse in glo. sua in de. ij. de magi. vbi habetur q̄ conferens insignia doctoratus. non recepto prius iuramento. q̄ taxam trium. A. tiro nensium non excedet. als a collatione doctoratus per sex menses sequētes est suspēditus. Querit modo glo. quid si pendente primo semestri. iter violēt dictam constitutionē. An statim currat scōm semestre. an tunc cum finitū fuerit p̄mī. Respōdit q̄ cōmuniter tenetur q̄ non sit duplicatio totius. sed statim post secundā transgressionem inchoat secundū semestre. ff. ad. l. aquil. ita vulneratus. ad turpil. l. in senatus. in fi.

¶ Sed nunq̄d suspensione pendente valeat doctoratus collatio facta per suspēditum. Constat q̄ ille nō est casus quo imprimatur character. Itē nec datur hoc officium ex impresso caractere. s̄ ex potestate officij. et est quedā auctorizatio et declaratio que declarat illum dignū ad officium doctrine: et dat auctoritatē vt doceat. Puto igitur q̄ si suspēditio erat occulta. hanc auctoritatis dationē non sic necesse iterari. Secus si esset publica. facit de re iudi. ad probandū. Est etiā sciendū q̄ aliqui conferunt ista insignia. auctoritate apostolica. vt Archi. bononiē. Aliqui de iure cōmuni fm Hosti. Sed quo ad p̄ncipale Panor. plus placet opi. Bar. quā posuit in. d. l. in senatus. vbi format. q̄ Statuto cauet q̄ cōmittēs homicidiū soluat. A. et stet ad p̄fina p̄ decenniū. Demū durante p̄mo

decennio: homicida comisit aliud homicidium. **Q**ueritur nunc utrum debeat expectari finis primi decennij. an vero secundum decennium debeat immediate currere. **E**t concluditur quod quicquid ponitur pena ut superius. puta dicitur statutum quod stet ad consummationem per decennium a tempore delicti commissi. et sic determinat tempus. **E**t sic secundum decennium debet incogniti currere. aliter non esset illud decennium. **S**ed aliud. ar. bonum. in l. si usufructus mihi in biennium. ff. de usufructu. **A**ut pena apponitur generaliter et indeterminate. puta stet ad consummationem per decennium: tunc incipit secundum decennium finito primo. quod aliter non soluetur pena delicti. hec Panoz. in d. c. cum in cunctis.

An autem hec pena eligentium habeat locum in omnibus electionibus. **D**icitur secundum Panoz. ubi supra non. **P**rimo non habet locum in cardinalibus eligentibus papam. quod non est iure cautum. **I**tem non habet locum in prelatoribus contra episcopatum. **S**ed restringitur ad episcopatum et superiores dignitates. ut in c. si compromissarius de elec. li. vi. **I**tem eligere non possunt. qui peccauerunt in electionis forma quod debent purari iure eligendi. ex eo. quod propter. **I**tem nec illi qui neglexerunt usque ad lapsum tempus. ex eo. ne per defectum. **I**tem qui per laicalem abusum elegerunt. ex eo. quod quis. **I**tem non possunt eligere pupilli. nec etiam in locis regularibus qui non sunt profecti tacite vel expressis. nec etiam pueri. ex eo. ex eo. li. vi. **E**t ad maiorem huius declarationem queritur **R**udo. ro. in suis singularibus **V**trū laicus sancti francisci seu conversus qui profiteatur tria substantialia habeat vocem in capitulo. **E**t dicitur quod aut loquimur in electione prelati. et tunc dicitur quod non. **E**t casus est singularis. in d. c. ex eo. **F**allit. nisi hoc acq̄sierit ex antiquissima consuetudine. **I**sta est singularis nota. **I**nno. in c. ij. de insti. **A**ut queritur quod capitulum tractat temporalia. **E**t se. de se. tenet quod non. et de hoc videtur casus notabilis. in n. c. cum supra scriptio pape. in c. et si christus de iureiur. in v. vos et conversi vestri. ubi patet quod conversi non sunt de capitulo quod frustra diceret. et conversi vestri. ergo vocem non habent. **I**tem in cathedralibus collegiatis secularibus vel regularibus ecclesiis vocem non habent qui non sunt subdiaconi. nec in eligendo. nec in alijs factis capituli etiam si ab alijs libere concedatur. ut in de. ut hij. de eta. et qua.

Intra quod tempus debet fieri electio. **R**espon. **I**n ecclesia cathedrali vel regulari habent electores tempus trium mensium infra quod si iusto impedimento cessante non elegerint ad primum superiorem devoluit. ut extra eo. ne per defectum. **I**n alijs vero ecclesijs dicitur p̄videri infra sex menses. aliter ad primum superiorem devoluit. ex de p̄b. de multa. et de coe. p̄. nulla.

In quo loco debet fieri electio. **R**espon. potest fieri in ecclesia vel in capitulo vel simili loco honesto. et maxime iuxta consuetudinem. extra eo. in causis.

Vtrū absentes sint vocandi ad electionem. **R**espon. secundum Panoz. in c. coram. extra eo. quod illi vocari debent. qui comode vocari possunt. per c. quia. propter. extra eo. ubi dicitur quod admittunt illi ad electionem qui debent volunt et possunt comode interesse. **D**icitur debent ut excludat illos. qui de iure non debent interesse electioni. licet sint de collegio. ut sunt excommunicati et suspensi. **I**tem excludunt qui non sunt in sacris con-

stituti. ut in d. de hi qui. **I**tem excludunt impubes et irregulares. ut in d. c. ex eo. et in c. is qui. de sen. ex. li. vi. **S**ecundo dicitur qui volunt interesse et ideo illi qui nolunt interesse non debent compelli nisi intersit ecclesie. nam pro interesse ecclesie poterunt compelli. **E**t quo infertur quod isti sic vocati. qui nolunt interesse. non debent in numero computari duarum partium. **T**ercio requiritur quod possint comode interesse et hec comoditas refertur ad commoditatem ecclesie. et non persone secundum doc. et bene quare si non possunt comode vocari propter nimiam distantiam. potest electio sine illorum presentia fieri.

Quomodo dicatur posse comode vocari. **D**icitur quod non potest dari certa regula. sed bonus iudex arbitrabitur. secundum pericula imminencia et discrimina viarum vel timetur forte periculum scismatis vel abusus laice potestatis. vel sunt imminetes guerre vel huiusmodi propter que non potest fieri defacili vocatio. **C**essantibus tamen predictis et consuetudine. absentes sunt vocandi per nuncium aut litteras. aliter electio. eis contemptis venit irritanda per eos si voluerint. non ergo est irrita electio ipso iure. sed irritanda. contemptis. prosequentibus iniuriam suam. aliter non. extra eo. c. bone. **S**i autem omnes essent presentes. puta in civitate. sufficit congregare per sonum campanae. si hoc est de more in illo loco. ut in c. in causis. eo. ti.

An autem valeat consuetudo. ut non vocentur absentes ad electionem. **D**icitur secundum Panoz. post Jo. an. in d. coram. quod sic. **I**tem econverso valet consuetudo. ut vocentur absentes dummodo non nimium tendat in damnum ecclesie. nam si consuetudo esset ut etiam cum incommoditate deberet absentes vocari. non putaretur illa consuetudine valere. quod non valet consuetudo ecclesijs multum gravosa vel saltem est tollenda. ut in c. j. de consue. **S**ecus si haberet ut cum parva incommoditate deberet vocari. quia tunc valeret consuetudo quo casu intellige. c. in genesi. extra eo.

Vtrū elector absens possit constituere procuratorem. **D**icitur secundum Panoz. in d. c. quia. propter. quod si est iusto impedimento detentus ut venire non possit. potest constituere procuratorem. aliter non. et in hoc est ille tex. valde singularis in hoc negotio. **I**n alijs autem negotijs explicandis per capitulum vel universitatem. potest etiam non impediri procuratorem constituere. **E**t est speciale in electione: siue sit servanda forma capli. quod propter siue non. ex quo tex. simpliciter interdixit: nec retulit se ad casum in quo sit servanda forma. d. capli. videtur enim electa in electionis negotio industria persone. ar. c. is cui. de of. dele. li. vi. **P**rimū tamen scias. quod si alij de capitulo volunt admittere procuratorem etiam non impediti ad electionem faciendam: possunt. non ob dispositione. d. c. quia. propter. quod licet tex. dicat interdiximus. istud tamen interdictum emanavit in favorem aliorum. quod patet ex eo. quod illi de collegio possunt communicare ius eligendi penitus extraneo. extra eo. scriprum. ergo fortius possunt admittere procuratores eorum qui sunt de collegio. et hoc fuit satis demente doc.

Electio. j.

¶ Secundo nota p̄ tex. sibi. vni. de collegio. q̄ volens p̄curatorē cōstituire. nō pōt extraneū deputare h̄ debet vices suas alicui de collegio cōmittere. vt in. d. c. quia. p̄pter. 7 in. c. pe. e. ti. li. vj. vbi tex. optimus de isto p̄curatore. Et hoc intellige nisi alij electores velint isti gratiā facere. nā eis volentibz pōt constitui extraneus ad hoc. d. c. scriptū. Et facit. qz possent de nouo aliquos extraneos admittere. fortius p̄curatorē extraneū. Et hoc fuit sancitū in fauorem collegiorz: ne cōpellerent secreta sua cōmunicare extraneo. Et p̄ hoc dico. qz istud nō est speciale in electione. Sed generaliter non pōt aliquis cōstituire p̄curatorē extraneum in explicandis. in vniuersitate. qd̄ sentit Jo. an. in regula. qd̄ alicui. de re. iur. li. vj. in mercu. licet quidā tenuerint oppositum. Et tene hoc menti. hec Panor. in. d. c. qz p̄opter.

¶ Elector absens in isto impedimēto detentus. vt dictū est. potest nō solū vni. h̄ pluribz cōmittere vices suas. dū tamē cuiuslibet insolidū. 7 erit melior cōditio occupantis. Et si ambo concurrant 7 petunt admitti. nō admittent ambo. h̄ is quē capitulum vel maior pars elegerit. 7 si nō concordent. admittetur ille qui in cōmissione p̄mo noiatus est. Et si nullus sit insolidū nō valet. Quādo autē p̄curator vnū nominat. p̄ se 7 aliū nomine eius qui cōmilit nihil agit. nisi de certa p̄sona habuerit sp̄ale mandatū quia tunc aliū nomine suo poterit nominare p̄ tex. singularē in. c. pe. e. ti. li. vj. Nam eadē cōscientia qua putat iustū nomine suo: eadē 7 nomine socij: siue delegantis. 7 hoc est dictum notabile. Et idē dicendū in similibz. Et factū p̄ talem p̄curatorem seu cōmissariū. fingit esse factū per ipsum committentē. p̄ tex. notabilem in. c. in causis. extra eo. Et facit fm̄ panor. ille tex. ad. q. notabilem de qualibz in facto fuit cōsultus. Quidā testator mandauit certa sua bona distribui in pias causas fm̄ qz videret suis executoribz. Isti executores elegerunt negocium p̄uilegiatū. vt puta. fabricam ecclesie. Eps loci petebat quartā bonoz legatorz. Replica batur qz testator non elegit fabricam. h̄ executores. Querit quid iur. Rñdit qz non debet. iij. qz illud qd̄ fit per executores testamētū videt factū p̄ ipsum testatorē. vnde p̄inde est ac si ipse testator elegisset fabricam. ar. optimū in. d. c. in causis. 7 in. l. vnum ex familia. de le. ij. S. j. 7 ibi hoc firma? Bar. p̄ illuz tex. Et ex his habes bonaz practica impedien di quartā episcopo. quia vbi testator relinquit in genere ad pias causas. facias qz executor testamenti eligat aliquā causam p̄uilegiatā. ex qua nō debeat quarta. Et q̄ sint cause p̄uilegiatē? Dic vt nota. in. c. fi. de testa.

¶ Quot sunt forme electionis? Rñ. tres. nam aut sit p̄ scrutinij: aut p̄ cōpromissum. aut p̄ cōmunes inspirationē. extra eo. c. quia. p̄pter. Quando p̄ceditur p̄ formā scrutinij debent eligi tres scrutatores. qui in secreto exquirant vota singulorz. Et ipi qd̄ p̄mo debēt seip̄os de suis votis examinare nec seruent in fine. quia cū aliorz vota sint eis nota posset electio dependere ab eoz potestate. 7 ē vtile vt capitulum hoc exprimat a p̄ncipio. vt duo ex eis

scrutētur tertium.

¶ Per quē antē vota scribent. Dic fm̄ Panor. in. d. c. quia. p̄pter. p̄ tabellionē etiam si sit laicus. quia notarius scribendo: nullaz auctoritatē exercet. nec aliquid sp̄iale ministrat. h̄ solum p̄bet nudū ministerium. vel melius est qz vnus de scrutatoibz redigat vota in scriptis p̄uatis. non ergo requirit qz sit notarius.

¶ Quid si electores pauci sunt? Rñ. fm̄ Inno. si sunt tñ tres. duo ex eis scrutabunt tertū. Et sic p̄cedent ad electionē. Si s̄o sunt duo: vnus scrutabitur alium. qz si vnus tñ. 7 iste solus. vocat̄ testibus exprimet votū suū. 7 eliget 7 publicabit.

¶ In electionibz vota incerta 7 conditionata non valent. 7 debent haberi p̄ nō adiectis. puta cōsentio in quē talis cōsentit vel si petrū habere non poterō: cōsentio in Jo. 7 similia. extra eo. in. c. electio. nibus. li. vj.

¶ Consuetudo auferens libertatē eligendi. nō valet. Secus si restringit electores ad certū collegiū: vel certū genus p̄sonaz sicut dicimus in matrimonio: in quo requirit plena libertas. 7 tamen restrictum fuit ad certū gen⁹ p̄sonaz: quia cū fidelibz. hec Panor. in. c. cū terra. extra eo. vbi etiā dicit de mente Inno. qz ex consuetudine potest induci vt mortuo plato capitulū non p̄us p̄cedat ad electionem: qz nunciēt p̄ncipio moys plati. 7 petat ab eo potestas eligendi. Sed potuit hec consuetudo induci. p̄pter interesse p̄ncipis. vt p̄ponat aliquem sibi fideli. nam p̄nceps posset opponere p̄ electū exceptiones alias legitimas: maxime si dubitat de p̄ditione patrie vel reuelatione secretorū vel consiliorum. Si tamē non vult consentire sine rationabili causa. non p̄pter hoc cassabitur electio. Et per hoc non valeret consuetudo. vt per hoc electio dependeat a voluntate p̄ncipis vel alteri. quia toleret libertatē eligendi. Secus si restringeret ipsam libertatē vt dictum est. Vide etiā Panor. in. c. ecclesia vestra. e. ti. qz in d̄ponēdis per vniuersitatē vel capitulum nō debent dari voces per lupinos: per tex. illum qui vult. qz ad validitatē electionis nō sufficit qz sit facta a maiori pte capituli. nisi etiā pars illa sit sanior. sed cum dantur voces per lupinos. nō potest apparere que sit pars sanior. h̄ solū que maior respectu numeri. 7 tñ maioritas sine sanioritate nihil valet. vt ibi.

¶ An autē hoc habeat locum in vniuersitate seculari. vt maior pars non consistat in solo numero. sed etiam in dignitate: auctoritate: 7 merito p̄sonarum. Dic qz sic. vt notat Bar. in. l. p̄ponit ff. de re iudi. Et dicit Panor. qz ad hoc cōmuniter nō aduertit. requirunt etiā illa duo copulatiue. scz maior pars et sanior.

¶ Publicato scrutinio electores neq̄nt variare voces. sed facienda est collatio: 7 electio celebranda extra eo. publicato. ergo a contrario sensu: ante publicationem scrutinij. possunt electores variare et alios nominare. vt p̄per. c. qd̄ sicut. eo. ti. quia per talem nominationē ante scrutinium factaz. nullum tus acquiritur ipse nominato. Collatio autem fiat post publicationē scrutinij: que erit triplex. scilicet

numeri ad numerū: zeli ad zelū: 7 meriti ad meri-
tū. extra. e. In geneli. Et etiā ubi vnus solus fue-
rit electus: debet fieri collatio. nō numeri ad nūe-
rū cū cesset alia electio: sed fiet de numero: merito
7 ze. o. nam pmo considerabit vtrum habuerit nu-
merū sufficientē: qz forte pntes nō faciūt duas p-
tes: vel forte nō oēs hnt vocē. Itē fiet collatio de
merito electi: an sit idoneus ad illā dignitatē. Itē
de zelo an bono aio an p pces illicitas in illā pfer-
serint. Itē nota qz in numero eligentū nō dz cō-
putari electi: qz nullus pōt eligere seipm. extra. e.
cumana.

Facta collatōe eligi dz is in quē maior pars sani-
or capituli pferat. Et maior ps dicit mior. Cū
talis sit eligendus si placet vobis ipm cōiter eliga-
mus. Et si pferat: tunc is qui pūc rē auctonta-
tē bz in caplo: surgens dicit. Ego p me 7 toto ca-
pitulo eligo talē 7c. 7 oēs acceptabūt. qz si mior ps
vel nō oēs consenserint: dicit. Ego p me 7 pills
q meū pferunt eligo talē.

Quid aut cum scrutant vota singulor an ele-
ctores debent dicere noio talē. Dic fm panor. i. d.
c. qz pp. qz pū dicit. Ego noio talē: vl' pfero i talē
vl' eligo talē. Et qz possit dici hoc vltimū adducit
c. in geneli. extra. e. Sed postea facto scrutinio: de-
bet sequi cōis electio: qz vnus dz eligere noie oim
p verba singularis numeri. dicendo: Ego talis ex
pmissione capituli eligo talē noie totius capituli.
Panor. placet pma vel secūda forma: vt in scruti-
nio quilibet dicat. pfero vel nomino: nō aut eli-
go. nō tū putat qz viciat electio ex tertia practica.
ex quo postea sequit cōis 7 vnica electio.

Que aut sint necessaria de substantia electionis:
Dic fm panor. multa sunt. Primū substantiale est
vt electio fiat p pgregatos in vnū. Nō. n. suffice-
ret cōsensus eligentū simpliciter pstiti. puta si qli
bet cōsenserit in camera sua. Sz optz qz collegiali-
ter cōsentiant. ad hoc. d. c. in geneli. Secūdū sub-
stantiale ē: vt assumant tres scrutatores: nō plu-
res vel pauciores. 7 hoc cōiter tenet. 7 hoc cōgru-
it lre in eo qz specificē mentōem facit de tribu. licet
aliqui aliter dixerint. Tercū substantiale ē: qz isti
tres sint de collegio eligentū: nō de collegio ecclē-
sie vacātis tm. Et hoc tenuit Hof. Inno. 7 Ho.
lz glo. Din. 7 Lancre. teneant ptriariū. Sed pmiū
magis cōgruit litere. nā fidelius psequetur nego-
tiū electōis illi ad quos spectat electio. Quartum
substantiale est: vt vota singulor exquirat in secre-
to. vt quisqz liberius possit dicere votū suū. Quin-
tū substantiale est: vt singillatim fiat ista inquisitio
Non. n. debent vocari bini vel trini: sed quilibet
singulariter p se. Sextū substantiale ē: vt vota oim
exquirant. vt patet ibi: vota cunctoz. Vñ si vn'
ex pntibz nō scrutaret: vel aliquis ex ipis scrutato-
ribz ommitteret: non valeret electio. Intelligē qm
cōtenmēt seu pfermittit aliquis ex vocatis. Nam
si aliquis nō vocaret ad electōem: cōtemptus illi
non reddit electōem nullā: qz vocatio oim nō est
de forma substantiali: vt dictū est s. Septimū sub-
stantiale est: vt vota exquiritā redigant in scriptis
publicis vel priuatis. Octauū substantiale est: vt

postqz vota fuerint in scriptis redacta: publicent
in cō. s. in capitulo. Nonū substantiale est: vt ista
publicatio votoz fiat mox. i. nullo actu contrario
interueniēte. Decimū substantiale ē: vt facta pub-
licatōe votoz fiat collatio: vt dictū est. Vñ deci-
mū substantiale est: vt fiat ista collatio mox p
publicatōz nullo actu extraneo intermisso. Duode-
cimū substantiale ē. vt facta collatōe sequat cōmu-
nis electio: que fiat p vnū noie capituli. 7 p verba
singularis nūeri. vt in. c. quod sicut. extra. e. De-
cimūtertū substantiale est: vt ipa electio fiat statim
post collatōem nullo. s. actu extraneo interueniē-
te. vt extra. e. cū post petitiā. Decimūquartū sub-
stantiale est: vt electio fiat d illo: in quē maior 7 sa-
nior pars capituli cōsenserit. d. c. qz propter. Deci-
mūquintū substantiale est: vt ista electio sit verba-
lis: vt in. d. c. qz sicut. Decimūsextū substantiale est
vt ipa electio solēniter publicet: non. n. debet esse
clandestina. vt in dicto. c. qz. 7 debet publicari in
capitulo. 7 etiam est tutum: vt publicet pplo. pro
hoc qd notat in. c. cum dilectus. extra. e. Idē In-
no. 7 cōpost. d. qz ista electio dz solēniter publica-
ri. s. coram clero 7 populo. tm fm panor. ista publi-
catio nō est de substantia. Et iō satis est qz electio
nō sit clandestina. Decimūseptimū substantiale ē:
vt seruetur ordo omnū pdictoz. 7 successiue oia
seruentur per ordinē: sicut supra numerata sunt.
Locus aut nō est de substantia. nisi als ita se ha-
beret cōsuetudo. Addūt aliqui qz fiat electio post
qz corpus p̄lati fuerit traditū sepulture: 7 nō ante
sed hoc est de honestate: 7 nō de necessitate. vt dē
in. c. bone. el. ij. extra. e.

Ex predictis vides difficultatē hui' forme scruti-
nii. in qua multi etiaz viri pfecti deficiunt igno-
rantes practica. vt dicit glo. extra. e. c. cum expedi-
at. libro. vi.

Qualiter debeat intelligi ista dictio mox: simi-
les. Dic fm panor. qz ubi ius determinat. seruan-
da est ipa iuris dispositio: sed ubi ius nō determi-
nat. tunc ille dictōes 7 similes verificant in modi-
co tpe fm qz arbitratib bon' iudex. habito respec-
tu ad ipius circūstantias.

Queritur de. q. quotidiana. An in oibus electi-
onib' sciendis habeat locū dispositio. d. c. qz ppter.
Rū. fm panor. vbi s. de mēte glo. qz in electōni-
bus epoz 7 aliorū p̄latoz ecclesiariū collegiatarū
qui habent generalē iurisdicōem in ecclesijs colle-
giatis: seruanda est dicta forma dumtaxat. nā epi-
scopi sunt proprie sponsi ecclesiariū. vij. q. i. sicut. 7
isti alij p̄lati rōne generalis iurisdicōis: quam
habent in collegiatis ecclesijs: possunt quodam-
modo appellari sponsi. Ideo per mortē istorū p̄la-
torū remanēt ecclesie viduate 7 sine pastore. Iste
autem textus intendit puidere solum ecclesijs vi-
duatis. vt ibi ecclesie viduate. ergo insertur qz in
electionibus canonicorū 7 in alijs dignitatibz seu
personatibus ecclēie cathedralis. nō habet locum
dispositio. d. c. quia propter. quia per illoz mortē
nō remanent ecclesie viduate: cum nō sint spon-
si. 7 in hanc partem vidētur cōmaniter inclinare
doct. licet aliqui contra: de quorum numero fuit

Electio. j.

Ad sed comuniter non tenetur. Item in electionibus abbatum et abbatissarum seruari debet predicta forma. nam abbates dicuntur pastores. ut in c. officij. extra eo. et abbatissa dicitur habere dignitatem. ut in c. idemitatibus. extra eo. li. vi. Et electiones abbatum equiparantur in multis electionibus episcoporum. ut in c. cupientes. eo. titu. li. vi. **Concludamus** ergo quod solum in electionibus illorum prelatorum per quorum mortem ecclesie remanent viduate et sine pastore habeat locum dispositio. d. c. quia propter. nec arbitror quod in qualibet ecclesia collegiata habeat locum. d. c. sed optz quod prelati habeat iurisdictionem generalem puta habent abbates qui possunt cognoscere de causis criminalibus et civilibus. et pro hoc optime facit textus in c. ne per defectu. extra. e. ubi papa equiparat ecclesias cathedrales et regulares: et illarum prelatos appellat pastores. et pro illorum mortem dicit ecclesias viduatas. unde ibi aperte concluditur quod in hac materia non debet istud verbum viduata capi stricte quod enim proprie solus episcopus dicitur sponsus vel maritus. et per consequens per ipsius solius mortem dicatur proprie viduata ecclesia. In electionibus ergo aliorum beneficiariorum seu prelatorum a superioribus sufficiunt singulares consensus illorum de capitulo. dummodo presententur in comuni. i. collegiatis in ipso capitulo. **Nec est de necessitate** seruanda aliqua istarum formarum. sed electus simpliciter a maiori et saniori parte habebit ius. ad hoc bona glo. quam tene menti in c. sicut. eo. ti. li. vi. **Ad hoc** facit quod notat panoz. i. c. ecclesia. extra eo. ubi dicit singulariter. quod in electionibus in quibus non est necessario seruanda forma. d. c. quia propter non sunt necessaria verba: dummodo constet de consensu eligentium: multo ergo minus necessaria est scriptura. quod nota pro electionibus que fiunt in ordine minorum: exceptis electioibus vicariorum generalium vel puincialium seu ministroz. In alijs autem electioibus. s. diffinitioz: discreti. puincie: et discretorum locorum non est seruanda forma predicta. immo non est necessaria scriptura: nec verba: ut dictum est: sed bene necessarium est ut fratres ad quos pertinet electio sint collegialiter congregati. ut dicit panoz. **Et** ex hoc reprobatur consuetudo quorundam fratrum simplicium: qui cum non fuerint presentes electioni fiende: mittunt in scriptis vota sua. que secundum predicta habentur per non adiectis. per. c. si quis. extra. e. li. vi. in fi. ubi habetur quod abiens non potest aliquatenus per literas exprimere votum suum: quod non est ante scrutinium. sed in ipso scrutinio secreto et singillatim termino expumendum. hec ibi. veniat ergo ipsi personaliter: vel in dicto casu renunciet votis suis: quod facere possunt per predicta. **Et si non eent vocati**: ut motus est: possent postmodum agere de contemptu et irritare electionem dummodo comode inesse possint electio. alis autem non eent necesse eos vocare. d. c. quod propter.

Sed queritur de questione quotidiana. Emanant preconium per presidem vniuersitati cuiusdam castri. ut audita campana veniret omnes ad electioez certam fiendam. Demum pulsata campana: ex ceteris

qui erant in vniuersitate castri: comparuerunt triginta dumtaxat. Queritur nunquid isti soli possint procedere ad electionem faciendam. **Rn.** panoz. in. c. ut causis. extra eo. quod quando convocatio vniuersitatis fit per eum ad quem de iure vel consuetudine spectat convocatio vniuersitatis: tunc talis citatio constituit non venientes in contumacia. adeo quod venientes dumtaxat possunt explere ea que incumbere agenda. licet venientes non faciant maiorem partem. sed longe minorem. hoc sensit Inno. i. c. j. d. maio. et obe. **Et** canonice comuniter videtur transire cum dicto Inno. licet Bar. expresse teneat contrarium in l. omnes populi. ff. de in. et iur. ubi dicit quod quantumque vniuersitas vocetur per magistratum: oportet tamen ad hoc ut valeat quod fit in vniuersitate: quod veniat saltem due partes. ut in l. nominationum. C. de decur. li. x. et in l. nulli. ff. quod cuiusque vni. **Et** ita hodie practicatur in tota iusticia. **Nunquam** enim aliquid tractaret in consilio: nisi veniret saltem due partes consiliarioz. **Sed** panoz. plus placet dictum canonistarum. ar. op. in. c. cum vobis. extra eo. ubi dicitur: quod vocati nolentes venire faciunt se alienos. **Adde** glo. in cle. quod circa. e. ti. que dicit absurdum esse in numero computare illos. qui vocati venire noluerunt. pro hoc. quia sicut ius vniuersitatis potest relidere in vno solo: alijs mortuus: vel longe agentibus. ut notatur in c. gratum. de postu. prela. **Ita** dicendum in alijs contumaciter nolentibus venire. **Absurdum** namque est quod per contumaciam particularium: debeant impediri negotia vniuersitatis.

Quid si electio tenuit de iure naturali. puta: quia affuit consensus eligentium: tamen fuit nulla propter solennitates iuris positium non seruatas. an teneatur electus in foro conscientie renunciare. **Dic** quod non. **Et** hunc casum vide supra. **Alienatio.** **Et** die ut ibi.

An autem talis electio que tenuit de iure naturali. non seruatis solennitatibus iuris positium dicitur canonica. **Dic** secundum Inno. in. c. quod sicut. extra eo. quod electio potest dici canonica tripliciter. s. large stricte et strictius. large dicitur canonica: quando de iure naturali tenuit. quia interuenit consensus eligentium et electi. sed non de iure positium. **Stricte** dicitur canonica: quando tenet de iure naturali et interuenit substantialia etiam iur. positium sed non solennia. **Strictius** dicitur canonica: quando tenet de iure naturali: et interuenit etiam que requiruntur de iure positium: siue sint substantialia siue de solennitate non substantialia. puta quod vocentur absentes. vel quid simile. **Ita** quod nihil deficit de requisitis. **Per** contrarium dicit electio non canonica. **Dic** ut supra contrario. et hec nota.

Cassanda est electio illius qui requisitus antequam esset electus consensit electioni de se faciente: quia presumitur ambitiosus. extra eo. cum post petita et c. officij. **Nec** quis potest eligere se ipsum etiam si iurasset eligere idoneorem. quia quisque debet de seipso cognoscere culpam. et de alio de presumere bonum. extra de presum. c. fi.

Quid autem si conscientia sua dicat se esse me

liorem an poterit seipsum eligere. Quidam dicunt
q̄ sic. vt refert glo. in. c. cum in iure. de elect. quod
tamen glo. eadez reprobat: quia sic ambiciosus vi
deretur: 7 ideo repellendus per. c. i. scripturis. viij.
q. j. Quid ergo habebit agere talis. Rñ. glo. q̄ de
bet renunciare tali potestati: 7 fatuus esset qui sic
iuraret si credit se meliorem vt se eligat: vel dic q̄
tunc ipse intelligitur exceptus: quia i generali ser
mone persona loquens nō comprehenditur. Idez
dic de eo cui precipitur per superiorem q̄ debeat eli
gere idoneorem. quod nō. Et ideo dicit bene pa
nor. in. c. l3. extra. e. q̄ casu quo vnus solus card
nalis supeset 7 alij mortui essent: ille habebit ele
ctionem. iuxta nō. in. c. gratum. de postu. p̄. Non
tamen poterit eligere seipm. vt in. c. per vestras. d
iu. pa. puto tamen q̄ ille nomine totius collegij po
terit dare hanc potestatem alteri. 7 ille nomine to
tus collegij poterit eligere istum. dummodo ces
set fraus 7 ambitio.

¶ Quando maior pars capituli deliquit: electio
deuoluitur ad pauciores. Item deuoluitur etiaz
ad vnum propter delictum omnium aliorum. d.
c. gratum.

¶ Quis debz eligi. Rñ. deo eligendus est doctior
7 sanctior: cuius comparatōe ceteri grex dicāt. viij.
q. j. c. i. ergo. Et qui sit de legitimo matrimonio na
tus. 7 etatis legitime. extra. e. cum in cunctis. De
etate omnium prelatorum. vide s̄. Clericus. iij. Sub
dyaconus etiam pot̄ in ep̄m eligi. extra. de eta. et
qua. a multis. Abbas quoq; exemptus pot̄ eligi
in ep̄m siue in abbatem eiusdē regule 7 habitus:
sed non pot̄ transire nisi de licentia pape: vel lega
ti de latere si sit in prouincia. extra. eo. si abbatem.
in. vi. Religiosus quoq; lz nō expresse p̄fessus q̄n
etiam nouicius pot̄ eligi ad episcopatum. extra. e.
nullus. li. vi. siue eligatur in secularibus: siue i re
gularibus ecclesijs. ad prelaturam tamen sue vel
alterius religionis nō nisi expresse p̄fessus. vt ibi.

¶ Nullus autem religiosus pot̄ eligi in abbatez
vel prelatū alterius religionis: vel habitus. quod
si secus actum fuerit eo ipso est irritum 7 inane. vt
in de. j. extra. e.

¶ Quis nō potest eligi. Rñ. deo excommunicatus
excommunicatōe maiori. Item nec suspensus. nec
interdictus: nec qui interdictū nō seruauit. Itē
nec illi de quibus supra in principio capituli. Itē
nec excommunicatus minori. qui si scienter electus
fuerit: cassanda est eius electio. extra. de clef. exco.
mi. c. fi.

¶ Quid ante ad faciendum si in capitulo vel collegio
sunt aliqui excommunicati vel suspensi: vel dubita
tur. 7 sine scandalo expelli nō possunt: vel dubita
tur de aliquibus. an interesse debeat electōi. Dic
im panor. in. c. humana. extra. e. q̄ admittant cū
protestatōe. vt eoz voces valeant: si 7 in quātum
appareat eos postmodū debuisse interesse. Nō
ergo necet electioni alij legitime: q̄ nō habentes
vocem fuerint admissi vnacum alijs. Nec suffi
cit pbare q̄ quis interfuerit electioni: nisi etiā p
bet q̄ habuerit vocem. nam potuit interesse: 7 ta
men nō dare vocem. nam quōq; ex gratia concedi

tur sola 7 s̄inda interessentia. quia ē modici preiud
icii. Idem dicit Panor. quando excommunicati
ingerunt se electōi: 7 vbi iminet scandalū possunt
admitti cum protestatōe: ne videant scienter ad
missi. Et sic conueret tota electio. per. c. fi. de pro
cu. Vide tamen singularez teoriam Inno. in. c.
illa. extra. eo. quam sequunt omnes docto. q̄ si in
habilis admittatur ad electōem ignoranter. valz
electio. etiam si vnus solus sit habilis. Et loquit
pprie de excommunicatis. secus tñ si alij inhabilis
admissus scienter fuisset.

¶ An religioso acquiratur ius electōis extra or
dinem suum. Rñ. nulli religioso: p̄dicatorum: mi
norum: heremitarum: 7 quozlibet mendicantiū
ex electione: postulatōe: p̄uisione. seu vocatōe ad
prelaturam extra suum ordinē in discordia facta:
ius aliquod acquiritur nec ipse consentire potest
etiam habita licentia. extra. e. quorundā. li. vi. Et
debet intelligi de discordia: siue de iure siue de fa
cto sit ex quo tex. loquitur indistincte. vt in de. qd
circa. c. t. Sed etiam alijs religiosis nō acquiritur
ius in electionibz nec cōsentire possunt si fuerint
electi a minori parte numero. vt in. d. c. quorun
dam. Et nota q̄ si religiosus electōi de se facit ad
placitū aliquam extra suum monasteriū vel ec
clesiam nō petita licentia 7 obtenta cōsenserit: cō
sensus nō valet. 7 electio ipsa iuribus euacuatur.
¶ Prelati tñ religiosoz: irrequisitis cōuentibus pos
sunt huiusmodi licentiam dare. extra. eo. c. si reli
giosus. li. vi. Non autem valeret licentia que cō
cederetur p̄ futura electōe. quam fieri cōtingeret
vt in de. cum concessa. eo. ti. Nec aliquis religio
sus potest p̄fici in aliqua ecclesia que clero care
at 7 populo christiano. vt in clemē. in pleriq; ex
tra. eo.

¶ An autem decretum electōis faciat plenam p
bationem p̄ electo. Inno. in. c. innotuit. eo. ti. di
cit q̄ nō. Quod intelligit. d. an. quādo fuit confe
ctum manu priuata. Secus autem si fuit factum
per publicam personam attestantē omnia fuisse
gesta in presentia sua. quod etiam placet Panor.
qui dicit hoc verum: dūmodo in tali scriptura in
terueniant omnia requisita ad scripture substan
tiam publice. vt testium presentia 7 similia. 7 casu
quo decretum fit per publicam personam: nō est
necesse q̄ apponatur sigillum capituli. q̄ scriptu
ra publica. facit fidem sine alio adminiculo. Sed
sigillum est necessarium quādo scriptura est p̄ua
ta. 7 decretum est quedam scriptura cōtinēs seri
em electionis a principio vsq; ad finē. 7 fit ista scri
ptura: vt appareat formā debitam fuisse seruataz
in electōe. 7 vt eligētes nō possint ampl⁹ negare:
quin cōsenserint electioni.

Electio. ij. scz per cōpromissuz.
Est sciendum q̄ istud cōpromissum
potest fieri dupliciter. Primo simplici
ter. s. vt illi de collegio vel de capitulo cōmittant
alicui vel aliquibus eligēdi potestatem. quod fie
ri potest. extra. eo. cum in veteri. Sed cōmpeten
tius fieri: si eligantur in numero impari. extra. eo.

Electio. ij.

in causis. Nec requiritur qd hij quibz committitur sint de collegio. extra. e. causam que ibiqz habetur qd moniales possunt transferre potestatem eligendi abbatissam in masculū etiaz in illum qui habz potestatem confirmandi ipsam electōem. Si tamen in hac cōmissione que fit per tale cōpromissum: vn^o de capitulo vl' collegio dissentiat: nihil fit. extra. e. quia propter. Et hoc no. ibi glo. quia nō cogitur quis renunciare iuri suo. vnde nō sufficit hoc casu maior pars capituli. Ratio. quia cuiuslibet interest singulariter vt eligat p se et nō per aliū. Ideo quilibet potest contradicere: ne fiat cōpromissum et in re cōmuni: potior est cōditio prohibentis. vt in regula iuris. In re cōmuni. li. vi. Talis tamē potestas re integra reuocari pōt. d. c. in causis. Et ibi patet qd dicitur res nō integra. quādo cōpromissarij inceperunt habere tractatū. Ex quo pōt instrui quādo negociū extraiudiciale desinit esse integrum. nam ex quo negociū cepit agitari et tractari: nō dicitur amplius integrum. Et latius psequitur Inno. in. d. c. in causis. di. qd cum attingitur substantia negotij: desinit esse integrū. puta cum inceperunt tractare de persona eligenda. Secus si solūmō sint expleta aliqua pernicetia ad solēnitatem actus. vt quia dixerunt missam d' spiritulan. et hmoi. Et omnibz de capitulo consentientibus: nō requirit nisi vt eligant: sic dicendo. Ego cōpromissarius de cōsensu cōpromissariorum meoz virtute cōpromissi in nos facti eligo in ep̄m. Et si p̄dicti elegerint vel maior pars ipsorum elegerit scienter indignū: electio deuoluitur ad capitulū. Secūdo est aliud cōpromissum. s. limitatū de quo habetur in. c. cum expediat. iuncta glo. e. ti. li. vi. et in. c. cum dilectus. eo. ti. Et fit hoc modo. vt. s. cōpromissarij teneant eligere illum in quem maior pars totius capituli: scrutat' votis omnium de capitulo singillatim et secrete ab ipis cōsenserit. Et fm glo. in. d. c. cum expediat. ista est melior et expeditior forma quam hodie habeamus. quia in hac forma electores non abdicant a se potestatem nominandi. Et in ista forma nō requiritur de necessitate nisi primo qd cōpromittentes sint simul congregati. et omnes qui debent et volunt interesse. Secūdū qd cōpromittant in vnum vel duos vel tres aut quot volunt: siue sint de collegio: siue nō dummodo sint clerici: nō laici. extra. de arbi. c. cōtingit. de hoc vide s. arbi. Tercū qd cōpromissarius vel cōpromissarij scrutentur vota singulorum secrete et singillatim. Quartū qd eligat illum in quem maior pars totius capituli consenserit dicēdo. Ego. cōpromissarius de cōsensu et voluntate cōpromissariorum meoz si habet alios virtute cōpromissi in nos facti: eligo in ep̄m. In quem maior pars totius capituli consensit. Et si in primo scrutinio nō consensit maior pars totius capituli: necesse est replicare: donec consentiant in aliquem. extra. e. cum terra. Et si dubitaretur d' fraude cōpromissarij: possent eligentes scripta facere: in quibus scribant nomen illius in quem cōsentiant et dare cōpromissario: qui in presentia oim recipiat. et postea simul saliter implicat' qd nō pos-

sit perpendi cuius sit scriptum: et legat eoz omni bus. et postmodum eligat in quem maior pars cōsensit.

Pantes potestatem aliquibus cōpromissarijs eligendi prelatum vel officialē: vident' intellexisse d' idoneo. vnde si electus nō est idoneus. nō tenent vti electum recipere. Et facit ad quōnem qm cōmunitas elegit duos ciues: vt vadant ad eligendum potestatem vel capitaneū: si illi eligunt indignū ciuitas non tenetur illum acceptare. nam in generali mandato non venit vt eligant indignū. Dec panor. in. d. c. causam que. Et nota fm panor. in. c. in causis. extra. e. qd capitulū non solum pōt cōpromittere personis certis potestatem eligendi: sed etiā pōt aliquos eligere per quos eligantur cōpromissarij: qui habeant postmodum eligere vice capituli.

An autem valeat cōpromissum factū ab vno nomine omnium: alijs presentibus et nō cōtradictibus. Dic fm Inno. et cōmuniter doct. in. d. c. in causis: qd nō valet tale cōpromissum: quia cum ista res nō sit leuis: imo magne importantie: debent singillatim omnes inquiri et expresse cōsentire. Et nota hoc dictum singulare nec tradas obliuioni. Ex quo pōt sumi hec regula. qd in arduis explicandis in vniuersitate debent omnes consentire: nec sufficit qd actus explicetur per aliquos nōse alioz licet illi taceant et non cōtradican. quia in re onerosa et graui: debet interuenire consensus expressus: nec taciturnitas habetur pro consensu. facit glo. in regula. qui tacet. li. vi. Secus potest dici in re leui: et maxime cōcupiscibili: vt tunc taciturnitas habeatur p cōsensu. Ex quibus pōt sumi singularis limitatio ad nota. per Inno. in. c. j. d' his que s. a ma. pre capi. vbi notanter dicit. qd si in capitulo tractatur aliquod illicitum et damnabile: tenentur illi de vniuersitate contradicere: alio si nō cōtradican habentur p cōsentientibus. et ita inuoluunt peccato et pena peccati: cum alijs expresse consentientibus. vt illud dicitur. peccat quo ad obuiandum peccato: ne sub velamine taciturnitatis peccatum nutriatur. sed quo ad validitatem actus tene quod supra dixi. Dec panor. in. d. c. in causis.

An autem cōpromissarij possint eligere vnum ex seipis: Glo. in. c. cum in iure. extra. e. ponit duas opiniones. nam quidaz tenent qd nō: cum opinione sequitur glo. ibi. quam dicit probari per l. nō licet. et l. si in emptōne. ff. de cōtrahen. empt. In quibus iuribus patet qd tutor nō potest rem pupilli a seipso emere. s. sit deputatus ad distribuendum. Sed aliam opinionem tenet Inno. Mo. et compo. et est quasi cōmunis opinio. et videt' satis probari: hec opinio per dictum. c. cum in iure. et c. cum in veteri. extra. e. Item ex contraria opinione posset sequi fraus. Nam inter cōpromissarios posset fraudulenter poni illi de quibz vtiliter posset ecclesie puideri. Nec obstant iura allegata per glo. loquuntur enim quando potestas datur vni. vbi defacili potest dari fraus. hic autē loquimur: cum potestas competat pluribus. vnde

non potest dici quod electio oriatur a se: sed potius vocatus a deo et a socijs. Et hoc optime faciunt in ar. quod plures deputati ad distribuendum aliqua bona in pias causas: possunt illa distribuere in aliquas ex seipsis: dummodo alijs egeant. Vide etiam eundem panoz. de hoc in. c. j. de coha. de. ubi dicit per illum tex. quod executor deputatus ad distribuendum certa bona pauperibus: potest distribuere inter eos sanguineos pauperes. Nam clericus est executor: et debet distribuere supflua in pauperes. xvj. q. j. c. fi. Et tamen potest distribuere inter sanguineos proprios. Predicta etiam faciunt quod si certi officiales deputant ad eligendum aliquos officiales: prout aliquas ex seipsis eligere: nisi forma preteritis eis tradita resistat.

¶ Quid autem si sunt septem compromissarii. ut in d. c. cum in iure: qui in duas partes diuisi sunt. scilicet tres et tres. an alius possit consentire electioni de se facte a tribus compromissarijs. Rñ. panoz. in. d. c. cum in iure. fm. Do. quem communiter sequuntur docto. sequentes. dicit quod ubi proceditur per viam compromissi: vox electi auget numerum: et consentiendo electioni sue perficit ipsam electionem. Duo casus procedit. d. c. cum in iure. Aut proceditur per viam scrutinij. et non computatur in numero. ut in. c. cum in. extra. e. Ratio diuersitatis est: quia cum proceditur per formam compromissi: non debet esse compromissarijs officium damnosum. Item quia electio non oriatur a se: sicut oriatur in forma scrutinij. Sed Jo. an. in. c. per vestras. de iur. pa. dat aliam rationem diuersitatis di. quod compromissum non artat ad seruandum formam. c. quia propter. ut ibi patet. unde possunt et solent compromissarii eligere palam. ut quisque audiat vota aliorum. unde cum quis non possit eligere quin sciat se esse ab alijs electum consentiendo electioni de se facte a parte equali. non videtur ambitiosus: nec oriari a se: cum sit prius vocatus a deo et a socijs. Merito consentiendo auget numerum: cum sit vnus de habentibus potestatem. nec disposuit principaliter in seipsum. sed potest dispositionem ab alijs facte consentire: nec est hoc ambitiosum: sed meritorium officij charitatis. si bono corde sit. vij. q. j. qui episcopatum. Sed quando proceditur per viam scrutinij: cum in secreto quisque consentiat: et sic ignoret an fuerit ab alijs electus: non potest consentire in seipsum. quia sic videtur ambitiosus.

¶ Siue compromissum fiat vni vel pluribus electio debet fieri per verba singularis numeri. aliter non valet. extra. e. c. sicut. li. vj.

¶ An autem isti compromissarii teneantur seruare aliquam formam in electione per eos fienda. Dic quod non. per dictionem: saltem positam in dicto. c. quod propter. que importat illam formam compromissi esse subsidiariam.

¶ Vtrum autem valeat compromissum de eligendo certam personam. doctores contra tenent quod non.

¶ Quid si ex tribus compromissarijs: duo scienter eligant indignum: tertius eligit idoneum: nunquid valeat electio vnius. Doct. sunt varij. Quidam te-

nent quod sic: quia potestas duorum eligentium scienter indignum: denoluitur ad illum vnum qui non deliquit. Alij tenent contrarium: quia compromittendo in tres videtur voluisse quod non valeat electio vnius. Sed vide panoz. de hoc in. d. c. cum in iure. ubi dicit quod predicta quod dependet ab alia vice. nunquid potestas istorum compromissariorum qui elegerunt scienter indignum denoluitur ad alios compromissarios qui non deliquerunt. an redeat ad capitulum. Do. dicit quod talis electio non valeret in terminis. d. c. cum in iure. per formam appositam in compromisso. Nam fuit dictum ibi quod electio fieret ab omnibus. vel a maiori parte. Et sic sentit quod cessante tali forma valeret electio facta a maiori parte. Ex quo alij sunt priuati. Sed panoz. non placet hec consideratio. Do. Nam et si nihil dictum fuerit in compromisso: tamen tacite intelligitur: ut fiat ab omnibus: vel saltem a maiori parte. unde quoadmodum valeret electio facta a maiori parte: ex quo alij compromissarii sunt priuati: quia elegerunt scienter indignum. Ita deberet valere: cum fuit dictum in compromisso ut fieret ab omnibus vel a maiori parte. Nam alij priuatis: electio potest dici facta ab omnibus: quia fuit facta ab illis in quos tota potestas deuoluta est: ut habetur in simili in. c. congregato. extra. e. Nam certum est quod etiam compromissarii eligentes scienter indignum: sunt priuati potestate eligendi. ut in. c. si compromissarius. c. ti. li. vj. Nec delictum maioris partis debet nocere minori parti. ut potestas redeat ad. c. Nam dictum. c. si compromissarius loquitur quando omnes compromissarii elegerunt scienter indignum. tunc. n. potestas redit ad capitulum. secus si omnes coeligunt: et electio facta a maiori parte recipitur facta de idoneo. Et predicta notabis. Faciunt enim nedum ad electiones que fiunt ad ecclesiastica officia: sed etiam secularia.

¶ An autem electio facta: non seruatis formis pre scriptis: sine aliqua earum sit ipso iure nulla. Sic fm. Inno. compo. et panoz. et communiter doc. quod ipso iure non valet. licet Do. dicat quod requiratur forma. Sed primum verius. Et sic per ista verba non valeat. inducitur nullitas ipso facto.

Electio. iij. scilicet per inspirationem. Ad hoc ut valeat fm. panoz. in. c. quia propter. extra. e. duo requiruntur de substantia. Primum quod sit facta ab omnibus. vno enim contradicente: non valet ista electio: quia non videtur tunc facta inspirante deo. ar. vij. q. j. si ergo. Secundo quod sit facta absque vicio. scilicet symonie. vel alij cuius tractatus. Et istis non datur aliqua forma eligendi.

¶ Sed queritur. quare tex. dicit. quasi per inspirationem. Quare posuit istam dictionem. quasi. Do. dicit quod tacite includuntur due forme inspirationis. Illa enim electio fit per veram inspirationem: quod fit auctore deo. nec indiget alia confirmatione: ut fuit electio beati Nicolai. Ambrosij. et Severi. de quibus. lxj. di. s. his omnibus. Fit autem electio

Elemosyna. j. z. ij.

per quasi inspirationem: quoniam non constat quod auctore deo sit facta. sed presumitur quando omnes de collegio uno ore consentiunt in aliquo sine aliquo tractatu precedenti. unde dicitur tunc quasi per inspirationem. id est ad similitudinem vere aspirantis. Et quod dictum est quod non debet precedere tractatus intellige secundum Jo. an. de tractatu speciali. Generaliter autem posset fieri. puta. si unus diceret. Rogemus deum pro bono prelato: vel hortando aliquos ad electionem boni prelati. Non autem debet fieri persuasio respectu certe persone: quia sic electio fieret ad suggestionem alterius.

Elemosyna. j. utrum dare elemosyna sit in precepto. *Rñ. fm Tho. se cūda scde. q. xxxij. dicendū q sic. Smit tens. n. hoc eternaliter puniet: Darb. xxv. Eurrini emi. zc.* Et hoc intelligendū est fm q recta ratio requirit fm quam consideratur aliquid ex pre dantis. s. ut illud q in elemosynis erogandū ē nō sit ei necessariū. sed superfluum: nō soluz respectu sui ipsius sed etiā respectu aliorū qm cura sibi incū bit. quia prius oportet q unusquisq sibi ipi z suis pvideat: z de residuo pauperibus subueniat. Et parte quoq recipientis requiritur q necessitatem habeat. Alioquin non esset ratio: quare ei elemosyna daretur. Sed cum non possit ab aliquo vno omnibus necessitatem habentibz subueniri: non omnis necessitas obligat ad preceptum: sed soluz cum is qui necessitate patitur sustentari non pōt: tunc locuz habet quod Ambro. dicit. *Pasce fame morientes: z si non pauperis occidisti.* Sic ergo dare elemosynā de superfluo est in precepto. z similiter dare elemosynā ei qui est in extrema necessitate. Aliter dare elemosynā est de consilio: sicut z de quolibet meliori bono dantur consilia. Et dico q superflua de necessitate precepti sunt eroganda. q licet sint istius qm ad proprietatem: sunt tamē aliorum quo ad vsum. s. istorum qui ex eis sustentari possent. Et tunc fm eundem Tho. intelligendus ē casus extreme necessitatis qm apparēt pba biliter signa extreme necessitatis future. nisi ei subueniatur: ut cum aliquis videt aliquos impotentes vel pigros ad subueniendū: z pauperē indigē tez cibo z potu z alijs vite necessarijs: nec sibi posse satisfacere. non enim expectāda est vltima necessitas: quia tunc non posset iunari natura: fame vlti consumpta. *Hec Tho. Idē panor. in. c. li. v. de iureiur. qui allegat dictam opi. Tho. z eam sequitur di. q tunc elemosyna est in precepto. cum quis habet superflua: non solum respectu sui met sed illorum quoq cura sibi incumbit. z pauper est in tanta necessitate: q non pōt aliter sustentari. als est de psilio. Idē Nico. de ly. sup isto v. omni petē ti te tribue Luce. vj.*

Utrum autem in elemosyna preponendus sit pater infidelis extraneo fideli. *Rñ. fm Ray. i. exhibitōe nutrimenti preferendus est pater. lz in dilectione preponendus sit extraneus nisi necessitas*

ex alia parte preponderet vel aliqua alia conditio. puta cōmunis vtilitas ecclesie: vel reipublice. unde z in extrema necessitate magis eēt filij deserē di q parentes.

Elemosyna. ij. Quis pōt facere elemosynā. *Utrum religiosus possit facere elemosynā. Rñ. fm Ray. nō. quia nihil habet. xij. q. j. non dicatis. Si tamē monachus administratōez habet: potest dare elemosynā. Item si monachus videret aliquem indigere ad mortem debz dare: quia in hoc casu oīa sunt cōmunia. xvij. di. sicut hij. Nec ob. si abbas contradiceret: quia magis debet obedire deo q hominibus. concor. Tho. scda scde. q. xxxij. z in. iij. di. xv. q. citra extremā necessitatez monachus aliqd modicum dare potest absente abbate sub sperati habitonis.*

Quid si monachus de voluntate abbatis vedit romā: vel est in studio: nunquid pōt facere elemosynā? *Rñ. fm Ray. sic. Nam coipso q dedit sibi licentiam eundi vel standi: intelligitur ei concessisse licentiā faciendi ea que honesti scbolares z peregrini solent facere. ar. extra de of. dele. pterea ita tamē q moderate faciat. l. item si filij. nūquid dicitur. ff. ad mace.*

Nunquid vxor potest facere elemosynā sine licentia viri? *Rñ. fm Ray. si vxor habet res parafernales. i. proprias preter dotem. vbi huiusmodi parafernalia de consuetudine habēt locum z vxoris sunt: pōt de illis etiam inuito marito elemosynam facere. l. de pac. puen. hac lege. Item si vxor est lucrosa. ita scz q exhibitā gubernatiōe domus operis suis lucratur: potest de hoc elemosynā facere. Nec intelligo de ducendas expēas victus sui: quia vir tenetur ad omnia eius onera propter dotem. z etiam propter obsequium ab vxore exhibitum. Sed contra predicta videtur glo. in. l. sic patronus. ff. de ope. li. que vult vxorem operari viro Sed q mulier possit facere elemosynā quando ē lucrosa z sic non lucrari viro tenēt theologi ac etiam summiſte. Pro cōcordia tamē potest dici. q si mulier habet dotem sufficientez pro oneribz sup portandis: tunc adhibita debita administratiōe domus: quod lucrabitur cedet lucro suo. Si autē non haberet dotem: vel si haberet: sed non sufficē tem pro oneribus: tunc credo q debeat laborare viro vsq ad supplementum onerum. De eo autē quod supererit poterit facere elemosynā: quia cedit lucro suo: z non mariti. Et sic intellige glo. i. d. l. sicut. l. quando vxor non habet dotem: vel non sufficientem. Et ita videtur intelligere Bart. dictam glo. in. l. gaio. ff. de ali. lega. Vide etiam ad predicta singularem limitationez quā dat Astē. libro. v. titulo. xxvj. fm Guil. de mili. q aut de rebus illis vxor seipam sustentat z viruz. Aut superabundat. In primo casu non potest de his que lucratur facere elemosynā: si subtractio sustentationis viri debet inde sequi: quia magis tenetur vi*

ro q̄ alij. In secundo vero casu potest etiam viro invito. De rebus quoq; viri: vt de pane: vino: et huiusmodi: que de approbato more solent ad dispensationem vxoris pertinere: potest et debet elemosynas facere. moderate tamē. et fm facultates viri et maiorem et minorem multitudinem et necessitatem pauperum. Et debet sibi formare conscientiam q̄ non displiceat viro. licet aliquando prohibuerit. quia quandoq; prohibent: vt temperant vxores: non a toto sed ab excessu. Potest etiam sibi formare conscientiam ex miseria pauperis: cogitans q̄ si maritus videret illum: placeret ei q̄ sibi fieret elemosyna. Si autem omnino sibi dicat conscientia q̄ viro displiceat. deponat eam si potest si nō potest deponere. nō dicit dare: hoc dico nisi videret eum indigentem ad mortem. Et quod dixi de rebus viri etiam intelligas de rebus dotalibus. Nam illarum dominium penes virum est. C. d. i. do. in rebus. Addit etiam glo. Ray. q̄ si etiā mulier latenter moderatas det elemosynas pro se viro suo: vtiliter gerendo commune negocium non peccat: quous crederet q̄ viro displiceret si sciret. et sufficit in hoc casu q̄ non veniat contra prohibitionem mariti. et q̄ eum non scandalizet. Et de de pal. in. iij. recolligendo hanc materiam dicit q̄ in septem casibus vxor: potest facere elemosynam. Primo si habet bona parasfenalia. Secundo si ē lucrosa: cum limitatione tamen antedicta. Tercio de pane vino et alijs cōmūibus. Quarto ad evitandum damnū viri: sicut fecit abigail: primo Regum. xxv. Vnde si per negligentiam: vel maliciam viri videt imminere periculum: ipsa potest obuiare. Quinto si vir sit fatuus. tunc enim dispositio domus pertinet ad vxorem: nisi per superiorē aliter fuerit ordinatum. Sexto si vir abscedens non posuit alium dispensatorem domus sue. Septimo si peregrinanti vir expensas taxatas dederit: si vxor vult sibi subtrahere: potest dare pauperibus.

¶ Nunquid autē filius familias possit facere elemosynam? Respondeo fm Ray. Si habet peculium castrense vel quasi potest. Nam q̄tum ad illud pater familias censetur. ff. ad macedonia. l. j. De peculio vō profecticio et aduenticio potest. si credit patrem permissurum. aliter non: quia profecticiū: et quicquid ex eo acquiritur: patris est. Aduenticiū vō patris est quo ad vsum fructū. vt institū. per quas personas nō. acquiri. S. j. Si tamen esset in scholis de licentia patris vel in peregrinatione: posset de profecticio et aduenticio elemosynam facere. argumen. ff. de iudi. si longius. Idem si esset filius senatoris vel alicuius alterius dignitatis. Vide d̄ hoc s̄. Donatio. j. in principio.

¶ Vtrum seruus vel ancilla possint facere elemosynam de rebus domini? Respondeo fm Tho. in. iij. distinctione. xv. serui ancille et famuli etia q̄uis sint libere conditionis: non possunt elemosynas dare de rebus dominorum sine eorum consensu: nisi panem et huiusmodi: que non inferunt

sensibile nocumentum. Si etiam ipse famulus sit dispensator rerum: non tamen ponitur dispensator quasi potestatem aliquam in rem domini habens. sed quasi tractans eam ad vtilitatem domini. de precio autem sui seruitij cōstat q̄ potest elemosynam dare.

Emancipatio. quid sit? Dicitur q̄ est relaxatio patrie potestatis coram iudice competente: voluntate patris et voluntate filij concurrente. Dicta ex eo: q̄ extra manum id est potestatem patris ponitur filius. hec habentur ex. l. non nudo. C. de emancipa. lib. et quod ibi notatur. et institū. quibus modis ius patrie potestatis soluitur. S. preterea. Et per hoc quod dicitur: voluntate filij concurrente. Bart. in. l. quidam cum filium. de verborum obligatio. dicit q̄ filius non potest cogi emancipari: nisi ex eā: vt ibi. Et sicut pater cogit emancipari filium ex causa: ita filius cogitur recipere. licet aliter dicat glo. et male. institū. quibus modis ius patrie potestatis soluitur. in fine. et in. l. nec auus. C. de emancipa. libe. et in autentici. quibus modis natu. effi. sui. S. generaliter.

¶ An autem requiratur presentia emancipandi in actu emancipationis? Respon. de hoc est text. in. l. iubemus. C. e. vbi Bartolus sumendo illaz. l. dicit q̄ parentes possunt emancipare filios absentes impetrato rescripto principis et eorum accedente consensu. Item infantes. sed eorum cōsensu nō requiritur.

¶ Vtrum autem pater in aliquo casu teneatur emancipare filium? Respondeo q̄ non regulariter: quia patria potestas est inextimabilis. ff. de leg. j. l. filius familias. Similiter nec filius potest cōpelli regulariter vt emancipetur a patre. Nam ut his que sunt voluntarie iurisdictionis: nō potest quid fieri altero invito. vt in autentici. quibus modis naturales efficiunt sui. S. si vō. Fallit hoc. Vt mo si pater male afficit filium verbis contra pietatem. Item si compellat eum peccare in corpus suum. Item si filius est arrogatus impubes. et pubes factus: probat non sibi expedire esse arrogatum. Item si pater agnouit sibi relictum legatum. vt emanciparet filium. et in istis casibus tenetur pater filium emancipare. vt no. Azō in sūma. C. de emanci.

¶ An autem emancipatio sit pena vlt' honor? Respon. Bartolus in dicta. l. quidam. dicit q̄ emancipatio quo ad quid est honor. quia soluitur patria potestas. quo ad quid est pena cum filius adoptiuus spoliatur totaliter a successione. vt. l. cum in adoptiuis. C. de adop.

¶ An autem pater possit filium emancipare per procuratorem? Dicitur sic. vt notat Bartolus in. l. gaus. S. forsitā. de libe. et post. vide de hoc s̄. Adoptio.

¶ Quero an fili' emancipat' reuocet i' patre patriā pp̄ alimēta nō p̄stita patri: sicut libert' reuocat ius in iij

Emphiteosis

feruntē pp alimēta denegata patrono. **Rū.** **L.** in. l. filios. **L.** de ingra. li. q sic: q hoc ē magna iniuria; que atrociori manui equipollet. ff. de li. ag. l. alimēta. imgio plus: q necare dicit qui alimēta denegat. vt. e. ti. l. necare.

Emphiteosis. **Quid ē. Rū.** emphiteosis grece: latine dicitur melioratio. **Ab initio. n.** p hunc cōtractū viles quedam terre cōcedebantur: quas recipiens meliorabat z melioratōes sue erant. **Quod postea pmissum est etiam de fertilibus z fructuosis.** **Et iuxta vulgare quorundā dicitur datio ad libellum.** **Et fm Bar. in. l. j. l. de iure emphi. nulla est differentia inter emphiteosim z libellū.** **Et de natura huius cōtractus fm pe. helye. in tractatu d cōtractu emphiteotico est. primo q dñium directuz remanet apud dñm. Dominū autem vtile penes emphiteotam: quia iura ciuilia ambos dños vocant. vtile autem certum est esse apud emphiteotam. ergo aliud est apud dñm. Secundo de natura huius contractus est: q dñs dans rem in emphiteosim habet possessionē ciuilem. quod patet quia emphiteota nō pōt rem emphiteoticā p̄scribere. **L. d̄ p̄scri. xxx. an. l. male.** Si ergo nō pōt p̄scribere ergo non habet possessionē ciuilem. cuz possessio ciuilis sit legitima causa vsucapionis inducende. ff. de acqui. re. do. l. acquiritur. **S. si. Emphiteota p̄o habet possessionē naturālē: cum eq̄paretur vsufructuario qui possidet naturalit̄ tm̄. insti. loca. S. adeo.** **Item de natura huius contractus est q cōsistit in rebus soli. q in hoc cōtractu oportz fieri diuisionē vtilis z directi dominij. S; in remobili nō pōt vnum dñium ab altero separari. Item de natura huius contractus est q fiat in scriptis de iure: tamē per cōsuetudinē est sublatū ergo stemus consuetudini: que est optima legum interp̄es. hoc etiā approbat **Bar. in. d. l. j.** **Et id dicendū q circa naturā huius cōtractus vel circa pacta ipius nature nō requiritur scriptura. Sed circa pacta que sunt extra naturam contractus emphiteotici bene requirit scriptura fm glo. in. d. l. j. super ver. scriptura. cuius rō est quia scriptura nō est de essentia cōtractus: sed fit ad eternam rei memoriā. ff. de pig. l. contrahitur. **Contractus autē pbatur per se. l. probata solutione pensionis.** **Item de natura huius cōtractus est: q detur aliquid in introitu: quia iste cōtractus habet magnā similitudinē cum emptione z locatōe. **Idoc tamē nō est necessarium fm cōmuniter docto. pro hoc qd habetur in anten. de alie. z emphi. circa principū** **Item de natura huius cōtractus est: q si emphiteota nō soluit pensionē statuto tempe: res cadat in cōmissum ipō iure. **L. e. l. si. ff. de pig. l. lex vectigalis.** **Requiritur tñ declaratio: q ipse fuerit i mora soluendi. vt. d. l. lex. Item de natura huius cōtractus est: q si pensio non soluit emphiteota potest expelli. **Et fm glo. in. c. potuit. de loca. dominus auctoritate propria potest eum expellere. Auctoritate dicte Secretalis. z. l. ij. l. e. Melius ta-**************

men facit: si auctoritate iudicis hoc fecerit. **Et hoc videtur tutius. ppter scandala que inde sequi poterunt.** **Item sine voluntate dñi nō potest emphiteota pauari: rem alienare nec vendendo nec permutando. **Secus d̄ emphiteota filii qui pōt rem donare sine voluntate domini. Sed de hoc. j. Item emphiteota potest rem emphiteoticā pignozare. Item q res emphiteotica nō pot diuidi per regiones. Item filia quecunq potest succedere etiā in re emphiteotica. Item q pensio sine interpolatōe soluatur. Item q emphiteota nō potest rem emphiteoticā dimittere. Sed de hoc infra.****

Primo queritur. quid si emphiteota deteriorauit rem emphiteoticā. vt quia non coluit eam vt debuit. An cadat in pmissum? Rū. idem pe. q sic quia cessante causa finali alicuius cōtractus. z ipe contractus cessare debet. ff. de in. pa. l. adigere. **S. Quis. Sed causa finalis quare datur i emphiteosim est melioratio. **L. e. l. si. que cessat quando deterioratur. ergo rē.****

Secundo quero an emphiteota sine voluntate domini possit rem dimittere: vt sic liberet a solutione pensionis. **Et videtur q sic: q habēdo rē p derelicta liberatur quis. ff. de dam. insec. l. euenit. Item vsufructuarius dimittēdo rem vsufructuariam liberatur ab expensis: quas ibi facere tenebatur. ff. de vsufu. l. cum fructuarius. ergo emphiteota dimittēdo rem liberatur a p̄statōe pensionis cum equiparentur. **Ja. tamen tenet indistincte cōtrariū: quia quod ab initio est voluntatē expost facto est necessariū. **L. de act. z ob. l. sicut. et p. d. l. Spe. in. ti. de loca. tenet q emphiteota non potest rem emphiteoticā dimittere dñio contradicente. Idem tenet panoz. in. c. indicatuz. de immu. eccle. Item quia emphiteota est domino psonaliter obligatus. ad p̄statōem pensionis: q tenetur ex. l. zenonis. vt in. l. j. z. ij. **L. e. ergo tenetur personaliter cum omnes actiones sint personales insti. de act. S. appellamus. Et sic dimittēdo res non liberatur a pensione: cum omnes personales actiones sint affixe offibus nostris: ita q ab eis se parari nō possunt. **Qdo. dicit sic. Aut emphiteota est obligatus ad pensionē rōne rei. z tūc dimittēdo rem quam noluit: liberatur. Aut est obligatus rōne persone. z tunc non liberatur dimittēdo rem. Alij dicunt. q aut fuit actuz inter partes q posset rem dimittere: z tunc potest. Ant nō fuit actum: et tunc aut vult dimittere ex iusta causa z potest. Aut sine iusta causa: z nō potest. vide. j. fendum.**********

Tercio quero. predictus negat pensionem domino petenti eam: z negat se emphiteotam illius: nunquid ex tali negatione res cadat in cōmissum? Respondit qui s. q per solam negationē res cadit in cōmissum: quia licet in negando non reperiat perfidus nec perurus quia non iurat domino: sicut facit vasallus. habet tamen in dominum eum recognoscere. vt. **L. de fide instrumen. l. plures. z ideo si contra hoc reperiat infidelis: res cadit in cōmissum. Item magis debz operari**

expressa contumacia q̄ tacita. ff. de cōdi. 2 demō. l. si ita expressus. Si si emphiteota cessauerit dñō soluere per trienniu: res cadit in cōmissum: q̄ tacite negat dominu recognoscere. ergo multo fortius vbi expresse negat.

Quarto quero an emphiteota sine cōsensu domini possit alium emphiteota facere. Rñ. qui s. q̄ sic. insti. loca. §. adeo. Nec obstat si dicatur: q̄ nō pōt alienare. quia verum est de vera alienatōe sed datio i emphiteosim nō ē vera alienatio. Nec ob. q̄ noie alienatōis cōtinet emphiteosis: q̄ nō est verum simpliciter.

Quinto quero. quid si emphiteota vendat rem sine dñi voluntate: non tamen tradidit. nunquid res cadat in cōmissum. Rñ. qui s. q̄ sic. quia vbi pena locum habet: nō inspiciunt an res fuerit secuta. L. ad. l. fauiam. de pla. l. in fuga. Hoc patet per processum. d. l. fi. que requirit q̄ anteq̄ res v̄ datur: debeat adhiberi consensus dñi. als res cōmittitur. Item q̄ lz sine traditōe nō sit alienatum est tamen venditum. Sed si vendatur sine domini voluntate res cōmittitur: igitur r̄. Sed spe. in ti. de locato. 2 Bar. in. l. sequitur. §. Item labeo. de vsuca. 2 canonice in. c. potuit. de loca. 2 Imo. dicunt predicta vera: si res iam sit tradita. Secus si vendita tñi. Et hec opinio videtur communis quam approbat etiam Gali. in. l. fi. L. e. Item hoc est verum: nisi res sit tradita hac lege. vt si dominus vellet emere: tantidem teneatur illi restituere emptor. vt notat Ang. in. l. voluntas. L. de fidei. cōmissis.

Sexto quero. nunquid emphiteota possit dotare filiam sine domini voluntate: videtur q̄ nō: quia non pōt vendere. ergo nec in dotem dare. Item quia omnis in dotez datio est alienatio: patet ex quo omnis actus ex quo transfertur dominium: est alienatio. sed per datōem dotis trāssert dominu in maritum. L. de rei ven. l. doce. Contra videtur: quia vbi pater dat rem in dotem p filia: nō est domini translatio. ergo nec alienatio. vt in. l. j. L. de fun. do. Et hoc ē v̄ fm quosdam: vbi res fuit data in dotem nō extimata: q̄ tunc operaretur venditōem 2 vendere nō pōt. vt hic. Non. ob. c. vnicuz. §. donare. in fen. qualiter olim r̄. quia ibi hoc ideo est: quia filia non succedit in feudum. Et ideo cum nō pōt directe succedere nō poterit per obliquuz. s. per datōem in dotem. Alij dicunt q̄ si ipse potest reperire eque bonum maritum filie si aliam rem det in dotem: et tunc non poterit. als sic. quia pater debet indagare filie meliorem virū quē poterit inuenire.

Septimo quero. Done sunt duo domini: a quibus emphiteota rem emphiteotica tenet. ipse emphiteota vendit rem de consensu vnus. 2 sine cōsensu alterius. an tota cadat in cōmissum. Dic q̄ non cōmittitur nisi pro parte illius. quia nō debz in plus puniri: q̄ deliquerit. ff. de bis qui. vt indi. l. heres.

Octavo quero. quid si emphiteota sine cōsensu domini rem emphiteoticam vendidit 2 tradidit 2 postea redemit eam. nunquid cadat in pmissum.

sum. Dic q̄ sic: quia ius quesitum alicui sine facto eius sibi auferri nō pōt. Sed pena cōmissa ē quesita dñō ex quo emphiteota rem alienauit. vt hic: ergo r̄.

Nono quero. Done q̄ est p̄trouersia inē dñm 2 emphiteota super re emphiteotica 2 pendēte cōtrouersia emphiteota soluebat pensionē soluendo 2 p̄stendo. q̄ nihil soluebat noie pensionis: postea dñs obtinuit: nūquid res cadat in cōmissum. Videtur q̄ nō: quia licitū est sibi variare. ff. de colla. bo. l. nō nūq̄. Et ideo lz ipse dixerit q̄ nō soluebat nomine pensionis: tamē poterat variare. ergo r̄. Sed dico cōtrarium: quia vbi ipse soluit aliquid. ipse pōt eligere in quaz causam magz soluere velit. ff. de solu. l. j. ergo cum ipse p̄status fuerit se nō soluere nomine pensionis: in alia causam videtur solutum quare r̄. Et quia circa vñū 2 idem nō est licitum variare.

Decimo. Done: Quidam est tutor cuiusdā pupilli: quo pupillo idem tutor tenebat rem in emphiteosim. 2 ipse administrauit rem pupilli per. v. annos: nunq̄ soluendo pensionē. an cadat in cōmissum: Dico q̄ res cadit in cōmissum. quia iste tutor debuit exigere a seipō. ff. de ne. ge. l. si pupilli. Nec pe.

Undecimo. Done q̄ emphiteota vendit rem deinde re integra discessum est a contractu venditionis per consensum: quod potest. Nūquid debetur laudemium. Dico q̄ sic: quia illa venditio est inter contrahentes perfecta: cuz solo consensus contrahatur obligatio. facit de acti. 2 obli. l. consensu. Cum ergo venditio sit perfecta: 2 ius quesitum domino sine facto suo per consensum partium sibi auferri non potest. Non ob. quia dominus debet habere laudemium: quia mittit nouū emphiteotam in possessionem. L. eo. l. fina. Dico q̄ non stetit per eum quominus mitteret. Ideo perinde haberi debet ac si cum misisset. Idē pe.

Duodecimo. Done q̄ res emphiteotica fuit vendita 2 tradita 2 debetur laudemium deinde fuit retradita. Nunquid debeat aliud laudemium. Dic q̄ aut fuit tradita ex noua causa. et tunc aliud debetur laudemium. quia ista secūda traditio est similis prior: sed ex prima debetur laudemium: ergo 2 ex secūda. Et est ratio: quia ad multitudinem traditionum sequitur multitudo laudemiorum. L. de ser. fu. l. quicūq̄. aut fuit tradita ex antiqua causa. 2 tunc nō debetur laudemium. Idem pe.

Tercio decimo. Quid si plures habentes fundum emphiteoticū cōmunem: diuidunt inter se: vtruz debeat laudemium. Rñ. qui s. q̄ sic: quia diuisio est alterius partis ab inuicem alienatio. Quod patet. quia in re cōmuni: ante diuisionem non licet dare partem quin quilibet habeat partem suam. licet post diuisionem quilibet efficiatur dominus partis sue diuise. ff. de le. ij. l. meuius. §. duobus. Item quia in diuisione requiritur cautio de euictōe. ergo est alienatio. sed ex alienatione debetur laudemium. ergo r̄. Item quia in cōmuni diuisione est p̄mutatio. sed p̄mutatio est de qua

Emphiteosis

debetur laudemium. ergo rē. Itē diuisio vicē venditōis habet et obtinet. sed Bar. in. l. 7. ideo. ff. de cōdi. fur. dicit. q. hanc. q. pcedit alia. vtrum predicti possint diuidere domino irrequisito. Et cōdit q. sic. per. l. voluntas. C. de fideicomis. Quod videtur verum: quia ratio propter quam prohibetur alienari in extraneum est: quia ille extraneus non habet necesse recognoscere dñm: vt notat docto. in. l. fi. C. e. Que rō cessat quādo ille vendit alteri emphiteote socio suo. Nunc autē ad qōnem ppositam. An dominus debeat habere portōnem statutam per. d. l. fi. C. nul. indistincte videtur dicere: q. dominus nihil debeat habere. optime fac l. per diuersas. C. mādati. hoc idē tenet Bar. q. a ista alienatio ē necessaria.

Quartodecimo quero. nūquid ex aditōe hereditatis debeat laudemium: vt quia emphiteota ē mortuus. et eius heres adit hereditate: videtur q. sic: quia ex alienatione debetur laudemium: Sed aditio hereditatis est alienatio: patet. quia omnis actus per quem trāffertur dominium est alienatio. sed per aditōem trāffertur dominium: ergo rē. secundo vbi quis de nouo adipiscitur possessione rei emphiteotice debetur laudemium. vt. l. fi. C. eo. Sed per aditōem hereditatis adipiscitur dñm nouo possessio hereditatis. vt. ff. de acqui. pos. l. cum heredes. in prin. Dic cōtra. quia dominus propter laborem habet laudemium. quia laborat mittēdo nouum emphiteotam in possessionem. sed in aditione nō requirit talis labor: cum heres possit adire p. p. auctoritate. vt in auct. de here. r. fal. §. in oibus. Nec pe.

Quintodecimo quero: pater habet in rebus filij vsumfructū. C. de bo. mater. l. j. Pone q. in rebus filij sunt aliquę res quas pater dedit in emphiteosim. nunquid talis datio valeat. videtur q. sic. quia pater in talibus bonis habet liberā administrationem. Ita q. filius nō potest cum phibere ab administratione: nec ab eo exigere rōnem. d. bo. que l. l. cum oportet. §. nō autē. Et ideo propter liberam eius administrationem talia permittitur sibi. Item quia datio in emphiteosim nihil aliud est q. melioratio. l. fi. C. eo. Sed pater potest bona filij meliorare. vt de bo. que l. l. fi. §. hoc pculdubio. ergo in emphiteosim dare. Doct. dicunt indistincte q. non valet datio talis. immo filij mortuo patre possunt totum reuocare: quia certi sunt casus: in quibus patri permittitur d. bonis filij alienare. d. l. fi. sed iste nō est de illis. ergo rē. Item q. patri in talibus bonis phibetur alienatio temporalis. l. pignoris obligatio. vt. d. l. fi. §. multo foris. phibetur ppetua. Nec pe.

Decimosexto. Pone q. aliquis emphiteota filius. in cuius bonis pater habet vsumfructū: rē emphiteoticā vendit. Quis debet laudare. An filius vel pater. Et videtur q. pater: q. dñs habet laudare. vt in. l. fi. C. e. Sed habens vsumfructū reputatur dñs: cum vsumfructus sit pars domini ergo rē. Dic cōtra: quia immo ipse filius habet laudare: quia dñs habet laudare. ergo intelligemus de vero domino. ff. si ager. vec. l. j. sed p. p. uctarius

est verus dñs. vt. ff. ad sill. l. j. ergo ipse filius proprietarius debet laudare. Dico tñ q. laudemium qd filius habet debeat restituere patri. hec pe.

Decimoseptimo. Quid si emphiteota donauit rē emphiteoticā. Nūquid dñs hēre d. laudemium. Rñ. pe. dicit q. sic: q. magis fauēdū ē illi: q. h. rez ex titulo oneroso q. illi q. h. rez ex titulo lucrativo. Sed ille qui habet rem ex titulo oneroso. l. ex emprōne debet laudemium. vt. l. fi. C. e. ergo multo foris q. ex titulo lucrativo. v. rez ex donatiōe. Itē q. legatum et donatio equiparatur. Sed ex legato debetur laudemium. ff. de le. iij. l. is qui. Nō ob. q. ipse emphiteota possit donare rē emphiteoticā sine dñi voluntate. q. hoc pcesso: nō tñ sequit q. nō debeat laudemium. hec pe.

Decimooctauo. pone q. emphiteota vult soluere vno anno sil' pensionē triginta annor: nūquid dñs teneat recipere. Rñ. pe. dicit q. dñs vno anno simul p toto tpe suscipere nō tenetur. Idem tenet Ly. in. l. ij. C. eo. quia quod fauore alicui' introductū est: nō debet in eius damnū retorqueri. Sed ita esset hic: quia nisi pensio quolibet āno solueretur: dñs nō recognoscere p emphiteotam. et sic dñs p obligatōem adimeret ius suum. qd esse nō debet. Nec pe.

Decimonono quero. quantum sit laudemium. Rñ. dir. l. ij. dicit q. nō licet dñs occasione ista vltra quinquagesimā partem precij: vel extimatōis rei que in aliam psonā trāffertur aliquid exigere. C. e. l. fi. Sed de cōsuetudine generali est. xij. pars fm No. que in talibus est seruāda. extra d. cōsue. cū dilectus. Et si in alijs locis eēt alia cōsuetudo: illa seruāda esset.

Digesimo quero. que requirant ad hoc: vt emphiteota possit vendere ius sibi competens et meliorationes suas. Rñ. panor. in. c. fi. de loca. dicit: q. septem requiruntur. Primo vt requiratur eccliaz si velit emere. Secundo denūciat precij ab alijs oblatum: et sic sine cōsensu domini pōt emphiteota ius suum exponere venale: q. als nō posset sibi precij denunciare. Tercio q. illud sit verum et nō fictū precij. Quarto q. si non dixerit se nolle emere expectet per spacium duor mensium. Quinto q. vendat personis non prohibitis. non tamen est iure expressum que sint ille persone. Sed attenditur ius municipale: vel pactum appositum in ipso contractu. prohibite tamen persone videntur. sicut sunt persone potentes: que defacili non possunt conueniri. vel alie persone que nō sunt soluēdo. Et illum quidē cui sic venditur: tenetur dominus suscipere. Sexto q. non vendat rem ipsam. sed dominium vtile sibi competens et melioratōes. Septimo q. non prius ceciderit a iure suo. puta: differentionem vltra biennium: et sic quo ad emphiteotam ecclie: vel vltra triennium quo ad priuatum.

Digesimoprimo quero. An in casu quo emphiteota ceciderit a iure suo: nō soluēdo pensionē tpe debito vel huiusmodi: pdat suas meliorationes. Rñ. panor. in. c. fi. de loca. concludit q. sic. c. q. ij. hoc ius. et in. l. ij. C. eo.

Digesimosecundo pone. plures sunt cobere-
des et omnes pensionem solunt preter unum nu-
quid pndicetur soluentibus. **Rñ.** glo. in. d. e. fi. di-
cit qd nō pndicatur soluentibus: dūmodo soluat
totam pensionem. et postea agent contra non sol-
uentem.

Digesimotercio. Quid si emphiteota p robet p
duos primos annos in ecclesiasticis: vel per tres i
secularibus pensionem soluisse. lz antes p. r. annos
nō soluerit. An possit expelli. **Rñ.** Do. dic qd nō.

Digesimoquarto quero. an epbteota sine vo-
luntate dñi possit donare. **Rñ.** glo. in. l. fi. L. e. di-
cit qd sic. vt. L. de fun. pñio. l. j. li. xj. z. insti. loca. S.
adeo. Itē pōt z pignora dare. Itē tenet glo. l. c. fi.
de loca. Itē Do. Itē Imo. quare aut epbteota
possit rem emphiteotariā donare sine volūta-
te dñi z nō vendere. Jo. an. mouet hac rōne. Nā
venditor: habet solum affectū ad precium. vñ
satis est sibi qd precium consequat a dño. Et ideo
cum nullum interesse possit pñdere: voluit ius:
vt potius vendat dño qd extraneo. Sed in dona-
tione donator: habet respectū ad psonā. Nā forte
vult donare vni. ppter merita sua: vel vt illum ob-
liger: que rō cessat in dño: quia nō habet illam af-
fectū ad dominū. Sed **Bar.** in. d. l. fi. tenet cō-
trariū. Dicit enī qd lz emphiteota fisa seu republi-
ce possit donare: non tñ emphiteota pñuari. Rō
est. qd fiscus ius suum petere potest a quacunq; p-
sona. Sed pñuat a persona nō pōt petere pensio-
nem a donatario: cum non cōtraxerit: cum eo: sed
habet necesse agere rei vendicatōe. Et **panoz.** i. d.
c. fi. dicit qd tenedo hāc opinionē. **Bar.** possz dici
qd emphiteota ecclie possit alij donare: qz ecclia
equipatur fisco in pñilegijs suis. **Iuxta** no. in. c.
j. de in integ. resti. z in. l. fi. L. d. sacrosan. ecclie. Sz
possit attentari generaliter qd alia opinio sit veri-
or: saltē qñ donatio fit saluo iure dñi. nā res trāsit
cum onere suo. ad hoc. c. ex lris. de pigno. Et em-
phiteota alienādo rem ecclie: pōt alienare sine iu-
ris solēnitare fm Jo. an. quia hoc casu nō alienat
ius ecclie: sed ius competens emphiteote.

Digesimoquinto. Quid si res ex toto perierit.
an emphiteota teneatur ad pensiones. **Rñ.** Pa-
noz. vbi supra dicit. qd ppter damnū rei emphiteo-
ticarie nō liberatur emphiteota a pensione nisi to-
ta res perierit. ar. in. l. j. L. e. Et hec opinio est cō-
muniō: licet aliqui teneant opposituz. z rō est: qz
emphiteota soluit pensionē in recognitiōez domi-
nij directi: quod remāsit penes dñm. Ideo qd diu
durat substantia rei. semp subest causa solnēdi pē-
sionez. lz **Bar.** in. d. l. j. dicit se hoc intelligere: qñ
emphiteota potuit tantū colligere qd pōt pensio-
nem soluere. Sed hoc dictum nullo iure pbatur
fm **Panoz.** Nec putat verum. nam fm hoc non
esset differētia inter emphiteotam z colonū. Itēz
propter sterilitatem cōtingētes in fructibus quā-
tunciq; maximam nō fit remissio emphiteote p
parte damni. licet aliud sit i colonū. Ratio diner-
sitatis: quia colonus videtur cōduxisse sub qua-
dam tacita cōductiōe fructuum futurorū. Et ideo
illis deficiētibz fit remissio pro rata. Sed em-

phiteota soluit in recognitiōem dominij. z ppter
hec pericula emphiteota solet longeminus soluere
qz colonus. x. q. ij. hoc ius. Et de hoc solent da-
ri versus. Si res perit tota: liberabitur emphiteo-
ta. Sed si pro parte: nulla liberabitur arte. Et hec
faciunt ad questōem notabilem z quotidianam.
fundus datus in emphiteosim nō potest colē p-
pter guerram. nūquid teneatur emphiteota hoc
tempore soluere pensionem. Cōmuniō opi. legi-
starum z **Bar.** in dicta. l. j. est qd non. quē equipa-
rant fundum inundatum esse: vel captum ab ho-
stibus. vt. l. cum vnus. S. fi. ff. de bo. au. iudi. pos.
Sed si fundus est inūdat: est deperditus. l. iij.
S. labeo. ff. de acqui. pos. ergo z captus ab hostibz
Contrarium in facto consuluat. d. **Car.** padue. Et
idem postea totum collegium paduanum: vt re-
fert **Panoz.** in dicto. c. fi. **Doti** pñcipaliter per. l.
j. in fi. L. e. que requirit qd substantia ipius rei pe-
nitus ledatur: quod nō cōtingit quādo nō potest
colē propter timorem hostium: nam reperiret eo
tempore emptorem. z sic in recognitiōem dominij
debet soluere canonem: maxime cum guerre sint
temporales. Et hanc opinionē putat **Panoz.** ve-
riorem. nisi esset totus fundus captus ab hostibz
z nō eēt spes de recuperatōe: quo casu posset pcede-
re opinio cōtraria.

Digesimosexto quero ecōtrario. quid si res em-
phiteotica augeatur. an augebitur pñsio. **Rñ.**
Bar. in. l. j. L. e. concludit qd nō. immo putat qd
indistincte omne augmentū pert. neat ad ipm em-
phiteotam vt qd iuris est de diminutiōe. Itēz de
augmento.

Digesimoseptimo. nunquid destructa re em-
phiteotica. puta: domo ex igne fortuito: si postea
reparetur: teneatur emphiteota adhuc soluere ca-
nonem. **Rñ.** Quidam dicunt qd nō: quia illud di-
citur nouum. Quod videtur intelligendum si illa
domus ex toto destructa sit. alis secus. vt dictū est
s. q. xxv.

Digesimo octauo. Done emphiteota nō soluit
canonem per biēnium: dominus dicit illum cecidisse
a iure suo. Ille allegat qd dominus tenebatur si-
bi in tāta vel maiori quātitate. nūquid incidat in
penā. Dic fm **Panoz.** in. c. bonafides. de depo. qd
nō: nam ille qui cōpēsāt dicit soluere. vt in. l. am-
plius. ff. rem ra. ha.

Digesimonono. Quid si ipse emphiteota non
soluit. sed alius. an cadat a iure suo. **Lu. ro.** dic qd
nō. per. l. forma. S. si cum ego. ff. de cēli. Et plus di-
cit qd tercio solnēte nō solum nomine emphiteote
sed etiam simpliciter vel nomine suo. emphiteota
nō pñuatur iure suo. d. l. forma. ad hoc facit quod
notat **Bar.** in. l. cum seruus. de ver. obli. vbi dicit
qd si testator picturam certo loco fieri mādauit. re-
peritur pictura facta nescitur p quem. dicit qd suf-
ficit qstun ad pene cuitatōem. vt in aut. hoc am-
plius. L. de fi. deicōmis. z ad penam ex cōmunicā-
tionis que consuevit apponi ex constitutione epi-
scopi contra non implentes voluntates defun-
ctorum.

Digesimo. qd si dñs fac pactū: vt nō liceat epbte

Emptio

teotā expellē: etiā si nō soluat. an valeat tale pactuz
tex. in. l. ij. **L. e.** videt innuere q̄ sic. In contrariū
facit. ff. de p̄ca. l. cum p̄cario. **Dic fm Bar. in. d. l.**
ij. q̄ pactū: qd̄ est p̄tra substantia lia cōtractus facit
p̄tractū ip̄o iure nullū. vt. d. l. cuz p̄cario. Sicut si
aliquis faceret pactū: q̄ esset venditio sine precio.
Sed si pactū fiat p̄tra accidētia lia p̄tractus: vel cō
tra naturalia: tunc valet pactuz. vt. l. pacifici. ff. de
pact. **Modo ad p̄positū. siquidē fieret pactum**
q̄ non teneret ad solvendū canonē: non valeret:
q̄ esset cōtra substantia lia cōtractus. Si v̄o sit p̄a
ctū q̄ lz nō soluat non possit aliter cogi. **Istud pa**
ctum est cōtra naturalia p̄tractus. et iō valet.

Trigesimo primo. Quid si elapso termino dñs
recipiat pensionē oim annoz: quibz est cessatum.
An postea poterit deici. glo. in. l. ij. L. e. dicit q̄ nō
Bar. v̄o fm Jacobū de are. dicit. Aut quis p̄mo
expulit et postea vult petere pensionē et p̄t. vt in
aut. qui rem. **L. de sacrosan. ecclē.** Aut primo p̄ce
pit pensionem et postea vult expellere. **Et tūc aut**
p̄cepit pensionē t̄pis p̄teriti t̄m: et adhuc p̄t̄ expel
lere. vt. ff. loca. l. colon. **Aut recepit pensionē etiā**
tempis futuri. et tunc nō p̄t̄ eū expellere: nisi fue
rit p̄restatus. **Ita d̄z intelligi. d. glo. bec Bar. in**
d. l. ij.

Trigesimo secundo. quid si emphiteota p̄misit
penā si nō soluerit p̄sionē p̄tractu p̄manēte i sua
firmitate. Ille nō soluit. dñs vult eū expellere. ille
offert penā: et dicit se nō esse expellēdum. **Dic fm**
Azo. et Do. nihilominus eum eē expellēdū: q̄ pe
na gr̄a seruātis pactū fuit apposita.

Trigesimo tercio. quid si ei qui debebat soluere
pensionē successit heres ignorans. et p̄p̄ ignorātia
nō soluit. **Glo. in. l. ij. L. e.** dicit. q̄ restituit heres
de equitate. qd̄ placet **Bar. ibi. idē tenet glo. et dy.**
in. l. cū fili. **S. in hac. ff. de ver. ob.**

Trigesimo quarto. Quid si dñs: cui soluēda erat
pensio mortuē. et sic iacēte hereditate trāsiuit biē
niū vel trienniū. **Numquid possit eijci. emphiteo**
ta: **Rūdeo p̄ p̄dicta q̄ nō.**

Trigesimo quinto quero. quid in minore. **An**
currat sibi t̄ps si nō soluat. qd̄ dicit q̄ nō p̄ tex.
in. l. fi. **L. in q̄. ca. in inte. re. nō est ne.**

Trigesimo sexto quero. q̄s recepit ephiteosim
p̄ se et suis filijs et nepotibz. si p̄mus vel secūsdus
deliquit circa ip̄m p̄tractū emphiteosis nō soluē
do canonē: vel alienādo sine licentia dñi. **An no**
ceat sequentibz. **Rū. Bar. in. l. eum qui. ff. de in**
terdic. dicit q̄ sic. **Sz si als delinqueret: p̄p̄ quod**
bona publicarent: ista bona debēt remanere. ap̄d
filios et nepotes: q̄ nō trāseūt ad eos vt ad hēdes
sz hñt iure suo. vt. l. vt iureiurādi. **S. si liberi. ff. de**
ope. libe.

Trigesimo septimo: qd̄ si filius renūciauit he
reditati pat̄ne. an p̄t̄ retinere ephiteosim. **Bar. i**
d. **S. si liberi. dicit q̄ sic in casu. p̄posito. s. q̄n recipit**
emphiteosim. p̄ se et suis filijs et nepotibz: vt dictū
est. **Secus si poneret etiā illud verbum hereditibz.**
nā tūc debetur filijs ita demū esse sint heredes: q̄
tūc cōcessio requirit vtrunq̄. **s. q̄ sit filius et heres**
Ita dicit text. in aut. de nō alie. S. emphiteosim.

Et ideo fenda que transeūt ad filios: vt filios: ita
si heredes sint dicuntur venire in hereditatis pe
titiōe. vt in. litem vidēdum. de peti. here. **Et ideoz**
dicēdum in emphiteosi: que requirunt hoc. **s. ali**
quem eē filium et heredem.

Trigesimo octauo pone. filia ē instituta heres
in certa re. et est iusta esse contenta. et q̄ plus d̄ bo
nis suis petere nō possit. an nō obstāte hoc possit
habere regressum ad bōa emphiteotica. **Rū.**
Bar. in. d. S. si liberi: dicit q̄ dicta verba debent
intelligi. q̄ plus de bonis suis petere nō possit iu
re hereditario. sed nō debet priuari eo iure: qd̄ ha
bet vt filia nō vt heres. vt de iure emphiteotico
et patronatus. **Et posito q̄ pater posset filiaz pri**
uare ex dispositiōe sua ab emphiteosi: tamē illa ver
ba hoc nō important. **Et per p̄dicta Bar. ibi in**
fert. q̄ si pater instituit filiaz in certis rebus: et ins
tit esse contētā. et q̄ plus de suis bonis petere nō
possit: pone q̄ res ille sint vltra legitimā: modo fi
lia vult dotem maternā. **An possit. Rū. se cōsu**
luisse q̄ sic. quia bona intelliguntur deducto ere
alieno. p̄o hoc. l. bonorum. de verb. sig. et l. subsi
gnatum. eo. ti. **Modo filia petit dotez tāq̄ es alie**
num: nec petit d̄ bonis suis. quia illa intelligunt
deducto ere alieno. **Ita etiam in p̄cedēt. q̄ filia**
petit emphiteosim: vt es alienuz. nō vt de bonis
defuncti. **Nec Bar.**

Trigesimo nono pone. Aliquis accepit fundū
in emphiteosi in p̄o se suisq̄ filijs. an intelligatur
de naturalibus: **Rū. Spec. videtur tenere q̄ sic**
Sed Bar. in. l. ex facto. S. si quis rogatus. ff. ad
tre. dicit hoc posse esse verum in emphiteosi data
a priuato. **Sed in emphiteosi data ab ecclesia tra**
dit q̄ non intelligatur de naturalibus aliquo ca
su. **De illis etiam non cogitauit ecclesia. nec p̄sua**
mendum est q̄ cogitauerit p̄o p̄ter dignitatem. et
quia tales naturales nō possunt haberi sine pec
cato mortali.

Quadragesimo quero ad quātū tempus con
trahatur cōtractus emphiteoticus. **Rū. aliquan**
do contrahitur ad tempus. puta ad decem vel vi
ginti annos. **In quo etiaz succedit heres vsq̄ ad**
illud tempus. **Aliquādo cōtrahitur in perpetuū**
et tunc nō auferitur emphiteote nec etiam heredi
bus eius: donec soluerit canonē. **Possessio tamē**
ecclesie nō potest de nouo dari in emphiteosim p̄
petuo. extra de re. ecclē. nō ali. nulli. **Et fm glo. in**
cle. j. de re. ec. nō ali. dicitur perpetuo fm iura cuz
datur ad. x. annos vel vltra. nam ad modicū tem
pus dari p̄t̄ quod dicitur vsq̄ ad nouem annos
inclusiue. **Si t̄m possessio ip̄a erat prius emphiteo**
tica et peruenit libere ad ecclesiam: bene poterit in
emphiteosim dari etiam perpetuaz fm quosdā.

Emptio et venditio.
De natura emptionis est. q̄ ex quo cō
tractus initus est pertineat. lucrum et
periculum rei empte ad emptorem: lz res tradita
non sit. in sti. e. ti. **S. cum autem. ff. de peri. et cō. rei**
ven. l. id quod. **Unde dat̄ regula talis. Cū ven**
ditio sit pure et sine scriptis certe speciei que degu

stationem non erigit: omne periculum spectat ad emptorem: excepto casu publicatōnis: nisi pactus culpa: vel mora. inveniatur: vel calliditas. Pure iō dicitur. quia si conditōnalis esset venditio an eū tum conditōnis: periculum pertinet ad venditorem. *vt. ff. de peri. et co. l. illud. Sine scriptis.* Iō dicitur: quia si in scriptis fiat: periculum spectat ad venditorem ante q̄ scriptura perficiatur: q̄ quo usq̄ facta sit: neuter agere potest. *L. de fid. instr. l. contractus.* Dicitur autem contractus fieri i scriptis: quando convenitur q̄ aliter nō valeat q̄ facta sit exinde scriptura. *L. de proba. cum res.* Secus si a principio simpliciter strabatur. et post ad probationem fiat inde scriptura. *ff. de pig. l. cōtra bitur.* Certe ideo dicitur: quia si sub alternatione vendam tibi stichum vel ticium: periculum primi spectat ad venditorem: secundi ad emptorem: vt si stichus mortuus est dabitur ticius. *ff. de cōtra ben. empti. l. si in emptione. S. si emptio.* Speciei ideo dicitur: quia si in genere fiat venditio. puta: vendo tibi hominem: non dico quem: nunq̄ ad emptorem spectat periculum: quia quod in genere debetur perire non potest. *ff. ad. l. fal. l. in ratione.* quia hic vendit certū de incertis.

Quid autem si venditur incertū de certis. puta: vendo tibi vnum de seruis meis: vel decē corbas ex hoc dolio. vel. *vi. sextaria de isto cāpo.* Sic fm *Dostū. et dir. q̄ si omnia pereant emptor: reperit precium: si ipsum dedit: et sic non pertinet periculum ad eum. Que degustationem non erigit ideo dicitur. quia si degustationem erigat et vendatur in specie: pertinet periculum ad emptorem post degustationem. sed non ante. ff. de peri. et co. rei. vendi. l. si vina. nisi vinum vendatur ad mensuram in certa die quia tunc habet venditor potestatem mensurare: vel offerre. vt mensuret. ff. e. qd̄ sepe. §. in bis.*

Quid si emptor nolit mensurare. *Rū. fm Dir. l. i. q̄ venditor potest mensurare et effundere coram restibus: si vasa sunt sibi necessaria: vel ppter vindemiam vel propter nouam rationem et iustā ff. de peri. et co. rei. vendi. l. i. §. vltimo. et l. ij.* Excepto casu publicatōnis. quia si fundus venditus: fuerit publicatus causa maleficij: periculum pertinet ad venditorem. *ff. lo. l. si fundus. bec Hoff. et Dostū.* Nisi pactum ideo dicitur. quia licet venditor de natura contractus teneatur d̄ dolo lata culpa. et leui: non tamen tenetur de casu fortuito. *ff. de peri. et co. rei. ven. l. custodiam. et l. si vendita. S. per pactum tenetur. ff. de peri. et co. l. si in venditione.* De casibus specificantis tñm de quo dictū est s̄. *Casus fortuitus. Vel culpa salicet precedente: insti. e. §. cum autez. Vel mora: quia tunc spectat periculum ad morosum. etiam si res peritura erat penes alium. de leg. j. cum res. hoc intellige in foro contentioso. Secus in foro anime. Sed vltima mora semper nocet dicta. l. illud. Vel calliditas. q̄ si venditor affirmavit bonitatem duraturam imputatur ei: vel sciebat bonitatem non duraturam et tacuit. ff. de peri. et co. l. si quis viam. Et hoc est*

contra illos qui adulterāt vinum ex admixtione aliquius boni vini cum alio corrupto quod postmodum vendunt tacentes huiusmodi admixtiones. Et per predicta tenentur ad restitutionem de omni damno vel interesse: quod ementes habuerūt: vel de eo plus quod habuerunt ex huiusmodi tācturnitate. Item de natura huius contractus est q̄ficur periculum ad emptorem pertinet. Ita et emolumentum. vt extra de regu. iur. qui sentit li. *vi.* Et ideo quod per alluionem accrescit: et fructus et partus ad ipsum emptorem spectat. *L. de act. empf. l. fructus. et l. penul.* Alluio autem dicitur incrementū latens. Et quicquid agro meo per alluionem flumen adiecerit: meum est. Secus si incrementum est apprens.

Quid si dolus dat causam contractui. Dicitur dictū est supra. Dolus. Adde tamen qd̄ notat *panoz. in. c. quia pleriq̄. de immu. eccl. q̄ dato: q̄ dolus non det causam contractui: nec incidat in contractum si emptor sciebat rē plus valere et v cnditor: ignorabat: q̄ in foro anime tenetur restituere quod plus valebat: quia egit contra iusticiam naturalem: decipiendo proximum: saltem re ipsa ut precio.*

Quid autem si vterq̄ fuit ignorans: sed re ipsa venit deceptio in precio an superueniente scientia: teneatur restituere illud in quo alius fuit deceptus. Pone exemplum. Quidam simplex habet lapidem preciosum: quem vitreū esse credit. Prē ille qui emit similiter credit esse vitreū. Quid iuris. Quidam dicunt. q̄ emens in aliquo nō tenetur ad restitutionem: quia per emptionem bona fide factam: talem lapidem acquisiuit. Sed *Panoz. credit q̄ teneatur ad restitutionem si a principio emisisset pro vero valore: si illum sciuisset. Secus si illam rē non emisisset pro illo precio. debet tamē restituere rē: si alter vellet restituere precium. et quo non vult supplere iustum precium. ar. bonū in. l. in fundo. ff. de rei. vendi. et in. l. si quis. cuz aliter. ff. de ver. ob. vbi parificantur deceptio re ipsa et ex proposito. Et propter hoc Bart. in dicta. l. si quis querit. Dicitur in instrumentō venditōis dedit rē pro tanto: et illud quod plus valet dedit et donauit. An propter hoc cessabit remediū dicta. l. si quis. et remedium. l. ij. L. de rescin. ven. que loquitur. de deceptione ex proposito. Barto: respondit q̄ si venditor sciebat valorem rei. tunc per talia verba cessant remedia dictarum legum. Sed si hoc ignorabat: tunc per talia verba habebat animum donandi nisi modicum. vt. l. si liberatus. ff. de opē. li. et. l. hec adiectio. de verbo. signif. Et ideo si quantitas est magna apparet q̄ in hoc contractu donationis est leuis: et sic habebit remedium dictarum legum. Et Barto. dat cautelam. vt in instrumentō dicatur. Et illud qd̄ plus valet: siue sit quantitas modica: siue inmodica dedit et donauit rē. vel renunciet beneficio dicta lege secunda. et similitum: quod tantum dem impotat.*

Emptio

Sed an remedio dicta. l. si quis. possit renunciari. scilicet exceptioni doli: qui dolus est in re ipsa. Respondit Bart. vbi s. q. sic. non tamen ppter hoc putat q. sufficiat simpliciter renunciare exceptioni doli: nisi exprimat q. renunciat beneficio dicta. l. si quis. vel per alia verba que tantum de importent. nam illud renunciare est donare. vt in. l. si quis. delegauerit. ff. d. noua. Et sic ad modicam quantitatem refertur.

Et per predicta apparet so. de alia qone quam ponit Archi. floren. Pone. Creditori meo feci publicam donationem. c. floren. quia nihil inde sperabam habere: vel ne incurerem aliquod damnum. vtrum post hanc donationem: possim aliqd de bonis eius inuentis: vel ab alio oblati recipere. et si accepi an teneat eidem restituere? Dicenda q. possit recipere et retinere. De ratione enim donantis est liberalis et voluntaria translatio. quod non contingit in casu posito. Et ideo sibi licebit satisficere de bonis illius inuentis quemadmodum licet alijs damnificatis quasi non donasset.

Utrum liceat aliquid vendere plus q. valeat? Respon. fm Tho. scda. scda. q. lxxvij. q. cari? vendere vel vilius emere rem q. valeat: est iniustum: nisi res que venditur cedat in detrimentum venditoris: q. multu re illa indiget. naz in tali casu iustum precium est: vt non solum respiciatur ad rez que venditur: sed etiam ad damnum quod venditor incurrit ex venditione. et sic licite potest vendere plus q. valeat fm se: q. uis non vendat plus q. valeat ipi venditori. Quod si emptor inuenit ex re quam emit: sed venditor non damnificatur: carendo re illa: non debet eam superuendere: quia utilitas que alteri accrescit: non est ex vendente: s. ex conditione ementis. nullus autem debet vendere alteri quod non e suum. Quod autem dicitur q. licitum est contrahentibus se decipere vsq. ad dimidiam iusti precij. Dic fm Innocen. in. c. in ciuitate. de vsur. q. illud procedit iure fori: non iure poli. et quo ad deum non procedit: sed ius posituum noluit dare actionem pro modica lesione in odium litium. Sed solum quando est magnus excessus. puta. quando aliquis est deceptus vltra dimidiam iusti precij. Emitur autem fm Azonem res minus dimidio iusti precij: si res valet decem et venditor pro quinque minus vno denario. et sic decipitur venditor. Si autem valet decem et emitur pro quidecem et vno denario. deceptio est vltra dimidiam iusti precij. et sic decipitur emptor. Alij dicunt q. tunc e deceptio vltra dimidiam iusti precij. quando res valens decem emitur pro. xxi. Sed prima sententia est verior: fm Host. et Ber. in. c. cum causa. extra eo. Idem Pano. mitan? ibi. dicens q. fm aliam opinionem non esset reperire casum deceptionis in venditore. Nam si res valet decem oportet q. daretur pro nihilo vel pro minus. quod non esset possibile nam emptio esset sine precio. Ius autem diuinum nihil impunitum relinquit. vnde fm legem diuinam illicitum reputatur. si in emptione et venditione non sit obserua-

ta equalitas iusticie. et tenetur ille qui plus habet recompenfare ei qui damnificatus est: si sit notabile damnum. quod ideo dico: quia iustum precium rerum quandoq. non est punctualiter determinatum: sed magis in quadam extimatoe consistit. Ita q. modica additio vel diminutio non videtur tollere equalitatem iusticie. Ad predicta facit q. quidam latitudinem et tres gradus. Pimus dicitur pius. Secus discretus. Tertius vero rigidus. Verbigracia. Sunt decem pte panis eiusdem bonitatis et expensaz harum tamen peciaru ppter varia capita: circa illas a varijs varia extimatio fiet. et reperient ipsi extimatores circa illas tripliciter variari. Quidam extimabunt quamlibet illarum precij. l. ducatorum. Et hic potest dici gradus pius. Alij vo. l. cum dimidio: et talis potest dici gradus discretus. Alij vo. l. j. et hic vocat gradus rigidus. Et tu omnia ista precia intra dictam equalitatem iusticie pprehenduntur. Si autem vltra istam equalitatem aliquid vendat: si notabile est: restitui debet: maxime si ex altero istorum quatuor procedat. Pimus. si ex ignorantia. Secus. si ex metis leuitate aperta vel psumpta. Tertio. ex quacumq. magna egestate. Quarto. ex quacumq. magna necessitate ad hoc ppellente. Et quibus comprehendendi pot. q. talis contractus non procedit ex mera et gratuita voluntate. nam talis defraudatio in minus emendo: ptra charitatem est: licet ex vtriusq. partis consensu talis ptractus procedere videat. nam fm pbm. iij. et bi. Ignorantia et aliquis coactio excludunt voluntarium. Et fm hoc pot. intelligi id qd notat do. an. in. d. c. quia pleriq. et pano. ibi vbi facit differentiam. An emens fuerit persona sagax vel ignorans. vt pimo casu: venditor plus tunc vendens q. valeat: non teneatur ad restitutionem. Secus vo sic. Et plus dicit Pano. in. c. cum causam. de testi. q. si tam venditor: q. emptor sciebant naturam rei et valorem. tunc nullum subest peccatu. licet res sit vendita pro maiori vel minori precio. Predicta intellige: cessante magna necessitate et non aliter vt dictum est.

Utrum quis compelli possit ad vendendum rem suam. Rn. fm Pano. in. c. j. e. ti. fm pmiorem opi. q. aut qs exposuit rem suam venale: aut non Pimo casu in his q. sunt necessaria ad vitam hois: pot. supior. statuere iustu precij. Naz interest superius puidere utilitati subiecto: et reipublice. Et in istis dz intelligi. d. c. j. et iura lilia. Et quo in fert Bal. in. l. j. C. de epi. au. q. cu vita hois non possit duci sine vestimentis et sine hospicio. q. etiam in domibus aptis ad locandum. et in pannis potest statui certum precium. Et ita iam dudum actum fuit padue in domibus coducendis p sebo lares. Nam quelibet domus apta fuit descripta in certo libro. et descripta pensio annalis. In alijs vo q. non sunt necessaria ad vitam habet locum. l. dudum. C. de contrah. emp. et. l. nemo exterius. C. de iude. vbi habetur q. nemo potest compelli ad vendendum rei suaz: nec quis pot. apponere p-

cium rei aliene. s. quisq; in re sua erit moderato: et
 arbiter. l. in re mandata. l. ma. 7 in dicta. l. dudū.
 Quod est valde notabile. Et facit q; in istis iocali-
 bus et gemmis et huiusmodi que non sunt neces-
 saria ad vitam: sed potius ad pompam et ornatum:
 que appreciantur communiter iuxta affectionem
 hominum: possit vnusquisq; precium pro sue libi-
 to voluntatis apponere. Secundo casu principa-
 li scilicet cum quis rem suam non exponit venalē.
 Et tunc aut subest necessitas. et possunt exuberan-
 tes compelli ad vendendum iusto precio ea q; sunt
 necessaria ad vnam hominis. Et sic seruetur tem-
 pore caritatis: quia tunc omnia victualia debēt esse
 communia. Ad hoc tex. cū glo. in. c. sicut hī. xlviij.
 distinct. vbi concluditur. q; licet indigentibus age-
 re contra diuites: ad victualia pmunicanda. Ta-
 men cum imploatione iudicis vt appellat.
 ¶ **Q**trum negociando liceat aliquid carius ven-
 dere: q; sit emptum: Rñ. fm̄ Thomaz. s. vbi supra
 nihil prohibet lucrum ordinari ad aliquem sinez
 necessarium vel honestum. Et sic negociatio licet
 reddetur. Sicut cum aliquis lucrum modera-
 tum quod negociando querit: ordinat ad domus
 sustentationem: vel ad subueniendum indigē-
 tibus. Aut etiam cum aliquis negociationi inten-
 dit propter publicam vtilitatem. ne scilicet res ne-
 cessarie ad vitam: patrie desint: et lucrum expetit:
 non quasi finem: sed quasi stipendium sui laboris
 de hoc dictum est supra. **A**uaria. Et sic potest q; s
 carius vendere q; emit. hoc tamen non potest re-
 gulariter. nisi fuerit mutatum precium ratione for-
 me. temporis: vel loci. vt notat **De. de ancha. in. c.**
i. de vsu. in. vj. Et inter mutationes forme videtur
 expresse comprehendit: si quis emerit merces i ma-
 gna quantitate: et minutim vendat. **S**olent enim
 res in magna quantitate communiter meliori fo-
 ro vendi. Et pro hoc videtur facere quod dicit **Cri-**
solto. q; quicumq; rem comparat. vt integrā 7 in-
mutatam vendendo lucretur: ille est mercator qui
de templo dei eijcit. Tamen ad hoc rñdet **Astēn.**
fm̄ Alexan. angli. q; facienda est vis in hoc q; di-
cit rem integram et immutatam. Acquitur enim
de illo qui in negociando intendit lucrum tanq; si
nem vltimum et cupit sine labore et sollicitudine
et auaricia diuitias congregare. Vnde predictus
verbum non habet locum in eo qui negociatur p-
pter propriam necessitatem: vel reipublice vtilita-
tem: vel proximi pietatem. nec etiam in eo qui vē-
dit rem immutatam q̄tum ad substantiam: mu-
tatam tamen q̄tum ad locū: quia talis ratione la-
boris et periculi: vel expensarum famulorum: vel
apothecę et huiusmodi: licite potest querere mer-
cedem. nec etiam habet locum in eo qui in emendo
considerat emptę rei periculum in seruando: quia
potest deteriorari et cremari: vel furto perdi:
talis enim potest mercedem querere ratione incerti-
tudinis euent? futuri et susceptionis periculi. Vn-
de in emendo non est certus. vt integram et immu-
tatam vendendo lucretur. Et plus dicit archi. f.
Done mercator: emit aliquid pro decem. 7 in eadē

ciuitate vel domo absq; vlla traiectione mercium.
 vel modica: 7 sine aliqua melioratione rei emptę et
 huiusmodi: vendit pro. xij. **A**n hoc liceat. **R**espō-
 dit q; sic dummodo iustum precium non excedat.
 ¶ **I**tem pone. vis mihi librum vendere p decem
 et ego si intendo emere: nisi prius inueniā q; emat
 a me pro. xij. et postq; vendidi alteri. emo a te: 7 do
 tibi decem: et teneo duos. **A**n possim: et cui teneo:
 Respondet **Ar. f. q; iustum precium rerū non**
consistit in indiuisibili: licet in quadam latitudine
vt dictum est. Ideo si emens librum pro decē. Eū-
dem vendit pro duodecim. Iusto tamē precio: vt
quotidie contingit. non videtur condemnandus
quinimo si alis non erat empturus: nisi primo cer-
tificatus de lucrando dyo fuisset: dummodo: vt di-
ctum est: iustum precium nō excedat de industria vi-
detur laudandus.

¶ **P**one. dedisti mihi librum vel vestem vt ven-
 derem pro decem vendidi pro duodecim. **A**n pos-
 sim tenere illa duo: vel debeas tibi: vel emptori red-
 dere. Respondit q; supra q; vendēti sufficere debz
 lucrum quod inde psequitur. puta tñi pro libra. vñ
 de iste medius vendens: cum purum ministeriuz
 gerat pami tradentis qui sibi constituit certā me-
 cedem pro labore suo: quicquid superuendit: totū
 tradere debet pamo vendenti: et non ementi: nisi
 forte plus iusto precio vendidisset. quia tunc resti-
 tuere tenetur emptori. et non primo venditori.

¶ **Q**trum venditio reddatur iniusta propter de-
 fectum rei vendite: vel etiam propter latentē eius
 bonitatem: Respondet fm̄ **Tho. scda sede. qōne**
lxvij. Circa rem que venditur triplex defect? cō-
siderari potest. Primus quidem fm̄ speciem rei:
vt puta. si venditur auriscalcum pro auro: aut vi-
num mixtum aqua pro puro. Secundus defect?
est fm̄ quantitates ponderis vel mensure: vt si q̄s
vtatur scienter deficienti pondere vel mensura.
Tercius est ex parte qualitatis. puta si animal in-
firmum: vendatur quali sanum. In his tribus ca-
sibus: si quis venditor: scienter offenderit fraudes
cōmittit. et illicita est venditio: et ad restitutionem
tenetur. Si vō eo ignorante aliquis predictorum
defectuum in re vendita fuerit: venditor quidem
non peccauit. tamen cum ad eius noticiam perue-
nerit: tenetur damnuz recompsare emptori. Et
ex his patet q; illicitum est vendere aurum vel ar-
gentum alchimicum pro vero: quia non est adeo
purum sicut verum: nec habet omnino easdem p-
prietates: sicut proprietatem letificandi aut q; va-
let contra certas infirmitates 7 huiusmodi. Si autē
tem per alchimiam fieret verum aurum: non esset
illicitum vendere pro vero. quia nihil prohibet ar-
tem vti aliquibus naturalibus causis ad producē-
dos naturales et veros effectus. vt dicit August.
in libro de trini. Vide de hoc **Panoz. in. c. ex tua-**
rum. de sor. vbi fm̄ **Soldra. concludit. q; scientia**
alchimie nō ē prohibita. et dicit q; in hoc vna spec-
es non transmutatur in aliam diuersam: cum om-
nia metalla procedant ex eodem fonte 7 vno prin-
tipio. videlz ex sulphure et argento viuo. S; vbi

est melior influentia astrorum: ubi producitur metallum preciosius unde per influentiam astrorum et cum lapidibus et cum herbis quibus insunt multe virtutes potest naturaliter una species metalli converteri in aliam magis preciosam.

Et circa defectum mensuræ queritur. an excusetur tabernarius dantes mensuras vini diminutas. scilicet usque ad collum dolii. vel alterius mensuræ cum hoc sit de more tabernariorum. **Rñ.** archi. f. dicit quod non excusantur. quia ementes decipiuntur: cum intendunt recipere plenam mensuram. et pro voluntatem ipsorum diminiuit. **Hec consuetudo excusat quod dicenda est corruptela. nisi hoc faciant: ut se seruet in semines: vel cum aliquo lucro et rationabili: ut quia alii non lucrarent si plenas mensuras darent. quia oportet precium augere: in quo non inuenirent emptores: vel paucos. Sed verte casus. quid de mulieribus que secundum morem patrie dant lanam vel linum ad nendum vel filandum: et putant filatam ad rationes. xij. vnciarum pro libra. quando hoc scit qui laborat illa filando. si non soluit de. xij. vncijs nisi pro una libra. Respondit qui super. quod proprie hoc non est fraus: quia non decipitur cum sciat sic debere solui. et sic intelligitur pactum cum a principio sibi datur opus. **Scienti enim et sentienti non fit iniuria quibus turpis videatur mos.****

Circa defectum qualitatis queritur. quid si quis vendat equum: et post paucos dies moritur. an vendens teneatur restituere precium? **Rñ.** Panor. in c. iniustum. de rerum permutatione. post Cy. dicit quod aut moribus notus erat vtrique. et non competit aliquod remedium. quia scienti et. **Aut vterque ignorabat et competit actio quanti minoris: non autem ad totum damnum. Aut sciebat alter tantum. Et si emptor sibi imputetur: ratione predicta. Si venditor teneatur ad omne interesse: quod inde passus est emptor: non solum ad precium. ut i. l. Julianus. ff. de act. emp. nisi intervenisset pactum: ut non teneret.**

Sed quid si emptor fuit minus diligens? **Rñ.** Cy. quod nihilominus tenetur venditor: quod licet emptor fuisse in quadam culpa vel negligentia: tamen venditor fuit in dolo. quod non patefecit vicium. et dolus preponderat culpe. ut in l. Item si obstetrix. ff. ad l. aquil. Jo. an. tamen post alios dicit quod si equus venditus infra triduum moritur: et reperitur habere cor marcidum: presumendum est illum morbum tempe venditionis habuisse. et hoc presumitur ex paritate temporis. De eo autem qui vendit equum pro morbo et vmbroso: et alijs defectibus. vide §. Arbitrator.

Quero de. q. quotidiana. Vendidi tibi fundum expressis finibus et declarata mensura terre. puta dixi quod erat duorum modiorum: nunc autem reperitur in maiori quantitate. an id quod plus est cedat venditori: vel emptori? **Oldra.** concludit quod quibus loquens videtur terminis denotantibus certum numerum vel mensuram: et agit ad supplementum quando. scilicet exprimit conceptum suum: incipiendo a numero vel mensura. Quandoque videtur terminis denotantibus speciem: seu corpus:

licet adiciat certum numerum vel mensuram. Et tunc illud quod est plus cedit emptori: quia hoc casus: numerus: vel mensura videtur adiunctus loco demonstrationis que licet sit falsa: non vinciat nec minuit id cui adicitur. ut l. falsa demonstratio. ff. de pdi. et dem. **Exemplum secundi. vendo tibi tale fundum: sic definitur: qui est trium modiorum.** **Exemplum primi. ut vendo tibi terram quatuor modiorum in talibus confinibus. hec Panor. in c. per tuas. de dona. vel dic clarius quod aut precium taxatur per modia. et tunc emptor non plus poterit habere. Secus si precium non taxatur per modia. quod tunc totum habebit.**

Utrum venditor teneatur dicere vicium rei vendite? **Rñ.** fm Tho. ubi §. venditor qui rem viciosam exponit vendendam: ex hoc ipso dat emptori damnum vel periculi occasionem. **Damni quidem: si propter huiusmodi vicium res sit minoris precij. et ipse de precio nihil minuit. Periculi autem: si propter huiusmodi vicium: usus rei reddatur impeditus: vel noxius. puta si quis alicui vendat equum claudicantem pro veloci: vel donum rinosam pro firma: vel cibum corruptum aut venenosum pro bono. unde si huiusmodi vicia sint occulta: et venditor non detegat est dolosa et illicita venditio. et venditor tenetur ad damni recompensationem. Si vero vicium sit manifestum. puta cum equus sit monoculus: vel usus rei et si non competat vni: potest competere alij. et venditor propter huiusmodi vicium subtrahat de precio quantum oportet: non tenetur ad manifestandum vicium rei. quia forte propter huiusmodi vicium emptor vellet plus subtrahi quam esset subtrahendum. unde venditor potest licite vicium rei subtrahere. **Idem dicendum est: si quis habeat librum venalem: sed corruptum. non tenetur dicere eius vicium: dummodo subtrahat de precio propter huiusmodi vicium: ut dictum est.****

Quid si aliquis portans merces ad locum: unde scit multos sequi se cum similibus quod si diceret. non posset suas adeo care vendere. **Rñ.** fm Tho. mam ubi §. Venditor qui vendit rem sine precium quod inuenit: non videtur contra iustitiam facere: si quod futurum est non dicit. **Si tamen diceret: vel de precio subtraheret: abundantioris esset virtutis: quod ad hoc non videatur teneri ex debito iusticie.**

Donec quis intendens nocere alij: scribit literas dirigendam alicui suo amico: admonens ut emat multum de aliquo mercimonio: ut aromantibus: lana et huiusmodi. quia erunt cara in futurum: quod novit esse falsum. et permittit sibi cadere literas in aliquo certo loco: ubi frequenter aliquis: quibus odio habet conuersatur. ut eas inueniam legat: et talia emat: et multum inde perdat. et totum hoc sequitur. **Respondet Archi. florenti. quod talis mortaliter peccat intendens proximo suo nocere. non tamen tenetur satisficere de damno. quia non dedit occasionem damni efficaciter. extra de iniuri. si culpa. non enim ita leuiter debuit credere. Et sibi imputet leuitatem suam. licet aliqui alij teneant quod talis**

teneatur restituere. vt recitat sanctus Bernardi. in tractatu restitutionum.

Sed verte casum de quodam casu qui accidit venetijs. Cum quidam magnus mercator literas accepisset a partibus orientis: vt emeret aromata multa: quia futurum erat vt precium eorum multum crederet: quia inde transmitti non poterant ab illis partibus. Ille plectam literam dilacerauit et in terram frustra proiecit: nihil alicui dicens intendens illud facere: de quo cautus reddebatur. Sed alius tenuis mercator: litere illius frustra collegit: et in simul suis partibus coaptauit et legit. Quo facto: cum hoc a nullo sciretur: accessit ad omnes apothecas: que habebant huiusmodi venalia. et certo precio emit. Cuius mercator: magnus iret ad emendum: inuenit omnia vendita. Interrogat de persona emptoris: miratur nesciens factum: sed deum percepit. Sicque lucrum magnus quod ille sperabat et huiusmodi emptione: alius sua industria sibi procurauit sine iniuria eius: nec sibi in aliquo tenebatur. An autem in dicto casu ille recolligens frustra literarum: et postea leges peccauerit mortaliter? Respondet quod si talis legat vt seiat secreta eius: curiositas est. Si vt sibi provideat: providecia huiusmodi est: nec peccatum. Cuiuslibet enim licitum est sibi accipere rem que habetur pro derelicta: cuiusmodi est talis litera.

Quid de mercatoribus qui inter se conueniunt: vt certo precio vendant: vel quod vnus solus tales merces vendat. Rñ. fm Hosti. pactum illicitum est. Et similiter si quis in ciuitate impetret vt sibi solum vivere liceat. quod si quis huiusmodi officium exerceat: debet fm leges suis bonis expolari: et exilio perpetuo damnari. Sicut et peccata puniri. i. officiales qui predicta peccant vel non puniunt. L. de mono. l. vna. vbi Azo per illam. l. concludit prohibitum esse: ne quis exerceat monopolium. i. singularem negociationem quod accidit: cum aliqui inter se paciscunt ne aliquem instruant in arte sua: nisi filios et nepotes: vel cum aliquo modo per pactum id facere nituntur: nisi soli commodum alicuius artis vel negociationis faciant. Dicitur monopolium a monos quod est vnus: et polis quod est ciuitas. Inde monopolium. id est vnica negociatio in ciuitate. et per hoc vetita. Ideo monopolus dicitur qui solus vult esse in ciuitate venditor: vel emptor. Prohibetur etiam illud pactum: quod inter se faciunt vendentes vel negociatores: nisi certo precio vendant. Idem in balneatoribus: si conueniant ne aliter balneent: quod cum ea mercede: quam statuerunt. Idem in locatoibus rerum vel operarum suarum: maxime in scriptoribus si paciscuntur: ne opus ab altero inchoatum: alius consumet. Debz igitur esse cuiuslibet libera facultas in emendo et vendendo: vel locando et conducendo. et circa precium et circa mercedem. Sed nec ordini ciuitatis grandia preuia licet statuere vel taxare. ff. ad. l. Julia. de anno. l. vltimo. hec Azo. Item postquam exposuit quis frumentum vel aliam rem venalem in foro: potest compelli: vt amplius illam rem ad domum portare non

possit: quousque illam vendat. l. nemo. la secunda. L. de iudeis. Item pro fertilitate in communi habenda et caristia vitanda. potest statui quod quilibet mercator: teneatur ire vel mittere ad alienas partes ad emendum granum in communi vendendum. et quilibet potest compelli ad hoc mutuare pecuniam. l. vnica. L. vt ne. li. in compera. spe. se. ex. libro. x. et ibi glo. Item potest statui ne quis ultra indigentiam suam emat: ne alijs res cariores vel incommoditatem habendi reddat. l. j. L. de epi. audi.

Quid de his qui quouis modo faciunt vt annona carius vendatur. puta: impediendo: vel impediendo: vel detinendo naues: vel nauas annonam conducentes. Dic quod tenentur ad restitutionem. vt ponant eam in bono foro: ac si ille naues venissent. et grauiter puniuntur. scilicet pena. xx. aureorum. l. ij. ff. ad. l. Jul. de anno. et etiam corporaliter. l. annonaz. ff. de extraor. cri. Idem in illo qui facit munitionem bladorum: vt emendo omnem quantitatem bladorum que inueniri possit. et conseruando: vt temporibus minus fructuosis carius vendi possit. dicta. l. annonaz. Rusticis autem blada ad ciuitatem conducentibus bene licet emere in grosso: ad hunc finem: ne ipsi diu stantes ad vendendum ad minutum: subducant ab operibus rusticis. l. ij. ff. de nudi. Et non solum est prohibita congregatio grani: vt postea carius vendatur: sed etiam de quibuscunque speciebus: vel materialibus pertinentibus ad victum: vel ad quemcumque usum: per ipsos solum vendendis in caristiam reipublice. vt dicta. l. vnica. Qui ergo dat annas in emptionem omnium aromatum ciuitatis: vt ipse postea carius vendat: cum prescuerit naues conducentes fore summersas dicitur facere monopolum. et incidit in dictam penam: dicitur. l. vnice. Et tales tempore necessitatis et caristie possunt cogi: vt etiam minus iusto precio vendant. l. ij. S. cum in eadem. ff. ad. l. ro. de iac.

Quid de illis qui nec vendere: nec emere non uerunt: nisi cum mendacijs peririjs et iuramentis. Rñ. fm Ray. quotiens causa decipiendi peririant: vel mentiuntur scienter: peccant mortaliter: et tenentur ad restitutionem. l. in quibus deceperunt proximum. Et dicit glo. Ray. non distinguitur vtrum deceperit in modico: vel in magno. hoc tamen intellige quo ad periuriam et iuramenta: quia falsam scienter iurauit. Quo vero ad mendacia sine iuramento distingue. quia si in modico lesit proximum quem in multo non lesisset: mortale non debet iudicari. Si autem in multo proximum damificauit: vel in modico cum praua intentione: puta: quia etiam in multo lesisset si potuisset: tunc in vtroque casu mortale est. Si autem quis ignoranter dicit falsum: credens dicere verum: vel etiam si dicit scienter non intendens nocere proximo: sed se indennem conseruare: nec propter hoc rem amplius debito superuendit: tale mendacium potest dici veniale. Et de huiusmodi iuramentis vide infra iurare.

Quidrum liber homo vel prius filius possit veni

di: **Rñ.** nō nisi solum: q̄ pater potest vendere filium necessitate famis urgente. l. j. et. ij. **L.** de paf. qui si. di. Ita tamē q̄ si restituat emptori precium: sine a filio: sine ab alio quocunq̄: et quandocunq̄ ipse in ingenuitatem pueniat. In nullo autē alio casu licet patri filium vendere. **Matri** vō etiā urgente necessitate famis. nō licet vendere filium: nec etiam maritus eo casu potest vendere uxorem: q̄ vxor non est ita in potestate viri: sicut filius in potestate patris. **Item** liber homo efficitur seruus si patitur se vendi ad precium participandum. in sti. de iur. perso. §. serui. **Addit** etiā archi. f. q̄ christiani non possunt redigi in seruitutem ratōe belli: vel etiam capti non possunt licite emi in seruos vel empti vendi: et ab alijs emi. **Sed** bene infideles rediguntur in seruitutem. et emi possunt et vendi: capti in bello iusto q̄ si postea efficiant xpiani. nō tamen liberantur ex hoc a seruitute quous sit prius hoc facere.

Utrum vasa sacra possint vendi: **Rñ.** ppter necessitatem possunt vendi in eadem forma alteri ecclesie. l. sancinus. la prima. **L.** de sa. san. ec. **Sz** p̄fracta possunt vendi cuiusq̄. de p̄se. di. j. ligna. k. q. ij. hoc ius.

Emunitas ecclesie. j.

Quā emunitatē habet ecclesia consecrata: **Respon.** fm **Ray.** habet primo. vt nullus inde per vim extrahatur nisi i casibus q̄s habes infra. c. proximo. **Item** ea que in ecclesia posita sunt: nec per vim nec per furtum sunt auferenda. **Aliter** sacrilegium committitur. xvij. questōe. iij. quisquis. **Item** q̄ nullus mortuus in ecclesia sepeliatur. nisi episcopi: abbates: aut digni presbyteri. **Aut** etiaz fideles laici. xij. q. ij. nullus. **Quod** intelligunt quidam de laicis qui miracula faciunt vel de fidei in dignitate: p̄stituto: sicut comite **Threge** fm **Hofst.** qui dicit. q̄ sic de facto seruatur. licz glo. ibi intelligat generaliter de omni fidei laico. i. de omni christiano. **Sed** primū videt̄ p̄sonum textu. **Si** etiā voluisset intelligere de omni xpiano: nō erat necessarium exprimere eōs: abbates et alios. **Item** q̄ in seculare habitaculum decetero nō p̄uertatur: de conse. di. j. ligna. et extra de re. do. ad hec. **Item** nec vasa ecclesiastica. nec cortine. nec cetera ornamenta debent pollui conuiuijs nuptiarum vel alijs secularibus vsibus. **Dicit** tamen gl. **Ray.** q̄ si legatus apostolice sedis: vel episcopus: vel archieps recipere ab ep̄o: vel monasterio bene possit ornari domus ecclesiastica in qua recipere cotinis et ornamentis ecclesie. **Item** nō possunt vendi propter aliquam necessitatem. vt in autenti. de alie. et emphi. §. et quoniam. col. ix. **Item** q̄ in ea placita secularia non sunt facienda. et omnis sententia: et processus omnis iudicis secularis ip̄o facto corruit. de iur. ec. decet. li. vj.

An autem in domo ecclesie sine late teneant. **Respon.** **Pano** mita. in. c. primo. extra eo. dicit q̄ licet iudex non debeat facere. si tamen facit credo valere processum. quia cuz dicta constitutio sit penalis non debet extendi. **Et** intelligo q̄ in domo

ecclesie non debet iudex secularis ius reddere: q̄ndo propria auctoritate: quasi ex iure publico eligit ibi mansionem. **Secus** autem puto vbi haberet illam domum conductam ab ecclesia vel grat̄ cessam.

Quid de p̄tractibus initis in ecclesia. nunquid valebunt: **Rñ.** glo. in dicto. c. decet. q̄ non debet fieri. et qui faciunt peccant. tamen p̄tractus tenet. nam cum tñ. p̄cessus et sententias iudicum iritet et penalis sit p̄stitutio: penam non extendā. **Item** non fiant ibi plamenta. et gl. ibi dicit. q̄ hoc est cōtra vniuersitates italie: que frequenter faciunt in ecclesijs talia plamenta. **Item** p̄hibet ne in eccl̄ijs et cimiterijs fiant seditiones: conclamationes: impetus vniuersitatum. et quarumlibet societatum contentiones: negociationes. et precipue mundi narum aut forma cuiuscunq̄ tumultus: ac strepitus iudiciorum secularium. **Et** glo. in verbo seculari dicit ecclesiastica ergo iudicia ibi tractari possunt.

Quid autem de vendentibus candelas in ecclesia: **Archi. f.** dicit. q̄ clerici vel religiosi qui hoc faciunt principaliter ad satisfaciendum deuotiōi fidelium excusari possunt. **Si** autē ad cupiditatez et lucrum principaliter non vident̄ posse excusari a lucro eis prohibito talis negociatiōis. **Et** p̄cipue in tali loco. **Sicut** nec sacerdotes vetens testamētum: in his que vendebant in templo. **Et** in casu p̄dicto q̄uis p̄sulendum sit q̄ lucrum factuz in huiusmodi pauperibus erogetur: non tamen hoc videtur esse de necessitate. **Et** ratio est: quia datio et receptio pecunie in huiusmodi: de se nō ē prohibita. **Sed** actus negociandi. non simpliciter: s̄ in tali loco: tempe: perfonam vel fine. licet aliqui p̄trari dicant. **Non** tamen inuenio aliquod ius: v̄ hoc. solennez hoc expresse dicentē. s. q̄ de necessitate sit pauperibus dandū.

Utrum ecclesia non consecrata habeat predietas emunitates: **Respon.** **Pano** mita. in. c. ecclesie. eo. tit. dicit q̄ sic. de quo vide supra. **Absolutio** primo. **Idem** dicit de ecclesia interdicta: vt gaudeat priuilegio eodem. **Idem** de cimiterio. **Item** laici in choro essent non debent. tñ **Pano** m. c. j. de vi. et ho. de. dicit q̄ hoc nō est priuilegiū clericorū: s̄ vt p̄sallentes nō impediant.

An autē priuata oratoria gaudeant eadē emunitate. vide s̄. **Absolutio** primo.

Quid si possessio aliqua siue domus tenebatur albergum facere alieni: et ipsa postea peruenit ad ecclesiam: **Respon.** fm **Hofstien.** ecclesia tenebit̄ aut rei seruitium exhibere aut ipsam possessionez vendere.

Que emunitas personarum ecclesie. et quam emunitatem habeat ecclesia circa res temporales. et quā emunitatē habeant p̄dia ecclesie. videbitur in locis suis.

Que pena violentium emunitatez ecclesie: **Respon.** fm **Hof.** Qui aliquo modo ecclesias violat̄ seu p̄sonas: seu ab ipsis rapiunt violenter: seu viurpant bona ipsarum: sacrilegium committit. et excommunicandi sunt. in certis vō casibus sunt ip̄

[Marginal notes in a smaller script, partially cut off on the right edge of the page.]

so iure: vt incendiarius z effractor ecclesie. vt dem est s. Absolutio primo. Violator ho ecclesiastice libertatis excōdicatus est ipso iure.

Quando aut dicitur fieri ptra libertatem ecclesie. Sic quotiens tollitur: vel minuitur libertas ecclesie: etiam particularis. quando v3 libertas talis non est minus ecclesie particularis: sed est etiaz generalis aliarum. vt in. c. j. e. ti. li. vj. Et hoc ex p3 q qui turbat iurisdicōez vnius ordinarij ecclesiastici turbat libertatem ecclesie et dicitur facere iniuriāz ecclesie vniuersali. Et ex his decidit alia questio: q̄ fuit de facto de quodaz statuto quo cauebatur q̄ nullus presumeret allegare q̄ prepositus prateñ. ecclesie non haberet iurisdicōnem quali episcopale in loco. Dicitur q̄ est ptra libertatem ecclesie. nam per tale statutum violater libertas episcopi dioez. qui in spiritali iurisdicōne fundat intentionem de iure communi in tota dioeci. xv. di. perlectis. Et etiam violatio libertatis ecclesiastice: si laici disponunt auctorizabiliter in aliquo de rebus ecclesie. vt in. c. bene. xvij. di. z. c. ecclesia sancte Marie. de pti. Et sic p̄sultit Lap. de casti.

Sed quid si ecclesie particulari: vel alicui speciali ordini competit aliquod particulare priuilegium. et istud violatur? Pone exemplum de priuilegio cisterciensis. de quo de rescrip. cum ordinem vnde si aliq̄s delegatus apostolicus vrget cistercienses ad respondendum coram se per rescriptum non faciens de eoz ordine mentionem. An faciat ptra libertatem ecclesie? Rñ. q̄ non. Nam hoc casu oportet q̄ citatus alleget priuilegiū suum. forte enim negabit esse cisterciensem. Et est verū sic intellectum: quod tenet docere de his que sunt facti. Et hoc nisi sit notoriū. de hoc tamen vide. j. Exemptus. Et ex p̄dictis p̄cludit q̄ sit ptra libertatem ecclesie quodcumq̄ violatur priuilegium p̄cessuz super generali libertate ecclesie. Et hoc sine violēt quo ad omnes ecclesias siue clericos: siue quo ad vnam ecclesiam vel clericum: quia omnes ecclesie sunt vna. xxij. q. j. loquitur. Secus de libertate particularis ecclesie. id est non competenti generali ecclesie.

Emunitas. ij. scz cōfugiētuz ad ecclesiam.

Nullus ad ecclesiam pfugiens inde per vim extrahi debet: p̄terq̄ in quibusdam casibus. P̄mo si ille qui pfugit ad ecclesiam sit publicus latro. Publicus latro fm panoz. in. c. inter alia. extra eo. dicitur qui palam et publice furatur vt sunt isti pirate: vel qui publice stant in stratis vel qui stant in arce: vel castris. z derobant transientes. Scd̄o si sit nocturnus populator agrorum: qui di ille: qui obsidet stratum publicam derobando transientes. Et differt a publico: q̄ iste clandestine furat: et in nocte segetes destruit dñz i eis se abscondit z iacet z latet: vt quia p̄ter homicidia z rapinas que facit in stratis comburit et destruit agros illoz qui ei non seruiūt. Isti aut duo casus p̄cipue excipiunt fm Jo. an. q̄ de alijs p̄sumitur q̄ non insidiose hoc fecerint. hoc est q̄ non ex pro-

posito prius deliberato: sicut in istis p̄sumit. Et licet leges plures psonas excipiant: per ius canonicum in hac parte legibus derogatū est. vt in dicto. c. inter alia.

Quid si quis in ecclesia p̄missit maleficiū. sp̄ans se ab ecclesia defendi. qd̄ semp p̄sumit nisi p̄trariū p̄bet. An debeat p̄ ecclesiam defendi? Rñ. panoz. in. c. imunitate. extra eo. dicit q̄ nō. Et dicit q̄ ille ter. loquit de delicto in ecclesia p̄missio. dictū vero. c. inter alia. loquit gn̄aliter de delicto extra ecclesiaz cōmisso.

Quid aut si delinquens in ecclesia: ibi non delinquit eo animo vt defenderet ab ecclesia. nunq̄ excludet ab hac emunitate? Rñ. Do. dicit q̄ p̄sumptio iuris z de iure videt ptra delinquentē in ecclesia. n̄ p̄cludit q̄ si posset p̄stare q̄ nō ex p̄posito. p̄ inimicitias: s̄ verb nouiter orti homicidii ibi p̄miserit: q̄ tūc hēbit hanc emunitatē. Et p̄sumit ille animus? ex q̄ nō hābat cum offenso inimicitias. Et cū hoc dicto transeunt cōiter doc.

Quid si nō homicidii vel membrorū mutilatōnem: s̄ alia delicta in ecclesia p̄missit. Nunq̄ hēbit hanc emunitatē? Rñ. panoz. in. d. c. imunitatem. dicit q̄ in om̄ibz delictis grauibz locuz h3. d. c. imunitatez. puta q̄ nō gaudebit emunitate: tūm p̄pter identitatē ratōnis tū p̄pter rōnes que ponuntur: q̄ sunt gn̄ales ad oia delicta: saltē enomia.

Quid si stans extra circuitū trahit eū qui stat intus p̄ p̄tem mantelli: q̄ manet exterius. An dicit offendere ecclesie immunitatē? Rñ. Vin. in. c. si. e. t. tenet q̄ sic. Nā z q̄ trahet clericū sic incidit in canonē. Sec̄o tū fm Sof. si volentē de loco immunitatis trahat eū ad mortē: vt alia penā corporeā p̄denat. Rō q̄ canon sola violentiā p̄denat. S3 volenti nō fit iniuria zc. Idem panoz.

Quid si exis in loco imunitatis p̄cutiat enoimter extremem extra illū locū. An hēat locū. d. c. si. R. panoz. in. d. c. si. dicit se credere q̄ sic: q̄ delictū fuit p̄ncipiātū in ecclesia. s3 alibi p̄summatū.

Pone aliq̄s cepit aliquē p̄ psonam in platea et portauit eū extra plateā. z ibi p̄cussit eū. An p̄nuitur tanq̄ p̄cuties in platea. R. Bar. in. l. qd̄ ait. ff. de adul. p̄cludit q̄ nō. et ibi dicit q̄ q̄nq̄ inspicit inuitū quo ad locū. z q̄ ad tempus. z q̄nq̄ inspicit finis. nam q̄n inuitū z finis sunt illicita: tūc inspicimus finem. z hoc fauore rei. ne de vtroq̄ p̄nuat. Sed q̄n p̄ncipiū est licitum z habet causam licitam: tunc illud p̄ncipiū inspicimus. pro hoc facit optime. l. qui cū maio. ff. de bo. li. Et p̄ hoc soluit p̄dicta questio. z hec sequens. Pone aliq̄s insulstauit aliquem in platea. z fugauit eū vsq̄ extra plateam. z ibi eum p̄cussit. Non videtur eum p̄cutere in platea. Sed pone alium casum. Statuto cauet q̄ quis possit offendere alium ingredientem in possessionem suam: in ipsa possessione sine pena. Adodo aggredior vnum ingredientem in possessionem meam. z eum fugientēz p̄sequo: extra possessionem meam. z ibi eū p̄cutio. Erte licite p̄cutio: seu occido. Qui? ratio est: q̄ inuitū fuit licitum. tene menti p̄dicta. hec Bar. in. dicta. i. qd̄ ait. vbi etiam ex illa. l. infert. q̄ in maleficijs dicit

Emunitas. ij.

incōtinenti fieri: quod sit vno impetu licet duret per horas illa rira.

¶ Quid de eo qui existens in ecclesia mandauit delictum alibi cōmitti. vel econtra existens extra ecclesiam mandauit delictum in ecclesia cōmitti. An gaudeat immunitate secuto delicto ad ecclesiam cōfugiens. hec questio dependet ab illa. vbi dicatur delinquere mandator. an in loco vbi mandauit. an vō vbi delictū fuit consummatum. **Lex.** in cle. pastoralis. de re iudi. iuncta glo. videtur innuere. q̄ videt delictū cōmittere vbi fuit secutum.

¶ An autem confugiens ad ecclesiam exceptis p̄ dictis casibus consequatur proxius remissionē de delicti. **Rū.** Panor. in dicto. c. inter alia. dicit q̄ nō. Sed consequitur principaliter duo. Primo vt in de non possit trahi violenter. Secundo vt nō possit amplius de illo delicto damnari ad mortem: vlt ad aliam penam corporis afflictiuam. Potest ergo damnari pecunialiter: vel aliter q̄ in personaz. Ad hoc. c. constituimus. xvij. q. iij. vbi dicitur q̄ fugientes ad ecclesiam sunt ab omni tormentoꝝ genere securi. Contra eos tamen etiam dum sunt in ecclesia: potest agi non solum ciuilitate: sed etiam criminaliter fm̄ Panormitanum ibi. dummodo non sequatur pena corporis afflictiuam. poterit ergo puniri ad omnem penam p̄ter corporalem. et si non potest satisfacere: seruiet ei imperpetuū quē lesit. Sed qualiter mandabitur executioni illa pena et quomodo procedetur contra istam ex quo ē in ecclesia. **Dic** q̄ poterit exire ecclesiam: naz ex solo confugere ad ecclesiam consequitur emunitatē vt in dicto. c. constituimus. et vbi timeretur de violentia: debent prelati recipere cautionem idoneam: vel iuratoriā: de vita eiusq; membris saluandis. Si vō nullo modo vult exire de ecclesia forte timens tyrannidem iudicis secularis: dic q̄ nullo modo debet extrahi per iudicem vel alium. per tex. qui innuit: q̄ nullo modo extrahi debet. tamē si ipse non vult comparere: potest constituere p̄curatorem.

¶ An autem hec immunitas sit concessa clericis et religiosis: vt non possint per iudicem propauz in ecclesia arceri: seu violenter extrahi. **Respondit** Panor. in dicto. c. inter alia. dicit q̄ salua meliori deliberatione: hec immunitas non habet locum in eis: si iudex ecclesiasticus causa discipline vult eos in ecclesia arceri: vlt extrahere vt duci faciat ad carcerem. hoc probatur apertissima ratione: p̄sertim in religiosis: qui raro aut nunq̄ exeunt claustrum monasterij. nam fm̄ regulam eorum et iura cōmunia: possunt per eorum superiores in monasterio arceri: verberari et incarcerari. Et si opus est de monasterio expelli: et in alijs monasterijs artionibus intrudi. vt in. c. vniuersitatis. de sentent. excom.

¶ Quid si quis cōmisit maleficium in vna ecclesia nunquid defendetur confugiens ad alia. **Respon.** fm̄ vō. q̄ non. quia cum vna sit ecclesia i toto orbe: licet multe sint particulares ecclesie qui in iriam facit vni: facit et omnibus. licet forte de cōsuetudine apud aliquos aliter obseruet: forte pu-

tantes q̄ sicut minor vti p̄uilegio suo p̄tra alius minorē. Ita vna ecclesia p̄tra alia.

¶ An autē p̄fugiens ad ecclesiam p̄ debito gaudeat hac immunitate: **Rū.** Panor. vbi s̄. dicit q̄ sic p̄ tert. ibi. vbi p̄hibet generaliter extrahi de ecclesia inuitus. Et circa hanc materiā. cum querit. an ecclesia p̄stet immunitatē p̄fugientibus ad eaz. Panor. vbi s̄. post **Ly.** in. l. p̄nti. **L.** de his qui ad ec. p̄fug. distinguit. q̄ aut ille qui p̄fugit ad ecclesiam non est catholicus: et sic nō iuuatur p̄ ecclesiam. vt. l. j. **L.** de his qui ad ecc. p̄fug. Aut est catholicus. Et tūc. aut deliquit in ecclesia. aut extra. Si in ecclesia: tūc nō iuuat nisi vt s̄. dicitur est. Aut deliquit extra ecclesiam: et tūc. an liber vel seruus. Si seruus. aut fugit. p̄pter magnā atrocitatem dñi: qui ad mortem eius satagit: et tūc habet locū insti. de his qui sunt sui vel ali. iur. hoc est q̄ pingui? succurritur seruo q̄ dicat in dicto. c. inter alia. Nam nō reddit dño sicut dicitur in. d. c. inter. Sed ex quo eius seuitia est intolerabilis: est cogendus seruo vendere. Et pedit enim reipublice ne quis re sua male vtatur. Aut fugit. p̄pter dominū. modicā seuitiam. Et tūc h̄z locū qd̄ d̄ in. d. c. inter. s̄. q̄ prestita a domino cautione de impunitate: si non velit exire inuitus extrahit. Aut fugit sine aliqua domini seuitia. Et tūc. aut sine delicto. Et idem dicendum vt supra dictum est nunc. Aut propter delictum. Et si modicum deliquit p̄tra dominum: vt quia forte surripuit vnam mensuram vini: vel quid simile. Et tunc habet locum q̄ dicitur est. Aut fugit seruus propter delictum non facile. Et tunc aut timeri puniri a domino suo aut ab alio. Si timet a domino puniri fiet sibi restitutio prestita cautione de impunitate. de qua in dicto. c. inter. Si vō timet puniri ab alio. puta: a iudice. Et tunc idem dicendū est in eo quod in libero. Aut queritur d̄ libero homine. et tunc aut fugit propter debitum. aut propter debitum tributorum. aut propter aliud debitum. Si propter tributum scilicet debitum principis. **De.** vt refert **Cynus** videtur in hoc dicere q̄ debitores tributorum non extrahuntur de ecclesia: sed ibi citantur. et si defendent se bene quidem. Alioquin procedetur ad missionem in possessionem bonorum. Et ita intelligitur authenticū. de manda. princi. s̄. publicorum. col. tertia. quod Panormita. placet: quia non potuit imperator p̄ius suum nouissimuz p̄iudicare immunitati ecclesie per canones concessa. Aut fugit propter aliud debitum. Et tunc fm̄ omnes non debet extrahi inuitus. Si autēz liber homo fugit propter delictum. **Dic** vt dicitur est s̄.

¶ Quid autem si de facto fugiens ad ecclesiam fuit inde per violentiam extractus indebitus? **Respo.** Panormita. vbi supra fm̄ Bartolum in dicta. l. presenti. putat q̄ de iure petere possit vt restitatur pristina libertati: cum ea sit de facto priuata. hoc apertissime probatur in. c. miroz. xvij. qd̄. iij. vbi dicitur. q̄ ecclesia debet excommunicationez compellere extrahentem ad restitutionem: ac etiam interdicere: ne a tota domo sua recipiantur

oblationes. et hoc procedit etiā in extrahente seruum. nec emittat dominus restitutionez. licet nunc velit prestare iuramentū de impunitate. debet etiā iniurie ecclesie satisfieri. nam iuramentū d3 p̄stari an̄ extractozēz nō postea.

¶ Quis autēz prouidebit ei de expensis. **R.** Panor. vbi s̄. post Archi. et Dg. distinguit q̄ aut ille habet p̄riū. et tunc faciet sibi expensas. Aut nihil habet. et debet laborare et victū manibus querere. Aut neutrum potest. et tunc ecclesia prouidebit ei tanq̄ pauperi. Et talis nō solū n̄ est extrahendus sed nec molestandus: nec vestis: nec victualia denegari. d. l. presenti. Hanc autēz libertatez habet p̄fugiens ad ecclesiam. et non tñ intra ecclesiā. sed etiā c̄ infra. xxx. passus. xvij. q. iij. quisquis. et. c. diffiniuit. Et si est ecclesia maior etiā infra. xl. passus xvij. q. iij. sicut antiquitus. vt ad requisita natūe: debins creat locis. Ita tamen q̄ nō accedat ad alios domos. s. extraneas. vt in. d. c. diffiniuit. Hoc v̄o p̄uilegiū. xxx. passuum: nō habent capelle que sunt infra ambitū muroz in castris. vt in dicto. c. quisquis. Et hoc p̄pter paruitatē loci. Passus autēz fm̄ Hidoz. vt dicit glo. in. d. c. sicut. est mensura. v. pedū. pes autē est mensura. xxv. digitorū.

¶ An defenderet p̄fugiens ad pallatium episcopi. Inno. referi quosdam tenere q̄ sic per. d. c. constitutimus. et glo. ibi idem tenet: etiam si domus episcopi sit extra illos passus. quod placet panor. naz videmus in simili q̄ familia episcopi gaudet p̄uilegio fori.

¶ Quid si quis p̄fugiendo ad ecclesiam obuiauit sacerdoti portanti corpus christi et ei adhereat. nū quid defendetur? Respon. fm̄ Hostiē. sic quis non sit iure expressum: tamen quilibet catholicus hoc fouere debet. Si enī statua p̄fecti saluat: multo magis corpus xpi. Non sic tamen saluat damnatus ad mortem recipiens corpus xpi. quia in hunc minus occiditur. licet Hosti. putet rationabiliter illa die iusticiam differendā. Ratio autē fm̄ Hosti. est quia fugiens ad ecclesiam: ad eam liber venit: et ideo rationabile est q̄ ecclesia eum in illa libertate defendat in qua ipsū inuenit. Corpus autem xpi datur ducto in carcerem. Ideo libertate: quaz in eo non inuenit: nō defendit: sed eum in captiuitate relinquit.

¶ Quid si hereticus vel hereticus ad ecclesiā cōfugerit: nunquid defendetur. Quidam credunt q̄ non. cum sit extra ecclesiam numero et merito. Item quia fm̄ Dg. omnes excommunicati dicuntur nō catholici. i. heretici: et omnes non excommunicati catholici. i. q. i. c. nos. Et hoc nota pro intellectu quando quis dicat catholicus: vt multotiens dicitur in p̄uilegijs ordinis. q̄ fratres possint recipere ordines a quocunq̄ episcopo catholico.

¶ An imminente persecutiōe hostilī: homines euz familijs et rebus possint se in ecclesijs recipere. **R.** ecclesie cum omnibus ornamentis debent teneri munde: nec debent ibi fieri conuiuia vel homies facere: aut suppellectilia sua mittere nisi p̄pter hostiles incurfus aut incendia repentina. aut alias necessitate urgentes. Sic tamen q̄ necessitate cessā

te inde res in loca sua p̄stina repositentur. et de cū. eub. relinqui. di. xij. c. pe. et ultimo.

¶ An in ecclesia possint fieri p̄pugnacula et inde p̄ugnari p̄tra hostes. **R.** fm̄ Ray. non debet ecclesia incastellari vel muniri. Ita q̄ inde fiat guerra. vel recipiantur qui guerram faciunt. et p̄cipue p̄e dones. Aliter p̄pter metū paganorū: hereticorū piratarum. seu predonum potest muniri et possunt ibi habere: recursus non solū clerici: sed etiā laici et defendere ecclesiam: que in ea sunt. ar. dicti capli relinqui. xiiij. q. vj. si res. et. c. hi qui. Ita tanq̄ cessante necessitate incastellatio cesset. Dicit tamen Hosti. q̄ ista incastellatio debet fieri auctoritate episcopi.

¶ An autēz liceat erigere noua castra. **R.** fm̄ Inno. in. c. pisanis. de resti. spo. q̄ sicut non licet noua castra facere cum alterius iniuria et emulatiōe ff. de ope. pub. l. opus. Ita nec incastellare vetera: vel inhabitata. Sed panor. ibi credit dictum Inno. esse intelligendum in possessore iniusto seu tyranno. Si autem possessor est iustus. tunc distinguendum: quia aut vult reficere antiqua edificia vel inhabitare de nouo castra inhabitata: ad iniuriam vel emulationem alterius. Et p̄cedit dictū Inno. quia non licet vti etiam re propria ad iniuriam vel emulationem alterius: vt alteri noceat: et sibi non profit. Aut hoc non facit ad iniuriam alterius: sed ad conseruatōnem vel augmentū patrimonij: vel honoris sui. et tunc putat hoc licere. nec posse per alium prohiberi. etiam si alijs inferatur timor: seu damnum. ad hoc tex. optimus in. l. si in meo. ff. de aqua plu. ar. et in. c. cum ecclesia vult terana. de elec. et in. c. consuluit. de iudeis. vbi patet q̄ prohibitus p̄struere de nouo: non p̄hibetur reficere antiquū edificium in p̄stina formā. nec hoc casu posset allegari p̄scriptio etiam si longissimo tempe non refecerit: vel non inhabitauerit. quia cum ille sit actus mere facultatis et nihil p̄tine actum sit in sui iur̄ p̄iudicium: non curit p̄scriptio. vt in. c. Jobes. de cler. coniu. vide de hoc s̄. Consuetudo. in fi.

¶ Enomia. vide s̄. Absolū. secundo.

¶ Episcopus. **¶** Ver. ep̄alis dignitas liberet a p̄ditiōne seruilī vel ascripticia. **R.** fm̄ vtraq̄ liberat etiā dignitas sacerdotal. dis. l. iij. s̄ seru. i. i. c. aucta glo. Multo fortis a curiali. Verū tanq̄ nec seru. nec ascripticia. nec curialis debet ordinari: nisi p̄ fuerint a seruilī: vel ascripticia: vt curiali absoluti. et ab alijs irregularitatibz sint imunes.

¶ An episcopus possit dispensare in omni criminē vbi expresse a iure nō p̄hibet. **I**sta q̄ est q̄tidiana et dubitabilis p̄pter varietatē doc. S3 panor. in. c. at si clerici. de iudi. distinguit. Aut q̄ritur nunq̄ ep̄s possit dispensare p̄ canonē superiorē aut p̄tra canonem p̄riū. P̄mo casu. aut est canon penitentiarius: et p̄t. q̄ penitentie hodie s̄nt arbitrarie. vt in. c. deus qui. de peni. et re. nisi casus appareat reseruat. Si v̄o est canon penalis et dispositiuus. Si expresse indulget dispensatio: neu inferiori: vel expresse negat casus est planus.

Si vero expresse non indulget: nec expresse negat. Et tunc aut dicit dispensationem posse fieri: licet aliter expresse non indulget. Et potest episcopus dispensare. ar. c. nuper. de sent. excō. Et fuit originale dictū Inno. in. c. dilectus. de tem. or. Siue sit pstitutio pape siue p alij. Nam ex quo dicit posse fieri: respectu pape non potest intelligi. Et sic dispensando: hoc casu facere non dicit ptra pccatum: sed potius exequitur concilium: indulgens dispensationem. Secus si concilium non indulget dispensationem: sed generaliter loqueretur. Et pro predicta pccatione facit. quia dispensatio non est stricti iuris respectu dispensantis. immo est quid favorabile. cum sepe dispensatio sit necessaria. vt in. c. vt pstitueretur. l. dis. Et hoc etiam intelligo verū: si pstitutio concilij esset canon late snie. Quia pstitutio generaliter loquitur nec pmittendo nec vetando dispensationem. Et tunc in delictis dispensare potest. In adulterio et minoribus: nisi reperiat pccatum. In maioribus vero non potest nisi expresse repiatur indultum. In alijs vero a delictis non dispensat: nisi repiatur sibi indultum. hoc pbat in dicto. c. ar. li. et in. d. c. dilectus. Et cōter tenet. quia p dispensationem vulnerantur iura superioris. xxiij. q. iij. displicet. Et aduerte ad vnu dictū notabile in hac materia. qd non debemus arguere in hac facultate dispensandi ab identitate vel maiori rōnis. vñ licet repiatur dispensatio in vno casu. non tñ debet extendi ad aliū simile vel habentē maioritatem rōnis. qz materia deuiat et exorbitat a iure pmissi. Et hoc tenet se. et Jo. an. in regula q̄ a iure. de reg. iur. in. vj. Et hoc tene. Contra hoc tamē videt casus expressus in. c. p venerabilē. qui si. sint le. in ver. qd in maiori pcedit. vbi videt tex. singularis et non alibi. qd in materia dispensandi licitū est arguere a maiori. Sed rñderi potest: qd ibi papa loquitur allegando. Posset tñ satis eque dici qd si casus pmissus habet rōnem pmissionis expressam: qd tñ extendat vbi reperit eadem ratio. qz tñc non sit extensio: sed potius includitur ex tacita mente pmittentis. ar. op. ex notatis per glo. in. c. j. de tem. or. in. vj. et in. c. quis. de elec. li. vj. Predicta tamē limita vt episcopus non possit dispensare: nisi vbi reperitur pmissus: nisi subsit maxima et vgens causa Ita reperio in c. de dominos de rota. et Gal. in. l. omnes populi. ff. de iur. et iur. per tex. notabilez. in. l. si hominem. ff. mādati. qui dicit ex causa episcopi posse statuere contra iura. Et sic fortis dispensare. Sed hoc intelligo quando supuenit noua causa: vel antiqua non verisimiliter cogitata per papam. Et si hoc dictum est verum qd videtur satis rōnabile. limitat notabiliter istam materiam et materiam statutorū. Secundo membro principali. An episcopus possit dispensare ptra propriam pstitutionem. Inno. in. d. c. dilectus. dicit qd non: quem sequitur Arch. in. c. licet. de elec. li. vj. Contrarium tamen sentit idem Innocen. in. c. cum ad monasterium. de sta. mona. vbi tenet qd conditori canonum licet contra suam cōstitutionem dispensare: etiam sine causa. Idem Jo. an. do. an. limitat: nisi constitutio transierit in priuilegium vel contractum. Et sic potest intelligi opinio contraria: vñ in

si constitutio esset iurata. quia tunc stante cōstitutione: non potest dispensare: cum seipsum a iuramento absolueri non possit. facit quod notat Jo. an. post Hosti. in. c. j. de sup. ne. pre. in. vj. vbi ponit vnum notabile d. cum: limitans predicta. qd vbi canones imponunt legem ipsis episcopis: non dispensat: nisi hoc reperiat concessum. Predicta ergo restringunt ad canones. se dirigentes ad subditos.

¶ Quid autem si alicui datur potestas dispensandi cum adultero. Item postea et separatim cum incestuoso. An possit dispensare cum adultero et incestuoso? Respon. Bart. in. l. stipulationum. de ver. ob. determinat qd fm iur. rigorem sub simplicibus non continentur mixta. sed ex benignitate sic. Cum ergo questio nostra loquatur in beneficijs: fiet largissima interpretatio. vt. l. si. ff. de cons. l. prin. Itē sub simplicibus continentur mixta causa vitande contrarietatis. vt in dicta. l. stipulationum. Item vbi lex hoc exprimeret. Sed extra hos casus dispositio facta de adultero et incestuoso separatim non porrigitur ad simul iuncta. vt. ff. de adul. l. vim passam. §. prescriptione. Idem tenet Gal. in. l. de act. Et vide eundem Gal. in dicta. l. omnes populi. vbi dicit qd mixtum non venit appellatione simplicis. vt stante statuto. qd femina contrabat cum consensu propinquorum: non intelligitur de hermafrodita. De hac materia vide. §. Illegitimus.

¶ Episcopus non potest restituere depositum: siue degradatum sed tñ papa. di. l. c. j. et. ij. Nam nec pces. puincie potest illum restituere quē damnauit ff. de questi. l. j.

¶ Episcopi et superiores nullam sententiam suspensionis vel interdicti incurrit ipso iure: nisi de eis expresse dicatur. extra de sen. excom. quia periculosum. li. vj.

¶ Vtrum liceat episcopo ppter aliquam psecutionem deserere gregem? Rñ. fm Tho. vbi subditoum salus exigit persone pastoris presentiam: non debet pastor gregem suum deserere. nec propter aliquod scandalum temporale. nec ppter aliquod personale periculū imminens: cum bonus pastor animam suā teneat ponere p oues suas. Si vero subditoum saluti posset sufficienter in absentia pastoris p alium prouideri: tunc licitum est pastori propter aliquod ecclesie cōmodum vel propter persone periculum corporaliter gregem suum deserere. Posset etiam deserere plebem ppter ipsius maliciam. vt. c. nisi cū p idem. de renun.

Eucharistia. j. cōmunitate.

Que est forma sacri eucharistie. Rñ. fm doct. forma psecrationis panis hec est. Hoc est enim corp⁹ meū. Coniunctio autē. n. non est de suba forme: tñ apponi dicitur fm vsum ecclesie. qui vsum a beato petro initū sumpsit. forma autē psecrationis sanguinis hec est. Hic est. n. calix sanguinis mei. no. et eter. te. ni. si. q. p vob et p mul. et. in re. pec. Et fm Ry. in. iij. di. viij. quibusdā vñ qd in his vbis cō-

si fiat forma consecrationis vini. hic est calix sanguinis mei. q. in illis verbis sufficienter exprimit transsubstantiationem vini in sanguinem. Alijs autem videtur quod cum haec verba sequentia usque ibi. in remissione peccatorum inclusivae: non constituent novam orationem: sed sunt determinatio praedicata: quod sunt de essentia forme consecrationis vini. Quae autem praecedunt pertinent ad sacramenti usum: seu reverentiam. Ea etiam quae sequuntur ad reverentiam sacramenti ordinata sunt.

Quid si mutentur istae forme. Rñ. non debent mutari. aliter non consecraretur: etiam si eundem sensum habere videantur. Similiter non debet aliquid minui. quia si dicatur. Hoc est corpus meum: remanet indeterminate: quid meum sit. Et si dicatur. Hoc est corpus meum: non significat proprium corpus christi.

Quid si aliquid addatur quod significat non mutet: nec errorem inducat. Dicatur quod nihilominus fit consecratio. ut si dicatur. Hoc est corpus meum dilectum vel sanctum: tamen qui hoc faceret: valde increpandus esset.

Utrum virtute verborum possit sacerdos quantumcumque materia consecrare. Rñ. fm Tho. in. iij. di. xj. quantitas magna vel parva nihil ad hoc facit: sed tamen ipsa forma cum pronomine demonstratione ostendit quod materia consecranda debet esse coram sacerdote. unde sacerdos existens in domo sua non posset consecrare panem qui est in altari: aut etiam in foro: neque totum vinum quod est in celario. Sed quantumcumque sit quantitas panis vel vini: quae proponitur coram sacerdote: posset ab ipso consecrari. Rñ. autem haec opinio nec approbat nec reprobat.

Quid si aliqua hostie ex oblivione remanent in altari: aut aliqua pars vini. et sacerdos proficit. numquid sunt consecrate. Rñ. fm Al. in libro de missa: quod non. quod de eis non intendit: quod in hoc sacramento sine intentione nihil agit: etiam si gutta vini ad bereat pedi calcis.

Eucharistia. ij. Quo ad eius materiam. Quae sit materia huius sacramenti. Rñ. fm Ri. in. iij. di. xj. quod materia appetens est panis triticus et vinum vitis: quod christus de tali pane et vino proficit et proficiendum instituit.

Utrum possit confici de pane facto de spelta vel farre vel sicali. Quibusdam: ut dicit Ri. videtur quod possit confici de spelta: quia spelta non differt a tritico nisi in accidentibus. Alijs autem videtur quod non: quia ex tritico nunquam generatur spelta nisi quod per degeneracionem. propter naturam terre. Sed si spelta esset eiusdem speciei cum tritico: posset ex tritico nasci. Idem dicendum de sicali et farre quod de eis non possit profici: licet ex tritico aliquando nascatur sicalis per degeneracionem. propter naturam terre. tamen sunt diversarum specierum. Et fm Ri. accipitur hic triticum pro frumento dumtaxat.

Quid si grana alterius generis admixta sint tritico. Dic fm doc. si tanta est permixtio: quod trabat ad aliam speciem ut quod appositum est predominantis vel etiam ad speciem mediam: ut quod est equalis virtus in vitro: miscibilium: tunc non potest profici. quia mutata est species panis tritici. Secus si non tan-

ta est additio: quin maneat species panis tritici: quod tunc confici potest.

Quid si panis fieret de aqua rosacea et huiusmodi. Rñ. fm Ri. ubi dicitur quod non potest profici: sed debet profici de aqua naturali. Idem Tho. in. iij. Alij autem dicunt quod potest profici: quod aqua in pane non remanet: sicut dicimus de aqua quod apponitur vino: quae in vinum convertitur. Et hanc opinionem tenet Asten. Sed primam opinionem dicit Tho. esse probabilior.

Quid cum hostia consecranda tamdiu stetit quod incipit corrumpi. Rñ. fm Tho. quod si sit tanta corruptio. quod species panis non remaneat. tunc non potest ex ea confici. Si autem specie manente sit aliqua dispositio ad corruptionem: potest profici. quod quis graviter peccat conficiens in tali scienter. propter irreverentiam sacramenti. et quod species remaneat potest cognosci ex hoc quod continuas non est soluta: nec alia accidentia oino ablata.

Utrum profici possit in fermentato. Rñ. quod sic. sed confici non debet nisi in azimo. et qui praefaceret graviter peccaret: agens contra statutum et consuetudinem ecclesiae. Addit autem Tho. in tertia parte. quod lxxij. quod quodvis consuetudo proficiendi in azimo: ratio non habet. sit. grecus tamen peccaret conficiendo in azimo: quasi pervertens ecclesiae suae ritum.

De quo vino possit profici. Dicendum ut dictum est: tamen de vino vitis. et quod in eo christus proficit. Et hoc solum proprie est vinum. et comens etiam in potum sumit.

Utrum profici possit de aceto et huiusmodi. Rñ. fm doc. quod si vinum est factum: oino acetum: non potest profici: quod non est amplius vinum. Sed si vinum esset in via aciescendi. Idem est iudicium sicut de pane qui est in via ad corruptionem. peccat tamen conficiens. propter irreverentiam sacramenti.

Utrum possit profici de agresto. Rñ. quod non: quia adhuc non habet speciem vini.

Utrum possit confici de musto. Rñ. fm Ri. quod sic. Nam in eo salvatur forma vini. Omnia enim vina sunt eiusdem speciei. sed variantur quantum ad subtilitatem et grossitatem: albedinem et rubedinem.

Utrum aqua debeat apponi vino et in quantum quantitate. Rñ. fm Ri. quod aqua est vino apponenda: non de necessitate sacri: sed de congruitate. tamen peccaret qui scilicet ommitteret aquam appositionem: quod ageret contra constitutionem ecclesiae. Sed autem apponi ideo pariter ut in vinum totaliter pervertat. alio non proficeret: ut infra dicitur. Et non debet apponi aqua rosacea: vel alia artificia alia. si tamen apponeret: nihilominus proficeret. nam ipsa in vinum perverteret sicut aqua naturalis.

Quid si apponeret aquam quam vinum adhuc est in dolio. Rñ. non sufficeret: quod habet non significaret aliquid. Sed oportet ut imminente oblatione apponatur ad sacramentum.

Utrum in terra ubi non est vinum possit profici de aqua rubea: in qua lotus est panis? vino rubeo intinctus. Rñ. non: quod illud est magis aqua rubea quam vinum. unde hoc damnatur de pse. di. ij. cum omne.

Utrum in eucharistia possit aliquis liquor permisceri speciebus vini. Rñ. fm De. in. iij. distin. xij. Si additur res alterius nature et maioris virtutis: transmutat speciem vini in se. et si equalis virtutis transmutatur utrumque in naturam ter-

Eucharistia. iij.

tiaz. Et sic utroque modo definit ibi esse species vini. et per consequens sanguinis christi. Si vero sit minoris virtutis. transmutat in naturam speciei vini. verumtamen sub partibus illis ad quas liquor additus penetrat: cum non sint ibi accidentia sine subiecto: definit esse sanguis. quod si liquor additus sit eiusdem nature et maior: tunc ad omnes divisiones speciei pervenit et eius continuitatem totaliter solvit: et sic incipit esse alius liquor: et sanguis christi ibi esse definit. Et idem si equalis sit. Si vero sit minor: tunc non pervenit ad omnes divisiones speciei. Sub partibus ergo illis ad quas vinum additum pervenit definit esse sanguis: cum iam accidentia sint sine subiecto. et continuitas speciei que erat sine subiecto soluta sit. Sub partibus vero illis ad quas non venit: manet christi sanguis.

Eucharistia. iij. Quo ad ministrum et eius missam.

Et queritur primo. utrum sacerdos consecrans semper debeat sumere: Dic quod sic: hunc casum vide s. c. Communicare. et solus sacerdos hoc sacramentum officere potest.

Primum plures sacerdotes possint simul eandem hostiam consecrare: Rñ. Innocentius de officio missæ dicens. quod plures presbyteri cardinales circumstare pontificem et cum eo pariter celebrare. Cuius consecrati sunt sacramenta: de manu eius communionem accipere significantes apostolos: qui cum domino pariter discumbentes: de manu eius eucharistiam acceperunt. Rñ. autem in. iij. dist. xij. dicitur quod de lege communi non debet super eandem hostiam forma consecrationis nisi ab uno sacerdote proferri et semel tantum. Et causa tamen speciali licitum est quodammodo eam a pluribus sacerdotibus proferri. nec tamen a quolibet: nisi semel tantum. secundum enim morem quarundam ecclesiarum: sacerdotes cum ordinantur episcopo celebranti celebrant. Alij vero dicunt ut recitat Rñ. quod episcopo conceleberrante: illa verba non debent dicere intentione consecrandi: sed tantum illa verba materialiter recitare ad representandum. quod quando discipuli a christo potestatem consecrandi acceperunt hanc formam consecrandi dedit eis. Rñ. autem nullam istarum opinio. reprobat. Et tales sacerdotes conceleberrantes secundum Innocentium. intentionem suam debent referri ad illud instans in quo episcopus verba proferat consecrationis. Sive prius: sive posterius verba proferat. et sic est una tantum consecratio.

Primum uno sacerdote deficiente missa debeat per alium suppleri. Responsum. secundum Thomam. in tertia parte. q. lxxxiij. Si sacerdos moritur: aut infirmitate gravi occupetur: ante consecrationem corporis ebullit non oportet ut per alium suppleatur. Si vero consecrato corpore: ante consecrationem sanguinis: vel etiam consecrato utroque: debet missa celebrari per alium expleri.

Quid si sacerdos post consecrationem corporis sed ante consecrationem sanguinis percipiat vinum: aut aquam non esse in calice: Responsum. secundum Thomam ubi dicitur. debet statim apponere et consecrare. Si vero post ipsam consecrationem percipiat

quod vinum non fuit appositum. si quidem hoc percipiat ante sumptionem corporis debet deposita aqua si ibi fuerit: ponere vinum cum aqua. et reassumere a verbis consecrationis sanguinis. Si vero hoc percipiat post sumptionem corporis: debet apponere aliam hostiam: iterum simul cum sanguine consecrandam et in fine sumere hostiam iterum consecratam et sanguinem. Non obstante etiam si prius sumpsit aquam que erat in calice: quod preceptum de perfectione sacramenti: maior est ponderis: quod preceptum quod hoc sacramentum a ieiunio sumatur. Secundo. aut in. iij. dicitur quod hoc ultimo casu sufficit incipere ab illo loco. Sicut modo postquam dicitur. Et sufficit consecrare sanguinem. de hoc dictum est s. c. Licet Alex. aut de ales. in. vi. li. pendij theologie dicit. quod ubi sacerdos cognoscit ante sumptionem: solam aquam fuisse ministratam: et non sumpsit: de vinum reponere: remouendo aquam primam de calice: et verba consecrationis. s. Sicut modo dicitur. super vinum appositum dicere. Si vero aquam sumpsit: de negligentia debet dolere et penitere. et quod ieiunium non est propter aquam sumptam: non debet vinum ponere nec illud sumere.

Quid si sacerdos non recolat se dixisse ea que in consecratione dicuntur. Rñ. secundum Thomam. ubi dicitur. non debet ex hoc turbari. Non enim qui multa dicit: recolat omnium que dixit. Si tamen sacerdoti prohabilitate: se aliqua omisisse. Si quidem non sunt de necessitate sacramenti: non debet reassumere: sed debet ulterius procedere. Si vero certificetur se omisisse aliquid eorum que sunt de necessitate sacramenti. sed formam consecrationis: debet reassumere ipsa forma. Et secundum Rñ. in tali casu dicat huiusmodi verba consecrationis. Non absolute: sed cum adiuncto. s. si non est antefacta consecratio. Et hoc modo nulla fit iniuria sacramento.

Quid si propter frigus vel ex negligentia hostia dilabatur in calicem. Rñ. secundum Thomam. ubi dicitur. quod sola minima pars mittatur in calicem: hoc respicit corpus christi mysticum. Et ideo huiusmodi premissio non facit imperfectionem sacramenti. ut per hoc sit necesse aliquid iterari.

Quid si sacerdos infra missam advertit hostiam triticam non esse: vel corruptam. Responsum. secundum Petrum. Si ante consecrationem advertit: remota illa aliam ponat et a canone reincipiat. Si vero post consecrationem. Idem faciat: ponendo aliam hostiam et eam sumendo. Sed et nihilominus postea illam primam hostiam sumat: aut aliam sumendam tradat: aut reverenter proferat. Si vero advertit postquam sumpsit. In hoc casu variant doctores. Alij dicunt. quod hoc casu sacerdos non celebret iterum quod non est ieiunus. Thomam dicit quod debet ponere aliam hostiam: et consecrare: et sumere: quod preceptum de perfectione sacri dicitur. De hoc dicitur: ut dictum est s. quod quis sumpsit aquam.

Quid si musca vel aranea in calicem ceciderit: vel venenum immixtum fuerit. Rñ. secundum Thomam. ubi dicitur. Si sacerdos hoc ante consecrationem deprehenderit: debet calix ablui et aliud vinum apponi. Si vero aliquid horum post consecrationem acciderit: debet animal caute capi et diligenter lavari et oburi: et ablutio in sacrarium mitti. quod si venenum ibi esse deprehendit

derit: nullo mō debet sumere nec alijs dare: ne vi
te calit i morte. verat. Sz debet diligēter i vascu
lo pseruari: et ne factm remaneat impfectū debet
viniū apponi ⁊ sacerdos denuo resumē psecratio
nē sanguis ⁊ factm pficere. nihil enī abhomiabile
occasione hui⁹ facti sumi debet.

¶ Quid agendū si stilla sanguis ceciderit extra?
Rñ. si p negligētiā aliqd de sanguie ceciderit. Si
quidē sup tabulā: lingua labat ⁊ tabula radat. Sz
si nō fuerit tabula: locus ille radat ⁊ cōburat ⁊ ci
nis iuxta altare cōdet. ⁊ sacerdos. xl. dieb⁹ penite
at. Si vō ceciderit sup lapidē altaris: sorbeat sacer
dos stillā ⁊ trib⁹ dieb⁹ peniteat. Si vō sup lintēū
altaris ⁊ ad aliud lintēū stilla puenerit: quatuor die
bus peniteat. Si puenerit vsq; ad tertiū. ix. dieb⁹
peniteat. Si vsq; ad qrtū. xx. dieb⁹ peniteat. ⁊ ab
luat trib⁹ vicib⁹ linteamina q̄ stilla tetigent: calice
supposito. ⁊ aqua ablutiōis iuxta altare cōdatur.
de conse. di. ij. Si p negligētiā. Posset tñ sumi a
sacerdote nisi ppter abhomiatiōē dimitteret. Et
v. dicit Tho. in. iij. cautuz est vt ps illa lintei seu
palle post ablutiōē abscindat. ⁊ cōburat ⁊ cinis
in altari condatur.

¶ Quid si q̄s eucharistiā vomerit? **Rñ.** si sit lai
cus. ⁊ ppter ebrietatem vel voracitatē vomerit. xl.
diebus peniteat. Clerici vō vl' monachi p̄sbyteri
seu diaconi. lxx. dieb⁹ peniteant. Epus vō. xc. Si
vō cā infirmitatis vomerit. vij. dieb⁹ peniteat. de
ple. di. ij. si q̄s p ebrietatē. Et dz vomitus cremari
⁊ cineres iuxta altare recōdi.

Excōmunicatoꝝ. Dicitur
ri de excōicatiōe. Primo dicem⁹ aliqua
de ipō excōicatore. vñ sciendū q̄ excōi
cator a iure facere pōt quicūq; pōt ius cōdere: vt
papa i vniuersali ecclia ⁊ singuli ep̄i i suis diocesi
b⁹. xij. q. ij. visis. xxiii. q. ij. corripit̄ur.

¶ An aut ep̄us possit statuē sine p̄silio capli sui.
Dic p no. in. c. quāto. de his q̄ fi. a p. q̄ si req̄siuit
p̄siliū capli: valet tale statutū. Si aut nō req̄siuit.
non valet.

¶ Quid aut si caplm nō vult p̄stare p̄siliuz. imo
dissentit. Archi. ⁊ Jo. an. in. c. j. d̄ p̄sti. li. vj. cōclu
dūt statutū valere: si p caplm nihil rōnabile oppo
nit. Et hoc ē panoz. indubitabile in. d. c. quāto. qz
cū req̄rat p̄siliū et nō cōsensit. satisfactū ē iuri ex
lola petitiōe ⁊ expectatiōe rñsi: cū nō teneat sequi
consiliuz: vt in. c. cum olim. de arbi. vide d̄ hoc s̄.
Consiliū.

¶ An aut canonici ecclie cathedralis possint sta
tuere sine cōsensu ep̄i vel etiā capellani aliaz eccle
siaz? Dic q̄ n̄ p̄nt statuere sup his q̄ tangūt ep̄m
vel ei⁹ inra: aut cōem statū ecclie vel sup magnis
reb⁹ ⁊ negocijs ecclie. Secus si statuerent sup sua
singularia negocia. puta q̄ suas dietas certis mo
dis distribuāt: vel q̄ certo mō ad caplm vocētur
sup hmoi p̄nt fm glo. in. c. ij. de v. sig. li. vj. statuē
sine licentia ep̄i.

¶ An autē capellani aliaz ecclesiarū possint sta
tuere cum p̄sensu p̄lati sui sine ep̄iscopo? Panoz.
in. c. cū oēs. de consti. dicit q̄ in arduis ⁊ maguis

nō possunt. Secus ergo i paruis.

¶ Quis aut possit excōmunicare? **Rñ.** glo. in. e.
cū in cūctis. de elec. dicit q̄ omnes p̄lati etiā citra
ep̄m possunt excōmunicare sine tñ solēnitare. de
qua. xj. q. iij. debent. Et intelligit panoz. de p̄latis
habētib⁹ subditos actu: vt in. c. cū ab ecclesiarū
de offi. or. Et no. ex dictis doctozū in dicto. c. cum
ab ecclesiaz. et in. c. decernim⁹. de indi. q̄ p̄latus
sumit tripliciter. Nā p̄rie dicit p̄latus q̄ habet
iurisdictionē ordinariā. Secundo sumit large. Et
sic habēs curā aiaz dicit p̄latus: vt in dicto. c. cū
ab ecclesiarū. Tercio mō magis large. Et tñc ap
pellatiōe p̄latoz veniūt alij habētes p̄rogatiuam
aliquam sine iurisdictionē: vt plebanus. decanus.
Archi. p̄sbyter ⁊ cōsimiles. Itē eodē modo diffi
nitores capituli generalis ⁊ puincialis et discreti
dicunt p̄lati. Item etiā nō sacerdos potest excō
municare ⁊ aboluere quo ad forū p̄tentiosum: s̄
in foro penitēciali solus sacerdos. sed ad potestatē
excōicandi requirēt iurisdictionē ecclesiastica ordina
ria vel delegata.

¶ An autē sacerdotes parochiales possint excō
municare. Dic q̄ non: nisi vbi esset cōsuetudo: q̄
etiā tribuit iurisdictionē.

¶ An aut archidiaconus possit excōmunicare.
Rñ. Panoz. in dicto. c. cum in cūctis. dicit q̄ de
iure cōmuni archidiaconus non habet curā ani
marū: nec habet curam in foro cōtentioso nec pe
nitēciali. Tamē fm cōsuetudinē diuersoz locozū
aliqui habet parochiaz distinctam: in qua exercet
curam animaz. Item inquit ⁊ visitat totā dio
cesim loco ep̄i. Ex istis causis merito excōmuni
cat. hec Panoz. In alijs ergo secus videtur dicē
dum.

¶ Vtrum excōmunicatio lata ab alieno ep̄isco
po possit rata haberi a p̄prio. Dic q̄ non fm In
nocē. in. c. prudentiam. de offi. del. Sed pone q̄
sit lata in territorio p̄prij ep̄iscopi ⁊ nomie ip̄ius
Dic q̄ nō potest rata haberi ex quo ab initio fuit
nulla: quia qd non est non potest ratificari: quia
de natura excōmunicationis est: vt statim liget
vel q̄ sit nulla: vt notat Panoz. in. c. pastoralis. d̄
appel. Item alia ratione: quia q̄uis non possim
habere ratum quod non est gestum nomine meo
per regulam. ratum. de re. iur. lib. vj. tamen non
omne quod est gestum nomine meo: possim ha
bere ratum. Dio hoc notabilis theonca Inno. vt
recitat Panoz. in dicto. c. prudentiā. q̄ vbi cūq;
actus est nullus ex defectu solēnitatis. et supplē
tio non dependet a voluntate mea. non possim
tunc habere ratum quod est gestum nomine meo:
quia actus est nullus ex facto non dependente a
mea potestate. Secus autē vbi supplētio solēni
tatis dependet a potestate volentis ratificare sen
tentiā nullam. Exemplū in papa. nam ip̄e potest
ratificare sententiā nullam: quia nō subijctur dī
spositioni iuris cōmunis. Ita tamē vt quidā di
cunt: vt talis sententiā valeat vt ex nunc. ⁊ nō vt
ex tunc. Si vō actus est nullus ex defectu consen
sus: tunc quod est gestum nomine meo possim
ratificare p̄ nouum cōsensum. p hoc tex. in. c. cūz

Excōmunicatio. j.

nos. de his que si. a pte. imo quod non est gestus nomine meo possum p nouum consensum ratificare. pro hoc glo. in. c. cum ad sedem. de resti. spo. Et ad materiam ratibabitōis vide Panoz. in. c. j. decōuer. in. fi. vbi dicit q ratibabitio retrotrahitur ex fictione iuris. Sed ad hoc vt fictio pcedat requirit q ambo duo extrema sint habilia ad illū actum perpetrādum. scz tempus in quo act⁹ fuit gestus ⁊ tempus ratibabitōis. Si enim deficit alterum istōrū non pcedit fictio: quia non causat sup impossibili. Pone exemplū. Quidam interfecit hominē nomine infantis: demū infans maior factus habet ratum. Certe hec ratibabitio nō trahitur retro: quia impossibile erat illum infantem tunc tempore mandare delictum. ergo nō potest retrotrahi: cum nō debeat plus posse fictio q veritas. Et istud appellatur extremū ad quod. Pone exemplū in extremo a quo. Debebam terminum ad certum quid agēdum: amicus meus nomine meo illud egit: ego post terminū habui ratū nū quid sufficiat: Dic q non: cum post terminū nō potuissem ego vere facere. ergo nec fictio. Ideo ad hoc vt possum ratum habere quod est gestum nomine meo. requirit q illo tempore ego potuissem facere vere: quo fuit gestum. Ad hoc vide qd notat Be. in. c. cum quis. de sen. excō. li. vj. q non sufficit ad hoc vt quis censetur cōmisisse maleficiū cum habeat ratum quod est gestum nomine suo quādo lex requirit maleficiū ⁊ p prius tractatum. Pro hoc allegat glo. ⁊ ibi per Jo. an. in dicto. c. j. Pone exemplum. Quis nomine mulieris machinatus est in mortē viri sui: ⁊ mulier ratum habuit. nūquid poterit cōtrahere matrimonium cum illo qui machinatus est. Glo. ibi videtur dicere q sic. Idem panoz. q lex nō solū requirit maleficiū: sed etiā p prius tractatum. Ideo q̄uis sit gestum nomine mulieris: tamē habēdo ratum nō censet cōmisisse homicidiū quo ad impediendū matrimonium. Secus q̄n lex requirit solum factum. Et tunc ratibabitio faceret incurere penam ipsam ratificantem.

Excōmunicatio. j.

Excommunicatio quid sit: Rñ. fm Panoz. extra. eo. sup Rica. q excōicatio est censura a canone vel a iudice ecclesiastico p̄lata: p̄uans cōmunionē sac̄oz ⁊ q̄q̄ hominū. Et sic fm materiā nostrā due sunt species excōicatiōis scz maior: ⁊ illa p̄uat p̄icipatiōē sac̄oz ⁊ cōmunionē hoim. Quedā est minor. ⁊ illa p̄uat p̄icipatiōē sac̄oz. nō aut̄ cōmunionē fideliz. vt in. c. si. de de. ex. mi. Item minor excōicatio fert̄ q̄q̄ a iure. q̄q̄ potest ferri ab homie. licz nūc nō sit in vsu. Itē excōicatiō. Alia est iur. s. quā quis incurrit ip̄o iure delicto cōmisso: vt si quis iniiciat manus violētas in clericū. xvij. q. iij. li. q̄s. Alia ē iudicis. s. que irrogat a iudice: potestate habēte p̄ p̄cessum iudiciariū. extra. eo. nup.

In quibus casibus incidit quis excōmunicatiōē maiorem ip̄o facto: Rñ. in multis casibus. Multos habes ē. Absolutio p̄mo et sc̄do. Sunt

⁊ alij casus. Dicitur cum quis incidit in heresim iam damnatā. xxij. q. j. c. j. et. ij. Et glo. ibi i summano dicit: siue veterē: siue nouam sequat̄ heresim est excōicatus. Item credens: receptator vel fautor hereticoz. extra. de here. excōicamus. Et h̄ casus hodie est papalis per p̄cessum curie. Et intellige predicta fm glo. singularē in cle. j. de here. etiā si sit oīno occultus. Et facit regulā q̄ ecclesia ligat crimen oīno occultum quo ad penas excōicatiōis ⁊ suspensōis. Et nota illud verbū oīno quod denotat solum actum interiorē ⁊ non aliquod signum exteriorē. De hoc vide diffuse supra Absolutio p̄mo.

Qui aut̄ dicant̄ credētes hereticos: Rñ. do. An. q̄ quidā sunt credentes hereticos eē bonos ⁊ istis nō imponit̄ pena hereticoz. Quidam sunt credentes hereticos erroribz. ⁊ tales sunt heretici. De. autē de anch. in. c. quicūq̄. de here. li. vj. dicit q̄ credentes dicuntur qui se dicunt credere eorum erroribus. de pe. di. j. potest. Item qui in orationibus sequuntur eorum ritum: ⁊ cōmunionē ab hereticis recipiūt: vel similia que ad eorū ritum p̄tinent. Et ideo tales dicuntur credentes: quia p̄sumitur affectus ad eos esse quoz opera sequuntur. Defensores autē sunt qui p̄sonam defendunt: vt aduocati p̄stando patrocinū. vel tabelliones faciēdo instrumēta: vt iuuando in causa. Qui autē non p̄sonam sed heresim defendit: heresiarcha ē. Receptatores v̄o sunt: qui in domo vel in terra sua eos recipiūt. semel vel pluries: publice vel priuate. Fautores sunt qui aliqui fauent facto: mittēdo alimonis vel huiusmodi. Aliq̄n verbo vt dicendo. Isti sunt boni homines: ⁊ iniuste agit̄ p̄tra eos. Item omissione. q̄n quis potestate fungitur in capiēdo. ⁊ alis non fauet̄ inquisitoribz sicut debent. omnes isti sunt excōicati ip̄o facto. Itē qui in potestate existens omittit facere qd debet. licz nihil exteriorē agat excōmunicatiōē incurrit: q̄ ad idem iudiciū p̄tinet habit⁹ ⁊ p̄uatio.

Secūdus casus. Quicūq̄ hereticos: credentes: receptatores: vel fautores eorum scienter p̄sumpserit ecclesiastice tradere sepulture: vsq̄ ad satisfactiōē idoneam. excōicatiōis sententiē se nouerit subiacere. nec absolutiōis b̄ficiū mereat nisi p̄p̄is manibus extumulet publice ⁊ p̄iciat huiusmodi corpora damnatoz: ⁊ locus ille perpetua careat sepultura. extra. de here. ca. Quicūq̄. libro. vj.

Tercius rectores impediētes vel non iuuantes ep̄iscopos ⁊ inquisitores in inquisitione hereticorū ⁊ credentiū eis ⁊ fautorū ⁊ receptatoz: sūt excōicati. extra. eo. vt inquisitionis. li. vj. Et quia pape nō reseruat̄ absolutiōē ordinari⁹ poterit absoluerē. Nota fm Pe. de an. super cle. de vsu. ex graui. q̄ actus fenerādi non sapit heresim: nec p̄tinet ad inquisitorē. ⁊ tamen p̄tinaciter asserere hoc non esse peccatū: est hereticum. Rōnem collige ex glo. ibi. Et quo collige de cōsuetudine huius. q. Quidam in publicis p̄dicationibus predicando ⁊ concitando turbam et seditionem contra clauā asseruit q̄ laici non tenebantur soluere decimas:

nec eis confiteri: nec oblationes dare. et q̄ peccabant cōtrarium faciēdo: cum essent omnes clerici mali ⁊ d' ecclesijs remouendi. **Q**uerēbat an ista ⁊ plura alia essent heretica: ⁊ procedi possit contra eum tanq̄ hereticum. et firmatū fuit per omnes theo. ⁊ doct. vtriusq̄ iuris ibi existētes q̄ sic: quia sapiebat heresim ⁊ p̄tinaciter tenebat diuersas et frivolas opiniones reprobatas per sacros canones. **E**t pau. clarins loquēs dicit hereticus est: nō solum qui male sentit de articulis fidei ⁊ sacramētis ecclesie: sed etiā qui falsam ⁊ extortam expositionē in scripturis diuinis ponit cōtra id qd̄ tenet ecclesia. **E**t quia sunt nōnulli casus: in quibus p̄babiliter dubitatur vtrum in isto vel in illo casu sit vsura. nō esset hereticus qui teneret opinionē etiā forte nō verā. **J**udei autē q̄uis affirmet vsuram nō esse peccatū: nō possunt dici heretici: nec taliter p̄tra eos procedi potest: q̄ in eis non cadit heresis. **E**t cum nō sint de gremio ecclesie diuisionē ab ea facere nō possunt. **S**i tamē errorem suū dogmatizarent. ⁊ si nō vt cōtra hereticos: tamē p̄ alios modos possent p̄ ecclesiam puniri. sicut ⁊ in alijs casibus q̄n̄ offendunt fidem. **N**ota etiā fm̄ Pau. i dicta de. ex graui. q̄ dicere p̄tinaciter vsuram esse peccatum: sed facta restitutiōe nō esse cōfitendū. **S**icut qui est obligatus ex contractu licito: est hereticū.

Quartus dñi tempales qui cognoscūt de officio inquisitionis: aut captos liberarent: excomunicati sunt. extra eo. vt inquisitionis. li. vi. **E**t hoc intelligit: siue p̄ncipaliter: siue incidenter cognoscāt. puta q̄ de causa p̄ncipali cognoscentes: faciunt capi hereticū. **I**ncidenter. puta quia fecerant eum capi alia de causa. sed incidenter de hoc inquisierunt. **I**tem nota. q̄ dantes auxilium p̄siliū vel fauorem eis sunt excomunicati: si scienter hoc faciunt ⁊ ordinarius absoluerē poterit.

Quintus inquisitores: ⁊ ip̄oz seu episcopoz vlt̄ canonicoz sede vacante: sup̄ hoc deputati cōmissarij: si sub p̄teritu officij inquisitionis quibusuis modis illicitis ab aliquibz pecuniā extorquet. aut scienter attēptant ecclesiarū bona ob clericoz delictum p̄dicti occasione officij fisco ecclesie applicare sunt excomunicati ⁊ absolui nō possunt p̄ter q̄ in mortis articulo donec illis a quibz extorserint: plene satisfecerint de extortis. ⁊ nullis p̄uilegijs pactis: aut remissionibz super hoc valituris. vt in de. nolentes eo. ti. **E**t Jo. an. super verbo ecclesie dicit multominus sibiipsis: vel officialibus vel fisco seculari: cui applicata sunt ipso iure bona laicorū damnatorū d' heresi.

Sextus est de quadā excomunicatiōe que ponitur in. c. primo. de scis. **E**t ibi Panoz. dicit q̄ in tribus casibus quis incurrit illam excomunicatiōem. **P**rimus quādo quis emit rem ecclesiasticā: vel aliter acquirit a scismatico. **E**t sic nota casum in quo emens rem ecclesiasticā est ipso facto excomunicatus. **A**l's autē regulariter etiam occupans rem ecclesiasticā nō est excomunicatus: sed excomunicāndus. vt in. c. cōquestus. de fo. compe. **S**ecūdus q̄n̄ quis tenet beneficium a scismatico.

Tertius q̄n̄ quis inicitur ordinationi facte p̄ eoz **E**t nota fm̄ Hosti. illos esse scismaticos tñi: qui se extollunt contra romanā ecclesiam ⁊ ab illa se separant. **E**t isti sunt excomunicati cum adherentibus. **E**t dicūtur tales heretici. **I**lli vō qui volūt cōtra episcopū aliquem insurgere: ⁊ episcopatum suum tollere: ⁊ clericos suos facere: excomunicādi sunt. **I**tem nota. q̄ scismatici. put in dicto. c. j. sunt illi qui sunt diuisi ab vnitāte ecclesie ⁊ qui conantur sibi episcopos: p̄sbyteros ⁊ p̄stitutiōes facere. vij. q. j. nouacian⁹. **S**ed nūquid omnes tales sint heretici? **H**osti. tenet q̄ nō. dūmodo recognoscant romanā ecclesiā: q̄ tunc non sunt ab vnitāte diuisi. **V**nde duo licz p̄tendāt se esse pontifices romanos: nō p̄ter hoc heretici sunt: q̄ credunt vnam ecclesiā: licz quilibet credat se eius sp̄s sum esse. **S**z si quis se papam p̄tenderet: quia crederet ecclesiam duos posse habere pontifices: eēt heretic⁹ quia crederet duas ecclesias. **E**t ex p̄dictis patz q̄ greci hucusq̄ fuerunt excomunicati: qui fuerūt diuisi ab eo qd̄ ecclesia p̄ articulis fidei determinauit.

Septim⁹. **Q**ui asserit p̄tūmaciter romanā ecclesiā nō esse caput ecclesie: ⁊ nō posse cōdere canones: ⁊ ei etiam tanq̄ capiti nō esse obediendū. excomunicat⁹ est. xix. dist. nulli. **E**t no. q̄ illud. c. loquitur de contēptoribus canonū ⁊ transgressoribus. **E**t fm̄ Dg. ibidez dupliciter dicitur quis p̄tēptor canonū. **V**no modo qui apostolicā sedē contumaciter negat esse caput ecclesie. ⁊ habere potestātē cōdendi canones ⁊ decreta: ⁊ statuta ei⁹ nō esse obseruanda. et talis est excomunicatus et heretic⁹ ⁊ scismaticus. ⁊ sic intelligit dicitū caplm̄ nulli. **E**t est canon late sentētie. **I**dem dicit **I**n nocē. Jo. an. ⁊ Host. **S**ecūdo mō dicitur q̄s cōtēptor ⁊ transgressor canonū: qui ipsa mandata canonū nō seruat q̄uis credat ⁊ dicat esse seruanda. **E**t hic nō est scismaticus. p̄ne nec excomunicatus. **E**t sic de huiusmodi intelligendo est canō ferende sentētie.

Octauus excomunicati sunt oēs violatores ecclesiastice libertatis. **E**t p̄sertim qui contra sacrorū canonū instituta ecclesijs ⁊ ecclesiasticis personis sine licētā speciali romani pontificis collectas vlt̄ alia onera aut queuis granamina realia: vel p̄sonalia imponūt. aut exigunt. aut exigi faciunt vel pcurant. ⁊ est hodie papalis p̄ p̄cessum curie.

Quero nūquid clerici teneantur ad aliqua onera? **D**ic q̄ persone ecclesiastice nō debent granari angarijs vel pangarijs. puta ad fossata faciēda ⁊ huiusmodi. vt in. c. nō minus. de imu. eccle. nec ad collectas vel talleas. sine exactiones qualcūq̄. vt in. c. aduersus. de imu. eccle. **N**ec pro domibz p̄dijis. vel quibuscūq̄ possessionibus ab eisdem ecclesijs vel p̄sonis ecclesiasticis legitime hacten⁹ acq̄sitis vel impostertū acquirendis. vt. c. j. de imu. eccle. li. vi.

Sed dubitat. nūquid ecclesia vel clerici teneantur soluere onera p̄ possessionibus eis collatis que priuserant tributarie? **R**ñ. Panoz. in. c. fi. de vi. et bone. de. post multa concludit q̄ ant illa

Excommunicatio. I.

bona habebat onus perpetuum: annexum et inuariabile. et tunc transeunt ad clericos cum oneribus suis factis. de. j. de censu. Aut onus non erat perpetuum: annexum et inuariabile. ut sunt iste descriptioes que sunt hodie: que extinguntur bona cuiuscumque et solunt plus vel minus secundum impositionem collectae. et ad ista onera non tenentur clerici. vel ecclesie: quia non potest dici quod hoc sit onus annexum possessionibus: cum non sit perpetuum sed variabile. Et quicquid imponitur persone pro rebus. Si ergo perueniat ad ecclesiam debent censeri iure ecclesiastico. Et hanc opinionem tenet Job. de ligna. et Jo. an. post archi. Idem do. An. et do. De.

¶ Quid antequam si clericus habeat bona communia cum fratribus et vult eos defendere a collectis. An possit? Rñ. Panor. ubi s. refert Spe. in ti. de cler. pui. tenere quod non: quia sub obtentu privilegii: non debet publica utilitas vacillare. l. ij. C. de pui. sco. li. xij. Unde secundum eum iudex ex officio cogit eum ad diuisionem vel cogit illos ad soluendum pro rata sua. Et idem dicit si frater clerici donet partem suam clerico ut sic fiat immunus a collectis. nam si hoc fiat in fraudem et constat: cogitur ad collectas pro sua parte. Presumet autem fraus quam frater reperit possidere post donationem: sicut prius possidebat. Et similiter si omnia bona sua donauit vel maiorem partem. per. l. omnes. §. lucius. ff. de his que in fraudem cre. Et hec tene menti quia sunt quotidiana.

¶ Sed an possit teneri modus quod pro possessionibus que deueniunt ad clericos possit imponi collecta? Rñ. Panor. ubi s. dicit Bar. tenere in. l. rescripto. de mu. et ho. quod pro possessionibus quas habent clerici tempore quo fieret statutum: non posset puideri: cum collecta imponatur personis pro rebus dicta. l. rescripto. cum ibi notat. et persona clerici non sit subiecta. Pro possessionibus autem que nondum deuenierunt ad clericos: dicit posse fieri statutum. quod omnia predia intelligantur tributaria et obligata pro collectis. nam tunc postea transeunt ad quemcumque clericum etiam cum onere. Sed Bar. ibi dicit quod Engubini tenuerunt alium modum. scilicet quod omnes ciues et comitales donauerunt omnes eorum fundos et possessiones communi. distinguendo singulas per confines proprios. et illas possessiones receperunt a communi sub censu et tributo collectarum. et quod semper in qualibet alienatione intelligatur exceptum hoc ius commune. Iste cautela fuerunt necessarie: quia ecclesie exercebant tantum in possessionibus. quod possessiones non remanebant ad subeunda onera ciuitatis. Predicta dicit Bar. vera salua correctioe sancte matris ecclesie. Sed Panor. ubi s. dicit. quod hec dicta sibi non placent: maxime propter fraudem. nam indirecte venit contra privilegium concessum ecclesie per imperatorem. l. j. C. de sa. san. ec. per quam quisque habet facultatem liberam donandi ecclesiis. Et per hanc appositionem onerum ecclesie factam impeditur illa facultas donandi.

¶ Quid si occurrit necessitas reipublice. puta insultus latronum: vel exercitus volens patriam delere. vel comburere: quibus oportet obuiare et resistere: nec tempus consulendi papam adest. Si grauetur ecclesia quid iuris? Rñ. De. de anch. in ca. j. de immu. eccle. fm Aldra. quod hoc casu licet: si mora esset periculum allatura. Nec obstat. c. reprehensibile. xxij. q. viij. vbi dicitur quod clerici non tenentur ad custodiam ciuitatis: quia cum sint milites christi: debent christo in diuinis deseruire: quod fm Panor. in. ca. peruenit. de immu. eccle. clerici non tenentur regulariter ad custodiam ciuitatis et huiusmodi. et sic intellige. d. c. reprehensibile. Secus propter aliquem casum inopinatum et improuisum. Unde propter commune et improuisum periculum vult papa in dicto. c. peruenit. clericum non excusari a custodia ciuitatis.

¶ Quero. quia dicitur in. c. non minus. et in. c. aduersus. de immu. eccle. quod imponentes collectas clericis non possunt absolui nec successores: nisi satisfecerint. de quo habet talis rector satisfacere antequam absoluat: Rñ. do. An. quod de emendatione cuiuscumque damni ecclesie propter hoc contingentis: si nullum consilium dedit de collecta imponenda. Sed si consilium dedit: tenetur. ne dum ad interesse. sed etiam ad ipsius collectae restitutionem. Si vero consilium non dedisset: forte non teneretur ad emendationem collectae: sed ad alterius interesse: quod obuenit ecclesie ob ipsius regimen: et forte spiritualem vel pecuniariam oportebit eum subire fm quod forsitan bonus iudex arbitrabitur. Nec autem locum habent quando quis succedit in regimen eius qui est excommunicatus ex predictis causis: vel aliter qualitercumque propter libertatem ecclesie violatam. Secus si ex alia causa esset potestas excommunicatus vel consilij vel vniuersitas seu ciuitas interdicta: tunc enim successor non esset excommunicatus fm Inno.

¶ Quid si nouus successor operam dedit quantumcumque potuit. quod hoc damnum collectae emendaretur: sed vniuersitate resistente non potuit obtinere quod intendebat. An sit excusatus? Rñ. deo Panor. in. c. aduersus. de immu. eccle. dicit quod non debet enim si non potest obtinere: relinquere regimen. Nec timeat hoc casu amissionem salarii: quia cum vniuersitas sit in culpa nihilominus tenetur sibi ad salarium: cum per ipsum non stetit quo minus regat. Et idem dicendum est si contra expressam inhibitionem antiqui rectoris excessit vniuersitas in predictis: quia non excusatur nisi officio renunciet.

¶ Quero: quia datur mensis huic successor ad satisfaciendum antequam incurrat excommunicationem. An etiam detur precessori qui erat tempore grauaminis? Rñ. Panor. in dicto. c. aduersus. dicit Hosti. tenere quod sic. Et dicit cum opinione Hosti. transire communiter doct. Ipse tamen distinguit quod aut precessor: dum instaret circa collectam extorquenda fuit admonitus ut desisteret. et

ipse non solum destitit. s; pcessit ad executionem faciendam. Et tunc illico mense non expectato incidit in excommunicatiōz. Sed alia rō est in successore. q; sibi dat mense non vt desistat: s; vt satisfaciatur. unde merito cum in hoc possit inter vtrunq; notari diuersitas: non d; illa determinatio tēpis vtrūq; pariter p̄bendere. s; vbi p̄cesso: non p̄cessit ad actum suum: puta ad executionem: s; non desistebat a petitione et executione. vel fuit admonitus post executionem vt satisficeret. tunc cum in eis sit eadem ratio. habebit locum in vtrūq; illa mensis determinatio. Inferret etiam Panor. q; snia censure lata in aliquem nomine officij non transit ipso facto in successorem: sed tunc demum si satisficere noluerit de delicto commisso per p̄cessorem.

¶ Que autem dicantur angarie. per angarie. muneris ordinaria. vel extraordinaria. personalia vel realia et huiusmodi. Vide Panor. in dicto. c. non minus.

¶ Nonus. exigentes vel exigi facientes pedagia vel gabellas a psonis ecclesiasticis p rebus suis vel ecclesiis: quas non causa negociationis deferunt sunt excommunicati et de censi. c. q̄q. li. vi. Sed hodie p̄ p̄cessum curie sunt excommunicati excommunicatiōne papali. Et in dicto p̄cessu d; q; excommunicati sunt non solum p̄hibita exigentes. sed etiam nona pedagia imponentes. imo etiam fin archi. flo. excommunicati sunt pedagia seu gabellas augmentantes. ad hoc allegat quemdam processum curie. Et nota. q; in. d. c. q̄q. d; q; p̄trafaciens si est psona singularis excommunicatus est Si autem collegium. vel vniuersitas. ciuitas. castrum. vel locus. Interdicti sniaz ipso facto incurunt. Et nota fm pe. de anch. varia sunt nomina. s. vectigal. pedagium. tributum. census et pensio. Pedagium et vectigal idem significant. et soluit ab itinerantibus de his que deferunt nō sui vsus causa. Et q̄q; soluit p̄ transitu psonarum tñi. vt ferrarie. Tributum vō est qd̄ prestat fisco. Et idē imponat qd̄ census vel pensio. Item nota. q; clerici sunt immunes a solutione pedagogij p rebus quas deferunt vel transmittunt non causa negociandi. A p̄trario ergo sensu. si negociandi causa tenebunt. S; ad hoc vide notabilem glo. in. c. fi. de vi. et ho. de. quam approbat Panor. ubi. q; si clericus negociet de bonis ecclesie non d; p̄dere p̄uilegium quo ad bona ecclesiastica. q; delictū psonē. Et s; federi. etiam sentit q; si bona ecclesiaz deferant ad certum locum negociationis causa: non tenēt clerici aliquid soluere p gabella. Ita q; dictum. c. q̄q. et de. p̄ti. eo. ti. non habent locum in bonis ecclesie nec ex delicto clerici ecclesia debet perdere p̄uilegiū in facultatibus suis. quod est bene notabile. Et satis facit dictum. c. fi. in ar. bec Panor.

¶ Quero. dicit in di. c. q̄q. q; persone ecclesiastice non tenēt soluere de rebus. quas non negociandi causa deferunt. q; dicat. p̄prie negociatoz. Rñ. Jo. an. post archi. dicit. q; ille qui rem emit. et immutatam vendendo lucratur. Ille vō qui emit vt sibi

lit materia aliquid inde operandi non est negocia tor. vt dicit Abysf. lxxxviii. di. c. eiciens. Et per hoc p̄sultit fede. de se. in q̄stione monasterij sancti Galgani: dyocelis vulturane. qd̄ monasteriū h; venam ferri in insula helbe. et facit illam fodere et venam deferri p̄ terris orum senen. vt faciat inde ferrum: vt vendat postea et lucratur. Extractores gabellarum senensium petebant pedagium. Abbas dicebat se non teneri. Federi. p̄sultit p̄ eo. s. q; non tenebat. quia ista nō est negociatio. Sicut cum faber emit ferrum. vt inde diuersas formas educat. scilicet gladiorum et clauorum et. Unde dixit q; etiam si fratres emerent venam ferri: vt facerent exinde ferrum: non dicuntur ex hoc negociari. quia vt dictum est. negociari est rem emptam non immutatam vendere. Emere enim rudem materiam et illam p̄ artificium ad aliquā formam redigere: non est negociari. immo tales vocantur potius artifices: q; mercatores. Pe. de anch. dicit q; quando non in p̄prio solo venam ferri fodere faciunt: s; emunt vt ferrum postea inde redactum vendant: consultus. Respondit q; est negociatio mixta artificio. Si per magistrōs et alios faciunt hoc fieri. tūc em̄ nulla versat industria clericorum. Ideo soluere tenēt. Secus si ecclesia habet venam et per operarios fieri facit et postea vendit. Sicut enim in simili de frumento et alijs redditibus collectis in p̄prio solo non tenet soluere. Ita nec de isto ferro vel de alia materia. q; appellatione fructū p̄tineret. l. diuortio. §. si vir in fundo. ff. de ma.

¶ Quid si fiat statutum q; si quis vendat teneatur dare duos denarios regi vel cōmunitati. an clerici teneantur vna vendendo vel frumenta q; habent ex p̄benda? Rñ. q; in. l. omnis. c. de epi. et cleri. q; non. Idem pe. p. d. l. omnis. vbi dicitur q; melius est q; bona in pauperes distribuant. q; in sordidis muneribus. vel alis illicite consumant. vbi etiam dicit Pe. et Bal. q; clerici de bonis p̄bendarum suarum que vendunt vel vendi faciunt non tenentur soluere gabellam: nec enim ad portam. Idem Joh. de li. dicens quid de gabellis et datijs que leuantur in ciuitatibus Lombardie? Rñ dicit idem. xiiij. q. iij. putant quidam. et c. pleriq; de p̄uileg. c. quanto. Et subdit fm hoc tota italia est interdicta et irregulares omnes clerici non obseruantes. Idem Joh. an. Sed hodie taliter excommunicati non sunt vitandi: nec tale interdictum obseruandum vt dicitur infra in hoc titulo excommunicationum. Theologi tamen. s. sanctus Boni. et Ri. exponentes illud Mathei. xvij. Quid tibi videtur Petre et. et infra. ergo liberi sunt filij. dicunt q; ille tex. inteligitur de Christo. quia Christus non tenebatur reddere tributū. nec hi qui sunt imitatores eius perfecti. puta apostoli. pro eo q; naturaliter liberi erant. et omnia bona temporalia dimiserant. Et ideo censum vel tributum ab eis reges terre accipere non debebant. In alijs autē christianis. vel qui sunt seruilis conditionis. vel qui abundant temporalibus bonis. illa auctoritas non debet in-

Excommunicatio. j.

velligi. Unde tenentur solvere vectigalia. Sed cōclude q̄ theologi loquūt de iure antiquo decreto rum. hodie v̄o de iure. vi. 7. clementinarum non tenētur.

¶ Quero nun q̄d coloni p̄dior ecclesiasticor qui colunt predia ad medium vel affectū debeant solvere gabellam 7 collectam impositaz p̄ iudicem. secularē de pte fructuum p̄tingēte eos? **R̄n̄.** **Se.** in di. c. q̄q̄. de mēte Federi. determinat q̄ sic. q̄ ps rustici est subiecta dño r̄pali. q̄ sepatoz sepatā est distinctio. Et addit q̄ si clericus locat fructū ad firmā. emptor: nō gaudet p̄uilegio ecclie. imo si potat fructus ad ciuitatem: soluet gabellam.

¶ Quid de emptoribz reddituum clericor. vel ecclie vel regis. vel baronis q̄ volūt in his gaudere illa immunitate q̄ clerici rex vel baro in sua iurisdictione. volentes bladum vinum talia ex h̄mōi emptionibz obuenientia sine solutōe pedagū trāsfere sicut illi a quibus emerūt: an possint facere? **R̄n̄.** **Direct.** li. iij. de mente archi. p̄cludit q̄ non.

¶ Done q̄ gabellarij non erigūt. nec extorq̄nt ab inuitis. s̄ ipsi clerici sponte solūt. An incidant in excommunicationem. **R̄n̄.** glo. 7 pau. in de. q̄m̄. de imu. ec. q̄ nō. q̄ erigere ē ab inuito extorq̄re. **T̄m̄** fm̄ car. ibi clerici etiāz sp̄ōre nō dñt soluere talleas vel h̄mōi sine lñia pape.

¶ Decimus. Cum quis non electus a duabus partibus cardinalium gerit se p̄ papa. extra de elect. licet.

¶ Quero. qd̄ si cardinales vnamimter dent p̄tatem nominādi papam duobz vel tribus. Et ip̄m notatum ab alijs recipiūt. **R̄n̄.** **Asten.** fm̄ **Dost.** q̄ electio valet. vnde dicit. d. an. q̄ due pres collegij sunt necessarie. qd̄ est ver: nisi cardinales aliter determinarēt. q̄ si cardinales ordinarēt in se q̄ electus a maiori pte sit electus tunc videbit̄ electus ab omnibus sicut electus per compromissum. videtur electus a toto capitulo. extra de elect. quia p̄pter.

¶ Quid si consentiunt in illum: qui gessit se p̄ papam cum nō esset a duabus partibus electus? **R̄n̄.** qui s̄. q̄ non valet: quia non possunt p̄sentire in excommunicatum imo omnes ei p̄sentientes 7 adherentes sunt excommunicati nisi forte eum penituisse. 7 absolutus fuisset p̄ illos cardinales qui ei non adheferant. **Contrarium** videt̄: quia in hoc casu vident̄ tacite renunciare illi p̄stitutioni 7 derogare: quia p̄nceps agēs p̄ legem. **In dubio** videt̄ dispensare de hoc vide s̄. **Dispensatio.** **Item** nota. q̄ non oportet papam elegi a duabus partibus cardinalium omnium: s̄ tm̄ presentium: nisi aliqui cardinales absentes essent in loco vicino. vnde p̄mode vocari possent. **Et nota.** q̄ olim in electione pape admittebat̄ impator vel eius nuncius. lxxij. di. s̄. ver. hodie soli cardinales admittunt̄. **Et si** de omnibus cardinalibus non essent nisi duobz debz fieri electio: alijs legitimo tempe expectatis ipsi duo eligent. 7 vnus potest alium eligere. **Ita** q̄ si vnus illoz eligat alium valet. 7 alter electus tacere debet. si vnus tm̄ supeff: adhuc ille solus eligeret. de iu. pa. p̄ vestras. **Omnibus** v̄o

deficientibus: clerus romanus eligere deberet in c. j. xxij. di. **Alij** dicūt q̄ concilium generale. lxx. di. c. j. 7. iij. 7 conuocabitur per clerum 7 populum romanum. ea. dist. si forte. **Dost.** tamen dicit. q̄ licet hoc scdm̄ videat̄ iustus: p̄imum est leuius et commodius. p̄pter periculum more. extra co. ne p̄ defectu.

¶ An autem sit determinatus numerus cardinalium. zab. in de. ne romanis de elect. dicit fm̄ **Da** theum q̄ sic. s̄. ad instar numeri discipulorum de quibus. xxj. di. **In nouo.** Refert tm̄ idem **Matth.** q̄ aliqui fuerunt. cccxxvj. tempe **Pontiani** pape. qui non ponit̄ in cathalago pontificum vt habet̄ in cronica.

¶ An papa possit sibi eligere successorem? **R̄n̄.** d. an. q̄ non. **Et hoc** p̄muniter tenet̄ p̄ doc. 7 est ratio fm̄ **Panoz.** in di. c. licet. quia effectus huius electionis refert̄ ad tempus. quo non est futurus papa. **Sed** constitutio quam facit sup̄ electione admittit̄ quia. p̄uidet futuris scandalis. **Et** in casu quo alius p̄ter eum. p̄uidere non potest. posset tamen papa dare alicui p̄elato potestatem eligēdi sibi successorem. vt in. c. peniti. vij. q. j. **Et** tunc sit electio aucte pape 7 non p̄p̄a.

¶ Quero quid si vnus vel duo volunt p̄promittere. An alij cogant̄? **R̄n̄.** d. an. q̄ non. imo vno p̄dicente nō pot̄ fieri p̄promissum: s̄ bene pot̄ statui: q̄ vno vel duobz p̄dicentibz: electus a maiori pte sit electus.

¶ Quero. dicit̄ hic. q̄ electus a minori parte duarum: si gerit se p̄o electo patit̄ has penas 7 euitat aliquas si respuerit. **An** euitet penam excommunicationis? **R̄n̄.** idem q̄ non: sed penaz **Dathan** **abyron.** id est penam eterne damnationis fm̄ **Innocentium.**

¶ Quero an in numero duarum partium computet̄ electus. **R̄n̄.** idem. q̄ q̄nq̄ eligit̄ quis ad eccliam in qua non habet vocem. 7 planum est q̄ nō computat̄ eius vox. aut elegit̄ in illa in qua habet vocem 7 tunc si eligit̄ p̄ formam scrutiniij requirit̄ vox cum certo 7 determinato tpe. 7 electus cōsentit demum post scrutinium. ideo eius vox nō auget. **Sed** si p̄ formam p̄promissum: nō requirit̄ de terminatio tempis. **Ideo** vox subsequens auget. 7 fm̄ hoc vox electi deberet computari in numero cardinalium.

¶ Sed an cardinales possint tollere hanc constitutionem? **R̄n̄.** glo. q̄ sic. q̄ possunt inter se ordinare cardiales q̄ electio valeat que facta est a maiori parte. cum censeat̄ ab omnibus electus. vt in di. c. quia. p̄pter. **Et nota** in tex. ibi absq̄ vlla exceptione. q̄ papa hic approbato p̄silio abstulisse videtur omne impedimentū iuris positum. 7 sic opponi non pot̄ q̄ non sit de collegio cardinalium. vel q̄ sit bigamus vel illiteratus vel laic⁹ vel vxoratus. **In alijs** autem q̄stionibz q̄ p̄cile etiam ipse papa scribat̄ legitima exceptio est admittenda de rescriptis. si quando 7 de of. del. ex parte.

¶ Sz an hoc casu v̄oz possit repetere electum in papam. **Glo.** in. c. si quis pecunia. lxxij. di. dicit. q̄ potest repetere. nisi v̄oz inducat̄ ad p̄nientiam.

Excommunicatio. 1. Fo. LXXXIII.

Unde tunc papa habebit uxorem nec erit contra substantiam papatus. quia et sanctus petrus habuit uxorem. unde poterit reddere debitum uxori. ut dicit glo. in di. c. si quis.

¶ Quid si papa sit hereticus? **Rñ.** d. an. q. admittit exceptio. p. glo. xl. di. si papa. q. tunc fm docto. in hoc casu delinit esse caput ecclesie. Et sufficeret duo testes: si negatur esse papa. ppter heresim in q. erat tempore electionis. ut in di. c. si q. Inno. tamen et compo. et Jo. an. tenent q. licet papa possit accusari de heresi. non pot tamen de heresi excipi. Et ista lra remouet omnem exceptionem. q. ex sola electione electus consequit plenum ius. Ideo exceptio non est hoc casu. p. portionabilis. quia exceptio opponit contra petentem cum sit actionis exclusio. Sed electus in papaz nihil petit: cu iam sit adeptus plenum ius. Idem panoz. in. d. c. licet dicit q. obstat exceptio anteq. adipiscat possessio nem. naz. postea non posset excipi: s. deberet accusari. Et idem est si esset mulier. quia non est capax ordinis.

¶ Quid aut si sit symoniacus? **Rñ.** idem. q. non repellit. ppter hoc. ut in di. c. si q.

¶ Quid de infante? **Dic.** q. non potest esse nisi a spiritu sancto facta esset electio. quia no est capax ordinis.

¶ Quid si papa non sit canonice electus? **Rñ.** d. An. q. si est occultum no iudicat ecclesia. et de sy. c. licet. Et uisat tñ. p. habilis ignorantia. licet non trassa. de de. ex. aplice.

¶ Quid de intronizato per seditionem. presumptionem: vel aliud ingenium. **Rñ.** do. An. q. est excommunicatus. Item nota fm docto. in dicto ca. licet. q. electus ex sola electione consequitur papam nec idiget ad exercitiu. p. tificat. p. firmat. de seu p. catione vel itronizat. ut probat ap. ter. ubi electus. Nota etiaz q. durante scrutinio pape g. runcunq. publicato p. it alij cardinales accedere ad electum per alios et resilire ab electione quaz fecerant: ut sic habeatur concursus duarum partium. unde si reperit quis electus etiaz ab vno solo. ex quo nemo reperit electus a duabus p. tibus possunt cardinales accedere ad istum et augeri numerum eligentium. Et hoc verum: nisi nominatus a minori parte gesserit se pro papa. quia cum tunc sit excommunicatus non videtur de mente huius ter. q. possint alij ad istum accedere. Et nota. q. cardinales no possunt simpliciter resilire ab electione quam fecerant. etiam si reperiat ab vno solo electus. s. bene possunt per accessum variare. i. accedendo ad electum per alios qd non contin git in electione aliorum prelatorum. **¶** Dec. panoz. ubi. Etiam dicit. q. si iste electus in scrutinio publico vel priuato consenserit in alium q. postea videns se electum ab alijs. potest recedere ab electione quam fecit. et accedere ad electum de se factam q. admittit variatio in elect. de pape p. accessum.

¶ Undecimus. quicumq. impugnat literas electi in papam aut etiam anteq. coronetur: cum p. ipaz electionem canonice factam sibi ius sit acquisituz

papatus. Et ex ipsa electione confirmatus. et exercere possit officium suum ante coronationem. Talis ipso facto est excommunicatus ut in exuaganti. Benedicti. xj. q. nulli.

¶ Duodecimus. excommunicatus est qui cardinalibus in conclau. positis gratia electionis pape mittit nuncium vel epistolam. vel omnib. vel alij cui eorum et de loquente secum secrete. et de elec. c. vbi. li. vj. Et nota fm glo. q. hic excommunicatio est episcopalis.

¶ Terciusdecimus. domini rectores et officiales qui imminente dicta electione non fuerint constitutionem capituli. vbi periculi. de elec. li. vj. sunt excommunicati dicto ca. vbi periculum. Et nota q. quando moritur romanus pontifex statim auditur romani pontificis obitu: rector civitatis in q. debet fieri electio. coram clero et populo vniuerso civitatis. ad hoc specialiter conuocatis: debet prestare corporale iuramentum qd rotum ordinem illius constitutionis diligenter obseruabit. Et nota penas quas incurrit si non faciat diligenter obseruari aut si fraudem committat. Primo est ipso facto excommunicatus. Secundo est perpetuo infamis. Tercio non potest habere dignitatem nec aliquod officium publicum. Quarto prebendis et bonis ceteris que ab eadem romana ecclesia tenet. vel ab alijs ecclesijs est ipso facto priuatus et reuertunt ad ipsas ecclesias cu pleno iure de eis disponendi. put placet ecclesiaz p. latis. Quinto q. ipsa ciuitas in q. dz electio p. dicta fieri: e. in dicta. Sexto q. pontificali careat dignitate.

¶ Quero que sint illa que seruari debent p. mortem summi pontificis. ad que obseruari facienda tenent domini civitatis: in qua moritur papa. **Rñ.** sunt plura. Primo q. si papa moritur in ciuitate i qua cum sua curia residebat. Cardinales qui fuerint in ciuitate ipa p. ntes teneant expectare absentes tñ. p. x. dies: quibus elapsis: siue absentes uenerint: siue no: extunc oes conueniant in pallacio: in q. idem p. tificer habitabat p. t. i. singuli vno fuitore clerico vel laico. put elegerit. Illi aut q. manifesta necessitate cogunt p. nte duos habere seruitores. put elegerint: siue clericos siue laicos. Secdo q. in eodem pallacio: vnu codane: nullo interueniente medio pariete: siue alio velamine. puta cortinaru: omnes inhabitent in coi. Tercio q. dictu codane ita claudatur ex oi parte: q. nullus intrare valeat vel exire nisi q. relinquat aditus ad secretam camera. p. necessitatibus iporum cardinaliu co: poraliby. puta pro superfluo pondere deponendo. Quarto q. nullus possit ad eos accedere: v. secrete loqui. Et ipsi cardinales no debent eos audire: nisi aliquis vellet aliquid loqui de his que pertinent ad electionem. puta. si esset aduocatus iurisperitus: religiosus vel tabellio fm glo. q. ni de voluntate omnium cardinalium ibi presentiu vocaret. Quinto q. nulli liceat cardinalibus mittere nuncium vel scripturam: vel secrete loqui alis ipso facto est excommunicatus. Sexto requirit q. in conclau. in predicto vna fenestra competens dimittatur:

Excomunicatio. I.

P quam ipsi cardinalibus ad victum necessaria possint modo ministrari: petens dico fm glo. ita q nullus possit per eam intrare vel exire. **S**eptimo q si infra tres dies postq̄ p̄clauē dicti cardinales intrauerint non fuerit facta pape electio p̄ spacium dierum q̄nq̄ immediate sequentium. tam in prandio q̄ in cena non habeant nisi vnuz solum ferculum. **O**ctauo. q si post istos q̄nq̄ dies adhuc non fuerit facta electio. tunc tñ ministret eis panis vinum ⁊ aqua: donec sit facta electio. **N**ono q pendente dicta electione cardinales nihil possunt percipere lucri de camera pape: nec aliud lucrum vñ decunq̄ pueniens ipsi ecclesie. **S**ed ille cui est p̄missa custodia camere pape: debet omnia lucra reseruare futuro pontifici. q si aliquid lucri de camera pape pendente electione percipiant. extunc sunt suspensi a perceptiōe fructuum suorum beneficiorum quousq̄ h̄mōi lucra restituant. **D**ecimo q cardinales interim non debent se de aliquo negotio impedire: nisi forte superveniret adeo vrgens necessitas q̄ oporteret p̄videre de defendendo aliquam terram ecclesie: vel nisi eveniret aliud tamen idens ⁊ tam graue periculum: q̄ omnes cardinales p̄corditer iudicaret p̄videndum esse. **V**ndecimo. q si aliquis ex cardinalib⁹ dictum p̄clauē non intrauerit infra .x. dies: aut postq̄ intrauit absq̄ manifesta causa infirmitatis exierit: tunc non possit vltorius ad electionem admitti. **D**uodecimo q si aliquis ex cardinalibus infirmet: potest sine eo ad electionem p̄cedi. ⁊ cessante infirmitate debet admitti. **T**redecimo. q si cardinales absentes infra terminum .x. dierum superuenerint anteq̄ electio facta sit: int̄ admittant: cum moderamine seruentium ⁊ cum clausura: cibo ⁊ potu vt̄ p̄dictum est. **Q**uartodecimo q si papa moritur in comitatu siue territorio illius ciuitatis: in qua erat cum sua curia. tñ cardinales in dicta ciuitate debent conuenire p̄ electione faciendam: nisi forte esset interdicia vel rebellis romane ecclesie: quo casu in alia viciniori pueniant. que nō sit rebellis vel interdicia: cum clausura ⁊ alijs supradictis. **I**tem nota q̄ p̄stitutio similis facta fuit per Celestinū q̄ fuit reuocata per Adrianum sine consensu concilij quod facere potuit papa de plenitudine potestatis. **C**um sit sup̄ omnia concilia. c̄ de elec. significasti. quam Grego. confirmauit fm glo. **I**tem nota fm glo. q̄ est speciale in electione pape. q̄ cardinales absentes non citant: s̄ expectant per .x. dies. **S**ecus est in alijs electionibus. quia absentes de p̄uincia sunt vocandi de elect. coram. **S**ed pone q̄ cardinales quidam sunt absentes ⁊ ita remoti q̄ nullo modo possunt venire infra .x. dies ad locum vbi d̄ electio celebrari. **N**ūquid poterunt p̄ntes statim ad electionem p̄cedere: vel ante lapsum horum .x. dierum. **R**ñ. glo. q̄ non. n̄z posset esse q̄ absentes audiētes de infirmitate pape: vel alia cā venire ceperant ante mortem. **I**ta q̄ .j. .x. dies a morte erūt in loco.

Item pone q̄ aliq̄s cardinalis nō debito tempore expectatus vult agere de p̄temptu vt̄z possit

Rñdit glo. q̄ non. si electio fuit facta ab omnib⁹ alijs vel a duab⁹ p̄tib⁹: eo non p̄putato.

Quero. dicit hic q̄ p̄ntes teneant expectare absentes per .x. dies: quib⁹ elapsis omnes p̄ntes debent ingredi ad electionem. q̄d ergo si isti p̄ntes essent pauiores q̄ tertia ps̄: **R**ñ. glo. q̄ p̄nt eligere. nam illud q̄d dicit. q̄ si electus ⁊ pauiciobus q̄ a duab⁹ p̄tib⁹ cardinaluz gerere. p̄ papa q̄ sit excomunicatus. **I**ntelligit de duabus p̄tib⁹. s̄ p̄ntium.

Quero quid si cardinalis p̄pter infirmitatē nolens inclusus stare renunciet voci sue. nūquid valeat renūciatio. **E**t nūquid rediens admitteat. **R**ñ. glo. fm **M**ost. cui hoc de facto p̄tigit q̄ penitens ⁊ rediens admittendus est. **D**e his tñ que medio tpe facta sunt p̄queri non p̄t.

Pone q̄ absens cardinalis post diem octauuz a die inclusure venit. **I**ta q̄ cardinales inclusi: tñc nō hēbant nisi vinū. panem ⁊ aquam. nūquid iste supueniens statim p̄pellet suscipe ipsoꝝ vitam: **R**ñ. glo. q̄ sic. s̄ non fuerit in culpa. q̄ sepe q̄s sine culpa punit ex cā.

Quid si papa morit̄ in mari vbi debent puenire cardinales: **R**ñ. glo. q̄ debent puenire in ciuitate per quam locus ille maris distinguit. puta. si vocat̄ mare pisanū: debent puenire pisas. **S**i aut̄ non distinguit̄ p̄ aliquam ciuitatem debent puenire in viciniori.

Quid si electio pape fuit facta in loco int̄dicto. **R**ñ. glo. q̄ nihilomin⁹ valet.

Quartuldecim⁹. cum q̄s mḡ vel scholaris tractat cum aliquo ciue bononi. de p̄ductione hospicij. irreql̄tis in q̄l̄nis: nisi tempus p̄ductionis fuerit elapsum excomunicati sunt. c̄ de loca. ex rescripto. **E**t notat̄ ibi **P**anoz. ex illo ter. q̄ vbi p̄stitutio penalis edit̄ in fauorem vni⁹. nō incidit p̄faciens in penam. si ille de cur̄ fauore agit̄ p̄sentit. **N**ota etiā fm **J**o. an. q̄ hec p̄stitutio nō p̄tinet in iqtatē q̄ imaginandū est q̄ erat certum t̄pus in medio locationis: q̄d erat determinatū fm p̄suetudineꝝ ad impellādū locatores vt̄ bononie in medio angustij. **N**ō aut̄ illud t̄pus locatōis faciendē: nō dico facte: non erat licitū impellare post hoc t̄pus sic.

Quero an hic p̄stitutio sit in alijs scholarib⁹ f̄uanda q̄ bononie: **R**ñ. **N**o. dicit esse generalē. **N**am q̄ fauorabilis est. dicit eam extendendam. **S**z p̄munit̄ nō tenet̄ ei⁹ opinio: s̄ dicta p̄stitutio ⁊ excomunicatio est localis. ⁊ h̄z solum locū bononie. ⁊ est canon late snie.

Quero an hec p̄stitutio extendat̄ ad scriptores **R**ñ. d. an. q̄ non. q̄ ista p̄stitutio est penalis. ⁊ iō nō d̄z extendi: q̄ eadem rōne extendereat̄ ad cartarios ⁊ rasores cartaz. **I**dē p̄anoz. in. d. c. ex rescripto. vbi q̄rit: an pena opposita in vno ex correlatiuis: extendat̄ ad reliquum: **R**ñ. q̄ aut̄ non p̄ oia est eadē rō in altero ex correlatiuis. ⁊ nō d̄z extēdi vt̄z ex notat̄ in. c. sup̄ eo. de vsur. n̄z pena apponit̄ mutuanti ad vsuram: q̄ tñ non intelligit̄ repetita in accipiente. q̄ nō est eadem rō. **E**t hoc voluit **Bar.** in. l. vlti. l. de inf. vi. tol. **S**ic ergo dicendū in casu nostro. **A**n locatores incidat̄ in ex

comunicatio: qz ter. solū videt dicere de cōdu-
cēbus. Et dico qz nō. qz nō est eadē ratio in loca-
tore que est in p̄ductore: qz scholares debent inter
se humani⁹ tractare: z certat de lucro captando. z
q̄sq; cōducunt ante temp⁹ hospitii in odiū alte-
rius. Sed locator certat d̄ dāno vitando: qz vult
locare rem suā in tempore habili: nec facit in odiū
alicui⁹: nec est ita strict⁹ scholarib; sicut scholares
inter se. Et sic tolle opinionē illoz q̄ voluerūt dicē
istam penā ad locatores extendi sicut fuit do. An.
Aut est eadem ratio. puta frumentū nō extrahat
de ciuitate q̄ pena imponit vendēti frumentū fo-
rensi. nūquid pena intelligat̄ repetita in emptore.
Et est dubiū satis probabile. Et credit. Panoz. qz
extendetur dispositio statuti. sed nō pena. Sicut
in simili dicit Jo. an. in. c. dispendia. de Reptis li.
vi. qz ex idēitate rationis debet extendi consti-
tutio: sed non pena constitutio. Sed Hosti. di-
cit qz locatores incidunt in excommunicatiōē alio
respectu: quia cōmunicant criminoso in crimine
damnato. vt in. c. si cōcubine. de sen. excō. S; hoc
dictum Hosti. Panoz. non approbat. nam com-
municans in ipso actu per quem quis incurrit ex-
communicatiōē: non in uoluit excommunicatiōē:
quia adhuc alius nō est excommunicat⁹. S; oportet
qz p̄ius actus perficiatur: z tunc cōmunicans
illi in crimine damnato inuoluit eadem excom-
unicatiōē. Dicit tamē qz potest saluari dictū Do.
quādo locator peruenit ad actum locationis: vel
contractus: quia excommunicatio ibi infligitur p̄
solo cōtractu.

¶ Quintus decimus: cum monachi. canonici re-
gulares. archidiaconi. decani. p̄positi. plebani.
cantores z alij clerici p̄sonatum habentes: aut eti-
am quicunq; p̄byteri audiunt leges vel phisicā.
extra ne de. vel mo. super specula. Nota fm Pe.
de Parasio in dicto. c. super specula. qz triplex est
prohibitio p̄sonarum quo ad audiendum leges
vel phisicam. Quidam enī phibentur ratione p̄-
fessionis. Quidam ratione ordinis. Quidam ra-
tione beneficij. Primum ad primos. scz de p̄fessis
expresse vel tacite patet qz non possunt exire clau-
strum ad audiendum vel legendum leges vel phi-
sicam. vt in dicto. c. super specula. et. c. nō magno
opere. ne clerici vel monachi. contrafaciens si nō
redit infra duos menses ad claustrum excommuni-
catus est ip̄o iure. Quo ad secūdos. scz ratioē ordi-
nis. phibentur audire leges z phisicam sacerdo-
tes tñ. vt in dicto. c. super specula. Constituti autē
in alijs ordinib; nō phibentur huiusmodi au-
dire. Quo ad tercios. scz ratioē beneficij phibē-
tur audire huiusmodi sciētias cōstituti in digni-
tate curata vel non curata: vt in dicto. c. super spe-
cula. Si autē habeat ecclesiam parochialē et non
est sacerdos: nō phibetur audire huiusmodi sci-
entias: nisi talis ecclesia sub se habeat capellam vel ca-
pellas: vt notatur in capitulo statuti. ne deri. vel
mona. libro. vi. iūcta glo.

¶ Quid antez sit perfonatus. Dic qz est ecclesia-
stica dignitas: vt primicerius. qui p̄est diacono
extra de offi. p̄mic. ca. j. Thesaurarius. extra de

cōce. pre. c. cum nostris. Cancellarius. extra ne ec-
bene. c. vnico. P̄centor. z succentor. extra de ex.
pre. inter dilectos. Magister scholarum. de ex. pre.
quanto. Custos. extra de offi. custo. c. j. Sacrista.
de offi. sacri. c. p̄mo. Archip̄byter. de offi. archi-
pre. ca. secūdo z tercio. Idem intelligit̄ in alijs p̄-
sonatum habentib; q̄ fm diuersas p̄suetudines
ecclesiāz in eis habent.

¶ Queritur quādo incipiāt currere isti duo mē-
ses: Rñ. glo. in dicto. c. super specula. dicit qz a tē-
pore publicationis huius cōstitutionis. Et sic er-
quo iam diu erit publicata: aperte innuit qz ho-
die studentes in predictis sciētis: ip̄o facto sine
expectatione alicui⁹ temporis sunt excommunicati
z penus alijs ibi contentis obnoxij. Alij vō dicūt
qz etiam hodie tempus duorum mensium habet
locum: et illud curret ab exitu ipsius monasterij.
hac causa: vt audiant has sciētias interdictas.
Et hoc quo ad religiosos. Quo vō ad seculares
curret ab inceptione auditus. Et cum hac opini-
one transit Jo. an. Idem do. car. et Pe. de anch.
Lum vt euitetur iurium correctio: tum quia di.
ca. super specula. venit ad declarationem et aug-
mētum pene di. capituli. non magno. dispositio-
nes: vt excommunicatio intelligat̄ in sucta ip̄o iure
In alijs ergo remanet cōcilium turonense immu-
tatum. Non ergo incurritur excommunicatio: nisi
post lapsum duorum mensium etiā si certum sit
eos ad monasterium redire non posse. ar. c. com-
missa. de elec. lib. vi. Dec. Panoz. in dicto. c. super
specula. Quo ergo requirūtur ad hoc vt religiosi
incurrant dictam excommunicatiōem. Primum vt
exierint claustrum ea intentione: vt dictas sci-
entias audiant vel legant. Secūdum si exierint z ad
claustrum suum infra duorum mensium spaciūz
non redierint.

¶ Quid ergo si post exitum religiosus mutato
pposito vadat ad theologiam: Rñ. Panoz. vbi
supra dicit Vincē. tenere. qz non p̄dest: nisi p̄-
mo huic cōstitutioni satisfaciāt redeundo ad clau-
strum: nisi abbas significaret ei qz iret ad theolo-
giam: quia tunc censetur reuersus ad claustrum
ff. de in ius voca. l. q̄uis. sicut purgatur vicium
furti re apud furem remanēte: auctoritate domi-
ni. ff. de vsuca. si fur. Sed si postmodum abbatis
mandato deserto: iterum redit ad leges: incidit
in dictam penam ip̄o facto fm eum. Sed panoz.
non placet primū dictum. Putat enim qz licz exi-
erit causa audiendi leges: ex quo tamen mutato
pposito contulit se ad sciētiam permissam: non in-
cidit in penam. licz non redeat ad monasterium.
Duetur quia cessat ratio hoc casu p̄stitutionis
de qua in dicto. c. nō magno. vbi dicitur hoc sta-
tutuz emanasse: ne viri sp̄uales mūdānis rursum
actib; inuoluantur. Que ratio p̄orsus cessat si ab
his actionib; mūdānis desistāt. Et ad istum tex.
q̄ requirit qz redeat. j. duos mēses. Dico qz habuit
respectū ad effectū: q̄. s. dedit operā sciētie inter-
dicte vel stat in isto p̄posito. nam verba debēt in-
telligi cum effectū.

¶ Querit an omnes pene statute contra religi-

Excommunicatio. 1.

ofos habeant locum in clericis secularibus ibi prohibitis: Glo. in dicto. c. super. dicit q sic. Idem Panor. dicens q hanc opinionem sequitur communiter doc. ibi.

¶ Quero qd si religiosi non exeunt claustrum: sed in claustris existentes audiunt vel legunt dictas scientias prohibitas: Rñ. Panor. vbi s. de mēte Innocē. dicit q tales nō ligantur penis ibi cōtentis p̄ter. in dicto. c. sup. 7 in. c. nō magno. qui disponit p̄tra exeuntes claustrum. Idēz do. an. q; pene sunt odiose. ergo restringēde. ergo nō debet habere locum in non exeuntibus: licz tales legentes vel studentes in claustris male faciant. Nec obstat si dicatur eandē esse rōnem in non exeuntibus. Dico q hoc negari potest: cum magis deliquat religiosus exeundo claustrum ex causa illicita: argu. xvj. q. j. c. placuit. Et p̄ predicta facilius decidunt questionē sequētes.

¶ Primo. qd si religiosus vadat ad principium amici incipiētis legere in legibus vel p̄hica: causa honorandi amicū: Host. dicit q non est suū hoc interpretari. Cū q̄tūm ad verba damnetur ibi lectio 7 auditus. tñ putat q papa rīderet talē ex mente non ligari. Sed panor. vbi s. dicit: q etiā quo ad verba talis nō ligat. Nam tex. in dicto. c. sup. 7 in. c. nō magno. disponit de religiosis exeuntibus cā audiendi leges. s. vt principaliter in eis studeant causa pficiendi in eis. s. sub p̄terito ecclesiastica ne gocia fidelis p̄tractandi: 7 medicina: occasione languētū fratrum que oīa cessant in. q. n̄ra.

¶ Secūdo querit qd si ille qui incepit legere habet paucos scholares: p̄ter qd iste religiosus vult eum cōtinue honorare: Host. dicit se nō admittēre talē honorē. Sed panor. vbi s. dicit: q hoc dicit Host. sibi placeret: q̄si iste faceret in fraude: 7 cū hoc exigeret: cōtinuationē duoz mēiū. S; vbi faceret sine fraude. dico secus p̄ predicta. Et satis videtur de mēte Hosti. Fraus aut potēnt deprehēdi ex cōiecturis.

¶ Tercio quero. nunquid p̄sona ecclesiastica ibi prohibita possit aliquibz socijs priuatim in camera legere p̄dictas sciētias: Ho. dicit q nō. 7 q talis nō euadet penas ibi positas: quia studiū phibet 7 lectio. Lex enī nō debet eē imposita verbis: sed rebus. Et in. c. cōmissa. de elec. li. vj. Sed panor. vbi s. dicit q aut legit in monasterio suo: 7 nō incurrit penas de quibz ibi. Aut extra monasteriū: 7 tūc pendet ab alia. q. An. c. Nō magno. habeat locum in legente seu docēte: Ho. videt sentire q sicet Jo. an. in dicto. c. sup. dicit q istis religiosis phibet auditus: vt ibi. 7 lectio: vt in dicto. c. non magno. 7 studiu: vt in dicto. c. sup. in vbo. verū. Sed panor. dicit q. d. c. non magno. nō loquitur de legētibz. i. docētibz: sed de addiscētibz. vñ ponitur ibi legere largo mō: q; omnis q studeret pficiat legit. p quo facit ethymologia vocabuli. nā dicit lectio a legendo. hoc aperte probat littera in dicto. c. non magno. Dicit enim ibi q religiosi eribant ad audiendū leges 7 phisicam sub obtentu rē. 7 sic vt possent pficere: 7 edocti agerent predicta. Nec est verū q. d. c. sup. specula. prohibeat

auditum: 7 capitulū non magno. lectionem. quia dicit capitulū super. venit ad declarandū. c. non magno. nihil aut inducit de nouo: nisi q̄ten? q religioſi incurrant excommunicationē ip̄o facto: 7 q dicta p̄titutio extendit ad habētes p̄sonatū 7 ad p̄sbyteros. Eodē mō dico de studio. Nā ponit ibi studiū p̄ ip̄is studentibz. s. addiscētibz. nam studere magis cōuenit addiscētibz q̄ docētibz. quare concludit Panor. q. d. c. non magno. 7. d. c. sup. solum loquitur in audientibus seu studentibus addiscēdo. Et isti sunt qui incurunt penas p̄dictas. Legentes autē. id est docentes non putant incurere has penas: nec in p̄dictis videt procedere ratio q̄ ē in addiscētibz. nā addiscens videt motus malo zelo: vt se inuoluat rursus actionibus mūdānis. Sed ille qui prius scientiam istam didicit: 7 eam docet nō facit vt inuoluatur actionibus mūdānis. imo cōmunicat alijs scientiā in se bonam: 7 necessariam ad regimē orbis vel p̄supposito q peccet: non tamē tantū quātum ille qui nūc incipit addiscere. Et p hoc dicerem q p̄uilegiatus: vt in his scientijs possit studere videtur p̄uilegiat? ad id quod sequitur ex studio. scz ad doctoratum assumendum 7 per consequē ad legendū: cum in doctoratu detur potestas legēdi: vt notatur in demētina secūda de magi. Hoc tamen est magis dubitabile. 7 ante factum p̄sulem abstinentiū. hec Panor.

¶ Ultimo quero: quare facta sit hec prohibitio: cū scientia canonica nō possit bene scri sine legali Rñ. Ho. q sine principali studio 7 auditu leguz p̄ter libros legales sufficiens scientia haberi potest de materia legum in canonibz cōtenta per ea que in libris canonicis apponuntur 7 qui dubitat querat. Nam hoc nō phibetur. scz de dubijs certiorari. Etā dicit Panor. q poterit studere p̄ studiū camere ad hoc principaliter tamē non ordinatum: sed ad finem melius intelligēdi scientiā canonicā. Et sic licitum est religiosis. 7 alijs phibitis habere libros sciētie ciuiliſ. 7 in eis in camera studere ad finē melius intelligēdi canones: nō autem principaliter propter istam ciuilem sciētiā acquirendam. Nota etiam q istud quod interdicitur clericis supra nominatis rē. audire leges et phisicam declarā per. c. statutum ne cle. vel mo. li. vj. non extendi ad eos qui obtinent parochiales ecclesias ratione huiusmodi ecclesiarum nisi eedem ecclesie fuerint plebanie sub se capellas habentes: in quibus constituantur clerici perpetui nequeūtes ab ipsis absq; causa rationabili amoueri vbi dicit glo. q ideo dicitur ratione ecclesiarum: quia si haberent dispensatiue: vel alio modo personatum cum illis ecclesijs: bene tenerent constitutioni: vel si essent p̄sbyteri tenerentur non ratione ecclesie: sed ordinis. Item quia dicit capellas: Idem videtur dicendum 7 tutius si vnam haberet capellam. Nec obstat quod dicitur in tex. capellas: quia non dicitur vbi fuerit plebania habens capellas sed dicitur in plurali. plebanie sub se habentes capellas et pluralitatē capellaz refert ad pluralitatē plebaniaz.

Sextus decimus de religiosos tacite vel expresse pfectos: si dimittit habitum temerarie: vel si accedunt ad quos studia litterarum sine licentia prelatorum suorum: cum filio sui puenit? vel maioris partis extra ne de. vel mo. vt piculosa li. vi. Nota fm glo. q. e spale i religioso apostata: qz als apostata no est excoicatus sed excoicatus.

Quid si portat habitum h abscoisum. puta qz coepit habitum religionis hitu clericoz seculariu. vel hmoi. Rñ. glo. in de. qm. de vi. 7 ho. de. q. e apostata 7 excoicat. Idē land. Et sic nota quēlibz religiosum obligatu ad habitum deferēdū extrinsec? 7 sup oēs alias vestes: si velit evitare penā. d. c. vt piculosa. nisi cā rōnabilis sublit. Idē pau. in dicta de. qm. dicēs nūquid sufficiat portare habitum sub cappa vel tabarro: apparet qz nō p dictū tex. imo talis e apostata 7 excoicatus. Et ita fuit determinatū bononie. Idē tenet frā. d. may. Sed panoz. in c. deus q. de vi. 7 ho. de. p. tex. illuz iucta glo. tenet oppositū. nā aliud ē ex toto dimittere hitū. et aliud ē lupius nō portare. Nā pmittit dimissio i lupior: 7 tamen inter? tenet portare: vt ibi in glo. ergo pena. d. c. vt piculosa. nō verificabil' in istis: quia aliud est dimittere oino: 7 aliud in lupioribus tñi Nam cōstitutio penalis nō dz extendi saltem ad casuz nō habentē oimodā ratiōē. vt no. Jo. an. in regula odia. d. re. inf. li. vij. in mercu. hec panoz. Prima tamē opinio videt' p minor 7 securior. Et ideo ante factum p silenda. post factum vō posset teneri opinio Panoz.

Quero qm dicat temere dimittere hitū? Rñ. glo. qz ex cā licz habitum trāformare si iusta sit. vt puta timor. zen. aut dicit qz rōnabilis cā dimitten di habitū vel trāformādi arbitrio boni viri iudicabil'. Idē dicit qz nō dicit qz assumpsisse qd statim est dimissus? Vnde si religiosus vestem virgatā vel pntā in momēto assumeret statim eā dimissurus. nō dicit eā assumpsisse. ff. de diuoz. l. diuoz. vnd dicit. zen. in dicta de. qm. qz si deferat non pnuue hmoi vestes paritas nec causa vsus. puz: sed ob festū locij qui militat vel doctorat vel vrozatur. nō incidit in dictā penā qz talia raro occurrunt et iura coaptant' his que sepe fiunt. ff. de egi. l. ex his. Item ea qz causa festi. iocane fiūt: obligationē nō inducūt. ff. de ac. 7 ob. l. obligationū substantia.

Synūquid i lectulo licet deferre habitū. Rñ. de dan. qz canon sentit qz sic. xx. q. j. vidua. 7 di. xxiij. c. sanctimonialis. vbi dicit qz eo habitu semper vti debent. 7 etiam habitus adeo est annexus ossibus monachoz qz in quocūqz loco pssistentes sine in lecto quiescētēs. pstanter eo vti debēt. imo glo. in. d. c. sanctimonialis. addit etiā in lecto cum infirmitate.

Sed nūquid ita amare sit intelligenduz istud verbū: vt prima facie sonare videt'. Jo. an. in nouella dicit non puto qz monachus dimitteus habitum in cella sua: vel dum balneum intrat: vel in occulto iacens sine habitu: ligetur dicta pstitutōe als pauci inuenirentur non ligati: sed quādo exhibet se conspectibus hominū sine habitu: in ha-

bitu laicali vel clericali: sine iusta causa: tunc ligat' tamen ex honestate deberet semper sine religionis deferre habitum. non tamen videtur qz incurrat excommunicationē fm Arch. flo. in stando sine eo ex aliqua causa rationabili. puta vt dormiēdo melius quiescat. vt induendo sacras vestes non appareat gibbus: vt querat pulices. vt se balnear: et vt aptius scindat aliquod lignum et huiusmodi: quia sic non videtur temerarie dimittere: tamen etiam in huiusmodi esset cōuenientius nō dimittere. Si autem aliquis dimittat habitum volens transire ad aliam religionem: vt sic citius recipiatur etiam incidet in sententiā. Dicit etiam de. de Hal. in. iij. vt recitat idem Arch. flo. qz qui iocosa leuitate ad horam vt currat: vel lapidens proieciat deponat habitū non incidit in sententiā quia non est verisimile papam in his minutis tātū laqueum posuisse. hec Arch. flo. hoc tamē vltimum est valde periculosum. Et ideo respuēdū. Quidam etiam dicunt qz ad hoc: vt religiosus dimitteus habitum incurrat excommunicationem duo requirūtur. Prīmū qz dimittat habitum in scholis vel alibi extra monasteriū. Et ad hoc videtur facere principiū dicti capituli. vt periculosa ibi euagandi materia subtrahat. Secus ergo vbi dimitteret in monasterio: nec extra egrederetur. Secundū vt dimittat temere. id est sine causa rationabili. Sed p dicta Jo. an. supra 7 aliorū videtur dicēdum qz etiam dimitteudo habitum sine rationabili causa etiā in monasterio est excommunicatus. Et hoc quādo se p'sentat cōspectibus secularium. Et sic ante factum consulēda est prima opinio. Sed post factū potest sustentari alia opinio. Nota etiā tex. in dicto. c. vt periculosa. in v. queuis. scz studia. qui cōmp'endit etiā studium theologie sen iuris canonici et huiusmodi. Et ex hoc no. qz religiosus egrediens monasteriū ad audiendum scientias etiā non phibitas: vt theologiam: 7 ius canonicū: si hoc facit sine prelati sui licentia 7 sine consilio conuentus vel maioris partis excommunicationem incurrit. Idem si cum licentia audit vel vadit: sed habituz non portat. et doctor: qui scienter in huiusmodi picipat talē docendo vel retinendo in scholis. pari sententia ligatur. Et glo. querit sup v. dimisso. quid si nō dimiserit habitū. Videt' qz tunc non est excoicatus doctor: qz hec pena nō est ampliāda. Sic p'tranū: qz coicat in crimie. Et sic eadē 7 nō minor excoicatione ligat'. extra de sen. ex. si cōcubine. Et ab ista excoicatione ordinari? absoluere pōt.

Quid si monachus hz domū iuxta scholas. et stando i ea pōt audire lectionē. 7 doctor: scit et legit. An sit excoicat'. Rñ. glo. qz nō. qz non posset phibere qm i domo. p'ria moraret'.

Quid si talis monachus nō vult exire scholas an possit vi expelli. Glo. sup v. retinē. videt' inuere qz sic. Nā dic' qz officij doctoris est scholarē de scholis expellere. Aliq' tñ videt' qz nō: qz etiam excoicatus gaudet p'iuilegio. vt eū pcutiēs incidat i excoicationē. Sed p' p'ia opinione facit tex. in. c. veniēs. de sen. ex. vbi habet' qz iniiciens

Excommunicatio. 1.

manū in clericū: seu religiosum turbantē diuina officia: excommunicat? nō est: etiā si cōmor? hoc fecerit q: ex iusta cā hoc fecit. Et dicit doct. ibidē q ille tex. intelligit in distincte: q: talis iniiciens: siue habeat plationē: siue nō excusat ab iniectiōe manū z ex quo turbat diuinū officium in ecclia: p̄t de ea expelli sicut faciēs tumultū i iudicio: vt est tex. bon? in. c. in loco. v. q. iij. Ita p̄fomiter ē dicēdū de isto religioso q turbat doctores et scholares: q p̄t licite expelli absq; metu excommunicationis. Et pro hac opinione est Directoria li. ij. Et dicit q fm archi. p̄t expelli violētē de scholis. ar. d. c. veniens vbi monialis quedaz q turbabat officium. expulsa fuit de ecclia sine metu tñ excommunicationis.

¶ Quid si nō potest expelli? Rñ. glo. q doctoz debet exire scholas sicut dicim? qñ excommunicat? intrat ecclesiam.

¶ Nūquid autē abbas volens exire ad quīs studia litterarū teneatur petere licentiā seu consiliū cōuentus sui monasterij. Et dimissis multis opinionibus maxime p̄ illud relatiū sui: qd sequit qd videt respicere immediatū prelatū ipsius monasterij: z sic nō ep̄m: p̄t dici q quīs abbas male faciat: si vadat p̄ter licentiā ep̄scopi ad queuis studia litterarū: nō tñ videt ligari hac pena cū sit penalis. z restringi cōsuevit fm archi. Et qd in fine dicit de licentiā ep̄i: videt habere locum in monasterio nō exempto ab eius iurisdictione. Sed monachus seu alius religiosus subditus non potest accedere ad queuis studia litterarū nisi a suo prelato cum cōsilio fratrum cōuentus v̄l maioris ptis eiusdem: sibi eundē ad studia licentiā p̄mitus sit cōcessa. als excommunicatus est: vt in dicto. c. vt p̄culosa. Et tñc p̄t omnia sine quibus in studio comode esse nō potest. Et dicit archi. q si mutuū p̄traxit tenebitur monasteriū nisi actum fuisset q aliū de sumptis inueniret vt a p̄pino vel amico. Si autē obligaret libros vel res alias p̄ scholaris: vel alio: nō valet obligatio: quia monachus seru? est monasterij. di. liij. multos. Idē si fideiussit pro aliquo q nō tenet. hec archi.

¶ Decimus septimus. de eo q p̄cipiat excommunicato in crimie p̄pter qd excommunicat? est dādo ei auxiliū. cōsiliū vel fauorē. de sentē. excō. nup. z. ca. si cōcubine. Et nō. fm Panoz. in. d. c. nup. q hoc intelligit qñ post excommunicationē cōmunicat libi in crimie damnato: vt puta titi? fuit excommunicatus q tenebat vxorē alteri?. Ego impēdo sibi auxiliū. cōsiliū vel fauorē circa detentionē illi? mulieris: tñc cōmunicat excommunicato i crimie dānato: nec sufficeret cōicare in illo actu p̄ quē incurrit excommunicatio: s; oportet q ille p̄ pus inciderit i excommunicationē: vt notat in. c. p̄tingit. de sen. excō. Posset tñ dici. q ex alio capite q̄s incurrat excommunicationē iur?: vt si p̄sulo v̄l auxiliū impēdo circa verberationē clericū. nā faciētē z p̄sentitē par pena p̄stringē dz. vt in. c. mulieres. de sen. ex. Et p̄dicta faciūt ad. q. de q̄ in. d. c. cōtingit. l. de illo clerico qui subiecit se verberibz An sit excommunicat? ex quo cōmunicat crimioso in crimie. p̄pter qd ille verberans fuit excommunicatus. Panoz. ibi dicit q bec q̄stio soluit multifarie per

Jo. an. Primo q ille clericus poterat excusari ratione cōsuetudinis. z q faciebat ratioē satisfactoris: z non vt cōicaret in crimine. Secūdo q ad incurrendā illā excommunicationē rōne p̄cipij requirē q q̄s cōicet excommunicato in crimie: s; ante p̄cussionē nō est adhuc p̄cutiēs excommunicatus. ergo non cōicat excommunicato. q̄s ergo mādans vel cooperans ante factū incurrat excommunicationē ip̄o facto: vt i dicto. c. mulieres. hoc tamē nō p̄tingit ratioē p̄cipij sed ligatur tanq; p̄ncipalis. Ita tñ so. p̄t impugari fm Jo. an. z bñ post p̄mā p̄cussionē si iterat secūda. Mā post p̄mā incidit in excommunicationē ḡ in scda z tertia cōicant excommunicato i crimie Sed forte q̄s diceret q talis nō incurrit excommunicationē nisi habito respectu ad oēs excommunicatōes eodē impetu inflictas. Et tñc dicerem? istū nō cōicare excommunicato: nisi post factū cōpletū. Et pro hoc facit qd notat Jo. an. in regula delictū. de re. iur. in. vj. in mercu. vbi querit an tot excommunicatōes p̄cutiens incurrat: quot inferunt verbera. z cōcludit q nō: q̄ habent p̄ vno facto ex quo impetu inferunt. Hoc etiā tenet Bar. in. l. nūq; ff. de p̄ua. delic. vbi dicit q si ego vulneraui te ex p̄posito: nolens plus facere: tñ p̄ aliqd dictū vel factum a te supuenit tibi impet? et occidi te tenebor de vulnerato z occiso: q nō eodē impetu: licz incōtinētī. Et ecōtra si te vulneraui z sum p̄secut? te p̄ plures horas: z finaliter occidi te: d occiso tñ tenebor: licz ex interuallo q eodē impetu. vt. l. qd ait. S. ff. de adu. l. Da? alia so. ad. q. nostrā p̄ncipalē. s. q aliud est p̄cipare excommunicato in crimine z aliud submittere se misericordie alicui? cū possit cogitare illū remissurū: cum q̄s debeat defacili parcere p̄stratis. Itē nota q do. an. de bu. z Innocē. vidēt tenere. q in ista p̄ticipatōne dando p̄siliū. auxiliū vel fauorē. nō distinguit an als eēt facturū: vel nō: q fm q dicit glo. in dicto. c. nuper. nō refert an de bono malū vel de malo pessimū quis efficiat. licz glo. videat tenere p̄trariū: cū qua p̄cordat Ri. in. iij.

¶ Quero an iste cōicās directe excommunicato i crimie incidat i sniaz hoīs v̄l iuris. Rñ. glo. in. d. c. nup. vult q talis cōicans excommunicato i crimie incidat in sniaz hoīs: z nō canonis. Et mouet glo. q absolutio ab hac excommunicatōe nō p̄t fieri nisi p̄ excommunicatōre aut supiorē vt p̄z i ter. ibi. S; panoz. ibi dicit q cōiter doc. tenēt oppositū. Et q ista sit i snia canonis z nō hoīs p̄bat ter. ibi i v̄. q̄nis. n. z tñc. vult enī q ex solo p̄cipio eēt crimie p̄bat minor excommunicatio. z ponit dictionē implicatiuā. s. etiā p̄ quam innuit q etiā i p̄cedētī casu p̄bat excommunicatio iuris z nō hoīs. Et sic si excommunicatio minor p̄bit a iure forti? excommunicatio maior. Et sic habes casum. q excommunicatus snia canonis nō p̄t absolui ab ep̄o. s; dz absolui ab excommunicato vel a supiore. Et hoc ē fm panoz. ibi. q papa reseruauit absolutionē ip̄i excommunicatoz. q iste cōicans in crimie videtur directe deli q̄sse in p̄sonā excommunicatoz.

¶ Decimus octauus. p̄ obseruātes vel faciētes obseruari statuta vel p̄suetudines p̄ ecclesiasticā libertatē. z scriptores eoz. et officiales iudicātes fm ea

extra de sen. ex. nouerit. Nota fm Panor. ibi q̄ q̄nq; sunt sp̄s p̄sonaz que ip̄o iure incurrunt ex p̄municationē in dicto casu. Prima q̄ fecerint seruari statuta vel cōsuetudines p̄ ecclesiasticā libertatem. Sec̄da statutarij z scriptores statutoꝝ p̄tra ecclesiasticā libertatē. Tercia p̄tates: cōsules et rectorēs z cōsiliarij locoꝝ. vbi hec statuta edita fuer̄t. Quarta q̄cunq; iudicat fm dicta statuta. Quinta q̄ iudicata redigūt in publicā formā. Sec̄do infert Panor. ex dicto tex. ibi fecerint amoueri. q̄ p̄dicti non euitant excoꝛcacionē. licet in fine statutoꝝ ponatur statutum: q̄ si qua sint statuta edita p̄ ecclesiasticā libertatē habeant p̄o non scriptis. sicut cōmuniter solet fieri. p̄ hoc enī non est satisfactum dicte cōsuetudōi. Exigit enī q̄ hec statuta deleant de libris. Et ita notat Bar. in autētica. cassa. l. de la. san. ec.

¶ Sed quero que statuta dicant̄ cōtra ecclesiasticā libertatē? Rñ. panor. vbi supra de mente In no. cōcludit q̄ sunt illa q̄ veniunt p̄ p̄uilegia concessa ecclesie vniuersali vel a deo vel a papa vel imperatore. Secus si p̄uilegiuz esset cōcessum ecclesie p̄ticulari. z cum hac cōclusionē trāseunt cōiter doc. Et a deo quidem cōcessa sunt multa. vt illud q̄dēcunq; ligaueris zc. Et hoc q̄rtum ad p̄sonā pape extendit ad interpretacionē omnium dubioꝝ. ex qui si. sint le. p. venerabilē. Itē q̄ decime z p̄uicie ad clericos spectant. xvj. q. j. reuertimini. Item q̄ ecclesia solas res ecclesiasticas administrat. xvj. di. si. imperatoꝝ. Itē q̄ de sp̄ialibus ius condere z iudicare potest. A papa p̄uilegia cōcessa sunt. vt qui iniicit manū violentā i clericū sit excoꝛmunicatus. Itē q̄ in legatis ad p̄ias causas sufficiat duo testes. extra de testa. relatū. Et multa alia p̄uilegia zc. Itē ab imperatorib; multa sunt cōcessa sp̄arsa in iure civili vt de imu. ecclesiarum z hmōi. Adde etiā p̄dictis q̄d notat Bar. in. d. autē. cassa. q̄ vbi cunq; p̄ statuta clerici efficiunt̄ timidiores. z laici audaciores ad nocendū. dī fieri cōtra libertatē ecclesiasticā. Exemplū. Est statutū laicoꝝ q̄ q̄cunq; interfecerit laicū. puniat̄ graui. Interficiens vō clericū puniat̄ in. x. floꝛe. vel alia mitiori pena. Dicit etiam Bar. ibi. q̄ hoc statutū nō est contra libertates ecclesiasticā. videlicet q̄ idem ius reddat̄ clericis in foro seculari. quod redditur laicis in foro ecclesiastico. Ratio est. quia nulla iniuria fit clericis. si redigantur ad dispositionem iuris communis.

¶ Quero. quia in. d. e. nouerit. fit mētio de duobus mētib; . An hodie expectetur lapsus ip̄soꝝ duoz mēsiū. Panor. vbi s̄. de mente glo. p̄cludit q̄ nō. z dicit. q̄ statutarij z alij de quib; i. tex. sunt excoꝛmunicati ip̄so facto. s̄ successores eoz nō sunt excoꝛcati. nisi q̄ primū scierint. fecerint dicta statuta deleri de libris. debet tamē eis dari aliquod tēpus. quia nō incontinenti post scientiā tenētur currere.

¶ Sed q̄d si scierint p̄dicta statuta. z ignoraerint esse p̄ ecclesiasticā libertatē. Rñ. Inno. dicit. q̄ nō incidit̄ cū excoꝛcacio nō liget nisi cōtumacē. n. q. iij. certū. Sed Jo. de lig. putat eos nō audien-

dos: q̄ est ignorantia iuris. que nō excusat de re. iuris. li. vj. ignorantia.

¶ Quero quando dicant̄ negligentes in delendo vel in faciendo non obseruari. Respondit astē. q̄ ex q̄ certificati sunt cū obedire negligunt ligant̄ q̄d referri p̄t ad arbitriū boni viri.

¶ Quid si certifica de nocte vel in die festo quando generale concilium nō potest fieri: vel certificatur dū est infirmus. Rñ. q̄ hoc ad arbitriū boni viri relinquet̄.

¶ Quid si consiliarius dedit consiliū contrarium vt non ederetur statutum. An sit excoꝛmunicat? Quidā dicunt q̄ sic. quia debet potius dimittere dignitatē. nisi destruat statuta si habet potestates destruendi. vt in. c. aduersus. de immu. ec. Secus si nō haberet. quia tunc nō ipse. s̄ statuto cōsentit̄ illaqueant̄.

¶ Quero. an per statutū factum p̄ aliquos p̄ncipales de vniuersitate: ligetur vniuersitas pena excoꝛmunicationis. Respondit Astē. q̄ sic. si tota vniuersitas cōsensit vel maior pars vel factum ratum habuit. vel si monita non emendat. vel facit emendari. Nota etiam fm Astē. q̄ etiā imperatoꝝ z reges ligantur dicta constitutione si talia fecerint. Et similiter omnes alij in quacūq; dignitate constituti. Nota etiaz fm quosdā q̄ si aliqui statuant: q̄ nullus offerat nisi in magnis festiuitatibus. nisi tñ; vel q̄ super mortuū non sit nisi talis pannus vel tot cerei: q̄ hoc est contra libertatē ecclesiasticā.

¶ Decimus nonus. de quadā excoꝛmunicatione. que habetur in. c. quoniā. de of. or. vbi p̄hibetur q̄ in eadē ciuitate sint plures episcopi. Sed si p̄p̄e diuersitatē habitantium proprius episcopus non posset omnibus desernire. potest z debet quo ad hoc alium episcopum sibi vicarium constituere. forte grecū qui valeat grecis: ibi habitantib; ministrare: qui vicarius debet per omnia esse obediēs z subiectus p̄ncipali episcopo. Et subdit. vnde si quis aliter se ingesserit. excoꝛmunicatōnis se nouerit mucrone p̄cussum. dicit glo. z sic est canon late sententie.

¶ Vicesimus. contra clericos habentes officium prepositi secularis: si moniti nō desistunt. vt in. c. clericis. ne de. vel mo. Et fm glo. ibi est canon late sententie post monitionem. Et nota. fm Panor. ibi p̄ tex. illum q̄ clericus non potest tenere vices p̄ncipis in iurisdictione seculari exercenda. s̄ non infligat penā mortis vel membroꝝ detractionem. Quod intellige quādo hoc vult facere tanq̄ officialis p̄ncipis secularis. Secus si iurisditio tēporalis esset dignitati sue annexa. quia tūc potest per se exercere. dūmodo non inferat penā mortis vel membroꝝ detractionē. Idem dic si dictam iurisdictionem habet iure proprio. puta. ratōne patrimonij. q̄d videt̄. p̄cedere etiā in p̄lato religioso vt in. c. dilectus. de offi. or. z. c. auditis. de p̄scrip. z c. inter dilectos. de si. instru.

¶ Quero. quia tex. loquitur de cōstitutis in sacris Quid de p̄stitutis in minorib;. Inno. dicit. q̄ idē. Hostien. tamen dicit q̄ bis qui sunt in sacris ma-

Excommunicatio. 1.

gis imminet piculuz. qz nec p̄bere possunt. 7 sunt irregulares. Et hoc placet panoz. qz habeat locum in minoribz p̄ma ps. c. q̄ in summa vult qz clericus iudiciū sanguinis exercens: ab officio 7 beneficio deponat. quia p̄ impositionē illaz penaz incurrit irregularitatē. Quia rōne debet deponi ita constitutus in minoribz sicut in maioribz. vt nota. in. c. cum nō ab homine. de iudi. Et ad. d. c. clericis. dic qz verbū. sacris. sumit large. nā omnes ordines ecclesiastici sunt sacri. Sed circa sedam partē capituli. que in summa vult qz excoicatus ē sacerdos habens officiū p̄positi secularis. si monitus nō desistat. potest dubitari q̄liter sumat illud verbum. sacerdos. **H**ostie. exponit multū large. exponit enī actus vel sciendus. i. clericus. de cohabi. de. c. ij. Et cū hac expositione transeunt doct. cōmuniē. Sed panoz. putat qz respectu clericoz in minoribz constitutoz q̄ sunt sine aliquo beneficio nō hz locum p̄ hoc facit qz verbuz sacerdos. nō potest ad istos cōgrue adaptari. Sed arbitrat̄ tex. intelligendus in cōstitutis in sacris. q̄ largo mō p̄nt appellari sacerdotes. vt in. d. c. ij. Et licet hec p̄stitutio videat̄ penalis. 7 sic restringēda t̄n̄ habito respectu quia excoicatio nō infligit ipso facto: secus videt̄ dicendum. **E**x p̄dictis infert panoz. qz p̄lati possunt eē consiliarij p̄ncipis secularis. licet nō debeant esse officiales iusticie exercēde. **N**ota vltimo p̄ declaratione huius verbi subiaceat. fm̄ Panoz. vbi s̄. qz quāqz pena imponit̄ p̄ verba futuri t̄pis denotantia executionē actus. 7 pena intelligit̄ imposita ipso facto. **E**t in hoc casu intellige. d. c. clericus. 7. c. si q̄s. xvij. q. iij. cū sy. **N**am verbū subiaceat. nō videt̄ ex sua significatione exigere ministeriū alicuius: cū denotet executionē sicut hoc verbū sit. vnde si dicatur: sit excoicatus. **I**ntelligit̄ ipso iure. vt notat glo. in. c. q̄cunqz. de here. li. vj. **A**ut pena imponit̄ p̄ verba futuri t̄pis denotantia actus exercitium. seu facti ministeriū. **E**t tunc venit imponēda per sententiā iudicis. **E**t hoc casu p̄cedit theonica cōmuniē. de qua vide in. c. si diligenti. de fo. compe. vbi dicit̄. qz quāqz lex pmulgat̄ per verbuz p̄teriti t̄pis. 7 regulariter est late sentētie. de elec. cupiētes. S. ceterz in. vj. 7 in glo. in. v. suspensos. **Q**uāqz vba non p̄ferunt̄ in p̄teritū. **E**t tunc si sunt verba declaratoria. ē canon late sentētie. vt si dicat. decernimus viribz non carere. p̄ hoc tex. cū glo. in. c. no. uit. de his que fi. a pre. **S**i vō sunt verba dispositiua. tunc si sonant in futurū 7 respiciunt actū iudicis: vt p̄uicet. excoicacionē. puniā. causam p̄dat. 7 similia. 7 in dubio est ferenda sentētia. nisi addatur verbū. p̄ qd̄ appareat qz sit late sentētie: vt ipso facto vel eo ipso. **I**dē dicendū de verbo omnino. nam intelligitur ipso facto. **G**lo. est notabilis fm̄ Bal. in. l. j. §. si pecunia. ff. depo. **I**dē de verbo. modis omnibz. i. ipso iure p̄ glo. singularē in autē. defunc. seu fu. §. sancimus. in. v. modis omnibus **I**tem licet verbū p̄sentis t̄pis vel futuri nō intelligatur ipso iure. **T**amē si diceret̄ tale quid cassent et irritent. **I**ntelligitur ipso iure fm̄ Bal. in. ti. de pa. constan. c. j. coll. ix. **I**dē Lud. ro. in suis singul. aribus. **I**dē videtur dicendum de isto verbo.

mox. vt intelligat̄ ipso iure per glo. in autētica. de in cel. nup.

Dicesimus primus contra spoliantes romipetas aut alios xpianos p̄ negociatione vel alijs honestis negocijs nauigio vectos aut capere aut rebus suis spoliare p̄sumunt. **I**lli etiā qui xpianos naufragiū patientes spoliant rebus suis: nisi ablata reddiderint excoicacioni se nouerint subiaccere. extra de rap. c. excoicacioni. **E**t nota fm̄ Panoz. ibi de mente Jo. an. qz primus casus huius capituli est canon ferende sentētie: excepti piratis qui per p̄cessum annuaem sunt excoicacioni excoicacione papali. **S**ecundus casus. d. c. est canon late sentētie. **I**ta tamen qz p̄cedat admonitio. vt dicit glo. ibi. **E**t sic prima ps intelligi potest de quoqz nauigio. **I**dē Joh. de lig. **E**t videtur cōmuniē opinio q̄uis **H**ostie. restringat ad maritimū. **N**ota tamen qz spoliantes romipetas vel euntes ad curiā vel redeuntes pio causis agendis in curia. sunt excoicacioni excoicacione papali per p̄cessum curie. **E**t nota. Panoz. in. d. c. excoicacioni. vbi et glo. vltima iuncto tex. dicit qz vbi pena apponit̄ negatiue ipso iure pena non intelligit̄ inflicta: nisi p̄cedat admonitio vel saltē mora in nō faciendo. **E**t hoc idē tenet Jo. an. f. admonitionē esse necessariā. licet glo. ibi in hoc nō firmet pedes. tamen p̄ dicta opinione facit theonica **I**nno. in. c. extirpande. S. qui vō. de p̄ben. que solet multū allegari. qz vbi pena ponit̄ negatiue sine appositione temporis ad hoc vt cōmittatur pena. requirit̄ admonitio p̄cedens. **E**xemplū. dicit lex. **Q**uicunqz nō fecerit residentiam sit excoicacioni. hic requirit̄ admonitio fm̄ eum. quia nobis est occultum: an fecerit residentiam 7 an habuerit iustā causam nō residēdi **S**ed per admonitionē conuincit̄. **S**ecus quando pena ponitur affirmatiue. vt puta. **Q**uicunqz tali hora intrauerit ecclesiam sit excoicacioni. nam non requirit̄ admonitio fm̄ eum. quia licet negata lateant: facta tamē patent. **E**t valet multuz ista theonica p̄ intellectu statutoz. **S**ed panoz. dicit se nō secutuū fuisse simpliciter istā theonicā in repetitione illius. S. qui vō. **S**ed dicit se ibi cōcluisse qz quo ad deum pena est commissa. **I**pso facto qz est in mora. **N**am quo ad deū cessat ratio **I**nno. qz deo nihil latet. **E**t quicqz est certū nature est certum legi. sed quo ad ecclesiā militantem posset ista theonica p̄cedere. **E**t hoc casu requirit̄ admonitio **E**t sic pōt̄ ista glo. reduci ad concordia vt admonitio sit necessaria quo ad hoīes. s̄ sola mora sufficit quo ad deum.

Dicesimus secundus contra eos q̄ ledunt vel grauant aliquā personaz ecclesiasticam in se vel in suis: seu bonis p̄ se vel p̄ alios. eo qz noluerint eligere eos p̄ quibz rogabant̄. vt in. c. sciant canci. de elec. li. vj.

Sed nunqz huiusmodi constitutio habeat locum in p̄sentante patronū: **R**ū. glo. in. d. c. sciant dicit qz si patronus est clericus vel p̄sona ecclesiastica: locū habebit dicta cōstitutio. **S**i autē patronus est laicus: locū non habebit pena: cū constituta

tio dicat clericos vel ecclesiasticas psonas. Et glo. in y. ecclesiasticas dicit. vt sunt cōuerſi: templarij vel hoſpitalarij. q̄ licet nō ſint clerici: ſunt tñ eccleſiaſtice pſone. xvij. q. iij. quiſquis.

¶ Dicelmuſtercius cōtra uſurpantes ſibi de nouo iura vacantū eccleſiaz ac earū bona. vt in. c. generali. de elec. li. vj.

¶ Quero qñ q̄s dicat de nouo uſurpare. Rñdit glo. ibi de nouo. ſ. a. xl. annis citra.

¶ Quero an occupans iſta bona vacantia: ſit ex cōmunicatus ipſo facto. Rñdit panor. in. c. conqueſtus. de fo. compe. poſt Jo. an. q̄ ad hoc vt q̄s incurrat iſtaꝝ excōicationē duo req̄runt. videlicet vt occupet cuſtodia ſeu guardiam. ſcōdo q̄ virtute illius bona locoꝝ vacantū occupet. altero deficiente locū habent iura antiq̄. de fo. compe. cum ſit r. d. c. conqueſtus. Et hec opinio eſt cōmunis. licz aliqui contra.

¶ Dicelmuſquartus cōtra electores ⁊ electos ad regimen vrbis rome. p̄tra. c. fundamēta. de elec. li. vj. Et ibi ponit ratio q̄re fuit facta iſta p̄ſtitutio et excōicatio. ſ. q̄ nullus notabilis p̄minentie poteſtatis. ⁊ dignitatē eligat in ſenatore. ſ. ne cū ſua potentia poſſit ſibi dictā vrbē uſurpare ⁊ ſubiugare eccleſiā ⁊ romanū pontificē ſicut fecit Conradin⁹: q̄ deuenoſa radice federici quondā romani imperatoris erijt. Scōdo ſtatuit ibi. q̄ nullus inferioris dignitatis a p̄dictis eligatur vltra annū in ſenatore. ne habeat cauſam acquirendi in ea potentiam et p̄ncipatū: qua poſtea ſibi velit eius ſubiugare dominū.

¶ Dicelmuſquintus cōtra impediētes viſitationē monaſtialiū ſiendā p̄ ſuos ſuperiores: poſt monitionē. vt in de. attendētes. de ſta. mo. Nota q̄ ordinarij debent viſitare monaſteria exempta et nō exempta. ⁊ illa q̄ non recognoſcunt ſuperiorē: niſi papā. Monaſteria vō exempta q̄ ſez ſunt ordinū exemptoꝝ. vt camaldulenſi. ciſterciēſi. mendicantiū ⁊ hmoi habent viſitare p̄lati eoz. Et nota ar. per d. de. q̄ vbi papa vult ordinarios habere iurisdictionem in exemptos. exprimit q̄ hoc faciāt aucto. apoſtolica.

¶ An autē ordinarij poſſint hanc viſitationē alteꝝ delegare. Car. dicit q̄ ſic. p̄ glo. notabilem in. c. ſi. de of. or. ⁊ per. c. ſi. de offi. del. ſ. his autē. a p̄rio: quia ibi. p̄hibet delegare iſis cui cōmittit q̄ p̄ſonaliter viſitet.

¶ Quid ſi monaſterium ſub eſt abbatiffe maioris monaſterij. Glo. cōcludit q̄ ordinarius nō viſitabit. ſ. abbatiffa. Et ſi illa nō poteſt exire. p̄ aliū poterit viſitare.

¶ Quid de monaſterijs ſubiectis ſedi apoſtolice: que conſueuerūt p̄ viſitatoꝝ capituloꝝ p̄uincia luum ſingulis annis viſitari. ſicut monaſterij monialium brachienſi. Dic ſm Landul. q̄ p̄ ordinariū quia hec ſp̄alis p̄uiſio viciat generalem.

¶ Querit in eo qd̄ ter. dicit viſitationē ſiendā ſingulis annis. An ſufficiat q̄ fiat in fine p̄mi anni ⁊ in p̄ncipio ſcōdi. Dic per nota. in. c. in ſingulis. de ſta. mo. q̄ nō. q̄ ſic poſſet differri in caſu dicti capituli in ſingulis. vſq̄ ad ſex annos in p̄iudiciū mo-

naſterij. Nec ſatiffaceret inri volēti q̄ fieret de triennio in trienniū. Idē Ste. quia viſitatio ſit. p̄pter cōmiſſa corrigenda. nō. p̄pter cōmittēda. Si ergo p̄ma fuit ſufficiens. ſcōda nō habebit qd̄ corrigat.

¶ Itē ſi in fine p̄mi anni ⁊ in p̄ncipio ſcōdi hoc fieret nō eſſet annus inſ p̄imā ⁊ ſecundā. ſ. biennium.

¶ Vnde dī q̄ debeat eq̄litate diſtare. ar. de conſan. ⁊ affi. qd̄ dilectio. ⁊ ibi idē tenet panor. Ex p̄licando de quodā ſtatuto padue. vt in ſingulis. q̄tuor menſibz fieret cōſiliū ſup male ablatis. Fuit factuz cōſiliū in fine q̄tuor menſiū. querebat. nunquid in decima die ſequētis t̄pis. q̄tuor menſiuz. poſſit fieri aliud cōſiliū. Rñdetur q̄ nō. ne cōtingeret differri cōſiliū p̄ octo mēſes cōtra cōſuetudinem loci. Idē habet in de. ne in agro. eo. ti. q̄ ſingulis menſibz debent monachi cōmunicare. Nota etiā ſm glo. q̄ iſta viſitatio ex cauſa iterari poteſt etiā in exemptis.

¶ An autē iſte menſis habeat. xxx. aut. xxxj. dies: Dic q̄ fieri debet cōputatio ſm q̄ mēſes occurrūt de hoc vide ſupra. Diſpenſatio. in ſi. Et nota in verbo. impedire. q̄ neceſſe eſt impedimentū p̄cedere ⁊ admonitionē ſequi ad hoc. vt ſit locus pene dicte de. attendētes. Hoc dico. quia qñq̄ p̄lati ſcribunt monialibz q̄ parent ſe certa die ad recipiendā viſitationē eoz ⁊ in eiſdē lris faciunt mentionē q̄ nullus impediāt. Talis em̄ monitio fieri debet vt deſiſtant ab illato impedimēto. vt locus ſit dicte pene. p̄ hoc etiā facit qd̄ nota. in. c. in audientia. de ſen. ex. vbi ter. dicit. q̄ cleric⁹ deponēs habitū ⁊ tonsurā. ſi monitus rē. quia monitio p̄ ſupponit deſiſtōnē habitus. ergo ſi fiat ante: nō eſt locus pene.

¶ Sed nunq̄d ſi illato impedimēto fiat monitio nominatim: an vō ſufficiat generalis. Dic poteſt q̄ ſufficiat generalis. Mā vbi iura volunt fieri ſpeciale monitionē exprimit vt in de. j. de vi. ⁊ ho. de. ⁊ in. c. p̄ſtitutionē. de ſen. ex. li. vj. Et optime facit qd̄ nota. p̄ Car. in. d. de. attendētes. vbi tradit hanc theoricā. q̄ qñ iura req̄runt monitionē: nō ſit exp̄ſſa mentio q̄ fiat nominatim. ſufficiat generalis. Et talis monitio debet fieri p̄ viſitantē. Singularis autem perſone vel alterius non ſufficeret Et ſufficiat vnica ex quo loquitur in ſingulari. Et hec nota.

¶ Sed querit de quotidiana. q. Done ep̄us ſtatuit q̄ ingrediens monaſteria dyocēſis ſue ſit ex cōmunicatus. intrat quis monaſterij monialiuꝝ exemptoꝝ. An incidat talis in excōmunicationē vigore dicti ſtatuti. Archi. ⁊ Federi. dicunt q̄ ſic. Sed Jo. de lig. dicit q̄ non. Idem Jo. an. ⁊ Cal. qui omnes diſputando. dicunt q̄ ſubditus delinquens intra dyocēſim. ſ. in loco exempto nō ligatur ſtatuto ep̄iſcopi inſurgentiſ. De. de an. in. c. vt animaz. de conſi. li. vj. recitat vtramq̄ opinionē Et reducit eas ad concordiaꝝ ſic. Aut p̄latus loci exempti habet iurisdictionē ep̄alem in dicto loco exempto. ⁊ tūc vera eſt opinio Jo. cal. ⁊ ſequentiū Aut nō habet iurisdictionem ep̄alem. ⁊ ſic vera eſt opinio archi.

¶ Dicelmuſſextus. Excōmunicati ſunt intran-

Excōicatio. 1.

tes monasteria monialiu ordinis p̄dicatoꝝ in ca-
su nō concessio a cōstitutionibꝝ earꝝ vel sine licētia
ministri ordinis. aut alterius ab ipso ministro ha-
bentis sup hoc p̄tatem. a qua nō possunt absolui
p̄ter q̄s in articulo mortis: nisi a papa: vel ministro
ordinis vel ab alio habente sup hoc auctoritatem
sp̄alem ab aliquo p̄dicatoꝝ. **I**dē de intrantibꝝ mo-
nasteria sancte **C**lare ordinis minorꝝ in casibꝝ nō
concessis in regula ipsarū vel sine licētia eorꝝ qui
eam dare possunt. **N**ota tamen qꝫ in locis vbi ta-
les sententia nunqꝫ vel quasi sunt. p̄mulgare. si q̄s
intraret talia monasteria: nesciens talē sententiā:
et nō causa male faciendi: puto. qꝫ non incideret in
sententiā. cū ignorantia quasi inuincibili laboret.
Et hoc pōt trahi ex dictis. **A**n. de bu. et **L**ho. **S**z
si intrat laycus vel alia p̄sona ad malefaciendum:
tunc q̄uis ignoraret sententiā et etiā haberet iustā
causam ignorandi nō excusat fin **P**e. de pal. bec
Archi. flo.

Quid si monialis grauat infirmitate euidenti
Ita vt nō possit morari cū alijs sine scandalo. **A**n
possit exire monasteriū sine licētia superioris de
consensu tñ monialiu. **V**idet qꝫ sic p̄ ter. p̄iculofo
de sta. re. li. vi. qui dñ loquit de eximitate. p̄pter in-
firmitatē nō facit mentionē de supiore. ergo nō vi-
detur isto casu necessaria licētia. cū videat p̄ istō
ius concessa. **E**t p̄ hoc cessat illud qd̄ posset in con-
trarium allegari: qꝫ monialis nō habeat velle et sic
nō poterit exire. quia qñ lex dat licētiā monacho
aliquid faciendi: illo casu habet velle: auctoritate
illius iure licētiā dantis. vt notat glo. xij. q. j. nō
dicatis. **I**n contrariū facit. qꝫ q monachus exeat
monasteriū sine licētia superioris est p̄bitum.
xx. q. iij. monachū. **E**t sic patz qꝫ ex iure dispositio-
ne requirit licētia superioris. ergo licet lex postea
disponat certo casu. vt liceat exire monasteriū. de-
bet intelligi cū licētia superioris. ad hoc glo. no-
tabilis. in. c. apostolice. de dona. et xij. q. ij. bone rei
vbi dicitur qꝫ licet ius det potestātē ep̄o donandi
centesimaz intelligit de consensu sui capituli. licet
hoc ibi non exprimat. cum p̄ alia iura in alienatio-
nibus reruz ecclesie talis consensus requirat. **I**ta
dico in p̄posito. licet ille tex. non dixerit de licētia
superioris. tamē intelligit: ex quo p̄ omnia iura in
egressu talis licētia est necessaria. **S**ed **B**e. in. d.
c. periculofo. dicit qꝫ si infirmitas est manifesta: et
scandalosa. et potest haberi in breui consensus su-
perioris. tunc credit illū requiri debere p̄ rōnes fa-
ctas. **S**i vō in breui nō potest obtineri. puta. quia
erat in remotis. ex quo talis erat infirmitas: qꝫ po-
terat exire ad tēpus donec curaret et postea redire
et sic ista monialis exeat monasteriū. p̄pter instan-
tem necessitatē. **E**t p̄pter hoc credit **B**e. qꝫ ista mo-
nialis isto casu nō incurrat sententiā excōmunica-
tionis lata per superiōrē simpliciter contra exeu-
tes monasteria sine licētia. quia nō est verisimile
qꝫ p̄ferens intelligeret isto casu istaz ligari. **A**d qd̄
facit dicto capitulo periculofo. in. §. verum. vbi si
nō pōt obtineri vt homagiū fiat p̄ p̄curatorē po-
test abbatis exire monasteriū: donec homagiū
p̄fectetur.

Vicesimusseptimus cōtra illos qui vocant ad
dirigendas moniales in electionibꝝ ab eis facien-
dis: nisi abstineant ab his p̄ que inter eas possz in
ipsis electionibꝝ oriri discordia: vel iam orta nutri-
ri. de elec. idēnitatibꝝ. li. vi.

Querit glo. q̄ sunt isti q̄ possunt incidere in hāc
excōmunicationē. **R**ūdit. pura religiosi: cōsiliarij
aduocati. discreti viri qui vocarentur ad dirigen-
das moniales circa modum electionis: ab ipsis fa-
ciende.

Sed quero: quia dicit hi in masculino genere.
quid si vocarent mulieres religiose vel alie discre-
te. **A**n si contrafacerent: inciderent in excōmuni-
cationē. **R**ūdit glo. qꝫ sic. **I**tē nota ex ter. qꝫ hec pe-
na locū habet nedū in his qui vocant ad dirigen-
das moniales regularꝝ approbatꝝ. s; etiā in his
qui vocant ad dirigendas illas: que non renunciant
proprijs: nec faciunt professionē regularem in
vna de religionibus approbatis. sed viuunt sicut
canonici seculares in secularibꝝ ecclesijs: nisi abste-
neant a p̄dictis incurrunt excōmunicationē. bec
habent in dicto capitulo idēnitatibus. et ibi no-
tatur qꝫ abbatisa debet complere. xxx. annū. et de-
bet esse virgo. **N**am fin **A**rchi. ibi. **A**bsolum est
qꝫ corrupta p̄sistat virginibus. **E**t sic nec etiam vi-
dua potest esse abbatisa q̄ntumcūqꝫ caste vix-
erit in monasterio. **I**tē debet esse de legitimo ma-
trimonio nata.

Vicesimioctauus contra illos qui p̄curant
qꝫ conseruatores dati se introuertant de his q̄ eis
non licent. de offic. deleg. hac constitutione. libro
setto.

Quero q̄ dicunt conseruatores. **R**ūdit glo. in
c. j. de of. del. li. vi. qꝫ ep̄i possunt dici cōseruatores
quia habent conseruare viduas et pupillos et orphā-
nos ab oppressionibꝝ et iniurijs. extra de fo. cope.
ex pte. interdū dant isti cōseruatores. vt defendāt
contra latrones et p̄dones. interdū p̄ eos qui eorꝝ
p̄uilegia infringunt. interdū latius. vt defendant
ab iniurijs et offensis. et in nullo dictoꝝ casu habent
iudiciale indaginē. i. non possunt p̄cedere
per viam iudicij. **D**e manifestis ergo solum habent
cognoscere. **E**t intellige manifesta illa que no-
tata sunt. et ita patentia: qꝫ nulla probabili tergi-
uersione celari possunt. de cohabitatione cler-
icorum. c. fi.

Sed quid si negetur offensa notoria. negatio-
ne enī videtur res fieri dubia. **L**. qui. ad liber. pro-
cla. non licet. l. iij. **D**ic qꝫ probationes bene recipi-
et conseruator. scilicet an factum sit notorium. vt
sic videat an sua sit iurisdictio. de rescript. super li-
teris. alis enim istorum officium esset inutile. **E**t
si inueniet factum notorium. p̄cedet. alis desisset
Non enim habet potestatem defendendi simpli-
ter iniuriam. sed qualificatam notoriam. **S**ic er-
go conseruator habet vocare reum. et si confiteat
factū. bene quidē. **E**t si negat super notorio. p̄ba-
tiones recipiet. **S**i autē confiteat factum. sed dicat
se illud suo iure fecisse. dicunt quidam qꝫ vltimus
se introuertere. non debet. **A**lij contra. dicentes
qꝫ probationes recipiet super notoria offensa. alis

facile esset conseruatorum officium deludere. vñ si videat cōseruatori pbabilis negatio non pcedet, als puniat sicut notorium.

¶ Quero an conseruatori nedum offensam iam factam possit punire. sed etiā inferendam? Rñ. glo. q sic.

¶ Quero: q in. c. fi. de off. dele. li. vj. dñ. q sciēter se nō intrōmittāt: nisi de manifestis iniurijs. quid g si p ignorantiam iuris hoc faciunt: vel p ignorantiam crassam: vel affectatā? Rñ. glo. q in excōicacionem incidunt. de re. iur. ignorantia. li. vj.

¶ Quero: q hic dñ q si isti conseruatores se intrōmittant pter q de manifestis iniurijs sunt suspensi ab officio p annum. Nunquid etiā a bñficio? Rñ. glo. q sic: q est eius sequela. xxxij. dist. c. pter. lxxij. di. c. si qui.

¶ Quero: vtrū alius q papa possit dare istos conseruatores. Jo. an. videt concludere tales cōseruatores p solos romanos pontifices dari posse. Qd pbat dictum. c. j. dum dicit concedimus. r. d. c. fi. vbi a sede aplica concedit. Et sic legatus hoc non potest.

¶ Dicimus nonus cōtra pcurantes absolutōez a censuris ecclesiasticis p vim vel p metū extorque tes. extra qd me. cā. absolutōis. li. vj.

¶ Quid si iniusta erat excōicatio? Rñ. glo. q etiā est excōicatus. quia hu militer debet petere absolu tionem.

¶ Quero de qua suspēsiōe hic loquit? Rñ. glo. indistincte: si quis compellat: vel extorqueat abso lutionem vel reuocationē suspensionis. siue ab of ficio: siue a beneficio: siue ab ingressu ecclesie. est excōicatus.

¶ Quid si excōicatio est p metū extorta. i. q quis compulerit iudicem vt aliquem excōicaret? Rñ. glo. q valet excōicatio: pōt tñ p exceptionem elidit: vt ibi notat.

¶ Quid si quis intulit metum. tñ iudex ppter hoc absoluere noluit? Rñ. glo. q talis inferens nō est excōicatus.

¶ Quid si non excōicatus intulit metū sed alius? Rñ. glo. q inferens erit excōicatus.

¶ Sed nunquid in p̄dicto casu ipse excōicatus: su spēsus: vel interdictus incurrit hanc penam si ali us p eo: vel eius nomine metum intulit? Rñ. glo. sa. q sic. si mandauit: vel eius nomine factum ra tum habuit. de elec. sciant. lib. vj. r. de sent. ex. cum quis. co. li.

¶ Quid si absolutor qui p metum absoluerat. po stea ratum habuit id qd p metū fecerat? Rñ. glo. q nihilominus sunt excōicati metū inferentes. qz ita ab initio ligati fuerūt. Sed quid si quis nō inferat metum in corpe. sed p penā amissionis re rum cōpellit absolui? Rñ. glo. q est excōicatus.

¶ Sed quid si cōpulsit p vanū metū. de quo time re nō debuit. nunquid locū habet hec pena? Rñ. glo. q nō. qz talis metus nō inducit rescissionem: nec p̄rie appellat metus. ff. qd me. cā. l. metum. Il le ergo metus qui putat iustus ad reuocandum ea que ppter illum sunt: facit incurriere excōicacionē. alius vō non.

¶ Quis autē dicat iustus metus? Rñ. De. de an. q metus mortis: vel cruciatus corpis: vltalis qui posset cadere in constantē virum. qd arbitrio iudi cis relinquit.

¶ Quero quōd cognoscat vtrum metu publice po testatis aliquid gerat? Dic hoc relinqui iudicis ar bitrio.

¶ Quero an metus cōminate excōicacionis sit cē sendus iustus? Dic p nō. p doct. in. c. cū dilect. qd me. cā. q aut excōicatio est iusta r nō excusat. impu tandum eñ est illi qui se talem reddidit: vt posset excōicari. Aut est iniusta. r tunc excusat. qz est ma xima pena.

¶ An autē hec constitutio habeat locum in excōica tione minor? Dic q nō. de q vide s. Absoluto. j. Item nota fm De. q sicut requirit metus qui pos sit cadere in constantē virum ad rescissionē actus Ita requirit dolus qui possit cadere in prudentis simum. Si quis ergo inducit fatuitate. ad actum gerendū. ex hoc nō pōt p̄cedere se deceptum dolo Quia fatuitas que est filijs late culpe. cum dolo al terius compensat.

¶ Quid autē sit vis: r quid metus. Dic q vis est maioris rei impetus: cui resisti nō potest. scz como dum. ff. eo. l. j. Metus autē est instantis: vel futuri periculi cā iusta mentis trepidatio. Et exigit q p̄ sens sit metus. licet futurum periculum. Et dicitur metus. quasi mentem tenēs. Vis tamen plus est q metus.

¶ Que autē sit differentia inter absolutionem r re uocationem. Glo. dicit q pōt dici absolutio solen nis que fit iuxta formam ecclesie. reuocatio verbal is sine solennitate: vel vbi tenuit excōicatio locuz habet absolutio. vbi nō tenuit reuocatio. vel referē reuocatio ad absolutionē ad cautela.

¶ Tricelimus contra fingentes fraudulentē ca sum p quē iudex ad aliquā mulierez p testimonio mittat vel vadat: extra de iudi. c. mulieres. lib. vj. Et ab hac excōicacione ordinarius absoluere pōt.

¶ Querit Job. an. vtrum hec pena locum habeat in iudice laico. Rñ. q sic. Item nota fm eum q si quis pcurator: vel pars noiat aliquā mulierem in testem: vel fingit casum aliquē. dicendo talem esse suum debitorem in centum: de qua re testis est ta lis mulier. Et hoc facit ad hunc finem. vt iudex va dat vel mittat ad eam pro testimonio excōmunica tus est.

¶ Quero an eo ipso q quis fingit contra istam cō stitutionem. sit excōicatus. Rñ. Jo. an. q nō. Im mo expedit q iudex pduerit eam ad effectū eun do vel mittendo ad eam. qz verba rē.

¶ Tricelimus primus cōtra illos qui cōpellunt p̄ latos seu capitula ad submittendū laicis vlt alienā dum bona immobilia ecclesiaruz seu iura. extra de re. ec. nō ali. c. hoc cōsultissimo. in. vj. No. fm Jo. mo. r Ibe. de an. q p̄hibet h qdā modi alienatōis vel donatōis in rebz imobilibz. Nā an istā cōsti tutōz p̄lati opp̄si p̄ opprimētes inocabāt nobiles ad suā defēsiōē r potētes: faciēdo eos aduocatos vlt defensores locoꝝ. Et p̄ hoc illi vendicabāt sibi quoddā ius dñij vel aduocatōis in ecclesijs siue

100

200 B
Komet

q̄t̄ absolūōz
reuocōōz

Excōicatio. 1.

locis defensis. Et refert Guil. se vidisse multos p̄latos faciles ad talia. Et quīz nobiles submittebāt alios: vt opprimerent ad p̄dictum finem: a quo vt abstineāt vidētes p̄latis submissiones istas penitus interdictas: p̄ istam cōstitutionē est p̄uisum. **Primo** q̄ clerici nō audeant submittere. **Secundo** q̄ laici nō faciant eos sibi submittere a clericis p̄ hanc viam directam vel indirectā. submitteōdo molestatores: vt postea sub colore defensionis et patrociniū illarū rerum sibi submittarū ecclesie defraudentur vendicando sibi ius dñij. Nam isti submittebant molestatores. Et postea dicebāt sacerdoti submitte mihi hanc rem. Et iste non audebit me molestare. vñ sacerdos fatebāt se habere ab illo talem rem et postea facta submissione volebant verū ius habere: et dñij rei vendicare. **Nota** fm glo. et **De**. q̄ hec p̄hibitio solum locū habet in rebus immobilibus et iuribus ecclesiarum.

Tricesimussecundus. p̄tra impediētes litigare in foro ecclesiastico corā delegato vel quocunq; alio iudice ecclesiastico in his causis que de iure vel cōsuetudine p̄nt ibi exerceri: extra de immu. ec. q̄m. li. vj.

Quero q̄ dī in tex. nullatenus absoluat: nisi satisfecerit etc. Quid si aū satisfactio talis fuerit absolutus? **Rñ**. **Archi.** dicit q̄ talis absolutio nō tenet. Ista ibi sp̄aliter p̄hibente. **Sed** **Be.** in. d. c. q̄m: videt tenere p̄trariū: dicens. q̄ q̄m p̄trās dat als nō habenti: si nō seruauerint formā nō valet actus: vt notat glo. singularis in de. j. de inf. patro. **Sed** q̄m als habenti p̄tatem a lege absoluendi fit p̄hibitio licet nō seruet formā valet ipso iure absolutio: vt in c. venerabilib. §. vbi de sen. ex. in. vj. **Cum** igit or dinarij habeant p̄tatem absoluēdi a snia canonis nō referuntis: vt in. c. nup. de sent. ex. ergo videt q̄ valeat. **Idem** **Panoz.** in. c. dilectus. el. ij. de p̄ben. **Predicta** intellige: nisi apponere cōsuetudine de creti irritas actum. Nam in hoc casu: siue ordinarij: siue alius quicunq; als habeat p̄tatem: siue nō nihil facit absoluendo: nisi seruet formam mandati. **Et** hec nota.

Tricesimus tertius. cōtra dños p̄hibentes subditis: ne clericis vendant: coquāt et hōi: vt in. c. eos. de immu. ec. li. vj.

Quid si ista p̄hibitio fit p̄ illū qui nō habet dñij: **Be.** dicit. q̄ nō est locus pene p̄ verbum. subditis suis. **Et** exponit illud tēpale p̄ seculari dñio. **Et** nota q̄ licet isti quo ad verba nō videant infringere libertatem: tñ infringunt quo ad mentem: faciēdo fraudem: de p̄sona ad p̄sonā. de quo vide s̄. **Donatio. j.**

Sed pone q̄ de nouo fiat statutū: sicut in multis ciuitatibus ytalie: ne quis vendat vel donet rē immobilem alicui nō subeunti onera cōis etc. **An** p̄ talia statuta includant clerici vel ecclesia? **Be.** dicit q̄ taliter statuentes nō includunt hac pena: ex quo non fuit in statuto exp̄ssum de ecclesia vel clericis. **Secus** si extenderet ad ecclesiam. **Et** iudex secularis posset illos statuentes cogere ad declarandum statutum vt non respiceret cōtractus factos vel fiēdos cū ecclesia. **Jo. an.** in nouella. et **Vin.** et **Abb.** dicunt q̄ statuto laicorum facto p̄ commu-

ni vtilitate: puta. q̄ vadens de nocte soluat tantū: clerici nō sunt subiecti: sed p̄ suum iudicem sunt arandi. **Secus** dicunt in banno in pascendis pecoribus: vel ad aquam ducēdis. tñc enī tenent pastores de damno propter mercedem quam accipiunt.

Tricesimusquartus. contra facientes: vel mandantes christianum interfici p̄ assassinos: extra de homi. p̄ humani. in. vj. **Nota** q̄ assassini fuerunt: et forte adhuc sunt quidā infideles: qui ex quibusdam falsis opinionibus in quibus fuerunt enutriti. defacili mittebantur ad occidēdum christianos non curantes si ob hoc occidendi essent ipsi. **Et** cū de istis simpliciter loquat ad alios homicidas nō extenditur fm **Archi.** **Et** nota glo. in verbo mandauerit: que vult q̄ etiam si renouauerit mandātū re integra. nihilominus incurrat penam: cum ex solo mandato iam prius ligatus esset. **Item** receptantes: vel defendentes: vel occultantes: eandē sniam excōicationis incurrunt. **Et** si fuerit plarus vel p̄sona ecclesiastica: depositōnem a dignitate or dinis. honore: officio et bñificio: incurrunt ipso facto: et ep̄os etiā cōmp̄hendit fm glo.

Quid si mandat occidi iudeum vel paganum? **Rñ**. **De**. de mente **Jo. an.** q̄ nō est excōicatus. **Et** ideo dicit **Jo. an.** se defendisse quendam p̄latum: cōtra quem fuerat p̄batum. q̄ fecerat homines occidi p̄ assassinos. **Sed** cum homines illi potuissent non esse xp̄iani. non erat sufficiens p̄batio. **Nota** etiam fm **Jo. de imo.** put recitat **Be.** q̄ iste tex. intelligit indistincte de assassinis: siue sint liberi: siue serui. Siue sint sub dominio aliquorū siue nō.

An autem p̄cutiens clericum diffidatum sit excōicatus? **Dic** q̄ nō. de hoc vide s̄. **Degradatio in fine.**

Tricesimusquintus. contra clericos locātes domos manifestis vsurarijs alienigenis ad fenus exercendum. extra de vsur. in. vj. c. j.

Nota fm glo. in verbo. alienigenas. q̄ hec constitutio nō extēdit ad inde genitos: q̄ nō est tantū scandalum. tamen sunt als puniendi. **Et** dato q̄ isti alienigene essent cines: vel incole locum habet hec constitutio in eis. **Et** capis hic alienigena p̄ eo qui non est de terris illius domini: ad cuius territorium se transfert. **Ideo** si vsurarius manifestus transferat se de vna terra ad aliam eiusdem dominiij immediati. non habet locum iste tex. quia non dicit alienigena: quia est penalis. **Ideo** debet stricte intelligi. **Et** ideo p̄ p̄dicta non comprehendit indigenam. i. qui habet originem ibidem: vel eorum patrem. **Et** hoc secuti sunt **Guil. Bar.** et **fran.** referens se habuisse a cōpositoibz huius cōstitutōis apud iugdunū. **Jo. tñ an.** in nouella videt dicere q̄ si talis oriundus sit de vna ciuitate. et in alia ciuitate eiusdem dñij p̄mittit habitare. est locus huius pene.

Quis autem dicat oriundus de ciuitate. **Dic** q̄ ille dicitur. qui ibi. vel in vico ciuitatis illius ortus est. ff. ad munici. qui ex vico: vel etiam si pater eius in de origine duxit. ff. ad munici. l. assumptio. **Incola** vō dicitur qui venit ad habitandum et consti-

mandum sedem cum maiori parte fortunarum suarum in aliqua ciuitate: vel opido. dummodo habitauerit ibi spacio. x. annorum. hoc. pposito: vt inde non recedat. Iste. ppre dicit contrahere domicilium et incolatum fm legistas. Tamen fm canonistas: ex quo detulit res suas ad aliquem locū. cum pposito manendi dī adeptus domicilium. De quo dic. vt s. Confessio. iij.

¶ Quero: an iste tex. habeat locū: si fuerit vniuersitas secularis. Clericus pisanus intelligit de vniuersitate ecclesiastica. non seculari. Bui. et Archi. intelligunt de vtraq. Vt sic generaliter dictum generaliter intelligatur. Job. an. dicit. qd iste intellectus est nimium rigorosus. et includeret totum orbem istud interdictum. Ideo prior intellectus sibi magis placet. De. tenet opinionem Archi. Nosti tenet qd loquitur de vniuersitate ecclesiastica. Idē Dau. Idem Jo. de li. Idem Jo. de fan. dicens. qd hoc probat verbo. ceterum. quod aduersatur precedentibus. Jo. de imo. dicit qd ista opinio est tenēda per regulam in penis. de reg. iur. Sed dicit. qd de rigore iuris: forte alia est verior. Et nota Seme. fm. Fran. qd requiritur monitio anteq. laici compellant. Et dicit. qd ordinarij sunt valde negligentes.

¶ Quero: qui dicantur vsurarij manifesti? Rñ. Glo. qd illi de quibus est notorium de iure: vt quia confessi: vel condemnati: vel est notorium de facto vt quia habet operis euentiam. quod nulla potest tergiversatione celari. vt quia tenet altare paratum. Manifestus etiam vsurarius dicitur ille qui ex coniecturis probatus est vsurarius. licet directe non sit probatum contra eum fm Bald. in l. cum proponeretur. de le. ij. Vel fm Barto. dicit manifestus vsurarius. scilicet eo ipso qd indifferenter in camera sua mutuat ad vsuram cuiuslibet postulat. licet altare nullum teneat. Ita dicit in l. iij. ff. de fur. vnde sufficit hec probatio: sine alia probatione per episcopum facienda. Adde etiam vnum. qd dispositio huius capituli. vendicat sibi locum in exercitijs vsuras. etiam sub colore alicuius contractus: puta. vendendo vel emendo. Et hoc tenet Job. an. in nouella. in. d. c. j. Et hoc idem tenet Be. hic. Et nota pulcherrimum dictum Panoz. in c. ad nostram. de emp. et ven. qui querit. An testamentum istorum qui vendunt rem carius ppter solutionem dilatam. sit ipso iure nullum per dispositionem capituli qd. de vsur. in. vj. presupponendo. qd hoc sit publicum et indubitatum: vtputa. quia eadem merces: precio incontinenti soluto vendit pro certo precio. sed cum vendit ad credentiam eadem merces: vendit pro maiori precio. Et Panoz. dicit se consuluisse qd testamentum esset nullū quia tales sunt vsurarij: vt est tex. similis in. c. nauiganti. de vsur. Et publica sunt ex quo publice exercet: vt patet in libris eorum. quod bene notabis Deo Panoz.

¶ Quero quā currat tēpus trium mensium? Rñ. glo. qd a tpe publicatōis: regulariter ligat constitutio. de postu. p. c. j. Interdū tū auget: interdū minuit: vt hic.

¶ Sed quid si simpliciter vnus denunciatur dñō? Rñ. glo. qd ppter simplicem vnus denunciationē non debet dominus terre illorum illum qui dī esse vsurarius expellere. Sed tunc debet inquirere. Et si verum esse reperit: expellere.

¶ Sed quid si locauit vsurario: quem tamen vsurarium ignorabat: vel non locauit ad exercendum fenus? Rñ. glo. qd probabilis ignorantia eum excusat. Quod verum dic fm Archi. si homini ignoto locauit: vel noto qui non consuetudo exercere vsuras. Sed si homini noto et consuetudo exercere publice vsuras locauit. presumitur qd ad hunc finem locauerit. arg. de pig. illo vos. Idem dicas si titulo pignoris. commodati: vel precarij et huiusmodi concedat. vt ibi. sub alio quocunq. titulo concedat.

¶ Quid vō si donat vel vendit? Rñ. fm Bui. dur. et Archi. qd incurrit excōmunicationem. quia tales sunt tituli. ff. pro dona. l. de vsuca. pro dona. to. et pro emp. et verbum concedat: generale est vt accipiatur fm naturam contractus cui adiicitur. arg. ff. loca. si vno. Glo. vō dicit. qd si donat: vendit: vel permutat. non videtur habere locum hec constitutio. per verbum. concedat. quod solum vsus cōcessionem. non dominij translationem denotare videtur. Sed Dir. lib. iij. tenet primum quod videtur tutius.

¶ Quero hic dicitur qd si isti permittentes habitare vsurarios manifestos in terris suis. vel locātes domos sustinuerint penam excommunicationis: vel suspensionis per mensem animo indurato: qd qd diu tales vsurarij ibi morantur. terre ipsorum ecclesiastico subiaceat interdicto. Nunquid recedēdū: vel expulsis vsurarijs. erūt interdicti? Respon. Glo. qd non. Et sic non erit necessaria relaxatio.

¶ Quero. An predicte pene habeat locum in vsurarijs iudeis? Rñ. Be. in. d. c. j. et Laurē. de flo. in tractatu suo de vsur. dicit qd sic cū tex. indistincte loq. Sicut et de. ex graui. e. ti. qd pphēdit etiā iudeos vt p. glo. ibi. sup. v. c. surā. Idē Dau. de elec. Idem Bal. in quodā cōsilio quod incipit inter iudeos: vbi dicit. qd clericus locans domum iudeis ad publice fenerandū: ipso facto est excōicatus. p. d. c. j. Inuenit tū qd papa Eugenius. iij. declarauit qd omnes pene que ponūt in. d. c. j. nō habent locum si pmittant iudei habitare. Cum Jo. an. dicat in nouella. qd hoc factum fuit ppter florentinos. pistorienses: et astenses. qui ibant circueundo ciuitates et castra.

¶ Tricesimus sextus: cōtra illos qui concedunt re p̄salias cōtra clericos: vel eorū bona: vel generaliter cōcessas: extendētes ad eos: quā cōcessione: in sine extēsiōe si nō reuocauerint infra mēsem: a tpe cōcessiōis: vel extēsiōis: singularis p̄sōna excōmunicationē: et vniuersitas: interdictū incurrit: extra de inur. c. vnico. li. vj.

¶ Quid si clericus principalis debitor. cuius occasione sunt re p̄salie concessę captus est. an hec deere. habeat locum? Rñ. glo. qd nō. cum qd idē grauat. p seipso. et sic cessat rō tex. ibi. in quib. alius p alio grauatur. Cum quia constitutio est penalis.

Excōicatio. I.

Ideo restringenda. Et nota fm glo. in ver. ecclesiasticis. q. illud verbum. ecclesiasticis. comprehendit clericos: tēplarios: hospitalarios: conuersos et deo deuotos. xij. q. j. duo. Item nota q. differētia est inter extendere et concedere repressalias. quia ciuitas vel supior dī concedere. Sed ille cui concedunt dī extendere. Puta. q. ciuitas bononie dedit repressalias cini suo contra florentios. qui extendit illas ad clericos. hec glo.

Quero. quia dicit in text. q. si infra mensem nō reuocauerint rē. quid si infra mensem istum pcellum fuit ad actuz. quia fuit ecclesiastica persona p alio pignozata. id est repressalia facta contra eam: Nunquid hec pena habebit locum infra mēsem. Rñ. glo. fm Barto. q. in statum pstinum reuocandum erit infra mensem. de sen. ex. quicunq. li. vj. vel fm Buil. reuocatio re integra fieri debet ante q. pcedat ad actum. als locum habet pena.

Quero vtrum possint concedi p credito clerici vnius dyocesis contra clericum alterius dyocesis. Rñ. glo. q. non.

Quero an per istam decre. corrigatur capituluz dominus noster. xxij. q. ij. vbi concedunt repressalie. quando ciuitas vindicare negligit. quod a suis improbe factum est. Rñ. glo. q. non. Sed solum statuit q. p delicto: vel credito alterius contra ecclesiasticas personas concedi vel extendi non possunt.

Tricessimus septimus. quādo quis ab excōmunicacione absolutus fuit in articulo mortis. vel alio impedimento. si cessante articulo mortis vel impedimento non representet se q̄citus poterit. ei a q̄ absolui debebat. reincident in eandem sentētiā ex cōmunicacionis. Item quando aliqui absoluunt a sede apostolica vel legato. et iniungitur eis q. se p̄sentent ordinarijs. vel alijs suscepturi penitentiā. et passis iniuriam satisfaciant. Similiter si hoc nō faciant cum hoc cōmode poterunt. reincident in eandem sententiā: vt in. c. eos. de sent. ex. lib. vj. Et nota fm Panoz. in. c. quod in dubijs. eo. ti. q. detentus infirmitate: licet non sit in articulo mortis: potest absolui ab inferiori. Satis est enim hūc teneri impedimento: vt non possit ire. Inno. etiam declarat quosdam casus. in quibus absoluendus per sedem apostolicam regulariter pro violenta manuum iniectiōe. absolui potest citra sedē apostolicam. Sed cessante impedimento tenetur se p̄sentare sedi apostolice. Primus est infirmitas. Secundus inimicitia. Tertius inopia. Quartus seruilis conditio. de his dictū est s̄. Absolutio. ij. Idē de eo qui tenet in vinculis.

Quero. quia dicit in. c. ea. noscēt. eo. ti. q. absoluti tēpore necessitatis debēt. necessitate cessante adire papam vel legatum. nunquid sufficiat legatus dum est in transitu. Inno. ponit duas opiniones. Quidam dicunt q. sic. Sicut enim possunt absolueri. Ita et hoc mandatum iniungere. Alij cōtra: q. in transitu possunt absolueri. ppter periculum morē. et tunc accessorie iniungere mādatum. Sed mā dare principaliter non possunt. Sed debet recurri ad legatum p̄prium. nō ad transeuntem. Host.

placet p̄imum dictum. Sed Panoz. ibi dicit q. licet p̄imum equius. scōm tñ verius fm Job. an. et refert se ad nota. p. Spe. in ti. de legato. s̄. nunc dicamus vbi tenet p̄imum.

Quādo autē ista p̄sentatio possit fieri p. pcuratorem videt q. non. p. tex. in. c. quod de his. eo. ti. ibi. in. p. p̄ia p̄sona debet visitare. Alij videt q. sic. vt notat Archi. flo. et ad. tex. q. de his. r̄idetur q. nō refert. an quis se p̄senter in. p̄p̄ia p̄sona: vel p. pcuratorem idoneum: vt recitat Pe. de an. qui querit. cū quis semp teneat se p̄sentare p̄sonaliter p. absolutione obtinenda. cessante impedimento rē. Vtrū talem absolutionem possit quis petere p. pcuratorem. Et recitat Host. dicere q. non potest interne nire pcurator quo ad ecclesiam militantem. quia absolutio requirit confessionem: cōtritionem et introductionem in ecclesiam cum solemnitate rē. In no. etiam dicit. q. non. quia hec forma requirit p̄sentiam p̄sone. Fateor tamen q. vbi subest iusta causa poterit pcurator interuenire. Sed Spec. in tit. de pcurat. dicit. q. in curia romana hoc seruaf. s̄. q. pcurator cōstitutus sp̄aliter ad petendā absolutionem sufficit. Et hoc videt cōius.

Quero: quia dicit in. d. c. eos. cum cōmode potest. qualiter sc̄mi debeat hoc verbum cōmode. vt de tex. in. c. decetero. eo. ti. vbi dicit q̄citus oportunitatem habuerit. Quod exponit Host. id est cessante impedimēto et aliquo modico tempore indulto. quo sibi de necessarijs valeat puidere. Et p hoc patet. q. non credit circa hoc absoluto. Sed iudex habebit hoc arbitrari. Nec obstat q. de occultare et de anime periculo querit. et sit sibi credendū de homi. significasti. el. ij. Fateor hoc verū in foro penitētiā. de spon. tua. quo ad vinculum occulte contrahendū. vnde ex quo conficiam habet de mora. scire se debet excōicatum. iudex tñ cum non denunciat. nisi prius eo vocato. p cōiecturas viderit illum esse morosum. cognitione sup hoc p̄missa sūmarie. Archi. vō sup hoc. c. et. c. cupientes. de decti. li. vj. sup verbo cōmode. dicit q. iudex inspecta qualitate p̄sonarum. viarum et temporū arbitrabitur considerando dietas vulgares quas homines facere consueuerunt fm notata in. c. statutum. de rescrip. li. vj. Si autē diete vulgares nō appareant. Ipse iudex referat se ad legales. s̄. computādo. xx. vel. xxij. miliaria p. dieta. Et si facta cōputatione supsit tñ vnum miliare. p illo dabit integram dietam. vt notat. ij. q. vj. ppter. q. si fuerit longaviarū distantia. equum est in septimana vnum diem p quiete dari. nā mēsis dat ad p̄parandū se. viginti vō dies ad expectanduz. Non enim posset comode venire p. xx. vel. xxx. dietas p̄tinue absq. aliqua intermedia quiete. Et iudex debet arbitrari benigne tps itineris. Et computabunt diete a loco in quo iter arripuit sine fraude. Sufficit enim fm. hāclram q. non sit in negligētia: vel fraude. Item nota ibi. quibusuis sententijs excōicacionis. q. papa et legatus absoluunt a quibuscūq. sententijs excōmunicacionis. Quod Jo. mo. intelligit de sententijs in re. et nō hominis. Nam vt dicit. papa vel legatus non absoluunt ab illis de stilo curie. sed remittunt

no 6w

nisi in casu quo delegatus nō posset: vel mortuus
esset: nec alī successit in delegatione. et nō est spes
de festina puisione. Putat etiā Jo. mo. q̄ in casu
bus p̄dictis delegator si absolutus nō pareat: q̄
nō reuincit ipso iure. Sed hec omnia cessant: si la
te recipis lram. vt verbū sonat hic et in p̄ncipio ca
pituli. qd̄ etiā loquit̄ generaliter de vtriusq̄. Et hoc
tenet Jo. an. l. q̄ in q̄bulcunq̄ sententijs iur̄ et ho
minis locū habeat qd̄ hic dicitur q̄ reuincit ipso
iure: nisi pareat et compareat post absolutionē. put
hic dicit. Sed dñi de rota dicunt q̄ si auditor ex
cōmunicatū ab hoīe absoluit: prestata cautione de
stando iuri. Si nō pareat nō est ipso iure excōmu
nicatus. h̄ excōmunicandus p̄ dicitur Jo. mo. Et
q̄ infra añū poterit auditor eū reducere in eandē
sententiā p. c. q̄renti. de of. del. imo etiā post añū
ex quo cōditio nō implet. Hanc etiā opinionem
Jo. mo. tenet Dir. Addens q̄ si excōdicatus ab ho
mine iuravit parere mādatis excōdicatoris qū fuit
absolutus in casibus supradictis. si nō pareat nō rein
cidit in eandē s̄niam. h̄ est reducendus p̄ sententiā
hoīs. et dicitur. c. eos. intelligit̄ de q̄bulcunq̄ sententijs
iur̄: non hoīs. Nō diuersitatis est. q̄ sicut ius ex
cōmunicauerat: ita fuit iustū. vt ius reduceret in
eandē excōdicationē. Secus in s̄niam hoīs. Nam si
hō excōdicat et absoluit iuratoria cautione recepta.
Iudex qui hoc fecit. de facto suo debet esse certus
nō deferens iurati s̄ iuramentū. pp̄rium. Nec iste
credet̄ absolutus ob factū sibi iniunctū p̄ iuramentū
Alī p̄ iudicē puniri pōt et debet.

An autē absolutio p̄pter impedimēta de quibus
in c. q̄uis. et decetero et h̄mōi. de sen. ex. possit fieri
a quacunq̄ s̄niam excōdicationis. vide s̄. de hoc et de
multis alijs Absolutio. ij. Nota tñ p̄ declaratiōe
p̄dictorū. q̄ in casibus capitulorū. ea noscūt. q̄uis. qd̄
de his. et h̄mōi. de sen. ex. Ap̄s pōt absolue. Hoc
limita: nisi in casibus in quibus nullus pōt absolue
nisi in articulo mortis. vt in falsarijs s̄rari pape et
insequentibus hostiliter cardinalē. Itē in p̄tente
ep̄m vel banniente. et religioz et clericis secularibus
inductibus ad vouendū et itē in p̄tente clericum
grauius. Itē de in q̄litoribus qui odio gr̄a rē.
Itē de exenterantibus. Itē in intrantibus mona
stera sancte clare vel p̄dicatorū. Itē aliū casum vi
de supra. Excōdicatione. v. q̄ licet sit ep̄alis. cū tales
absolui nō pōt nisi in articulo mortis nisi p̄s ple
narie satisfecerint. Itē in omnibus casibus. qui sunt in
p̄cessu curie.

Tricesimus octauus s̄ sepelientes in cymiterijs
tpe interdicti: in casibus nō cōcessis a iure vel excōdi
catoris publice aut noiati in dictos aut usurari
os manifestos. vt in de. eos de sepul.

Quero. quia dicit̄ de sepelientibus in cymiterijs.
quid si in campis vel locis p̄uatis eos sepeliant.
R̄ndit glo. q̄ nō est locus huic pene. etiā si locus
ille esset vicin⁹ vel cōtiguus ecclesie vel cymiterio.
q̄ ex q̄ ad vsum cymiterij nō est p̄ ep̄m benedict⁹.
de cōse. di. j. nemo. nō erit locus huic pene.

Sed pone q̄ religiosi ap̄liauerunt cymiteriū. et
in illa ampliatione sepelierunt. an sit locus huic pe
ne. R̄ndit zab. de mēte Landul. q̄ nō. si non est p̄

ep̄m solenniter benedictū.

Quero zab. in. d. de. Quid si religiosi habentes
modicū claustrū p̄ ep̄m dedicatū. longe ip̄m am
pliauerunt. extendēdo locū vbi erant p̄s domus
puate. nō interueniēte aliq̄ solennitate. Contigit
q̄ in claustro addito nouiter fuit aliq̄s sepultus.
Landul. arguit q̄ sepelētes incurrat̄ hanc penā.
cū ecclesia gaudeat immunitate etiā si nō sit dedica
ta. Et cymiteriū et ecclesia in talibus pari passu am
bulant. de of. ec. cōsuluisti. Sufficit etiā q̄ de con
sensu ep̄i illa ps. cui hec fuit addita: deputata erat
ad vsum sacrum. vt dicit̄ locus religiosus. de reli
do. ad hec. In s̄niam facit. q̄ in talibus req̄rit̄ deputa
tio cum solennitate. vt in autētico de monachis. S.
illud. Ad id autē qd̄ induci pōt de ecclesia nō conse
crata. R̄ndit illud p̄cedere: si ibi fuerunt celebrata de
uina: alit̄ nō vt nota. de imu. ec. c. si. de hoc vide s̄.
Absolutio. j. Et q̄bus videt̄ q̄ ps addita nō cen
seatur cymiteriū. et q̄ sepelientes ibi: puniēdi non
sint. Et idē est. ac si sepelissent in loco ap̄bano. Et
istud verū si de hoc cōstat. vt q̄ nouiter factū fuit.
Secus si longo tpe fuit obseruati. quia totus ille
locus habet̄ p̄ cymiterio. etiā si in veritate benedi
ctum nō fuerit.

Quid si sepeliant̄ corpora clericorū q̄ seruauerūt
interdictū: in cymiterijs. R̄ndit glo. q̄ nō incidit
excōdicationē. quia eis concedit̄ sepultura. cū silen
tiorē. de quo vide infra Interdictū. ij. Et an tpe
interdicti liceat sepelire in quatuor festiuitatibus et mul
ta alia vide ibi.

Quid de his qui sepeliunt publice excōdicatos
minorū. An incurrant dictaz penā. R̄ndit glo. q̄
nō. Licet excōdicati minorū decedētes sepeliēdi nō
sint. vt in. c. sacris. de sepul. et p̄cipans cum mor
tuo excōdicato minorū. participatiōe fauorabili. la
uando sepeliendo. incidit in minorē excōdicationē
Itē nota s̄m Landul. q̄ quis tpe interdicti sepe
lit excōdicatos vel interdictos. est necessaria cymite
rij reconciliatio. vt no. de of. ec. cōsuluisti.

Quero quis dicat̄ publice excōmunicatus. vt
habeat locū hec pena. R̄ndit glo. q̄ dicat̄ publice
excōmunicatus ab homine. q̄ sit corā tot. q̄ veri
similiter nō potest p̄tendi ignorantia. Vel dicitur
publice excōmunicatus a iure: q̄ casus est q̄ sit ei
imputandum si ignorabat: qd̄ publice sciebatur.
Secus si nō esset publice excōmunicatus. Ita q̄
sari nō potuit. puta. q̄ fuit excōmunicatus corā
duobus vel tribus. licet iudice sedente in banco
Et sepeliens taliter talem occulte excōmunicatū
etiā scienter. nō est locus huic pene. licet incide
ret in minorē excōmunicationem vt dictum est.
Itē nota s̄m glo. q̄ p̄ hanc constitutionē nō tol
litur pena decretalis ep̄orum. de p̄uul. l. b. vj. vbi
dicit̄ q̄ si contrafecerint. interdictū eis in gressus
ecclesie.

Quero qui dicant̄ nominatim interdicti. R̄ndit.
Inno. dicit. q̄ si interdictū ciuitas vel castrū. om
nes de illo loco dicunt̄ nominatim interdicti. Vdes
si interdicunt̄ exp̄ssis nominibus proprijs. Secus
si excōmunicat̄ petrus cum suis fantoribus. nam
fautores nō dicunt̄ nominatim excōmunicati. sed

*Sepulm dicitur
interdicti*

Ab o7 sepulm

Excommunicatio. I.

oportet q̄ prius facta fide de fauore denuncient
excoicati. nisi notorie cōstaret de fauore. **Sed** Pa-
nor. in. c. in lateranēsi. de pben. dicit q̄ p̄tra hoc di-
ctum Inno. est glo. notabilis in de. j. de vi. 7 ho.
de. sup. verbo. nominatim. i. p̄p̄is noibus ipsoꝝ
ex̄p̄ssis. q̄si nō sufficiat dyocelano monere in gene-
re clericos dyocelisi sue. vel clericos talis plebana-
tus vel talis ecclesie. **Sed** monere debet exp̄mēdo
illius vel illoꝝ noia. **Et** cōcordat glo. in. c. p̄stōnē.
li. vi. de sen. ex. sup. verbo. noiatim. s. p̄p̄is noibz
ex̄p̄ssis vel alijs indubitabilibz circūstantijs. que
habent vicem p̄p̄ij nois. **Idē** si dicat: moueo fi-
lium petri. cū ille vnūcū filiu habeat. **Sed** p̄ cōcor-
dia dicit panor. q̄ vbi agit de pena incurreda ip̄o
iure. nō dicit qd fieri noiatim. nisi exp̄manē noia
p̄p̄ia. q̄ hoc importat etimologia hui⁹ verbi no-
minatim. **Nā** in istis odiosis nō est recedenduz a
p̄p̄io significato verbor. vt in. c. statutuz. de elec.
li. vi. nisi forte circūstantie sint ita stricte. q̄ ex toto
teneant vicē p̄p̄ij nois. **Si** v̄o agit de pena nō in-
currēda ip̄o facto. tūc sufficiūt circūstantie non
ita stricte. **Sic** intellige Inno. dū ponit exemplū.
q̄si interdicit ciuitas. **Et** intellige q̄si interdicit po-
pulus alicui⁹ ciuitatis. nō interdicit ciuitate. **Nā**
interdicta ciuitate nō est interdictus p̄plus. quia
posset alibi audire diuina: vt nota. in. c. si ciuitas.
de sen. ex. li. vi. **Et** idem videt tenere Dir. li. iij. vbi
dicit noiatim. i. noie. p̄p̄io ex̄p̄sso. vel generali: qd
nō habet nisi vnū suppositū.

T Sed valebit ne monitio. si iudex generalit̄ mo-
net oēs de collegio vel de vniuersitate: **Dic** q̄ nō.
fm Bull. p. d. c. p̄stitutionē. **Et** est casus sp̄alis. 7
si ignorat noia illoꝝ de cōuentu. coget rectorē con-
uentus ad indicandū nomina.

An autē interdictus nō noiatim posset in cymi-
terio sepeliri: **Glo.** dicit q̄ sic. dūmodo locus in-
dictus nō sit. **Ste.** dicit glo. verā. nisi pro certo q̄si
sciret eos tale qd fecisse. p̄pter qd erant interdicti.
Tales enī non debent sepeliri in cymiterio. **Vbi**
v̄o nō sit certū. hz locū glo. fm eundē. **Pro** glo. tñ
facit. vt nō sufficiat facti notoriū: nisi ad sit ista q̄li-
tas noiatim. s. in denunciatione noiatim sp̄aliter
vel expresse.

Qui autē dicant manifesti vsurarij. vide supra
Excommunicatione. xxxv.

Quid si q̄s sepeliat publice excoicatus 7 noiatim
interdictū. 7 vsurariū manifestum tpe interdicti.
Rūdit pau. q̄ talis est ligatus q̄druplici excoica-
tione. **Et** addit glo. q̄ de omnibz dz satisfacere 7 ab
omnibz absolui.

Quid si sepeliens ignorabat istū quē sepelimit
esse excoicatus vel vsurariū vel interdictū: **Rūdit**
glo. q̄ talis sepeliens nō est excoicatus. q̄ cōstitu-
tio req̄rit sciam. vt ibi in tex. sciens. **Itē** dicit. p̄p̄e
temeritatis audacia. **Nā** vbi est ignorantia: temeri-
tas dici nō potest fm **Pen.** De hac ignorantia vide
infra. c. Ignorantia. 7. c. lex.

Quero: an portantes ad sepulcrū: qui tñ nō se-
pelunt: sint excoicati. **Itē** quid de comitantibz fu-
nus. **Itē** de fabricantibz 7 fodientibz vel aperien-
tibus sepulcrū. **Itē** qd de p̄latis. clericis vel muni-

stris ecclesiar. in quaz cymiterijs sepeliuntur. qui
illud nō p̄hibent. s. patiunt. **Itē** quid de clericis.
vel laicis qui portant cereos crucez 7 similia. **Glo.**
arguit ad partes. 7 nō determinat. **Lau.** 7 **Ste.** te-
nent q̄ isti sunt excoimicati. **Addit** Pau. q̄ ne-
dum actualiter ponentes corpus sub terra. s. etiā
dicentes officū supra funus. forte incurrit hanc
penā. imo fortius incurunt. quia plus cōtēnunt.
Addit etiā idē. intelligo de sepelientibus de facto.
absentibz clericis. **Idē** de sepeliri facientibz vel mā-
dantibus. de sen. ex. mulieres. **Tamē** litera videt
sepelientes in cymiterio punire. **Et** sic dicētes offi-
cia qui nō sunt sepelientes nō incident: cum in pe-
nis sit mitior interpretatio faciēda. **Sed** Jo. cal. in
tractatu de ecclesiastico interdicto mouens p̄di-
ctum dubiū: sic dicit. **Vbi** videt q̄ si nominatiz
interdictus vel etiā non nominatim. s. tpe interdi-
cti in casu non p̄missio a iure: si cū diuino officio se-
pultus est. omnes p̄dicti etiā sciantes causa bo-
nois vel clerici diuini officij facientes vel nō p̄-
hibētes cū possunt: oēs pena excoicationis ligan-
tur p̄ istā de. quia hoc casu sunt oēs participes cri-
minis: siue cooperantes. ad hoc de sen. ex. nuper.
Si v̄o sine officio clericor. talis defunctus sepul-
tus est etiā in loco cymiteriato. licet tutius sit dice-
re p̄dictos oēs fore ligatos pena de qua hic. tamē
trepidus credo nō ligari dicta pena. **Sed** quia vi-
dentur continere generalem p̄hibitionē: poterūt
arbitraria pena puniri: etiā per iudicem ecclesiasti-
cū. iij. q. iij. engeltrudaz. **Ad** hoc me mouet finis
de. vbi per quedā verba vident remoueri p̄uile-
gia: que clericis solent concedi. 7 nō laicis. **Et** au-
tem verba non videant sup̄uacue apposita: opor-
tet q̄ intelligant de his quibz talia p̄uilegia solēt
concedi. vt sic intelligatur fm q̄ clausula adiuncta
potest adaptari. **Sed** p̄uilegia exemptionis so-
lent concedi clericis 7 ecclesiasticis personis. **De** il-
lis ergo debet intelligi p̄ncipale. d. capituli. **Itē**
sepultura ecclesiastica. p̄p̄e respicit clericos ad q̄s
id pertinet. xvj. q. j. placuit. s. cum funera ad sepul-
turam deferuntur diuina officia cantare. xij. q. ij.
qui diuina.

Sed si clerici dicunt officij sepulture sup fun⁹:
7 postea deponētes in loco secreto: nō ponit ip̄m
in sepulcro seu cymiterio. nun qd sunt excoimuni-
cati: **Certe** fm opinionē contrariā esset dicenduz
q̄ nō. quia textus dicit sepulture. qd est humo vel
tumulo condere mortuū. **Et** sic per solam celebra-
tionem officij. non esset delictuz consummatū. er-
go non incidēt in penā. **Sed** non credo q̄ aliquis
hoc diceret. **Sic** enī fieret semper durante interdi-
cto. **Et** per consequens de. ista esset ludibrio. **hec**
Jo. cal. **Et** hec omnia de interdictis possunt ap-
plicari ad manifestos vsurarios 7 publice excom-
municatos.

Querit etiam. d. Lau. de ridol. in tractatu. de
vsur. quid dicendum de clericis officiantibz. por-
tantibz crucez 7 cereos 7 associantibus 7 portantibus
feretrum. tanq̄ ibi esset cadauer alicuius p̄di-
ctorum. s. manifesti vsurarij 7c. **Cum** tamen ro-
aliter ibi non sit: **Respondit** idem iudicandum

ac si esset.

Quid si in usurario manifesto appareant signa contritionis. et iubet satisfieri de usuris. et post mortem p̄statur cautio ab heredibus de restituendo. An poterit sepeliri? R̄ndit glo. et Jo. de lig. q. cautio valet. ut sepeliri possit. licet nō ut recōualecat testamentū. Et hoc dico qm̄ apparēt signa cōtritionis. et iubet satisfieri: al's secus. qz nō iufficeret cautio heredi. cū decesserit in peccato. De hoc dic. vt infra. R̄st. ix.

Triciesimus nonus cōtra religiosos. q̄ decimas ecclesijs debitas sibi usurpant vel appropriant. vt in. c. religiosi. de deci. Et per hoc qd̄ dicit religiosi. patet qz non habent locū he pene in secularibus de nōis vel laicis. q̄ delinquit in istis. Itē in hoc qd̄ dicit. q̄cumqz cōphendit etiaz feminas religiosas. Et etiā religiosum ad secularē ecclesiā translatur. Itē in hoc qd̄ dicit ecclesie debitas. p̄z qz si decime deberent. nō ecclesijs s̄ puatis p̄sonis p̄ p̄uilegiū: vel antiquū feudū. et religiosi. p̄hiberent solui. vel aliter facerēt contra istā cōstitutionē. nō inciderēt in has penas.

Querit glo. quia tex. dicit qz tales religiosi contrafacientes sunt suspensi ab officijs. An intelligatur de diuinis officijs. an de alijs. puta. si erat sacrista. elemosynarius et h̄mōi. Glo. arguit ad partes et non determinat. Pau. intelligit de diuinis. Idē Ste. vel p̄t̄ intelligi de officijs tp̄alibus que habent aliqui religiosi vt sunt. pcuratores et castaldionatus. j. q. iij. laluator. Et hec sc̄da expositio ē benignior. Intelligi etiā posset qm̄ in eadez p̄sona concurrunt officia diuina et alia. Al's si diuina officia tñi concurrūt: tunc illis sit suspensus. et vt itē maior pena. s. excommunicationis. Nota etiaz glo. in verbo. donec. qz sic suspensi indigent absolutioe. qz de satisfactione dubitari posset. Non sic in suspēsis ad tps̄ determinatū. puta. mēsem vel annū fm̄ Iuno. Addit tñ glo. satis se credere qz sufficiat iudicis declaratio sup̄ satisfactione. sine alia absoluteone. in excommunicationis vō necessaria est absolutio post satisfactionem. de hoc vide supra. Absolutio primo.

Quadragesimus p̄tra monachos et canonicos regulares q̄ non habētes administrationē: curias p̄ncipū intrant vt dānificent monasteria vel prelatū eius. vt in de. ne in agro. de sta. mo. Nota. qz ad hanc excoicatonē p̄bendā duo sunt necessaria sc̄z qz intrauerint curiā. et qz causa dānificandi monasteriū vel prelatū licentiā vō habere vel nō habere: p̄uto nō ponderandū. Hinc est qz etiā de licentiā prelati intrans curiā: si ad hoc intrat ligatus est. Et solo igit̄ exitu claustrī ob hanc causam. non ligatur. Itē ex quo intrauit ob hanc cām. licet dānū non intulerit: siue quia nō potuit. siue quia penituit: ligat⁹ est. hec glo. Hic notat Jo. an. xij. abusiones claustrī. s. Prelatus negligens. Discipulus inobediens. Iuuenis ociosus. Senex obstinatus. Monachus curialis. Monachus caudicus. Habitus p̄ciosus. Libus exq̄litus. Rumor in claustrō. Vis in capitulo. Dissolutio in choro. Irreuerentia circa altare.

Quadragesimus primus cōtra monachos tenētes arma infra septa monasterij sine licentiā abbatis. in de. ne in agro. de sta. mo. Et nota glo. in verbo monachos. q̄ dicit. qz tex. nō repetit canonicos regulares. Pau. dicit. qz cū loquat̄ generaliter videt̄ includere om̄s monachos albos et nigros. etiam si vocent̄ iuxta vulgare fr̄es. Prima opinio placet. Car. ne fiat extensio hui⁹ pene: que q̄qz videatur fauorabilis aīe: nō tñ debet extendi ad nō suos terminos. Et fm̄ Pau. in casu hui⁹ de. non sufficit petere licentiā. s̄ oportet vt obtineat. Sed si forte abbas est talis nature. cū consortiū est intolerabile. vt quia iniungit subditis intolerabilia vel p̄sequit̄ monachos odio capitali. poterūt tūc monachi sine licentiā arma sumere: si non potest alijs remedijs succurri. xj. quest. iij. Julianus. hec Car. Et nota tex. in v. j. per quē patet qz extra tenens arma. penā non incurrit. Quod dicit Zan. verū etiā si monachus teneat in alio monasterio. licet hoc ei etiā non liceat. vt in. c. deni. de vita et hone. deri.

Quero quid intelligat̄ hic p̄verbū. arma? Glo. dicit. qz licet al's armoz appellatio sit generalis. Ita qz etiā cōphendit. lapides et fustes et omne qd̄ arcu et manu mittit̄. tñ hic non sumit̄ ita latissime. Zan. dicit qz hic comprehendit arma inuasionis. licet sunt gladij: lancee et similes. Itē defensionis. sicut galee et lorice et similia. Zen. autē dicit. qz forte non fuit mens conditoris qz si monachus teneat lapides vel fustes infra septa monasterij qz sit locus pene. Nam videtur intellexisse de illis armis: que cōiter arma dicunt̄. vt sunt ea que cōiter ad inuadendū vel defendendū arma dicunt̄. Et sic ad cōmunē modum loquendi se retulit. Dicit tamen: tutius esset abstinere ab omnibz. Et hoc placet zab. vt intelligamus arma fm̄ cōmunē vsu loquendi. Et sic illa sola comprehendant̄. que cōmuni vsu loquendi arma dicunt̄. nec monachus deforis veniens cum armis ad claustrum. incidit in hanc penam fm̄ glosam. quia non dicitur tenere cum effectu. Idem Pau. et Zenze. per verbum tenere. quod denotat temporis continuationem.

Quid si religiosus tenet arma: non ad offensaz sed ad alium vsu. vt lapides ad edificandum. Auttellos ad vsu coquine vel mense? Respondit Pau. qz non est locus huic pene. Si autē haberet acerrum lapidum ad fenestram vel super portam ad impugnandū venientes. tunc accedit iste textus.

Quadragesimus secundus contra quasdā mulieres que bigbine vulgariter dicunt̄. Similiter et contra religiosos. q̄ eas in eo statu fouent vel eas ad talem statū adducūt. vt in de. cum de q̄busdā. de re. do. Fran. Zab. et Pau. allegant extranagantem Job. xxi. que incipit. Sancta romana dicitur. qz hic reprobat̄ status quorundam qui vulgariter appellant̄ fratres de paupe vira: aut bizochi aut bigbine assumētes noue religionis habitū superiores sibi eligētes: cōgregatōes et cōuenticula faciētes. nō obstante qz ordinē hūc a certis dicant̄

De nichilob...

qz arma...

Excommunicatio. 1.

tur episcopis habuisse. Cum talis vinēdi modus nullatenus sit concessus. Et fm pau. ibi reprobat status biginialis. quia videt quedā noua religio pter auctoritatem sedis apostolice instituta. Et ex hoc infert. q. etiā si renunciarēt. p. ijs. non ex hoc erunt approbate. nec religiose ex quo nō habēt regulam a sede apostolica confirmataz. de re. do. c. j. li. vj. Dicit idē fran. q. in domo sua pnt mulieres pnam agentes vti q. habitu voluerint. p. hoc enī q. vtant habitu etiā lili biginis: nō sunt bigine ex quo nō cōgregant cum eis. quia hec bigine: q. hic reprobat. nec obedientiā pmittunt. nec regulam aliquā approbatā pfitent. 7 opiniones fidei catholice cōtrarias introducunt. vt dī in tex. hec tñ cōstitutio forores terciū ordinis minoz non includit. cū iste pmittant obedientiam 7 habeant regulam seu quendā modū viuendi a sede apostolica approbatum.

¶ Quadragesimustercius cōtra sbentes scienter matrimoniu in gradibz phibitis: vel cū monialibus 7 cōtra religiosos 7 moniales pffesos vel ordinatos in sacris: cōtrabentes. vt in de. eos. de cōsan. 7 affi.

¶ Quid si sbat q. s. cū habente maritū vel cuz in dea vel pagana vel cū cognata spūali vel legali vel contra impedimentū publice honestatis. Rūdit glo. q. licet nō teneat matrimoniu. tñ non incidit in excoicationē. q. in istis casibz nō est expressum. Itē nota q. tex. dicit scienter. Ideo si quis sberet ignorat. i. ignoratīa facti. phabili 7 nō affectata. puta. q. nesciebat talē esse suū affinē vel cōsanguineum. nō est excommunicatus.

¶ Sed qd si ignorabant. nesciētes vsq. ad quotū gradū cōsanguinitatis vel affinitatis extenderēt phibitio iuris. Tamē bene sciebāt in quo gradu erant. Rūdit glo. q. incidūt in excoicationē. quia ignorantia facti 7 nō iuris excusat. Si vō alter solus sciebat: ille solus ligat.

¶ Sed qd si ignorant a principio cōtraxit. h. postea supuenit sibi scia. 7 tñ cohabitauit cū pfanguinea quā accepit. Rūdit glo. q. nō est excoicatus. quia hec cōstitutio nō punit cobabitationē vel incestū sed solū pētū mrimonij. pbat hoc solūmodo ex eo q. sine iudicio ecclesie ab illa diuertere non posset. Fateor: tñ q. cognoscēdo peccat.

¶ Sed qd si pxit cū ea quā credebat cōsanguineā affinē vel monialē et in veritate non erat. Glo. remittit se ad notata. de sen. ex. li. vō. el. ij. 7. c. in audientia. Tamē ex illis capitulis trahi pōt rñsio. q. talis nō est excoicatus.

¶ Sed qd si impedimentū qd erat tpe pēti matrimonij. fuit postea remotū. Rū. si remouet per dispensationē pape: verba sunt inspiciēda: an tollāt impedimentū etiā quo ad penā pteritā. an non: h. vt faciāt tñ valere mrimoniu. Primo casu absolutio alia nō est necessaria. Secōdo vō sic. Si vō remouetur impedimētū p cōstitutionē reuocatoriā. tūc dic fm Pau. q. si reuocatoriā vult pōtōne: quā reuocat fulminatoriā excoicationis p infecta haberi. tunc ligati p illā nō egent absolutione. Si autē tñ reuocat. tūc sic ligati indigent absolutione. Et

nota. glo. in vbo. mrimonialit. p hanc lram videt q. coactus ad sbendū non incurrit hāc penā. Et de absoluta coactōne: certū est. De cōditionali vō licet tali q. cadere debuerat in cōstantē viz videat ligari p. c. sacris. de bis q. vi me. Sed cū nō sit matrimoniu deficiente cōsensu. de eqtate videt talis non ligari. Et nota etiā glo. in verbo sbere q. dicit Secus si sponsalia tñ cōtrabat. nisi seqtur copula que cū inducat psumptā voluntatē mrimonij. de spon. is. q. inducit etiā penā. Et rō est. q. cuz istud sit penale: est restringendū 7 negari non pōt. quia aliud est mrimoniu: aliud sponsalia.

¶ Quadragesimusquartus. ptra medicātes q. sine licentia pape recipiunt noua loca ad habitandū: vel mutāt vel alienāt hactenus recepta. vt in. c. cū ex eo. de ex. pre. lib. vj. 7 in de. cupientes. de penis. Nota. q. medicantes sunt quibz victū tribuit incerta medicitas. 7 q. redditus: aut possessiones ex regula: aut cōstitutionibz habere nō pnt. vt de re. do. c. vno. li. vj.

¶ Querit de. q. dicant acq. loca noua: Dic q. quo ad casum huius decretalis: dī de nouo fieri: q. fit post ipsam decre. Et q. modis dicat nouū. vide de elec. generali. li. vj. sup verbo de nouo. Dicit tñ pau. q. si domus corruat: cuius tamē solum cōtinue remanet in dominio ipsoz mendicantiū: licet de nouo reedificare: nec incurrit excoicationem. Secus si locus non diruptus desierit esse de ipsoz dominio 7 habitatione. 7 postea nouo iure acq. illud. quia tūc incurrit in penā. Et p hoc dici posset de cōuentibz antiq. in austria. boemia 7 hmoi. de quibz fratres minores p longa tempora de facto expulsi fuerūt. Qui quidem conuētus nunc inhabitari possunt per fratres pdictos sine metu excoicationis. quia nunq. dicti cōuentus deserunt esse de dominio ipsoz fratru saltem de iure.

¶ Quero an iste tex. hēat locū in feminis. Rūdit Lap. abb. q. sic.

¶ Quero an isti religiosi possint loca acq. sita post istud capitulū mutare sine licētia pape vel alienare sine metu excoicationis. Rū. Lap. quez seqtur pe. de an. 7 de. in. d. c. cū ex eo. dicit q. loca capta ante cōciliū. de quo in. d. c. cū ex eo: nō pnt dimittere. aliter sunt excoicati per. d. de. cupientes. Sed capta post illud cōciliū bene pnt dimittere. p hoc facit lra in. d. c. cū ex eo. 7 in. d. de. in. v. hactenus. id est vsq. nūc. q. fm papiā. hacten. p. aspiratū facit duas ptes. i. hac 7 tenus. i. vsq. nūc. Et vt recitat de. hoc de facto accidit bononie. q. fratres de obseruatiā ceperūt edificare locū supra montē sancte marie. spūali licētia pape. Et ceperunt ex pte septētrionali secus viā. Et q. erat ventosus 7 frigidus: deliberauerūt mutare in eodē loco. h. ex altera pte vie. vt sic mons eos tegetet a vēto australi. Et determinatū fuit q. nō hēbat locū dicit. rex. q. ad mutatōne. nisi de locis ante istud caplm acq. sitis. Et sic nō erat necessaria noua licentia quo ad dimissionē. Licentiā autē q. ad habitandū. de nouo iam babuerant. Et sic ex predictis infertur: q. dictus textus habet locum solum in duobus casibz.

bus. scz si loca de nouo ad habitandū recipiātur; vel si habita ante dictū caplm mutent vel alienentur: etiā si dimittant antiqua loca: ppter alia d no uo ad habitandū querēda. non autē habet locum cū dimittunt loca acquisita post istud caplm.

Sed pone. Fratres sancti Aug. in ciuitate castelle habebant locuz cōtiguū muro ciuitatis. **Et** ues vt facerent viam p quā possent ire circū circa muros ciuitatis destruxerūt partē. **Et** dederunt fratribus aliquas domos ex alio latere. **Inter** q̄s erat quoddam flumen parū diuidens cōuentū ab illis domibus. **Et** dederunt eis licentiā faciendi pontem supra flumen: per quem possent ire in illas domos. **Querit** an possint: hanc. q. format **Lapus.** **Et** arguit q̄ nō. per dictū tex. cum ex eo. vbi prohibētur acquirere nouas domos ad habitandū. **Nam** intermediū flumen facit discontinuitatem ad primū locum. **Et** sic mutationez inducit. **Contrariū** tamē determinat: vt refert **De.** in dicto. c. cū ex eo. quia talis acquisitio 7 post acq̄sitionem edificatio: est de actibus iam permissis. ff. de proba. ab ea pte. **Isti** ergo iuri antiquo oportet stare: nisi quatenus ei derogatum est per. d. c. cum ex eo. **Sed** istud caplm imutat in duobus casibus triū. scz in acquisitioe habitacionis in loco de nouo. 7 in mutatione 7 translatione rē. **Sed** casus noster in nullo istorū concluditur ergo rē. **Et** pro ista parte facit: quia ille qui est prohibitus acquirere nouū ius in re: non dicitur venire contra prohibitionē: licz post prohibitionem augmentet p̄stitū ius ante prohibitionē questitum: vt est casus in. c. fi. ij. **Rū.** de cocel. p̄. li. vi. **Sic** est in proposito. **Augmentant** em̄ isti primū ius. **Et** sic debet iudicari istud additamentū nature prioris iuris. **Et** per p̄dicta videtur posse teneri q̄ augmentantes datā 7 gabelas: per hoc non dicitur noua pedagia ponere. pro hoc optime facit de. vni. ca. de sup. ne. p̄. 7. c. consuluit. de iudeis. et. c. p̄bibemus. de censu.

Quero an dicti medicantes possint capere loca de nouo: **Rū.** q̄ nō ad habitandū: que sint p̄p̄inqua habitacione hominū: sine licentiā sedis aplice: q̄ de p̄stitutiōe Bonifa. exp̄ssam faciat mētionē. **De** locis autē q̄ sunt in heremis vbi non est p̄p̄inqua bitatio hoim: secus q̄ illa de licētia suorū p̄latoz capere 7 mutare possunt. d. c. cū ex eo. **Et** nota q̄ dictū. c. nō p̄hibet transitū singulorū fratru de loco ad locuz: quia est p̄missus ex causa. vt in. c. licz. de re. cū sy. **Sed** p̄hibet nouū cōuentum capi: vel locū ad locum mutari. vt dicit **De.** de aneb. **Et** p̄ hoc patet q̄ captio domūcular: vlt mutatio earz quas medicantes capiūt ad habitandū p̄ trāsitū vel p̄ infirmaria 7 huiusmodi: nō cadit sub dicta p̄hibitiōe.

An autē legati de latere possint dare hanc licētiā: **De.** dicit q̄ nō.

Quadragesimus q̄ntus p̄tra religiosos qui in p̄dicationibz vel alibi dicūt aliqua ad retrahēdū homines a solutione decimarū: vt in de. cupiētes de pe. **Et** nota q̄ vt habeat locum hec pena duo requirūtur. **Primo** q̄ talia dicant vt retrahāt au-

dientes a solutione decimarum de bitarum ecclesijs: secus si dicerent alia intentione: vel si debite non essent ecclesijs: sed alijs quibuscumq̄. **Secū**ndum est q̄ p̄ferant obligatis ad decimas soluendas. secus si non obligatis. **Item** nota q̄ in hanc penam incurrunt si hec verba dicant in sermonibus suis. id est in p̄dicationibz: vel alibi. id est p̄uatis locutionibz: neq̄ de. ista habet locum in clericis secularibz: vel laicis q̄ p̄trafacerēt.

Quadragesimus sextus de religiosis qui confidentibz sibi nō faciant p̄scientiā de decimis. **Nota** q̄ p̄dicatores vel cōfessores q̄ nō faciunt p̄scientiā de decimis sibi p̄sentibus: vel qui negligunt p̄dicare q̄ fuerint requisiti: non incurrunt excōmunicatiōē sed suspensionem ab officio p̄dicationis 7 cōfessionis. donec p̄sentibus ip̄s: si hoc ipsum eis dicendi comode facultatem habuerint cōscientiam fecerint. **Sed** si in p̄dicta suspensione p̄simplerint p̄dicare: ip̄o facto sententiā excōmunicatiōis incurrunt: vt in demē. cupientes. de pe.

Quero q̄ dicit q̄ tenent facere p̄scientiā quādo populo p̄dicabunt. **An** teneant q̄ clericis p̄dicant: **Rū.** glo. q̄ nō. **Item** nota fm zen. q̄ hic nō fit mētio de festo natiuitatis domini. ppter celebrationē triū missarū. ppter quod nō est forte comoditas p̄dicandi. **Item** nō fit mētio de festo pasche ppter cōmunionē. **Sed** fit mētio de assumptione. 7 natiuitate beate Marie. 7 natiuitate Jo. baptiste. penthec. et ascen. dñice. **In** prima dñica. quarta 7 vltima quadragesime. **Et** hoc cū fuerint requisiti ab ecclesiarū rectoribus vel vicarijs: aut locū tenētibz eorū dē.

Sed q̄d si regunt in alijs t̄p̄ibus: videt dicēdū q̄ nō teneant p̄dicare: q̄ hic soluz dicit tex. q̄ p̄dicant i istis solēnitatibus.

Quadragesimus septim⁹. **Officiales** cōmunitatum facientes: dictantes: vel scribentes statuta super vsuris soluendis. non repetendis: vel non restituendis: vel iudicantes fm illa: vel non delētes illa si possunt infra tres menses de libris cōmunitatū: vel illa seruātes excōmunicati sunt: vt in de. ex graui. de vsur.

Quero: nūquid statuentes q̄ sui subditi non possint p̄ vsuris recipere vltra duos solidos pro libra in anno. **Et** hoc sub pena. x. librarum. **Non** tamē q̄ faciant vsuram: sed si fecerint nō recipiāt vltra dictā summā. nūquid incurrant in sententiā excōmunicatiōis: **Rū.** Dir. li. iij. dicit q̄ sic. cum quodā modo audaciam 7 colorē dent: saltez indirecte ad vsuras exercendas: vt in dicta de. ex graui. ibi. diuersis coloribus. **Et** quia denegando de maiou. indirecte videt cōcedere de minorū tacite. xxv. dist. qualis. **Quod** verū est si hoc fit. in fraudem: vt per hoc sic possint vsuras exercere. **Sec⁹** si nullo mō intēderēt cōcedere. licz illud p̄mitterēt vt maius malū euitetur. **Et** sic nō solū de maiouū summa: sed etiaz de duobus solidis denegare videntur. xiiij. q. iij. c. j. et. xxxj. q. j. c. hac ratione. **Et** fm hanc distinctionem concordā opinionēs que videntur contrarie.

*Instructio p̄fessor
de decimis solent*

Excommunicatio. I.

¶ Quid dicendum de rege Aragonie & eius officialibus qui leuant magnum tributum a iudeis: vel saracenis propter viuras quas pmittunt eis exercere ibidem: si repetitiones ab istis iudeis impediunt per istos incidet ne ipse rex vel eius officialis in sententiā excommunicationis: **Rñ.** Directoria vbi s. q. sic: q. nedum christiani: sed etiam iudei sunt prohibiti viuras exercere a lege veteri: que iudeis data ē. **Idez** & **Land.** zab. in dicta de. ex graui. de hoc vide s. **Excommunicatio. xxxv.**

¶ Quero quid de statuto: quod est bergami q. repetentes viuras in foro ecclesiastico p. potestatem coguntur mutare usurario tantā pecuniam tanto tempore quāto tempore tenuerāt pecuniā usurarij: **Rñ.** glo. q. hoc statutum non valet. **Et Pau.** dicit q. hoc statuentes incidunt in excommunicationem.

¶ Quadragesimus octauus religiosi etiā exempti violantes interdictū positum per sedem apostolicam vel ordinariū loci: vel generalem cessationē diuinoū factā p. puinciale cōcilium: vel eum qui hoc possit: seruata per cathedralem: vel matricē ecclesiam loci: excommunicati sunt ipso facto. vt in cle. ex frequētib. de sen. ex.

¶ Quero an intelligat de interdicto a iure. puta canon ponit interdictum ciuitati que insecuta fuerit episcopum. vt de pe. li. vj. c. felicis. s. ciuitas: **Rñ.** glo. q. sic.

¶ Quero quid si interdictū sit positum a singulari psona que hoc potest speciali consuetudine: **Pau.** dicit q. non habet locum hec de. cum talis non faciat auctoritate apostolica nec sit ordinarij. **Ex hoc videt q. si ex consuetudine haberet ordinariam qd etiam potest esse: de fo. compe. cum ptingat. locus esset huic de. Et hoc videt verius. nam tex. non loquit de interdicto lato a diocesano: qd tunc solus episcopus intelligeret. de vi. & bone. c. vnico. li. vj. Sed dicit de interdicto lato ab ordinario. Et sic sufficit q. habeat ordinariam. **Idem** dicit de legato apostolico: q. si habet mandatū pōt. **Als** secus sicut in delegato. **Et sic** iste tex. pcedit in interdicto sedis apostolice: vel ordinarij leu delegatorū specialiter ad hoc deputatorū vt interdicitur. als sec. **Quā** autē dat specialit ad interdicitum: est potius minister q. delegatus. de offi. de. le. c. si. **Et ipse** pmittēs dicit facere.**

¶ Quero que dicatur matrix ecclesie: **Rñ.** glo. in verbo matricem. id est maiorem: vel baptismalem que dicitur matrix: quia sicut mater generat: sic & ista regenerat per baptismum. **Et quia** interdicitur quāq. loca non habentia in tra se ecclesiam cathedralem habent tamen matricem. **Idem** hoc expressit. et dico hoc locum habere etiam cum illa matrix ecclesia religiosi nō obseruantibus subest q̄tum ad p̄tationē collationis: vel quia sit ipsoꝝ vicaria: cui hic generaliter loquat.

¶ Quid si in loco non sit cathedralis aliqua: vel matrix ecclesia: quia forte ē in alio loco: vel ibi sunt plures equaliter suis parochianis baptismata et alia sacramēta ministrantes: distinguendum est

q. si omnes ille seruant locus est huic pene. Si vō aliqui seruant: aliqui non. tunc nō est locus huic pene. Sicut esset si in tali loco nō esset nisi vna ecclesia religiosorū. Dicitur autem hic ecclesia cathedralis vel matrix ecclesia muroꝝ ambitu comprehensa. **Et q. ex quo** in ecclesia celebrat cōtinue inuis apertū & sine per prelātū: siue p capitulū totum: vel partem: siue per aliquos clericos ecclesie. non est locus huic pene: licz pene irregularitatis & alie de quib. infra possent habere locū: **fm Jo.** an. **Et addit Pau.** puto tamen q. si in matrice ecclesia celebrat ab aliquib. extraneis: in iuris placis et capitulis: q. non est locus huic pene. **Et addit Pau.** q. interdicta metropolitana ecclesia nō intelligit interdicta matrix ecclia puicie.

¶ Si interdicta puincia vel vna diocesi in aliquibus ciuitatibus: vel castris. matrix ecclesia seruat interdictum. In aliquibus non dicendum q. in locis: in quibus seruat locus est huic pene. In alijs non.

¶ Quero qualiter religiosi intelligant scire matricem ecclesiam seruare interdictū. **Rñ.** glo. q. viderint: vel alio corporis sensu perceperint. puta audierint. **Als** pbabiliter ignorant talem obseruantia non ligantur hac pena. **Et nota** glosaz in v. obseruare. que dicit nota. quia in non obseruando nō dicit q. se cōformet. addere em̄ intendit hec cōstitutio. nō diminueret ad obseruantiaz interdictū. **Et ar. a contrario** sensu cessat. vbi illius argumenti contrariū reperitur in iure. **Item** contrariorū non est eadem disciplina: vbi verba & mens resistunt. **Excessus** ergo clericorū matricis ecclesie non dabit religiosi materia delinquendi. **Intelligo** autē illos seruare. quādo abstinent animo obseruandi. hec glo. **Sed per papā Pium** secūdū facta est circa predicta magna restrictio vt patet in extranaganti que incipit. **Sciens** inimicus. vbi sic distinguit q. aut interdictum ecclesiasticum emanat a sede apostolica et eius cōmissarijs. **Aut** ab inferioribus sedibus & eorū cōmissarijs. **Si** primū tunc postq. vobis qui loca interdicta inhabitatis insinuatio facta ē: ad illius interdicti obseruantia nulla excusatione aut exceptioe admissa: etiam si ceteri religiosi: aut seculares ex quacūq. causa deficerent: mox astringimini. **Si** vō interdictū ab inferioribus sedibus emanaret: lz ab illis exempti sitis ad obediētia tamē interdicti eius obligamini: qm matricē ecclesiaz illud obseruare videritis: cui tunc vos conformari debetis: hec ibi. **Et hec** extranagans dirigit fratribus minoribus. **Et qd** hic dicit de cōmissarijs inferiorū sedū: pōt intelligi qm specialit ad hoc se deputati vt interdicitur: vt hec dicta nō cōtrariēnt superpositis. **Et nota** ex glo. in v. subiaccere. q. si sententia interdicti vere ligat: & matrix ecclesia illam nō obseruat: religiosi non seruantes: non ligant hac pena: sed alijs que habent. de ex. pre. c. vltimo. et de p̄uul. c. episcopoz. li. vj. de sen. ex. is qui. eo. li. vbi habet q. clerici seculares et etiaz religiosi sunt suspensi. **Itē** est eis interdictus ingressus ecclesie.

no h qm p̄ quō it̄butū qz obseruari a religiosi

quod matricem

Excomunicatio. 1. Fo. XCIII.

Item sunt irregulares et ineligibiles actiue et passive. Si autem sententia interdicti vere non ligat impediendo appellatione: vel alia nullitate: cum matrix ecclesia illam seruat: religiosi ligantur hac pena sed non alij. Quando vero tenet et seruat per matricem ecclesiam tunc ligantur vtriusque. Quando vero non tenet nec seruat per matricem: tunc neutris ligantur. Sed hec dicta per distinctionem diu factas sunt limitanda.

¶ Quid si episcopus mandat seruari interdictum et capitulum mandat contrarium? **Rñ.** zen. q. p. uis obediendum est episcopo.

¶ Quadragesimus non? casus est de quadam excomunicacione que habet in cle. vnica. de seq. pol. Et q. ista excomunicacio nihil utilitatis profert personibus Ideo ea sub silentio praterito.

¶ Quinquagesimus. contra accedentes ad sepulcrum domini etiam ex causa deuotionis sine licentia pape: et absolutio pape vel suo penitentiario reseruatur.

¶ Quinquagesimus primus. Quicumque libellos famosos in vulgari vel litterali sermone: necnon cantilenas et rimos edere: aut publicare presumunt in infamia et detractioem status ordinis predicatorum et minorum sunt excomunicati. A qua non possunt absolui nisi personaliter sedi aplice se presentent. Alexander. in privilegio. Et alio.

¶ Quinquagesimus secundus. pro symoniacos de quibus. i. Symonia. vi.

¶ Sententijs per statuta ordinariorum quomocumque non ligantur ignorantibus: nisi ignorantia fuerit casualis aut supina. de costi. vt animaz. li. vi. Et glo. ibi in v. statuta. dicit de generalibus ergo statutis canonum vel legum non loquitur que ab omnibus sciri et custodiri debent.

¶ Sed an et quomodo ignorantia excuset? Vide singularem. i. c. Ignorantia. et c. Lex.

¶ Pro declaracione precedentis. S. primo quero nunc quid statutum certi loci apponens certam penam: afficiat non subditos delinquentes in loco data scientia statuti. **Rñ.** glo. in. c. a nobis. et primo. de sententia. exco. dicit quod non subditi ligantur: ex quo delinquentes in loco statuuntis. Idem communiter tenent legiste in l. cunctos populos. de sum. tri. et si. catho. Sed panor. ibi post Inno. concludit. quod aut querimus de statuto. aut de sententia. primo casu aut statutum est aptum comprehendere subditos et non subditos. vt in exemplo dicto. c. a nobis. vbi sic dicitur quisquis furtum fecerit excomunicatus sit. Et tunc et non subditi delinquentes in territorio ligantur. Nam lex semper loquitur. l. Arriani. c. de here. Ideo incontinenti: cum non subditus delinquit efficitur de iurisdictione statuentis: et ligatur suo statuto. Aut statutum non potest comprehendere nisi non subditos: vt quia dicitur statutum archiepiscopi. Quicumque archiepiscopus fecerit ante se crucem deferri in diocesi vel puincia mea sit excomunicatus. Et tunc secundum Inno. non valet statutum quia archiepiscopus non habet aliquem archiepiscopum in subditum. Et sic hoc statutum non potest comprehendere nisi non subditos. Host. hoc impugnat quia secundum opi. Inno. sequeretur quod non posset fieri statutum contra peregrinos in loco delinquentes. Panor.

dicit quod iste articulus est satis dubius et adheret opi. Host. Nam cum statutum habeat tractum ad futurum: et sic lex territorij referat ad tempus habile: videtur statutum valere: cum dicat iurisdictionem in territorio suo. Aut fertur sententia generalis: et potest habere locum cum quod supradictum est vt tamen extendat ad subditos sententiantis respectu delicti committendi. Pone exemplum. Episcopus per sententiam suam generale excomunicat omnes ludentes ad azarrum. An foris sciens hanc sententiam et prafaciens incidat in penam. Et dicit quod non. Et magna est differentia secundum Panor. inter statutum et sententiam: quia sententia assumit vires incontinenti in eum contra quem fertur. vbi habet tamen apprehendere subditos. Secus in statuto cum habeat actum successiuum et vinculum sumat tempore delicti. Et addit panor. quod de sententia generali debet intelligi dictum capitulum a nobis. vtputa quod non subditi delinquentes in loco sententiantis: non afficiuntur illa pena. Et non de statuto. per quo text. ibi pronunciat. Nec obstat. c. romana. §. caueat. de sen. ex. li. vi. vbi habet quod sententia excomunicacionis non potest ferri per futuris culpis nisi subit aliqua causa de presentia. puta mora. culpa. vel offensa preceserit et c. vnde **Rñ.** panor. quod licet non debeat talis sententia sic ferri lata tamen tenet. Et sic si iudex excomunicat per modum sententie iniusta est: nisi causa propter quod pmulgetur in sententia exprimat. Potest ergo sic dicere. Cum in diocesi mea omnes qui sunt fures vel huiusmodi: incorrigibiles sint: nec predicatio proficit. Et ideo necesse habemus aliud remedium adhibere. Et ideo quisquis decetero furtum fecerit vel homicidium: excomunicacionem incurrat.

¶ Secundo quero dato quod non subditi delinquentes ligentur statuto: data scientia statuti. quod de ignorantibus statutum? Glo. in dicto. c. a nobis. dicit quod si statutum punit factum alius damnatum. ligat etiam ignorantem. Idem videtur tenere Bar. in dicta. l. cunctos Idem do. An. Contrarium tenet Jo. an. in dicto. c. a nobis. et in dicto. c. vt aiaz. Et videtur ibi text. pro eo. Nam statutum ibi excomunicabat committentes furtum. Et tamen non ligat ignorantem quod factum sit alius damnatum. Sed panor. in dicto. c. a nobis. dicit quod opinio glo. videtur verior de rigore iuris. licet opinio Jo. an. sit equior. Non enim licite potest quis allegare ignorantiam. Cum scire debebat factum esse damnatum. Vbi autem statutum puniret factum alius non damnatum: tunc probabiliter ignorantem non ligant. Et ex coniecturis probabiliter scia vel ignorantia. Et in dubio recurrat ad iuramentum istius delinquentis. ar. in. c. si vo. et. ii. de sen. ex.

¶ Tercio quero nunc quid subditus statuuntis delinques extra territorium afficiatur pena statuti. **Rñ.** quod non liget videtur text. in dicto. c. vt aiaz. in fi. ibi est territorium iurisdictioni non parit impune. Sed Bar. in dicta. l. cunctos. distinguit quod aut statuuntis expresse intendebat ligare subditos delinquentes etiam extra territorium. Et tunc ligantur subditi. Exemplum. dicit statutum. Quicumque commiserit furtum: vbi quisque sit excomunicatus. aut statutum est generale. et tunc restringit ad territorium statuuntis. Sed panor. in. d. c. a nobis. dicit quod multi moderniores legiste in. l. fi. de iur. om. iu. tenent oppositum. Et hoc credit panor. verius vt nunc delinquentes extra territorium afficiantur statuto.

Excommunicatio. I.

q̄ dictū capitulū vt aīaz. nō dicit illū nō ligari ex defectu volūtat̄is statuēt̄is: sed potius ex defectu potestatis. vt patet ibi. q̄ extra territorū iudicēti zc. Et p̄ hoc quidaz dicit. q̄ si statuto ep̄i cauere q̄ quicūq; ludēs ad azarū sit excoīcatus: ludens in loco exempto intra territorū dicti statuēt̄is. nō incurrit excoīcationē. put tenet Jo. an. in nouella in dicto. c. vt aīarū. quia fm̄ eum loc⁹ extra diocelem z loc⁹ exemptus eq̄perant̄.

Sed quid si statutu loqueret̄ p̄ verba specialia. vt puta dicendo: vt nullus cōmittat furtum in aliquo monasterio exempto: vel nō exempto v̄ q̄ nullus subdit⁹ vadat ad monasteria exempta vel non exempta. Rū. do. pbi. de parulis in dicto. c. vt animarū. q̄ ex aliqua causa iusta vel honesta: potest ep̄iscopus statuere q̄ subditi sui nō vadāt ad tale monasteriū. etiam exemptū: vt si sciret illos: vel illas de tali monasterio ad malū prouocare: vel quid simile.

Et per predicta potest decidi alia questio quotidiana a quo debeat peti licētia eundi ad monasteria exempta. An ab ep̄iscopo p̄hibent̄ talem excessum sub pena excoīmunicationis: vel ab illis qui habent curam talū monasteriorū exemptorū vt ministri minorū vel puinciales predicatorū et huiusmodi. Et dici potest q̄ in casu quo ep̄iscopus facere potest tale statutu etiam de monasterijs exemptis: petenda est licētia a dicto ep̄iscopo. Sec⁹ si statutu ep̄i loqueret̄ generaliter: nō specificādo dicta monasteria exempta: q̄ tūc debet peti licētia ab illis q̄ curā habēt dictorū monasteriorū.

Quero. Ep̄iscopus excoīmunicat omnes qui furtū fecerint nō per viā statuti. de quo dictū est. supra sufficēter: sed per viam sentētie. nūquid subditi eius talia p̄mittēt̄es extra suam diocelem sint excoīcati. Doc. in. c. fi. de fo. cōpe. z in dicto. c. a nobis. concludūt q̄ iudex potest excoīcare suū subditū contumacē extra territorū. An aut̄ hoc casu sufficiat sentētia generalis. An v̄o requirāt sentētia specialis. hoc ē q̄ specificē agatur p̄tra eū. Dicunt quidam q̄ non sufficit sentētia generalis: q̄ sentētia generalis fm̄ eos equipat̄ statuto in duobus. Nam sicut statutu non ligat ignorātes: nec existēt̄es extra territorū statuēt̄is. Ita nec sentētia generalis vt notat Se. post lap. i dicto. c. vt animarū. Limitat̄ tamē ge. hoc vltimū verum in sentētia generali contra delinquent̄es i futurū extra diocelem: sed bene ligat eos qui iam deliquerunt ante sentētia: licz extra territorū existētes tempore sentētie. Sicut ligaret sentētia specialis: cum sit eadem ratio v̄trobiz fm̄ lap. hec Se. Et hoc dictum Se. aliqui credunt verū: si subditus haberet noticiā illius sentētie. Item q̄ delictū fuisset cōmissum i diocesi iudicis domicalij. Nec obstat qd colligitur ex. c. apostolice. iuncta glo. de de. ex. q̄ ignorans potest excoīmunicari: quia ille tex. loquitur in sentētia lata specificē p̄tra aliquē: q̄ tūc etiam data ignorantia ligat. imo plus lata contra non monitum: vel non citatum inducit vinculu sicut dicunt quidā de Pau. qui excoīcauit contritum absentem. ad hoc glo. in. c. romana. de sen.

exco. li. vj. Conclude ergo q̄ si ep̄iscopus mādat generaliter restitu res furtinas sub pena excoīcationis late sentētie q̄ qui cōmittit furtū extra diocelem: non incidit in penam. Secus si specialiter ageret contra subditū: etiā p̄ delicto cōmissio alibi q̄ p̄trafaciēdo incurrit penā excoīcationis.

Quid si forensis delinquens in alieno territorio: z inde recedens: an possit excoīmunicari. Dic q̄ non. nisi fuerit citatio p̄uentus anteq̄ recederet a iurisdicōe illius territorij. in quo deliquit vel nisi ad requisitionem predicti iudicis inder̄ s̄b quo degit ipsum citaret prout de iure tenetur: vt notatur per doct. in. c. fi. de fo. cōpe. vt iret ad respondendū z parendū. qd si non faceret: posset excoīmunicari. licz existeret extra territorij. Et hoc verum in illo: qui nō habet domiciliū sub iudice sub quo deliquit. Secus si habet domiciliū: q̄ tunc potest citari et excoīmunicari: etiā existēdo extra territorū fm̄ Pano. ibidem: qui etiaz dicit q̄ cum subditus ratiōe domicilij est absens: concludit fm̄ cōmunē opinionē q̄ pōt citari p̄ iudicē domicilij quo ad omnes effectus: z citatio decernitur facta in proprio territorio ipsius iudicis. licz nūcius reequat̄ extra propriū territorij: quia illa excusatio nūcij non est iudicialis. Ideo potest exerceri extra propriū territorij: licz Pau. de eleaz in cle. pastoralis. de re iudi. teneat contrariū. Sz doc. moderni tenent p̄mū. Sed si post delictum cōmissum recederet: z alibi capet domiciliū: esset secur⁹ dūm nō esset citatiōe p̄uent⁹.

Quid si is qui sentētia generale p̄mulgavit moritur: vel amouetur ab officio. nūquid qui postea contrafacit est excoīmunicatus. Rū. Pano. in dicto. c. a nobis. distinguit. An hoc sit per viam statuti. An per viam sentētie. Si per viam statuti: cū statutu sit quedam lex: perpetuo durat: nisi exp̄sse reuocet̄. vt in. c. fi. de offi. le. In sentētia v̄o dic̄ concludendo notata in. l. fi. ff. de pe. et in. l. j. ff. de postulando. et in. c. vnico de ma. et obe. li. vj. q̄ aut̄ sentētia iniecit vinculu tempore p̄ferentis: aut non. Primo casu: aut vinculu est momentaneū et tunc durat etiam v̄tra tempus p̄ferentis. Exemplū in excoīmunicatiōe vel publicatione bonorū. v̄nde excoīcatus p̄ ep̄iscopum remanet etiā excoīcat⁹ post mortē ep̄iscopi ad hoc c. pastoralis. de offi. or. Aut habet causam successiuam: z tūc. aut cū cause cognitiōe sentētia fuit lata z durat effect⁹ sentētie vt in dicta. l. j. Aut sine cause cognitiōe: z tūc nō durat v̄tra t̄pus p̄ferentis. Et sic loquit̄ dicta. l. fi. Et predictis adde glo. in. c. pe. de cle. nō resi. q̄ notabili sentētia sentētia non expirare z p̄dicta. p̄cedunt quo ad effectū excoīmunicatiōis: sed respectu effectus p̄ducendi in futurū sentētia tollit̄ p̄ remotionē sentētia n̄is q̄ pendebat ex iurisdicōe sua. Et hoc casu procedit glo. in dicto. c. a nobis. que vult q̄ interdictū sine sentētia excoīcatis simpliciter lata nō durat v̄tra t̄pus p̄ferentis: nisi successor cōfirmet. Secus si diffiniendo statutu facit vel decretū. Itē dici potest q̄ sentētia excoīcationis nō ligat v̄tra tempus p̄fixum in sentētia. Et p̄ p̄dicta p̄ r̄silio

Excommunicatio. 1. Fo. XCIII.

ad. q. quotidiana. **E**cce epus facit monitionem q. quicq. babz instrumeta vel scripturas ticij infra xv. dies debeat manifestaſſe: alio qn. zc. Petrus q. habebat huiusmodi scripturas infra dictu terminu erat absens z sic ignorabat. Postmodu elapſo termino epus fulminat excoicatione. **P**enu petrus venit ad locum z certiorat de dicta ſententia z nō reuocat. **E**n ſit excoicatus. **D**icendū eſt p. pre dicta q. non. q. talis ſententia vltra terminu vl. tēpus ſtatuetis nullū bz vigorē.

Sola pſuetudo absq. ſententia vl' pſtuitiōe nō reddit aliquē excoicatu.

Quibus ex cauſis ſententia excoicationis ſit ſerenda. **R**ñ. tres cauſe pnt eſſe. Prima eſt cōtumacia vt qñ qñ fuit vocatus ſine monit' p iudices tribz edictis vel vno p omibz: z ipe ſit pumar. **S**ecūda qñ qñ ex aliquo certo damno vel offenſa: p q non vult ſatisfacere: excoicat. **E**t pbantur p dicta duo extra de lit. nō cōte. qñ frequēter. xj. q. iij. certū de v. ſig. ex pre. **S**up iſtis caſibz dicit **A**bo. nullus debet excoicari: niſi p peccato mortali. **E**t qñ in damnificādo aliquē corpaliſter ſiue in rebz temporalibz aliqñ mortalit' peccat. ideo p dāno temporalis eccleſia excoicare pōt. **S**ed q. excoicatio eſt grauiſſima pena: nō debet inſligi etiā p peccato mortali: niſi p tūat quis fuerit. tunc em poſtq. monitus fuerit excoicari poteſt. **T**ercia cauſa ſine modus excoicationis eſt qñ pſona ignorat: ſz excoicat in generali. vt quicq. ſurtum fecerit zc.

Pro peccato vō alterius nemo debet excoicari. **r**. iij. q. iij. ſi babes.

Quō debet ferri ſententia excoicationis? **R**ñ. debet p mitti triplex monitio: vel vna p tribus. **A**li ter eſt iniuſta z iudex eſt ſuſpenſus per mēſem ab ingreſſu eccleſie. extro eo. ſacra. **S**ed debet habere temporis cōueniētia interualla: niſi facti neceſſitas aliud ſuaſerit z debet ferri in ſcriptis p tinentibus cauſam excoicationis. **A**li ter excoicans eſt ſuſpenſus nō ſolū ab ingreſſu eccleſie: ſed etiā a diuinis per mēſem. que ſi exequatur irregularis efficitur. nec niſi p papam poterit cum eo diſpenſari. extra eo. cum medicinalis. li. vj. **S**ed he pene nō tangunt epōs cū nō fiat ſpecialis mētio de eis ſic oportz. vt in. c. q. piculoſum. d. ſen. ex. li. vj.

An autē in huiusmodi cenſuram incidat prelati regulares ſi non ſeruant ea q. dicta ſunt? **R**ñ. per notata a doc. in dicto. c. cum medicinalis. maxime per **S**e. q. quicq. ſit ille qui habet poteſtatem excoimunicandi eſt aſtrictus. vt pbat tex. ibi quicq. **E**t ſic loquēdo vniuerſaliter nihil exclu dit. **P**apū aut tenet q. huiusmodi regulares nō incurrant in hanc penā. **D**icit em q. durū eſſet q. iſti prelati regulares qui quotidie habent monere monachos: z ſingulis horis diei corrigere: vt ſem per habeant calamū et cartā p manibz. **P**redicta intellige vt dictuz eſt ſ. **C**itatio. ſm **D**anoz. in. c. reprehēſibilis. de appel. vbi regula religioſeū ſeu pſuetudo daret certū modū in excoicando. **S**ed ſi ipe prelati velle ex nouo mandato excoimunicare aliquē ſubditū vltra expreſſe cōtenta i regula z vltra pſuetudines generales ordinis. tūc crede

rē in penam incidere flatū: niſi ſeruaſſet formam dicte pſtuitiōis. **N**ā videt tūc temerarie agere. **E**t nō ſolū debet intelligi iſte tex. de excoicatione effectuali: verū etiam ſi nō haberet effectū. **E**t ſm glo. ibi. hec decretalis habet locuz qñ ſententia ſerf etiā ptra pſonam incertā. **E**t ſic eſt ſententia generalis. **D**icit tñ directoria li. iij. q. ſi ſententia nō potuit ſcribi: q. piculum erat in mora. nō habet locū hec pena ſm **J**o. an. q. hoc caſu excoicator nō ſit in culpa. **E**t nota. p dictis ſ. de regularibz: q. fratres p dicatorz habent pūilegiū: vt poſſint obtinere abſolutionē a ſuis cōfeſſionibz ſup ſuſpēſiōe z irregularitate qñ ptraſſent: ex eo q. pūileſſent ſententias excoicationis. ſuſpēſiōis. z interdici ſine ſcriptis ex incautela. **A**lenēs. **E**xigentibz. **E**t cuz hoc pūilegiū ſit cōceſſum ordini p dicatorz: extēdit ad minores p bullā aureā.

Quid ſi metropolitanus. exiſtēs in dioceſi ſuſfraganei veniat ptra ſententia ab eo latam. **R**ñ. **N**oſti. dicit q. ſicut ſententia vel canon non ligat pferentē: ſic nec pferētis ſuperiorē. puta metropolitanū p pū. extra de ma. z obe. cū inferior. **S**z hug. dicit hoc caſu metropolitanū ligari. nō ſententia homis ſed iuris. **I**dem directoria. li. iij. **I**dē **B**ar. bz. z **A**rchi. in. c. liez. de elec. li. vj. z **S**of. dicit q. illa regula fallit q. habet q. inferior ſuperiorē ligare nō poteſt. **C**ū maior deliquit in iuriſditiōe minoris. vj. q. iij. placuit. **N**ec ligatur ſententia puri homis ſed canonis cum incidat in factum iam damnatū. z episcopus auctoritate aplica generallem hēat auctoritatē canonē faciendū: a quo null' excludit. vnde talis dicit ſententia pape. **E**t idē dicit **A**rchi. q. ipe epus qui ſtatutū fecit: ſi faciat cōtra factum damnatū p excoicationē q. excoicationē incurrit. **I**mo plus dicit q. epus nō pōt diſpenſare p pūā cōſtitutionē: nec etiā p cōſuetudinem generalē: ex quibz alijs ius iam ē acquiſitū. **S**z ſi vult epus nō ligari deſtruat ipſa ſtatuta: alio qñ ligabit. **S**ed **I**nno. in. c. cū ad monaſteriu. de ſt. mo. dicit q. cōditōi canonum licet contra ſuam diſpenſare cōſtitutionē: etiā ſine cauſa. **Q**uia ſicut fuit motus ad condendū ita ad tollendū ſiue diſpenſandum. **E**t pro hoc eſt **J**o. an. in regula. **S**eneri. in mer. z in regula. **C**ui licet. dicens: episcopus poſſe tollere z diſpenſare cōtra ſuam cōſtitutionē. **E**t hoc dicit ſeruare vniuerſum. **E**t minime ſunt mutanda quicq. ſentiat **A**rchi. in dicto. c. liez. **D**. an. limitat: niſi cōſtitutio tranſierit in pūilegiū vel cōtractū. **E**t ſic pōt intelligi opi. ptraſſa. vel niſi pſtitutio eſſet iurata: q. tūc ſtante pſtitutione nō poſſet diſpenſare. **C**ū ſeipm a iuramento abſoluere nō poſſit. hanc etiā opi. vltimā tener **D**anoz. in. c. pmo de rap. **E**t hec opinio videt cōmunis ſm **D**anoz.

Quid autē ſi epus cōmunicat in damnato crimine cum illo quez ppter crimen excoimunicauit. **N**ūquid eandem ſententia incurrat: ſicut z vn' alius. **R**ñ. ſm **R**ay. q. ſic. **E**t hoc auctoritate canonis. **E**t vt reſert **A**ſteñ. li. vj. huius opinionis eſt **N**oſti. et **I**nno. q. talis ligatur a canone occaſione ſententię ſue. **E**t iſte caſus multū differt ab

Excommunicatio. I.

immediate precedenti. **M**ā ibi licet statutū episcopi habeat vim canonis: est tamē lex inferioris vel sui ipsius. **E**t ideo ligare non potest directe superiorē vel seipsum. **S**ecus vō in ista participatiōe. ppter quā talis non ligatur sua sententiā: sed sententiā canonis vel pape.

Sed pone qz ep̄ns excommunicet aliquē: cum participibz suis seu fautoribus in crimine damnato. **E**t postea p̄cipet cum tali in crimine damnato nūquid incurrit eandē sententiā? **R**ū. **R**ay. dicit qz sic. **S**ed **S**of. dicit qz nō: qz p̄cipēs ligant sententiā hominis in hoc casu. xj. q. ij. excellentissimus. **M**emo autē p̄pria sententiā ligatur. **H**ost. vō dicit qz ille qui p̄cipat cum sic excommunicato: si sit alius qz p̄ferēs: duplici iure sententiā eandē incurrit: et duplici vinculo ligatur. vno auctoritate canonis. **E**t sic verū dicit **R**ay. **A**lio auctoritate sententiā ferētis: et sic verū dicit **S**of. **S**i autē sit p̄ferens tunc ligabit̄ tñ vna. s. canonis.

Sed quō dō qui tulit sententiā participabit in crimine cum criminoso. **R**ū. **A**stensis de mente **H**ost. qz hoc potest quādoqz accidere: vt si fratrē excommunicauit p rapina mihi facta quē forte odit: sed hoc fecit coactus p̄ superiorē. **E**t nihilomin⁹ latēter fauet raptor: et cū eo p̄cipat et eum recepat. **V**el pone qz cognouit mulierē quā excommunicauerat ppter fornicationem.

Quid si iudex dicat. **E**xcommunico vnū de his duobus. **R**ū. **S**m. v. v. **A**redo sine p̄iudicio. qz ille est excommunicatus: de quo iudex intellexit. **S**i tñ nō p̄t sciri neuter vitandus est. **S**imilit̄ nec excommunicatus est si vaga fuerit ei⁹ intentio.

Quid si dicat excommunico te si appellas. **J**o. an. et **I**nno. tenēt qz ē excommunicatus si appellat. **P**rimo qz excommunicatio et appellatio vident̄ in eodez momento concurrere. ergo excommunicatio tanqz gladi⁹ sp̄ialis et penetrabilior: debet censerī in dubio precessisse. **S**ecundo qz excommunicatio nō fundat̄ sup appellatiōe sed sup ptumacia et inobediētia in actu appellandi. **S**ed ante appellatiōe p̄cessit cōtumacia valida. ergo rē. **S**ed **B**utri⁹ tenet qz nullo mō iste sit excommunicatus qz nō videtur purificata cōditio: vbi appellatio intercesserit. **C**ū ante non dicat appellare sed appellare velle. ergo cum nō sit purificata cōditio anteqz appellet nō debet incidere in sententiā excommunicatiōis. **C**ū cōditio requirat implementū p̄fectum. **S**ecundo ista sententiā est lata post appellatiōe: ergo cōtinet intolerabilem errorem. **V**idēt̄ enī excommunicatus si se defendat qz fieri nō debet: cum defensio sit de iure naturali. **A**d p̄mū ar. dico qz excommunicatio et appellatio nō concurrūt in eodem momento: sed successiue. i. excommunicatio post appellatiōe. **N**ō obstat qz gladi⁹ sp̄ialis ē penetrabilior. **D**ico qz hoc fieri deberet si fieri posset salua rōne recti sermonis. **S**ed hoc fieri nō potest salua rōne recti sermonis et verbis iudicis: qui voluit qz nō p̄ns incidat in excommunicatiōe qz appellatio fuerit interposita. ergo ip̄az excommunicatiōe nō cēsebit̄ p̄cessisse. **N**ō ob. qz scdo dicit qz excommunicatio fundat̄ sup ptumacia nō super appellatiōe: qz dico qz aū appellatiōe nulla ptumacia ē cōmissa

cū nō dicat appellare s̄ appellare velle. **V**el dato qz aliqualis ptumacia p̄cederet: illa tñ ptumacia ē facto appellatiōis annexa p̄ iudicē. vñ ante factū cōpletū. nō debet in penā incidere s̄m **B**utriū. **S**ed ppter cōfessores simplices dari p̄t alia r̄sio clarior: qz tñ in effectu cōcordat cū opinione **B**u. qz est **H**ost. videlicet qz si appellatio ē iusta non tenet sententiā. **S**i vō ē frivola tenet sententiā. **E**t hoc d̄z p̄ superiorē iudicē determinari.

Quid si iudex dicat. **E**xcommunico te si talē elegeris vel huiusmodi. **R**ū. **D**ir. li. iij. qz i bis sequēda est intentio excommunicantis: que si fuit vt tñ post electionē sit excommunicatus tñ tenet electio. **S**ed facta electione incidit statim in excommunicatiōe. **S**i autē apparet qz de intentione excommunicantis sit qz velit qz sit excommunicatus simul cum electionem faciet de facto: tunc electio nō tenebit: et excommunicatio tenebit. **E**t idem vidēt̄ si de intentione excommunicantis dubitet: qz p̄tato verba electionis p̄fert erit excommunicatus et electio non tenebit. **P**enetrabilior enī est gladius domini. s. sententiā excommunicatiōis qz factū hominis. s. electio.

Cum iudex dicat excommunico illum vel similia verba. intelligit de excommunicatiōe maiorē. et eo. si quem. **E**t idem dicit̄ qz credit astēn. quādo iudex aggrauando sententiā excommunicat aliquē cum p̄cipantibus sibi. **E**t h̄z quidā dixerint hoc esse restringendū ad illos solos qui p̄cipant in crimine. **T**amen credit qz extendendū est ad p̄cipantes in cibo locutione. et similibz. ar. extra eo. quod in dubijs. **A**ls non esset aggrauatio sententię: cum sine hac aggrauatione p̄cipantes in crimine. maiorē excommunicatiōe incurrāt. extra eo. nup. **P**er hanc autē aggrauatiōe non credit personas exceptas. xj. q. ij. quā multos ligari. nisi boca p̄ferente sententiā expumat. **S**ed illos solos qz ante huiusmodi aggrauatiōe. excommunicatiōes minorē incurrebant ex huiusmodi p̄cipatione. ar. d. c. qd in dubijs. et c. p̄stitutionē. et c. statum⁹ eo. u. li. vj. **A**d **B**ar. et **R**od. **A**ddit etiaz astēn. d̄ mēte **R**od. qz quecūqz cā excusat cōmunicatē euz excommunicato sine aggrauatiōe sententię. excusat in quā ab excommunicatiōe minorē. excusat et a maiorē cōmunicatē cū excommunicato et cum p̄cipantibus sibi: nisi a p̄ferēte sententiā: aliud sit exp̄ssum.

Quid si iudex dicat. **E**xcommunico te cū oibus p̄cipantibus tuis. **A**n p̄cipātes in crimine duntaxat: sint excommunicati maiorē excommunicatiōe. **R**ū. **P**anor. in dicto. c. qd in dubijs. de mēte doct. dicit qz aut qz ē excommunicatus cū p̄cipantibus et fautoribus suis. **E**t tūc siue p̄cipet in crimine: siue extra crimē incidit in eandē excommunicatiōe. vt in. d. c. qd in dubijs. **A**ut ē excommunicatus cū p̄cipantibus tñ et nō cū fautoribus. **E**t tūc aut qz cōmunicat in crimine: et incidit in maiorē. **A**ut cōmunicat in oīone et huiusmodi. et tūc est excommunicatus minorē. **E**t hoc vltimū mēbū putat verū panor. et p hoc ar. in. d. c. statum⁹. vbi cōtans i osculo seu comedēdo dicit p̄cipēs: siue p̄cipare excommunicato: vt includat sub illa sententiā. **E**xcommunico te cū p̄cipibus tuis.

Quid si p̄latus dicat. **H**abeo te p̄ excommunicato

et huiusmodi. nūquid vere erit excoicatus: Rñ. fm Guil. Si p talia verba agat in foro iudicij. nō reputabit excoimunicatus: nisi aliter cōsulerit de intentione excoicantis: vt qz temp solitus est ita dicere z huiusmodi. In foro autē penitētiā: eligenda est tutior via. scz vt putet se excoicatum z absolutionē petat. Idē Hosti.

¶ Quid si dicat. Excoimunico te z absoluo: Rñ. fm vñ. si voluit iudex simul excoicare z absoluerē iubilegit. Si autē voluit excoimunicare z postea absoluerē vtrūq; valuit.

¶ Quid de duobus quib; mandū est: vt aliquē excoicent. Et vterq; eoz eodē momēto dic. Excoimunico te si ille nō excoicāt te. Rñ. fm Vg. vterq; illoz iudicij excoicāt: qz intētio eoz est: qz iste excoimunicet. Et est sensus. excoico te zc. qā nescio vtrū ille excoicet te. Et ideo excoico te: vt sic non euadas penā excoicatiōis.

¶ Quid de excoicatiōib; que p furtis vel dānis occultis pferūtur sic. Excoicamus oēs illos q; tale furtū vel dāniū fecerunt: z oēs qui de hoc aliquid scierunt: nec reuelauerint illud. nūquid ille qui scierit hoc quocūq; mō. reuelare teneat dāniū passo vel alij: Rñ. qz non tenet reuelare dāniū passo: qz hec sentētia intelligi debet de reuelatione fienda plato ecclesie nō dāniū passo. Sed nec p lato tenet iste qui solus scit: reuelare. imo tenet nō reuelare publice. Sicut notat Vgo. de testib; synodalib; xxxv. q. vj. ep̄s. in synodo. In hoc tamē casu credo qz teneat reuelare plato occulte. vt corrigat occulte: nō publice. hec Rod. Sed si ille sciat qz possit pbare. nō tñ tenet in reuelādo publice suis expensis. pducere testes: z in iudicio trahere reum.

¶ Quid de illis qui excoicati ordines recipiunt: Rñ. si scientes se esse excoicatos receperūt a susceptis ordinibus sunt imppetuū deponendi: si sunt clerici seculares. si vō nō recolentes factum: pro qz in excoicatiōe inciderunt vel factū quidē scietes sed iuris ignari. nesciebant se esse excoicatos: tunc cum talib; si sunt seculares: archiep̄i: vel ep̄i dispē sare n̄ possunt absq; mādato sedis apostolice. Si vō sunt regulares: abbates ip̄oz post inuētā penitentiā z pactam: poterūt cum eis dispēlare: nisi graue fuerit z notabile factū: vel qui fecit adultus fuit z discred: vt violēter ptra obliuionem z ignorantiam psumatur. probantē hec omnia. extra eo. cum illoz in fi.

¶ Quid fiet de fructib; ecclesie clerici excoimunicati. Rñ. fm Ber. debent assignari alicui qui celebret p eo donec ip̄e est excoimunicatus. extra de appel. puenit. Quod si iniuste fuit excoimunicat: recuperabit fructus sibi sublatos. ij. q. v. sup causas. Idem Ray. z Hof. Si vō iuste nō potest. C. de re mili. l. cum allegatis. li. xij. Hosti. tamē limitat p̄dicta: vt refert astēn. li. vij. q̄ diu excoimunicatus in sententiā dormit. hoc est q̄ diu est i mora petende absolutionis: quia non debet p̄cipere beneficij qui non facit seruitiū. extra de ap. pastoralis. in fi. Secus si nō esset in mora. extra de cōcel. p̄. qz diuersitatem.

¶ Quid si non habet unde viuat clericus excoicatus. Rñ. astēn. fm Jo. qz puidendū est ei interrim de bonis ecclesie: qz etiā depositis puidetur. l. dist. studeat. ne cogat i obprobriū cleri medicare

¶ Vtrū sentētia excoicatiōis lata sub cōditōe liget anteq; extet conditio. Rñ. fm Hosti. nō ligat. extra de ap. p̄terea. el. ij. et ex eo. a nobis. el. j. vñ z si pendēte p̄ditōne appellet. tenet appellatio Sed si pure fereret sentētia nō reuelaret p appellatiōne. d. c. pastoralis. Trāsfert tñ cause cognitio nē in supiorē. extra eo. p tuas.

¶ Sed qd si pendēte p̄ditōne desinat esse eius subdit. Rñ. tenet sentētia. nisi appellet. ex de fo. cōpe. c. pe. c. de offi. dele. gratiū. z. c. relatiū.

¶ Donec q; aliquis excoicet post appellatiōnem. nō tamē p̄lequit eā. nūquid rata manebit sententia. Rñ. qz nō. Aut em̄ appellatio tenuit aut non. Si sic: excoimunicatio postea nulla fuit ipso iure. d. c. p tuas. Et ita sine p̄sequat appellatiōnez siue nō: nō efficit p̄ma aliqua. Si non tenuit: ergo excoimunicatio p̄ma facta statim tenuit. hec Astēn. de hac materia vides. Appellatio.

¶ Quid si iudex dicat excoico te si habes res furtiuas. nūquid p appellatiōne suspendet. Rñ. fm Hosti. nō suspendet si habet res illas. Si tñ occultū ē: ecclesia nō iudicat de occultis.

¶ Quid si dicat. Excoimunico te quia fecisti furtum. Et tamē falsum est. Rñ. fm vñ. Hosti. et Inno. Tutius est dicere qz excoimunicatō teneat vt. xj. q. iij. c. j. z. c. si episcopus. qz non est error intolerabilis exp̄ssus. Et causa licz sit falsa. nō tamē est impossibilis. vñ p̄sulendum est qz absoluat ad cautelā: quo ad forū iudiciale. Sed quo ad deum non est ligatus: nisi forte ex p̄emptu. vide tamen ad p̄dicta que notant docto. in. c. inter ceteras. de re iudi. et Vanoz. ibi. Quod aut sententia continet causam falsam. Et tunc aut causa est notorie falsa z impossibilis. Et tunc non tenet sententia. etiā si sit excoimunicatiōis. Exemplū. si iudex condemnauit vel excoimunicauit eunuchum vel infantem: quia p̄gnantem reddidit moniales. Aut causa notorie est falsa. sed nō impossibilis. vtpura iudex excoimunicauit aliquē quia spoliavit ecclesiam cum incendio. z notorie causa est falsa. nō tñ impossibilis. quia hoc potuisset facere. Et Archi. in. c. venerabilibus. eo. ti. li. vj. dicit talem sententiam valere. et loquitur in excoimunicatiōe. Et forte potuit moueri. quia iura i nullitate excoimunicatiōis loquitur. qñ in sententiā fuit exp̄ssus error intolerabilis. Et hanc opinionē tenet glo. saltē in excoicatiōe. in. d. c. p tuas. Sed do. An. tenet qz sententia excoicatiōis notorie falsa non valet qz iniusta sentētia sustinet. p̄pter p̄sumptiōne iusticie que cadit sup dubio. c. causaz. d. re iudi. Secus dicit: in causa manifeste falsa. Et hoc putat verissimū p̄anoz. Non ob. qz iura in excoicatiōe faciunt mentionē de expressiōe erroris intolerabilis: qz dico qz iura illa debent cā exp̄plificā di sup nullitate. Et ea que dicuntur cā exempli: nō stringunt regulam. nam expressiō erroris inducit nullitatē: qz apparet notoria iniusticia. Idem q. iij

estā nō iudicat de occultis

nō nobile

Excommunicatio. j.

ergo ubi factū est re ipsa notorie iniustus: vt in casu nostro. Et nō refert quid ex equipolentibus fiat. Idem tenet Panor. in. c. ab excommunicato, de re scriptis. Et nō p̄dicta q̄ faciūt ad multa.

¶ Et nūquid si debitor impotens ad soluendū: impotentia notoria in ciuitate: q̄ nihil penitus in bonis h̄z: excoīcatur p̄pter debita. an teneat talis excoīcatio? Dicit p̄t p̄dicta q̄ nō: nec q̄ ad deū: nec q̄ ad ecclesiā: vt al̄s disputatū fuit per quēdā archidiaconū. Vide tamē qd̄ notat do. An. in. c. v. r. de offi. dele. ubi querit. an sententia liget impotentē: Et distinguit. q̄ aut constat de mēte iudicis q̄ voluerit ligare in omnē casuz. r̄ tūc erit ille ligatus: licz fuerit impotēs. Aut cōstat de mēte iudicis q̄ noluerit ligare in casu impotentē: r̄ tūc erit ligatus. Aut dubitat de mēte iudicis. et tūc excoīcatio ligat saltem quo ad nos: licz fuerit impotēs. Sed quo ad alios effectus. puta vt ille puniatur: tūc sentētia nō ligabit. Sed quo ad p̄mū membrū huius distinctionis Panor. tenet oppositū dicens. q̄ si cōstaret de mēte iudicis: sentētia p̄tineret intolerabilem errorem. r̄ sic esset nulla. vide etiā ad p̄dicta notabile. d. ff. de se. in. cōsi. suis: q̄ si sentētia excoīcationis fuit lata generaliter. puta p̄tra non soluentes censum: vel quid simile. illa sentētia nō ligabit: nisi soluere nolentes: nō autē impotentes. Qd̄ placet Panor. q̄ verba generalia debēt intelligi civilī mō. ar. in. l. si cui. ff. de serui. r̄ in. l. qd̄ dicim. r̄ in. l. rati. ff. de solu.

¶ Quid si episcopus vel iudex p̄cipiat alicui: vt det alteri suos libros: vel domuz: vel huiusmodi. Et si nō dederit. sit excoīcatus. nūquid dare tenet? R̄. Directoria li. iij. q̄ nō. Sed agat cum superiore: vt absoluat. extra eo. sacro. Et ille qui cōsulit ei q̄ non det: nō incidit in canoneis maioris excoīcationis: q̄ non cōmunicat in crimie: si non obedit. In minorē tamē excoīcatoez incidit: q̄ eā seruare debet: etiā si sit iniusta. r̄. q. iij. c. j.

¶ Quid autē sit cōtemnere? Dicit fm̄ Ste. q̄ cōtemnere: est mandatū non curare. r̄. q. iij. excellētissimus. Quādo autēz p̄pter particulare causam inducit: nō dicit ex p̄ceptu peccare: nisi ex eadem causa frequēter iteret delictum fm̄ Zab. in. de. j. d. sepul. Et sic p̄temnere p̄prie dicit: qm̄ non propter aliquā causam. sed solūmodo q̄ nō vult p̄cipiēti parere. Secus si faceret ex ira. negligentia vel huiusmodi.

¶ Quid si iudex p̄cipiat alicui debitori q̄ soluat infra certum terminū. Alioquin sit excoīcatus. Vtrū creditor possit terminū progare. R̄. Inno. r̄ Hosti. dicunt q̄ nō potest progare q̄tū ad sententiā excoīcationis: nisi iudex p̄sentiat pro rogationi: r̄ tūc si adueniente secūdo termino nō soluerit erit excoīcatus: quia terminus videt̄ progatus cum suis accessorijs. ar. ff. de p̄ca. l. sed si manente. Si tamē ps in p̄mo termino reputat sibi vt satisfactuz: cessat tota excoīcatio. vide doc. d. hoc in. c. p̄trea. cl. ij. de appel. Mā do. An. an factum. dicit tenendā opinionē Inno. r̄ Ho. Sed post factū videt̄ p̄trarium dicendū. Et dicit q̄ sibi verior videt̄ alia opinio: q̄ iudex videt̄ ful-

minare sententiā in fauore p̄tis. r̄ dato p̄tis assensu: excludit otumacia. Hanc opinionē putat panor. verissimā. Adducit optimū simile. Nā iuramentū p̄ti p̄stitum: p̄ncipaliter obligat deo. de iureiur. si debitores. Et tū si ille in cuius fauore iurat: obligationē remittit: nō indiget iurās aliqua absolutione q̄ deus videt̄ etiā remittere: cuz ad vtilitatē alterius iuramentū acceperit. ad hoc d. sp̄o. c. ij. Secus si p̄ncipaliter iuret p̄templatione dei. Nam tūc etiāz papa non remittit sine causa de iureiur. c. quāto. Ita in. p̄posito iudex excoīcatur in fauore p̄tis. Si ps vult differre terminū: etiā iudex videt̄ differre velle cum nihil aliud agat iudex: nisi vt p̄tes ad cōcordiā reducat. l. j. §. p̄t aut quis. ff. de no. ope. nū. Et p̄ hac opinione videtur casus exp̄ssus in. c. j. de loca. De hoc videt̄ s. Excoīcacione. r̄. iij.

¶ Quid ergo dicemus si adueniente secūdo termino. iste debitor non soluat creditori qui terminū progauit sine consensu iudicis: tamē cum hoc pacto q̄ si nō soluat in termino progato q̄ sit excoīcatus? An terminū videat̄ progatus cum accessorijs. Et an iste debitor sit excoīcatus? Dicit q̄ non. ex quo terminū fuit progatus absq̄ p̄sensu dicti iudicis. Et hoc determinat Bal. in. l. tale pactum. §. qui puocauit. ff. de pac. dicit q̄ excoīcacione nō potest nasci ex contractu: sed soluz nascit̄ ex sentētia. Sed tale pactum appositum q̄ reincideret in eandē sententiā non est sententia. Et hoc dicit̄ Bal. intellige quādo tale pactū esset appositū p̄ debitorē cum ip̄o creditore extra sententiā absolutiois: quia tūc non reuisceret sententiā excoīcacionis: nec esset excoīcatus si nō solueret. Sed si tale pactum vel p̄ditio apponeretur in sententia absolutiois per ipsum iudicem. tūc certe dicendum est q̄ reincideret in sententiā excoīcacionis. c. significauit. r̄. c. ad reprimendā de offi. or.

¶ Excoīcatus qui contemnit sententiā seruare. r̄ ingerit se cōmunioni fidelium: etiam si sententia sollicitan erat iniusta: fit iusta scilicet propter contempum et potest iuste excommunicari. r̄. q. iij. §. cum ergo. Et talis etiam tardius absoluetur. r̄. q. iij. qui iubente. Vnde talibus consulendum est: q̄ etsi sciant iniustāz sententiā: ipsam diligenter obseruent.

¶ In quibus casibus sententia excoīcacionis nulla est ip̄o iure? R̄. in. septem. Primus est si ille qui tulit eam nec habebat de hoc potestatem: vt quia non erat eius iudex. r̄. q. iij. sententia. vel erat publice excoīcatus r̄ huiusmodi r̄. iij. q. j. audiuius. Secūdus quando est lata post appellatiōē legitimā. Tercius quādo cōtinet intolerabilem errorem. Vbi duo casus habent̄ extra eo. per tuas. In quib⁹ casibus ille qui eos p̄ponit etiā si non petat absolutionē: debet audivi vt dicto. c. p̄ tuas. Sed r̄ si ad cautelam petat absolutionem: non debet negari q̄nis aduersarius eius vel excoīcator: se opponat nisi diceret eum excoīcatus pro manifesta offensa: q̄ tūc

7m 267 casib⁹ p̄tia excoīcacionē nulla

q̄ an sententia ligat impotēs

q̄ sit cōtemnere

cōtemnere dicit̄

dabitur sic dicenti terminus octo dier. Et si probaverit non absoluet: nisi prester emendā: vel de cautionē de parendo iuri: si offensa dubia pponatur. Si tamen pendente pbatōne p̄ma. scz illius qui sic fuerat excommunicatus: debz evitari in illis omnibz que vt actor in iudicijs attentaverit. Extra iudiciū vō in officijs. postulatiōibus. electiōibus: alijs legitimis actibz debet admitti. extra eo. solet. li. vj. q. si appellatiōē sup hoc nō fuerit p̄secutus: vt debuit. j. tempus statuti a iure vel a iudice. Et ipse fuit excoicatus nominatim et expresse: lapso dicto tempore debet denūciari. Et tā in iudicialibz q̄ extraiudicialibz actibus remoueri donec d̄ipius sententiē docuerit nullitate. extra eo. licet. li. vj. Quartus casus est. qm̄ aliquis excoicaret maior excoicatiōē illos qui excoicantur participarēt: non in crimine sed in locutiōe et in alijs casibz in quibus incurrit minor excoicatio. Ratio est fm̄ doc. qz nemo debet excoicari nisi p̄ peccato mortali. et ideo isti participantes in locutiōe et huiusmodi. de se non peccant mortaliter nisi post monitiōē. Et ideo talis sententiā nō valet nisi p̄missa trina monitiōe: vel vna p̄ tribu. et nisi expm̄ant nominatim ip̄i admonedi. extra eo. statum. et. c. cōstitutionē. li. vj. Quidā tamē ad predicta dant duas restrictiōes. Nam ab. et Jo. an. put recitat Panoz. in. c. qd̄ in dubijs. extra eo. restringit: dictos ter. qm̄ quis excoicatur participantes excoicato a se. Secus si excoicatur p̄cipātes excoicato ab alio. v̄puta fecit ep̄us hanc sententiā. Excoicatio omnes p̄cipantes excoicato ab archiepo vel a papa. tūc enī hec sententiā licz forte sit iniusta: tenet absqz alia monitiōe canonica. Et hoc clare videt p̄bari in dicto. c. statum. ibi. excoicatis ab eo. Hoc etiā casu non valet sententiā suspensōis vel interdicti: nisi p̄missa monitiōe canonica. vt in. c. statum. eo. ti. li. vj. Secūdo aliq̄ limitant predicta: et dicunt qz dicta decretal. cōstitutionē. solū habet locuz qm̄ singulares: et nomīate p̄sone excoicant: qz tunc requirit monitiō specialis. Si autē generaliter fereret sententiā: tunc dicunt sufficere generalē. Et sic adhuc remanent antiqua iura. Sed glo. in dicto. c. cōstitutionē. dic̄ qz tunc est dicere qz hodie in genere excoicatio i participantes ferri non possit. Et sic sublatum est qd̄ dicit in dicto. c. qd̄ in dubijs.

Qui autē dicantur nominatim moniti. Vide s. Excoicatiōe. xxxvij. q̄ dicit monitiō. Que autē dicat canonica monitiō: Rñ. glo. in dicto. c. cōstitutionē. qz tribz modis potest fieri. vt puta. iudex dicit. Monemus te p̄ p̄ma. Qua finita: monet secūdo p̄ secūda. Qua finita: tercio monet p̄ tercia. Interdum vna monitiōe facit tres. Sic. Monemus te qz vsqz ad talem diem. p̄ p̄mo talem. p̄ secūdo talē. p̄ tercio talē. Interdū vnaz tñ dat dilatiōē di. Monemus te qz vsqz ad talem diem p̄ p̄mo. secūdo. et tercio pemptorio a cōmuniōe talē abstineas. Et hoc vltimo casu est interuallū inter monitiōē et sententiā. Et fm̄ glo. ibi sup vbo p̄petētia. s. interualla. iudex arbitrabit p̄ p̄sonarum et negocij qualitate. Et nisi facti necessi

tas aliter suaserit et. vt qz partes sunt ad rixā vel arma parati: vel huiusmodi. Quintus quādo plati interdicit suis subditis ne exponant suis superioribus aut apostolice sedis legatis: vel inq̄sitoribus statum suarum ecclesiarū sine monasteriō. et de hoc ferrent sententiā excoicatiōis. extra de offi. or. qz pleriqz. li. vj. Sextus cū quis supponit se protectiōi romane ecclesie nō tamē appellat ex simplicitate. extra de ap. ad audiētā. hec asten. Septimus cū excoicatio fertur cōtra aliquē postqz iter arripuit ad papam. extra de ap. dilecti. el. ij. in tex. et in glo. Et hoc intelligit fm̄ Ber. qm̄ post litem moram iuit ad curiam. Secus si ante. hec Asten.

Utrum excoicatus obliget sibi aliquem contrahendo: Rñ. Hosti. dicit qz non. Sed verius videt qd̄ Inno. dicit. scz qz omnes p̄tractus iniri cum excoicato nō solum ignorāter: sed etiam scienter et etiā durante excoicatiōe: tenent. Et ex eis quidē agit p̄tra excoicatiū. Ipe autē durante excoicatiōe agere nō potest. poterit tamen post absolutionē etiā de cōtractu iniri: dum erat excoicatus. xj. q. iij. qm̄ multos. et extra eo. si vere. Et cōclude fm̄ cōmuniter modernos. put recitat Panoz. in dicto. c. si vere. qz valent p̄tractus super temporalibz iniri cū excoicato p̄ hoc. d. c. si vere. qd̄ loquitur indistincte. Item quia cōtractus est de iure gentiū. Excoicatio vō de iure positio. Item cōmuniō nō prohibet in odiū cōtractus: quo casu p̄cederet opinio Hosti. Sed in odiū ipsius excoicati.

Utrum excoicatus possit intrare ecclesiam: Rñ. fm̄ Ray. Excoicatiōe excoicatiōe maiori: siue occulti siue manifesti nō debet intrare ecclesiam q̄diu sunt excoicati. Qd̄ intelligit fm̄ v̄y. ad orandiū: siue dñ agitur ibi diuina officia. Sed ad audiendū p̄dicatiōē admittunt: qua audita statim exeāt. extra eo. n̄iso. vbi dicit Panoz. qz extra casum p̄dicatiōis nō licet excoicato ingredi ecclesiā. licz Bar. bñ. tenuerit oppositū. Idē dic de indico et suspensio ab ingressu ecclie. ar. xxxij. q. iij. vir cū. p̄ua. Secus si suspensio est ab officio tñ: vel interdicit a sacramētis ecclie: qz tūc posset orare i ecclia et ibi audire diuina. Idē tenet Ho. in sūma dicens: qz nullo mō excoicatus dz intrare ecclesiā: qz nec interdicit qd̄ ē min: hoc facē debet. De p̄uetudine tñ praua intrat ecclesiā excoicati dñmō nō celebrēt ibi. Sz hoc nūqz fit sine peccato. Et qd̄ de ten? est intelligit de excoicato tā occulto qz manifesto. Idem asten.

Sed nūquid talis ad ostiū ecclesie stare possit vt ibi missā vel aliud officiū diuinū audiat: Rñ. asten. qz nō. qd̄ ex mēte v̄boz decretalis p̄ extra de pe. et re. qd̄ i te. ibi voce ita demissa celebrēt: qd̄ exteri? audiri nō possunt. p̄sbyter etiā q̄ sic sciēter celebrat. mortalit̄ peccat. et de cle. exco. c. si. et ex eo. nup. Addūt etiā Host. et Inno. in. d. c. nup. qz si clerici sciūt excoicatiū foris stare. et diuina audire: puniri debēt si celebrēt ac si intus audiret. vnde si excoicatus audit foris diuina: illi qui sunt in ecclesia recedere debēt. Idē asten.

no Excoicatus non trahit
em̄z i ad p̄dicatōz

no Gm̄ de excoicatiōe

Excommunicatio. ij.

¶ Vtrum vniversitas vel collegium possit excommunicari? **Rñ.** Directoria li. ij. fm Ber. dicit q vniversitas vel collegium excommunicari nõ debz tamẽ si lata fuerit sententia tenet. Et hoc est tuc? vt dicit Jo. an. Sed directoria dicit: q ferri nõ de ber. et si lata fuerit: non tenet extra eo. romana. s. si. ibi penitus prohibemus. lib. lxj. Et quod papa p̄hibet fieri non licet. xvij. q. j. iam nunc. vnde non sine mysterio dicit. penitus quasi dicat i hac parte omniũ potestatem subtrahimus. Et ratio est: quia vniversitas nõ est materia capax ad recipiendum talem sententiaz. Cum vniversitas vel collegium non faciat p̄sonam verã: sed fictam. et sola p̄sona vera que habz animã rationalem ligat excommunicatõe. extra eo. cũ medicinalis. li. vj.

¶ Vtrum excommunicatus possit amplius excommunicari? **Rñ.** potest: siue p̄ eadez causa: siue pro diuersis. ij. q. iij. Engeltrudã.

¶ Quis est effectus maioris excommunicatõis? **Rñ.** fm Hosti. Primo quidẽ vt nullus cum eo participet nec loquẽdo: nec orando. salutando. vel cõmunicando. comedendo. vel bibendo. xj. q. iij. sicut. et in tribus capitulis sequẽtibz. Item q non possit eligere vel eligi. extra de ap. cõstitutis. Itẽ q nullum beneficiũ ecclesiasticũ acquirere possit. extra de cle. ex. postulat. Item q̄dũ excommunicatus est de beneficijs suis nihil percipiat. extra d ap. pastoralis. vbi Panoz. dicit. q excommunicato nõ est puidendum in aliquo nisi fame periret. de hoc dictum est supra in hoc. c. Et Panoz. ibi reddit rationẽ diuersitatis inter excommunicatũ et depositum: quia excommunicatus potest sibi puidere. scz petendo absolutionẽ sed depositus non: qz cum fuerit depositus propter crimen quãtũcũqz sit emẽdatus: non recuperat primũ statum. Merito sibi dispensatiue puidet ecclesia de temporaliibus. Et sic limitanda est glo. nora. in. c. cum vincomensis. de elec. que dicit. puidendũ esse suspensõ a beneficio: ne cogatur mendicare. Intellego illam glo. quando suspensio est facta propter crimẽ Sed si propter contumaciam. non puto sibi i aliquo subueniendum cum possit sibi puidere satisfaciendo. Nam sepe homines d cibo securi inficiam negligunt. Idem dico de elemosyna q si fame periret: tunc esset subueniendum. Sec? vbi non esset tanta necessitas. Item non potest constitui pcurator. extra de proba. post sessionẽ. Nec etiam potest constituere: nisi ad se defendendum vt in. c. intelleximus. de iudi. Quinimo si qua cõmunitas aliquem pcuratorem instituit et ipse excommunicatus inter constituentes fuit vt rector pncipalis et expressus: vel eius auctoritate factus esset pcurator: vel si ipsa cõmunitas: sciendo ipm talem vnacum eo fecisset pcuratorem: non valet. extra de procu. c. fi. Si tamen excommunicatus sit reus bene potest se in iudicio defendere. et ad hoc pcuratorem constituere. vt dictum est per dictum. c. intelleximus. vbi notat glo. q si non potest pcuratorem habere: vel fidelem reperire: q poterit respondere etiam per seipsum. Secus si sit actor: vel si reconueniat. extra de excep. cũ inter

Item constitutiones et sententie que feruntur ab excommunicato publico vel de eius mandato sicut ipso iure irritæ: et nullo vnq tempore valebunt. Et de hoc vide diffuse supra Absolutio primo. Item excommunicatio non suspendit per appellationem sequentem. vt in dicto. c. pastoralis. s. fi. Item quicumqz est excommunicatus siue suspensus si se ingerat scienter diuini sit irregularis. extra de cle. ex. c. apostolice. nec cum eo dispensari potest nisi p papam. extra de re iudi. cum eterni. et extra eo. cuz medicinalis. lib. v. vj. Excommunicat? quoqz si impetret aliquod rescriptum super aliquo articulo q̄ appellationis vel excommunicatõis non valet. extra de rescript. Ipo iure. li. vj.

¶ An quid excommunicato baptizare liceat? **Rñ.** fm Bail. dur. si excommunicatus paratus solẽnter baptizat: irregularis efficitur. Secus si alis in necessitate hoc faciat. Sicut de malo ministro dictum est s. Baptism? ij.

¶ Iudices seculares cõpellen di sunt ab ecclesiasticis iudicijs repellere excommunicatos ab agendo. patrocinãdo et testificando in curijs suis. extra eo. decernim? li. vj.

¶ An autẽ excommunicatus possit esse arbiter vel arbitrator: vide s. arbiter.

¶ Quando rector aliquis fuit excommunicatus p eo qd fecit in suo regimie: si postea amotus sit: nihilominus excommunicatus est: quinetiã successor eius nam vterqz debet ecclesie satisfacere p his que statuit: vel in quibus succedit. extra de imu. eccle. aduersus. vide de hoc s. Excommunicatõe. viij.

¶ Excommunicatio. ij. de penitentibus clericis. Vide s. Absolutio. ij. per torum.

¶ Sunt casus in quibus penitens clericum nõ est excommunicatus. Primus qñ ignorabat q est clericus. puta quia comam nutrebat. extra eo. si vo. el. ij. Secũdo in clericis qui non ferunt habitũ neqz tonsuram: neqz aliquid de clericatu ostẽdunt si. ij. moniti: se nõ correxerint. extra eo. contingit. el. ij. vbi singulariter notat Panoz. q ex solo delicto apostasie. clericus etiã in minoribz non perdit priuilegiũ clericale. etiã si deprehendat in delicto. Et ad hoc videt tex. expressus in dicto. c. contingit et in. c. si iudex. eo. ti. lib. vj. Et pro hoc oportet restringere. c. j. de apost. Itẽ nota q ad hoc vt clericus perdat priuilegiũ ratione apostasie. debet tercio moneri vt resipiscat. Vt no. in dicto. c. contingit. ibi. ij. Non ergo sufficit fm Panoz. vnica monitio p oibz. ex quo ad incurrendam penã ius requirit trinã monitionẽ iuxta theoreticã glo. i. de. j. d. vi. et ho. de. Et Jo. an. in. c. ex tue. de de. nõ res. dicit q vbi ius req̄rit primã secundã et terciã. citationẽ p edictũ s̄ absentẽ nõ sufficit vnica pemptoria: qz in penalibz verba debent intelligi stricte et p̄pue: non autem fecte et large. Adde etiã q notat Bar. i. dicta de. j. q nõ sufficeret vna monitio sine p̄gnis interuallis. Sec? si p̄tineret interualla aliquorũ dierũ: ita q sit vna monitio facta cum tribus interuallis p. c. constitutiones. extra eo. li. vj.

no qd sit effectus maioris excommunicatõis

Aut q i) pcurator clericus non excommunicatus

vbi vna monitione cu tribus interuallis equipat
tribus monitionibz. Sed hoc dictum dicit Pa-
nor. non esse vsq; quaq; tutum. naz dicit qd facili
pueniri pot ad noticiat citati: qm edictu fuerit tri-
plicatu qd qm fuit vnu. licz fuerit pemptonu. 7 pro
hoc allegat glo. in dicta de. j. Itz no. fm Panor.
in dicto. c. ptingit. p ter. ibi a te moniti. qd hic mo-
nitio no potest fieri p iudice seculari: neq; p que-
cuq; sed debet fieri p dioecelanu. ibi in dioeceli tuaz
vel p quecuq; platu habent epalem iurisdictione
in clericum. vt in. c. in audientia. extra eo.

An autem sufficiat monitio generalis: vt puta
Episcopus facit edictu generale. qd omnes clerici
reassumant habitu 7 tonsura infra mensem. nisi quid
no reassumetes sint priuati ipso iure priuilegio ca-
nonis. Sic qd ter. in dicto. c. i audientia. no requi-
rit speciale monitione: ergo sufficit generalis. Na
vbi iura volunt fieri speciale monitione: illam ex-
primunt: vt in dicta de. j. 7 in dicto. c. pstitutionem
De hoc vide s. Excoicatione. xxv. tercio in clerico
qui non epro habitu fert arma: 7 tercio. monitus
nisi se conuerterit: vt in dicto. c. in audientia. vbi pa-
nor. ex illo ter. infert qd ex sola dimissione habitus
clericalis 7 delatode armoz militarium: no perdit
ipso iure clericus priuilegiu clericale. Et fm Be. in
c. j. de de. p. li. vj. habitus clericalis quo ad hoc:
vt clericus gaudeat puilegio consistit in duobus. s.
vestibus 7 tonsura. Et vt perfecte habeat noticia
quado clericus habitu dimisso perdat priuilegiu
canonis vel fori. inferentur quedam conclusiones.
Prima. Clerici qui relicto habitu clericali efficiun-
tur stipendiarij: seu armigeri: quatuq; cogno-
scant 7 notum sit alijs istos esse clericos. perdunt
priuilegiu immunitatis p sone. hec conclusio probat
per ca. cum non ab homine. extra eo. Et ibi eam
approbat Panor. Idem potest dici fm panor. in
c. ppendimus. eo. ti. de clerico qui dimisso habitu
7 tonsura imiscet se enomitatibus. Et fm panor.
ibi clericus dicit imiscere se enomitatibz et seuis.
qm facit seditione in populo et guerram. Secunda
conclusio. Quid clericus deserit habitum 7 tonsu-
ram. licz imiscet se enomitatibus: non perdit pri-
uilegiu fori: nec canonis. Hec conclusio appro-
batur p Jo. an. 7 Panor. in dicto. c. ppendimus.
Tercia conclusio. Clericus qui assumptis armis
imiscet se enomitatibz dimisso habitu licz per-
dat priuilegiu canonis. vt dictum est: sed non pri-
uilegiu fori. Vnde debet statim restitui iudice
ecclesiastico: nisi fuisset inueteratus in huiusmo-
di aggressuris seu enomitatibus: vel esset incor-
rigibilis. 7 tunc fm dictu Jo. an. et Hosti. perdit
tam priuilegiu canonis qd fori. Et sic poterit p iu-
dicem secularem puniri. Sed quo ad hoc vlamu
scz priuilegiu fori Panor. non recipit. nam per
ar. a contrario. c. vnic. de vi. 7 ho. li. vj. certi sunt ca-
sus in quibus clericus ipso facto perdit priuilegiu
clericale: nec iste reperitur inter istos. ergo debe-
mus stare regule generali: vt clericus coram suo
iudice conueniat quatuq; deliquerit. Et pro
hoc optime facit. c. li iudex. extra eo. li. vj. vbi cleri-
cus captus in maleficio: dimisso habitu 7 tonsura

debet remitti ad iudicem ecclesiasticu si probat se
clericum. Et pondera verbum maleficiu. Est eni
verbum generale aptum comprehendere delictum
quatuq; graue. Nec expresse aliquod ius p-
bat opinionem Hosti. et Jo. an. Et sumus i pe-
nalibus. vbi fienda est benigna interpretatio. ma-
xime in fauorem ordinis clericalis. Et hanc opi-
nionem tenet dominus Cardi. Sed dominus Pe-
7 dominus An. disputando tennerunt opinionez
Jo. an. hec Panor. in dicto. c. ppendimus.
Quarta conclusio. Siquis percusserit clericum in
habitu 7 tonsura in bello iusto ex parte percuti-
entis: percutiens non est excommunicatus: prefer-
tim si clericus causam dederit aggressure. hanc co-
clusionem approbat archi. flor. 7 dicit esse de me-
te Inno. Item fm eum si tres contra terciu: et
clericus temere se imiscet habitu deposito: et tuc
credit percutientes in limitibus aggressure: non
fore excommunicatos. Quarto in clerico exercente
negocia secularia 7 tercio monitus: noluit desiste-
re a negociationibus perdit priuilegiu quo ad
negociationes et facultates suas patrimoniales
dumtaxat fm glo. in. c. fi. de vita 7 hone. cleri. no
autem ecclesie: quia licz res ecclesie deferantur ad
certum locum negociationis causa: non debent
soluere gabellam fm Panor. ibi. quia delictum
persone re. Et sic fm glo. ibi. talis clericus nego-
ciator non perdit priuilegiu fori. Na illud est ma-
ioris preiudicij qd priuilegiu canonis: qd etiam
minime perdit. Quinto in clerico piugato si non
fert habitum 7 tonsuram. nullum retinet priuile-
giu. Secus si desert habitum 7 tonsuram: 7 co-
traxerit cum vnica 7 virgine: quia tuc retinet pri-
uilegiu clericale in duobus. scz qd percutiens eu
est excommunicatus. et qd no potest constringi pro
iudicem secularem. nec ciuiliter. nec criminaliter.
In ceteris vo non retinet de cleri. conu. c. clerici
li. vj. Limita tamen predicta prout dictum est su-
pra Clericus scdo in fi. Sexto in clericis buffoni-
bus: ac etiam macelarijs et tabernarijs: qui talia
officia publice et psonaliter faciunt. Et dic vt su-
pra Clericus secundo. Septimo in illis qui no ex-
ira sed iocose se percutiunt. extra eo. ca. j. Octauo
in magistro: qui tamen hoc facit leuiter causa di-
scipline. extra eo. cum voluntate. s. fi. Nono in eo
qui incontinenti vim vi repellit temperate. extra
eo. si vo. el pmo. s. ij. Decimo cum quis inuenit
clericum turpiter agentem cum vxore. matre. so-
rore vel filia propria: vt in dicto. ca. si vo. Et nota
glo. ibi super ver. vxore. que dicit idem esse i spon-
la de pnti. que etiam querit nun qd nomie ma-
tris intelligantur omnes ascendentes: Et dicit.
qd in isto casu non est extenedum ad descenden-
tes vel ascendentes cum nuno: fiat iniuria. Idez
tenet dominus An. quod placet Panor. Cum hec
materia sit odiosa ipsis clericis. 7 exorbitans a di-
spositione iuris: non debet extendi: sed in pro-
prijs terminis intelligi debet. Et fm hoc intelli-
gitur de matre. filia. vel sorore tam legitima qd et-
iam naturali: sed non adoptiua. Item appellatio-
ne filioiu non veniunt nepotes in materia stricta

clericus exercitatio filia

clericus non fert gnu

6
A
8
7
1

Excommunicatio. ij.

maxime ubi non tractatur de fanoze filiorum: vt hic. de hoc vide infra. c. Filius. et. c. Illegitimus. Et nota fm vñ. q non solum ad coitum est restringenduz: sed etiam ad amplexus et oscula. Et quando quis se preparat ad opus carnis. si tamen in loco non suspecto: sed in publico faciat. Sicut fit quando q ludendo: tunc verberans huiusmodi incidit in canonē. Item cum per signa aperta et propinqua negotio constat a clerico turpitudinem coitus ibi ante expletam statim esse cū predictis: verberans huiusmodi non incidet in canonem: si hoc faciat incontinenti anteq̄ ad alia diuertat: nam postea verberans incidet. Item si quis inueniat clericum suspectū et montum in domo cum vxore: et si non turpiter conuersantem sedentem tamē vel confabulantem: licz eum fm leges perimere: multo fortius capere et detinere p̄ viginti horas. et iudici tradere: et testes conuocare ff. de adul. l. capite. bec Directoria li. iij. Et intelligitur de monitione etiam facta a marito. de hoc vide singularia infra Impedimentum octauo. et supra. c. Vos.

An autem in predicto casu tali liceat predictas personas mutilare vel occidere? Rñdit vñ. Et si possit dici q tali parat quo ad excommunicationē. eo q decre. si vñ. all. nō distinguit inf̄ atrocē iuriā et nō atrocē: nihilomin⁹ nō licebit ei occidere. Quid de illo qui ordinat cum vxore vt clericus vocetur ad turpitudinem: et sic eum verberat? Rñdeo fm vñ. q tam vir q̄ vxor incidunt in canonem.

Quid de muliere que percutit sacerdotem impotentem eam de turpitudine? Rñ. fm vñ. si solum eam verbis impetar: incidit in canonem. Si autem tangit inuitam: et illa se defendens cū moderamine inculpate tutele eum percuciat: nō credo q incidat. Securitas tamen est q faciat se absolui ad cautelam. Undecimo. si fiat a prelato: vt de mandato eius: causa correctionis. vt in. c. cum voluntate. et. ca. ex tenore. extra eo. Et si non fiat causa correctionis: tam verberans q̄ precipiens incurrunt excommunicationem. extra eo. vniuersitatis. Quod si causa subest: potest clericum capere et carcerare etiam per laicum. extra eo. si clericos. li. vj.

An autem clericus possit torqueri per laicum etiam de mandato prelati? Rñ. Panor. in. ca. vt fame. extra eo. post do. an. ibidem. et pe. de an. q non. Sicut nec verberari potest. Et ita refert do. An. se consuluisse. licz cōmunis obseruātia habeat contrariū: et male. vide tamē glo. in. c. p̄sbyteri. v. q. vj. que dicit clericum debere torqueri coram episcopo suo: nō a laico. Sed possz intelligi q nō a laico. scz disponente et auctorizante. Secus i laico ministrante et obtemperāte mandato ecclesiastici iudicis. Sicut videmus in simili. nō enim potest laicus auctoritate p̄na capere et detinere clericum: sen detrudere sine pena excommunicationis. vt in. c. nuper. eo. ti. Et tamē ad mandatū iudicis ecclesiastici: licite capit et detrudit sine pena: vt in dicto. c. vt fame. Et cōmuniter dicit Panor. hoc

seruat: et male. Et hoc ideo q hodie clerici torquentur per laicos: et talis modus torquēdi nō posset fieri per clericos: quia forte nemo i huiusmodi obtemperaret: nec sunt docti in hac arte torquēdi: sicut laici. Sed de iure non puto hoc posse fieri. Itē nota q q̄ clericus sit incorrigibilis: nisi traditus fuerit curie seculari nō potest per secularem p̄na auctoritate detineri. Quod intellige nisi precesserit depositio: vt in. c. cum nō ab homine. eo. ti. vel nisi capiat incorrigibilis: vt restituat prelato p̄no. ad hoc facit quod notat Panor. in. c. qm̄. de offi. or. q si timeret de potentia clerici: vel de fuga eius q̄ citra incorrigibilitatē: potest p̄latus inuocare brachium seculare. et illū capi facere et in carcerari. Secus autē q̄ inuocat brachium seculare: vt puniat clericum iure suo. Et sic pcedunt iura allegata p glo. ibi. Nota etiā fm Panor. in dicto. c. vt fame. q familia potestatis p̄t cape clericū inuentū de nocte: q̄ cū sit p̄sumptio fraudis: q̄ qui male agit odit lucē: et etiā q̄ verisimilit̄ p̄t timeri delictum cōmittendū nō incurrit excommunicationem si illū capit: vt p̄sentet ep̄o vel prelato suo: q̄ hic nō potest notari dyabolica suasio. Idē p̄nto in capiente clericū debitore suū fugiente: q̄ hic cessat dolus et suasio dyabolica. Immo plus dicit Inno. q si laicus habet clericū seruientē quem habet in spectum de furto posset illum capere et detinere. Quod intellige ad tempus. vt. s. p̄sentet episcopo vel prelato. Item qui sine minis et terroribus clericum de p̄bentum in aliquo facinore facit secū inuitum ad iudicem ire. ignorans tamē q vadat iuitus. nō est excoicatus fm quosdam: nisi credat q inuit⁹ ille ducatur et q̄ p̄pter timore vadat. alio nō iturus q̄ tunc esset excoicatus. Et ideo si minis et terroribus facit eum stare in loco vel ducit secum quasi captum excoicatus est fm Adon. Duodecimo in turbante diuina officia quē p̄sbyter vel alius ad quem spectat. p̄t eijcere de ecclesia. extra eo. veniens. et. c. cum volūtate. Similiter cū quis ratione officij quod in ecclesia obtinet p̄ntit clericū. aut etiam cum senior causa deuotiois hoc faciat. aut domin⁹. aut parēs. siue p̄pinquus qui familiam corrigat. bec omnia in hoc. xij. versu dicta intellige cum sint in minoribus ordinib⁹: p̄ter q̄ de parēte. vt. j. dicef.

Sed quid si principalis magister p̄bibeat sibi magistro: vel alicui cōmittit aliquos pueros docendos ne percuciat eos. et taliter p̄bibeat percuciat. nunquid incidat in canonem. Glo. Ray. credit q non. quia non potest magister per p̄bhibitionem huiusmodi auferre ei beneficiū iuris. p̄ quod cōceditur decentius corrigere quos docet. Tercio decimo. Si clericus depositus sit degradatus. extra de indi. cum non ab homine. et d̄ penis. degradatio. li. vj. Nota tamē fm Panor. in ca. ex parte. de cle. cōm. q duobus modis dicitur quis depositus. scz actualiter et verbaliter. Depositus actualiter: in cōtinenti per degradationem actualem perdit p̄uilegiū clericale et efficitur de foro seculari. Sed in depositione verbali secus. ni si sit incorrigibilis: quia tunc perdit incontinenti

an clericus possit torqueri
p laico

no laici auctoritate p̄na
p̄t capere clericum

privilegium. et potest compari p iudicem secula-
rem. tex. est fm comunem lect. in. d. c. cum non ab
homine. De hoc vide etiam s. Degradatio. Quar-
todecimo. quando clericus transfert se ad actū p
suis contrarium; vtputa. erat in minoribus. et fa-
ctus est miles vel bigamus. lxxiiij. dist. quisquis.
Nota tñ Panor. in. c. vt pultator. de cler. ping. q
iste clericus aut pmouet ad militiā secularē. et fa-
cit actum omnino contrarium clericatu: vtputa.
quia exercet seua: seu iuit ad bellum. et tunc imme-
diate pdit privilegium clericale. quia ista sunt con-
traria. Vnde ex quo elegit contrariam vitam: fu-
it a principio ipso facto exclusus. xxij. q. j. cum re-
nunciaf. Aut tñ factus est miles. sed non exercuit
seua. nec alium actum pñs contra clericatum ele-
git. sed vinit honeste: vt clericus. et tunc gaudet pri-
uilegio. Ita sentit Inno. in. d. c. vt consultationi.
Dicit etiam Jo. De san. q. trina monitio requirē
in clericis constitutis in sacris. Sed si clerici in mi-
noribus constituti. clericatum habent p derelicto
conuertendo se ad militiā. v. vxores ducunt. tunc
sine monitōe pdunt privilegium.

¶ Quid si paterfa. aliquos. de familia constitutos
in sacris verberat causa correctionis: Quidam di-
cunt q nō est excōicatus si sint in minoribus. Se-
cus si in sacris. vnde maiorem ptatem habet magi-
ster in discipulo: q̄ pater. in filio. q̄ magister post
sacrum ordinem adhuc habet discipulum in ptā-
te sua. sed pater nō. quia sacer ordo liberat a patria
potestate. hec Jo. extra eo. cum voluntate. v. v. di-
cit q nec in maiorem: nec in minorem incidit excōi-
cationem. sicut nec magister. qñ causa correctōis
verberat clericum: siue sit in sacris. siue nō. Idem
Tan. Nec est verum qd dicit glo. in. d. c. cum vo-
luntate. videlicet q sacer ordo liberat a patria pote-
state. quia fm Panor. ibidem. et in. c. constitutus.
de in integ. resti. sola dignitas ep̄alis est illa que li-
berat a patria ptate. Et hoc ppter sublimem digni-
tatem: vt in. c. p venerabilem. qui fil. sint le. vbi so-
lum fit mentio de dignitate ep̄ali. ergo p locū a spe-
ciali secus de alijs: nec dicitur glo. pbatnr iure. Et
etiam in patre nō potest n̄tari dyabolica manus
immo charitativa. r̄vir posset se cōtinere: quin cor-
rigeret filium errantem. hanc opinionē etiā tenet
Jo. de lig. De. de paru. et Pau. q fm Archi. flo. vi
dēt rōnabilis.

¶ Sed nunquid si quis non ob sui tuitionem. sed
ob tuitionem patris: matris: vxoris: filijfa. vel etiā
extraneorum: clericum ledat: Rñ. fm Inno. ta-
lis nō incidit in canonem. arg. ff. quod me. cā. Isti
quidem. §. si. Nam et socij iniuria propulsanda est
xxij. q. iij. fortitudo. et c. nō inferenda. Idem Dir.
li. iij. tit. ij. Sed quid si psona ecclesiastica domum
occupet alicuius. et non vult extire sine violentia:
Rñ. fm Inno. eiciens non incidit in canonem.
quod colligitur. extra de resti. spo. olim causam. Et
hoc intellige si fit cum moderamine inculpate tu-
tele.

¶ Quid de non defendentibus clericos cum pos-
sint: Rñ. fm Directoriam. lib. iij. tit. ij. siue sit in po-
testate sua siue non. semper incidunt in canonem.

nō de nō defendētib; clericis

dummodo dolose hoc patiantur. Secus si nō do-
lose. sed ex negligentia. vel quia nolunt se immisce-
re rumoribus aliorum: tunc non incidunt in excō-
municationē. Idem Panor. in. c. quāte. extra eo.
Idem Jo. et Arch. xxij. q. iij. c. ostendit. Idem. d.
An. in. d. c. quante. licet glo. ibi tenuerit cōtrarium
Et dicit. d. An. q cōis opinio est q incidant in ca-
nonem. siue habeant in potestate verberantem si-
ue non.

¶ Quid si clericus volens satisfacere alicui: spon-
te subijcit se verberibus: Rñ. clericus debet excō-
municari. verberans est excōicatus. extra eo. con-
tingit. de hoc vide s. Excōicatio. xvij.

¶ Sed quid si clericus irato animo pcutit se ipm.
an sit excōmunicatus: Dic fm Directoriam. li.
iij. tit. ij. q sic. quia facit iniuriam ordini clericali.
siue religioni. Idem Arch. xxij. questione. v. si nō
licet.

¶ Sed quid si magister vel prelatus ex ira pcutit:
Rñ. fm. v. v. non incidit in canonem: ex quo cau-
sa correctionis hoc facit. Et si de correctione nō co-
gitet actu: si tñ habet hunc finem in habitu sufficit
Nec distingo: vtrum sit in sacris vel non. extra
eo. cum voluntate.

¶ Sed quid si officiatu in ecclesia. Platus. magi-
ster. dominus domus. v. consanguinei. excedant
modum in corrigendo: Rñ. fm Hosti. nisi ex p-
posito et irato animo multum excedant. non credo
q incidāt in canonem. qui solummodo dolum p-
sequit.

¶ Quid de illo qui a clerico grauius tamen pcus-
sus. cum animo vindicandi grauius repercutit:
Rñ. fm. v. v. Ex quo libidine vindicte. et non ioco-
sa leuitate repercutit. incidit in canonem. Sed et si
iocose percussus a clerico. grauius tamen repercu-
tit. sed tamen iocosa leuitate. et sine dolo. non inci-
dit. Similiter nec sacerdos: qui clericum impotu-
ne puerum secum ludentem iratus repercutit. non
iniuriandi animo. vel libidine vindicte. Hoc idē
videtur sentire Ri. in. iij. dist. xvij. vbi dicit. q nō
incurrit excōmunicatio maior. quando aliquis nō
ex deliberatione socium suum leuiter. impellit. q̄
quis sit turbatus. Mortale enim nō cōmittitur ni-
si ex deliberatione. vel post tempus humane fragi-
litate. sufficiens ad deliberādum. cum factum est
tale q homo. non obstante humana fragilitate. te-
netur de necessitate deliberare. vt p deliberationē
ab illo opere illicito retrahatur. Nullus autem a
iure excōmunicat. nisi ppter peccatum mortale.
Hec Ri.

¶ Quid si aliquis non mittit manus in clericum:
sed spuit. aut aliquid effundit super eum. aut clau-
dit ei ostium: vel ponit custodes ad capiēdum eū.
si de domo exeat. v. ei equitāti capit habenas equi
vel rumpit cingulum selle: Rñ. fm. Ray. et alios
communiter: omnes tales sunt excōmunicati. nec
refert vtrū iniiciat quis manus in eum. aut in rem
sibi coherentem. aut rem de manu eius rapiat. aut
vestes: quibus indutus est scindat. Secus tamen
si solo metu cogit vt se redimat. vel aliqd det. Na
talit neq in personam. neq in res sibi coherentes

de q̄ pcutit se ipm

magis platus et magister

*per. si grauius tamen
videtur repercutit*

si spuit. aut effundit

mittit manum.

¶ Quid si quis areſtat clericum aſportantem res: quas ei furatus fuerat. et p̄ violentiam auferat ei? **Rñ. fm. vñ. nō credo q̄ incidat in cōnones. si res illas ei auferat. dum est in aſportando anteq̄ aſportans se recipiat ad locuz determinatū. Secus si ex internallo. q̄ nō licet ſibi inſ dicere.**

¶ Quid si quis iratus vadat contra clericum leuato pugno enſe vel baſta. quali percuffurus? **Rñ. fm. Ray. nō incidit. q̄ manus nō iniecit.**

¶ Quid de illo qui pſequit clericum fugiētem. vt p̄cuſſat: 7 clericus ſine percuffione cadit 7 leditur? **Rñ. fm. vñ. nō credo q̄ incidat. Secus si ipſe fugiens 7 quali coactus p̄cipitat ſe in aquam. vel aliud periculū ſe ingerit vt euadat. q̄ tunc pſequens incidit in canonem.**

¶ Fugiens inimicos: vt facilius euaderet. eijciēs clericum de equo 7 ipſum aſcendens vt fugiat: excoꝛdicatus eſt fm̄ quoldam. nam hec eſt iniectio violenta. nec iure ſit. ergo inſurgunt verba canonis 7 mens. **Nec obſtat q̄ licitū ſit ſe defendere hoc verum eſt ſine leſione terciij. hanc opi. tenet Barto. bar. 7 Lan. Sed Pe. in lib. de cenſuris eccleſiaſticis tenet contrarium. 7 inter ceteras rationes hāc inducit. que notāda eſt etiam in alijs caſibus. Dicit enim non credo aliquem ſapientem dicturum talem peccare mortaliter. ergo neceſſe habebit dicere illum nō eſſe excoꝛdicatum. Nam cum excoꝛdicatio ſit eterne mortis damnatio. ij. q. iij. nemo. nō inſligit niſi p̄ mortali.**

¶ Quid si quis accipiens clericum per capillos et h̄mōi dicat: niſi eſſes clericus p̄cuterē te? **Rñ. fm. vñ. Si animo iniuriandi iratus hoc faciat. credo q̄ incidat: aliter nō.**

¶ Quid si quis furto accipit corrigiaz clerico qua acanctus erat: vel veſtem qua erat indutus? **Innoc. dicit 7 Hoſti. q̄ eo dormiente: talis auferens non eſt excoꝛdicatus. quia nulla inferitur violentia p̄ ſone que non ſentit. Contrarium tamen credere q̄ ſit de mente canonis. q̄ qualitercunq̄ quis tangat perſonam clerici iniurioſe. q̄ incidat in canonem: vt notat Archi. in. c. ſi quis. xvij. q. iij. et Jo. de lig.**

¶ Quid si verberet conuerſus vel nouicius. vide ſ. Abſolutio. ij.

¶ Quid si quis credens verberare clericum verberat laicum? **Rñ. fm. Ray. non eſt excommunicatus. hoc dico p̄pter ſram canonis. que erigit actū: cum dicit. ſi quis iniecerit manus violentas in clericum.**

¶ Quid de illo qui verberat clericum credens eſſe laicum? **Rñ. fm. Hoſti. Si talis errauit in p̄ſona vt quia volens percutere. L. laicum: percuffit. S. clericum cum ytrumq̄ cognoſcat. tutior eſt ſententia q̄ incidit: Nam in clericum manus violentas iniecit. Si. vñ errauit in qualitate. quia de iſto qui eſt clericus: putabat q̄ eſſet laicus. quia videbat eū in habitu laicali 7 non gerentem ſe p̄o clerico. non incidit. extra eo. ſi vñ. Secus autez ſi vidit eum in habitu clericali 7 p̄ clerico reputabat. q̄ tunc incidit in canonem.**

¶ Quid si aliquem clericum paratur facere aliq̄d flagitium. teneo violenter zelo dei ne illud faciat? **Rñ. fm. vñ. ſi talem teneo modico tempore inuitum. 7 etiam renitentem. citra iniuriam tñ percuffionis. non credo me incidere in canonem. concor. Inno. 7 Hoſti. Idem dicendum eſt fm̄ Inno. ſi ſuperuenientibus inimicis clericus tenetur ne incidere in manus eorum. quia tali iniuria non irrogatur.**

¶ Quid de illo qui mādat in clericū manus iniicit? **Rñ. fm. Ray. ſi ſequat effectus. tam mandās q̄ is cui mandāt incidit in canonem. extra eo. mulieres.**

¶ Quid si mandator miſit ad reuocandum mandatum? **Tunc diſtinguendum: q̄ ſi mādatarius anteq̄ reuocatio p̄ueniſſet ad eum iam verberauerat. vterq̄ eſt excoꝛdicatus. Sed glo. Ray. dicit contrarium. ſi mandatorem ſufficienter penitit. 7 eſt in charitate. Nullum em̄ exiſtente in charitate. ius ligare intendit vinculo excoꝛmunicacionis. **Dictum tñ Ray. cōiter tenet ab alijs. Quod pōt intelligi quo ad forum cōtentioſum. Secus q̄ ad deum. Si vñ reuocatio prius p̄uenit. nō eſt excoꝛdicatus mandator. Eadem qō 7 ſolutio pōt fieri de eo qui conſuluit clericum verberari. ſi eius conſilio fiat.****

¶ Quid si mandās clericū verberari priuſq̄ verberet decedat? **Rñ. fm. Hoſti. ſi notoriū ſit. 7 talis in fine nō fuit abſolutus: vel ſigna p̄nie non appaſuerint. haberi d̄z p̄ excoꝛdicato. nec debz ſepelin in cimiterio.**

¶ Quid si non mandauit. ſed quod factum eſt ratum habuit? **Rñ. Si iniecta eſt manus in clericuz nomine tuo. licet ſine mādato. 7 tu hoc ratum habueris. excoꝛmunicationem incurriſ. Si vñ non fuit facta nomine tuo. peccas habendo ratum. ſed nō incurriſ excoꝛmunicationem. extra eo. cū quis. libro. vj.**

¶ Quid de illo qui dicit ſuis. q̄ vellent vindicari de tali clerico. 7 ſi illic verberat eum? **Rñ. fm. vñ. Si ea dixi animo. p̄uocandi eos. 7 ipſi ob hoc moti fecerunt etiā nō noie dicentis. Ipſe dicēs nihilominus incidit in canonem.**

Excommunicatio. iij.

De excoꝛdicatiōe falſarioꝝ. vide ſ. Abſolutio. j. 7 j. c. falſitas.

¶ Quid si quis falſis vt̄ ſris ignoraer? **Rñ. fm. Hoſti. non excuſat. q̄ p̄ alios inueſtigare debuit. Si tñ falſitas erat ita latens. q̄ non bñ p̄cipi poterat. 7 ipſe adhibuit diligentia. qua potuit. nec p̄cepit. excuſatus eſt. Alioquin nō. extra de homi. Jo. hannes. 7. c. vlti.**

Excommunicatio. iij.

De excoꝛdicatiōe incendiarioꝝ. vide ſ. Abſolutio. j. 7 j. Incendiarius

Excommunicatio. v.

De ſtatuentibus cōtra libertatem eccle. ſie. vide ſ. Excoꝛdicatio. xvij.

Exco[m]municatio. vi.

De participatoe cum exco[m]municato: vbi sciendum q[uo]d est quedam participatio illicita. q[uo]d quidem estingere pot[est] quadrupliciter. Primo q[ui]s p[ar]ticipat cum exco[m]municato in eod[em] crimine p[ro]pter q[uo]d exco[m]municatus est. s. dando ei co[n]siliu[m] auxiliu[m]: vel fauorem. De hoc vide s. Exco[m]municatio. xvij. Sec[un]do q[ui] participat quide[m] in crimine mortali. sed no[n] in illo p[ro]pter q[uo]d exco[m]municatus est. Et talis mortaliter peccat licet no[n] incurrat eandem s[en]tenti[am]. sed incurrit minorem exco[m]municationem. Tercio q[ui] p[ar]ticipat ei in diuinis. s. recipiedo eum ad diuina officia. seu ecclesiastica sacra: vel ad ecclesiastica sepulturam. Et talis quide[m] licet no[n] sit irregularis: vt extra eo. is cui. lib. vj. peccat t[ame]n mortaliter. et est valde p[ro]p[ri]us irregularitati. Nam est ei interdictus ingressus ecclesie donec de transgressione h[um]o[rum] ad arbitriu[m] eius: cuius s[en]tenti[am] co[n]tempserit. satisfecerit co[m]pet[er]et. extra de p[ri]ncipalib[us] c. ep[iscop]o. li. vj. Et ibi sentit Arch. vt ponit Jo. an. in nouella. q[uo]d illud cap[itu]l[u]m videt solum habere locum in celebrantib[us] exco[m]municatis ab ho[m]i[n]e. et no[n] a iure p[ro]pter verba ibi posita ad arbitriu[m] eius r[ati]o[n]e. Et si post q[uo]d est sic interdictus ingent se diuinis: in suo officio agens sicut p[ri]us. Irregularis efficit. q[uo]d si talis p[ar]ticipatio in diuinis fit p[ro] metu. vt q[ui] tyrannus cogit metu mortis sacerdotem sibi celebrare. beatus esset sacerdos s[ecundu]m Hosti. si se ad martyriu[m] p[ar]pararet. Metus em[en]d[ati] r[ati]o[n]e si culpam attenuet: simpl[iter] non excusat. xxxij. q. v. Ita ne. Tamen s[ecundu]m v[er]b[um]. et Hug. bene excusat metus ille qui caderet in co[n]st[itu]tione viru[m]. Et put habet in sum. conse. li. iij. Sec[un]da opinio videt humanior[em] et verior[em]. cum casus necessitatis excuset in talibus. Et eti[am] casus vtilitatis. q[uo]d minus est. hoc ibi. p[ri]mu[m] t[ame]n dictu[m] p[ro]telligi q[ui] q[ui]s ex metu patris esset co[n]sentire eti[am] p[ro]d[ic]to. tunc em[en]d[ati] no[n] eet excusabilis. d. c. Ita ne. Quarto q[ui] p[ar]ticipat in crimine. s. in loq[ui]ndo vel sec[un]d[u]m oratio[n]e[m]. vel comedendo et h[um]o[rum]. Et de taliter p[ar]ticipate dicit Tho. in. iij. q[uo]d quida[m] dicit q[uo]d peccat mortalit[er]. Et subdit q[uo]d hoc videt valde graue. q[uo]d homo p[ro] vno verbo leui. quo exco[m]municato loquit[ur]. peccet mortaliter. Et idem tenet Panor. in. c. sacris. q[uo]d me. ca. dicens q[uo]d est co[n]s opinio doc. q[uo]d co[m]municans exco[m]municato no[n] peccat mortaliter. sed venialiter. nisi in quin[que] casibus. Primo q[ui] co[m]municat in contemptum clauium. Sec[un]do q[ui] fit in contemptum superioris. seu contra p[re]ceptum suum. Tercio q[ui] co[m]municat in diuinis. Quarto q[ui] co[m]municat in crimine. Quinto si erat exco[m]municatus cum sibi p[ar]ticipantibus. al[iter] esset nimis durum. q[uo]d quis regulariter incurreret mortale. salutando exco[m]municatum: vel eum no[n] euitando in mensa. Hosti. t[ame]n extra eo. q[uo]d in dubijs. et Job. et Arch. xj. q. iij. rogo. dicunt q[uo]d si quis participat cum exco[m]municato co[n]tra p[ro]hibitionem canonis. peccat venialiter. nisi forte nimis frequenter hoc faciat in contemptu canonis. reputando exco[m]municationem truffam. Si autem participat contra p[ro]hibitionem ho[m]i[n]is. mortaliter peccat. Et hoc e[st] q[uo]d dicit co[n]suevit q[uo]d mittis agit cum lege q[uo]d cum ministro legis. l. celsus. ff. de arbi.

Sed nunquid delegatus potest exco[m]municare illos

qui in locutione et h[um]o[rum] participat exco[m]municatis ab eo: R[ati]o[n]e potest. Et sic exco[m]municati debent petere absolutionem ab eo vel a delegante: vt puta. a papa. extra de offi. dele. p[re]terea. et c. significasti. et c. prudentiam. Hoc t[ame]n intelligendum est q[uo]d ipsi participantes no[n] possunt exco[m]municari nisi cum illa sol[em]nitate de qua dictu[m] est s. Exco[m]municatio. j. s. qui incipit. In quibus casibus ver. quartus casus. Et est sciendu[m] q[uo]d exco[m]municatio no[n] transit in t[er]cia[m] p[ro]nomina[m].

Sunt et alij casus in quibus quis licite participat exco[m]municato. Primo quidem q[ui] loquit[ur] ei in his que p[ro]tinent ad absolutionem vel salutem anime. licet alia verba incidenter interponat vt magis p[ro]ficiat. Item Bre. xj. q. iij. q[ui] multos. subtrahit a minor[um] exco[m]municatione plures co[m]municantes. videlicet vxores: filios. seruos: ancillas: seu mancipia: rusticos et seruitos. et omnes alios. s. eius familiares et subiectos qui no[n] adeo curiales sunt: vt eorum co[n]silio scelera p[ro]petrent. et omnes qui ignoranter co[m]municant exco[m]municatis. siue illos qui co[m]municant cum illis qui exco[m]municatis co[m]municant. Quicunq[ue] aut[em] orator. i. causa orationis v[er]dens: aut p[er]grinus: aut viator in terram exco[m]municatorum deuenierint. vbi no[n] possunt emere vel no[n] habent vnde emant. dat licentiam ab exco[m]municatis recipiendi. Et nota q[uo]d circa p[re]dictas p[ro]nomina distinguendum est inter illos qui ante erant obnoxij siue obligati exco[m]municatis: vt vxor: filij: serui: et isti tenent eis sicut p[ri]mo tenebant. Qui v[er]o no[n] erant eis obnoxij nec etiam nunc sunt. possunt cum eis co[m]municare: p[ro]ut et q[ui] necesse fuerit. extra eo. inter alia. Et de hac materia notat versus. Vtile. lex. humile. res ignorata. necesse. Nec anathema quide[m] faciunt ne possit obesse. vtile. i. p[ro]pter exco[m]municati vtilitatem. vel eti[am] participatis: vt. j. dicit. Lex. scz matrimonij excusat. Humile. s. serui et filij exculant. Res ignorata id est q[ui] nesciuit eum exco[m]municatum. Necesse. i. p[ro]pter necessitate[m] co[m]municans excusat: de quo. j. Vtilitas ergo excusat a participatione exco[m]municatorum. Et hoc potest esse dupliciter. Nam potest esse vtilitas exco[m]municati: vt q[ui] quis loquit[ur] ei de his que p[ro]tinent ad eius salutem. vnde et exculant hi qui causa p[re]dicati onis et confessionis habitant inter illos. a quibus etiam licite petunt et recipiunt elemosinas: extra eo. cum voluntate. s. p[re]dicatores. Et s[ecundu]m Dir. si alia verba in p[re]dicatione vel confessione immisceat vt apud ipsos magis p[ro]ficiant. exculantur. ergo si alia intentione hoc faciant. exco[m]municationis minoris vinculo astringunt. Item potest esse vtilitas ex parte participatis: vt cum petit ab exco[m]municato quod ei debet: vt in. c. si vere. extra eo. vnde et si nolit soluere: potest in iudicio co[n]ueniri. al[iter] ex delicto suo co[m]modum reportaret: extra de iudi. intelleximus. Poss[et] etiam loqui licite de salute anime sue. p[ro]ne si necessitas est. et no[n] posset hic recursu[m] ad aliu[m] qui co[n]sulat ei s[ecundu]m v[er]b[um]. Et s[ecundu]m eund[em]. v[er]b[um]. necessitate imminente possum petere ab exco[m]municato co[n]siliu[m] eti[am] sup[er] t[er]ralib[us]. Quanta aut[em] necessitate: vel vtilitate hoc liceat agere. arbitrio boni viri relinquet.

Pro: excusatur a participatione cum viro. scilicet q[ui] de matrimonio p[er] ecclesiam approbato constat. d. c. q[ui].

q[ui] q[ui]s licite p[ar]ticipat exco[m]municato

Excōicatio. vii.

Sed nunquid e conuerso excuset vir participā-
do vxori? Dic fm Dir. q si mulier fuit excōicata p-
pter matrimonium: quod dicit illicite contractū.
tunc nō potest participare. Si vō alia de causa sit
excōicata. Distingue. Nam aut vir picipat vxori
quo ad debitum carnale reddendum. quia q̄tum
ad hoc vir vxor: nō ad imparia iudicant. extra de
diuor. gaudemus. Et tūc excusat. Aut participat
vxori in p̄uisione vicus et seruitio humano: et tūc
non excusat vir. quia viris feminas subditas et pe-
ne famulas lex esse voluit. xxiiij. q. v. hec ymago. et
c. se. Ideo imputat marito: cum possit cogere vxor-
rem ad satisfaciendū et ad petendū absolūtionem.
Idem Jo. xxvij. q. j. de filia. et Jo. mo. extra eo. sta-
tuimus. li. vi.

Sed quid si vir vocet excōicatum ad mensam:
nunquid vxor possit ad ipsam mensam comedere
Rū. fm. v. q. nō. tū poterit comedere ad aliam
mensam in eadē domo ita remore q̄ merito possit
dici q̄ nō comederunt simul.

Drum filij excusent a participatione patris?
Rū. fm. v. q. Filij qui sunt in patria potestate vel
etiam emancipati qui sunt cōmensales patri. et ab
eo habent necessaria. excusant. Alij vō non. Item
vt supra dictum est excusant serui: ancille: rustici:
seruientes et alij subiecti: qui nō adeo curiales sunt
et. Nam tales p̄one si ante s̄niam astrere erāt ad
familiare obsequium: et sic etiā nunc tenent et cōi-
care possunt. extra eo. Inter alia. Quod intelligit
fm. v. q. q̄ ipsi ante excōicationem dñi: dño obli-
gauerunt se seruire. et seruitiū intrauerunt. Si aut
post eius excōicationem intrauerunt. Distingue:
q̄ si ignorauerunt et postea sciunt. nō tenent disce-
dere cum domino suo. Si vō sciuerunt a principio
tenent discedere: nisi necessitas eos compulisset q̄
fierent de eius familia. Et quod dicit de rusticis.
intellige de his qui colunt terras dñorum suorum.
Et fm eundem. v. q. extendit etiā ad illos qui di-
cunt medietarij. et p̄pter culturam recipiunt certā
portionem fructuū. Nam et possunt cōicare quā-
tum oportet p̄pter culturam et h̄mōi. Idem intelli-
gendum est fm Hosti. de nutribus et similibus.
que si a dño recederent. nō haberent vnde viverēt
ar. extra eo. si vere. vbi excusant etiā qui cum ex-
cōicatis nautis cōueniunt transfretando contra sa-
racenos.

Sed nunquid patres et dñi excusent si p̄cipāt
cum filijs suis excōicatis? Rū. fm Ray. q. nō ex-
cusant. q̄ tenent coniungere suos minores: ne incidāt
in causam excōicationis. Tamen fm Tho. ad mi-
nus debent eis cōicare in his in quibz obligati sūt
q̄ sicut inferiores obligant ad obsequium superiorū
ita et superiores ad p̄uidentiam inferiorum. et eodem
modo videt dicendū de seruis excōicatis qui dño
subsunt. seruis et mercenarijs non possunt cōicare
fm Hosti. nisi sine magno incomodo eos vitare
nō possunt. Et idem de locijs habentibus aliquid
cōe: vt in. d. c. si vere. vbi Panor. dicit q̄ aut socie-
tas fuit contracta ante excōicationē: aut post. Pri-
mo casu licite possum vti societate: vt ibi. Secundo ca-
su. Aut ego contracti societatem. aut successi in ius

alterius. Primo casu nō debeo vti illa societate. q̄
deliqui contrahendo secum. Secundo casu sic: q̄ ego
nō sum in culpa: et societas habuit originem ante
excōicationem. licet ego successerim in ius alterius
tpe excōicationis. Et intellige p̄dicta. q̄n damnus
mibi cōtingeret ex abkinentia societatis. Secus si
damnū cōtingeret excōicato. q̄ nō teneor sibi cōi-
care in fauore sui. Vide etiā Innoc. et Hosti. in. c.
nup. eo. n. qui dicunt q̄ in eadem camera possum
excōicato cōicare. si tibi sum p̄ factis meis. Non ei
tunc dico cōicare sibi. sed potius vti iure meo. a q̄
sine damno resilire nō possum. debeo tū vitare cōi-
onem oīno voluntariā: vt iacere secum in lecto: vel
prandere in eadē mensa. Nec obstant aliqua iura
q̄ vident cōtraria in hoc. q̄ illa p̄cedit ex sup̄abū
dante iusticia. et ita loquitur tex. in. c. oīs qui. xxiiij. q.
j. vbi quidā sanctus fugit de balneo. p̄pter sup̄ueni-
entiā cuiusdā excōicati. sed ius meū dimittere non
teneor. Possum ergo vti iure meo: p̄ntia excōicati
nō obstante.

Nunquid armiger vel seruies militi p̄t cōi-
care cum illis excōicatis. cum quibz dñs suis cōicat
Rū. fm. v. q. nō p̄t. licet excuset cōicādo dño suo
excōicato: vt dictum est.

Sed nunquid vasalli p̄t cōicare dñis suis excōi-
catis? Rū. fm. Ri. in. iij. di. xvij. q. nō. Nam ex-
cōicatio publica q̄dū illa est immodatus princeps
absoluti milites suos a iuramento fidelitatis quo te-
nebant ei. i. effectum illius obligatōis suspēdit. Et
hoc cōstitutum est in detestationem criminis. et vt
magis principes timeant contemnere ecclesiastica
p̄cepta. xv. q. vj. nos sanctorū. et c. se. Si tū dubius
est. vtrum princeps sit excōicatus vel nō. obedire
tenent. q̄ in dubijs superiorū obediendū est. xxij.
q. j. quid culpa.

An possit aliquid vendi seruienti excōicato vel
ab eo emi? Rū. fm. v. q. si emat vel vendat nomine
excōicati: nō est cōtrahendū cum eo: sicut nec cum
excōicato. Secus. si nomine suo aliquid tale faciat. dū
tū nō in fraudem.

Posito q̄ aliquis videat aliquē afferentē vena-
lia de mercato publice excōicato. nunquid tenebit
illum vitare? Rū. fm. v. q. p̄pter hoc solū q̄ videat
eos afferentes talia. nō teneor eos vitare. nisi aliter
innotescat mihi q̄ ibi ea emerint. De rebo autē ibi
emptis quilibet p̄t comedere et vti. si non fuit in
culpa emendi.

Quid si p̄byter locauit opas suas alicui dño: et
dñs excōicatus est? Rū. fm. Hosti. Si tpe locatio-
nis excōicatus erat non valuit locatio. Si vō po-
stea fuit excōicatus caueat ne ei seruiat in diuinis.
De contractu autē inito cum excōicato: an valeat.
vide s̄. Excōicatio. j. cōiter.

Drum excōicatus peccet si ingerat se cōioni ali-
orū? Rū. fm. Ray. sic. de cler. ex. c. illud. Et excōi-
catus etiā alios excōicatos vitare debet.

Drum si excōicatus intrat ecclesiā alij exire te-
neant? Rū. fm. Ray. Si manifestum est eum esse
excōicatum. alij exire tenent: vel p̄curare q̄ ille exe-
at. xj. q. iij. sicut apli. Si vō est occultū. tunc qui sci-
unt exhibent secrete et caute. ita q̄ nō sequat mani-

excōicatus ab alijs excōicatis vitari debet

festatio. si pnt. aliter no tribunt. extra eo. cum non ab hoie. Occulte nanq; excoicatus occulte dz moneri vt exeat. sed si no vult exire: tunc fiat q; dictuz est. Si aut excoicatus est in ecclesia: no ca orandi. h; p alio negotio. no video quare in eade ecclesia ora re no possim fru Inno. extra eo. c. nup. licet alij co tra quib; magis cosentit Host. *celebrat cora seia*

¶ Quid si qm excoicatus intrat ecclesiaz sacerdos iam incepit missam? Rñ. fm Ray. Si est occultu no debet dimittere officiu. vij. q. j. m. bil. Si vo est manifestum: moneat euz in publico vt exeat. Et si quidem no vult exire. r sacerdos nondum inchoa uit canonē. debet dimittere. ar. xxviii. q. j. ois quis. Si vo pntiq; ille intraret: vel postq; sacerdos euz vidit. iam canonem inchoauit. debet sacerdos pce dere in officio sil' cum eo qui assistit ei. i. ad missam seruit. Ita tñ. q; finito canone. r sumpto sacro. an teq; dicat postcoio. moneat illum vt exeat. de cose. di. ij. relatum. Concor. Host. r Hoff. q; si no vult exire: pot eum sacerdos eijcere. etiam si clericus sit Et si non pot eijci. in sacrificam rediens dicat post coionem. r oiones que restabant.

¶ Vtrum aliqui possint esse in iudicio coram iudici bus excoicatis? Rñ fm. vv. Si sunt de iurisditoe illoru r vocati ab eis stat iuri videt esse casus neces sitatis. Sil' et si coram eis conueniunt iniuriatores suos. nam hoc casu no solum est necessitas. sed r ta li coicant in his que ptinent ad salutem aie sue. sez reddere vnicuiq; ius suum. aliter aperiret via liber tatis raptorib;. Si aut in alijs casibus quis coicet hmoi iudicibus: puta. comedendo: vel similibus: no excusat. q; no sunt de psonis exceptis fm eun dem. vv.

¶ Vtriu clerici possint coicare epō suo publice ex coicato? Rñ. fm Hosti. no. xciij. di. miratus. r de ex. pre. c. fi. nisi forte essent eius seruicio deputati. q; tunc eode modo pnt sicut alij seruientes.

¶ Sed quid de monachis. An teneant coicare ab bati publice excoicato? Rñ. fm. vv. credo q; pos sint ei coicare. q; quasi de familia sut. Sed Ri. vbi s. epse tenet q; no. allegato. c. sacerdotes. ij. q. vij iuncta glo. q; talis abbas no potest pcepere. Preci pere em inferiorib; est actus legitimus. excoicatus aut maiori excoicatione est ab omnibus actib; legi timis suspensus. tum etiā q; monachi non tenent ei coicare. obedire aut est coicare illi. cuius pceptis obeditur.

¶ Quid si ille qui clericuz vei berauit iaz coposuit eum eo. vel etiā vadit p absolutione: vel si nondū est denunciatus? Rñ. fm Ray. In omnibus pdi ctis casibus cum vitare tenet quilibet. cum nondū sit absolutus. extra eo. cum desideres. r. c. a nobis. el. ij. r. c. cum no ab hoie. Qunti tñ ad curiā p abso lutione vendi pot r recipi pot. r coicari in his que ad viam ptinent.

¶ Quid si excoicatus iam iurauit stare mandato epi. r eps coicat ei. nunquid p hoc eps intelligitur eum absolueri? Rñ. fm Ray. no: immo incidit in minore eps. r alij coicantes.

¶ Vtrum sit orandum p excoicatis? Rñ. q; pro excoicato orari pot in pauato. sed no publice inter

in publico no cora p excoicato

oratioes que fiunt p membris ecclesie. et suffragia ecclesie que p tota ecclesia fiunt. excoicato no pnt Et addit Hosti. q; p excoicato no est orandū spe cialiter. intellige publice. Nam p hereticis in gene re in parascene orat ecclesia.

¶ Quid si teneor iuramento aliquid soluere in cer to termino. r ille interim excoicat. nunquid die ter mini adueniente teneor soluere excoicato? Rñ. fm Ray. non debeo soluere. xv. q. vi. nos sanctorum. Sz debeo deponere in ede sacra. Et sic vtiliter age tur eius negociū: vt p hoc citius veniat ad satisfi cationem. Sed Inno. dicit q; si quis cum iuramen to pmisit aliquid dare excoicato. cosulimus q; det Ma r seruies tenet ei seruire: vt pmisit. xj. q. ij. qm multos. Sed Panoz. in. c. inter alia. extra eo. tenet primā opinionē p text. illum. p locū a spali. Nam si spale est in filiis r mercenarijs r siliibus de quib; in. d. c. qm. ergo in alijs cotrariū erit quantum q; duret obligatio. q; no tencor coicare excoicato. nec debeo incurrere periculu aie. ex facto suo. Et glo. in. c. iuratos. xv. q. vi. idem tenet. r q; dz fieri depo sitio in ede sacra.

¶ Quid si quis recipit mutuum ab excoicato nun quid tenebit reddere in termino. durate adhuc ex coicatione: vel si coducit aliquid ab eo. p pco red dendo tpe excoicationis r hmoi? Rñ. fm Hosti. qui cotrabit cum excoicato. obligat ei quo ad natu ralem obligationē. ex qua si solutu sit. no pot repe ti. sed no quo ad civilem obligationē ex qua actio nascit. r pot peti. Et ideo no debet ei reddere. nisi post absolutionē. Dicitū casus depedet ab imme diate pcedeti. Vtrum excoicatis possit aliquid da ri? Rñ. fm. vv. pot ca humanitatis r in sustenta tionem. sez qm indigeret. nec expectanda est vltima necessitas. Et etiā li excoicatus petit hospitium non tenet quis expectare: donec ab alijs omnib; sit re pulsus. Et hoc intelligo solum quo ad necessaria vite: vt alimenta: vestes: r hospitium. Secus si pe tat alia vtenilia. vt securim. fossoriū. r hmoi. Ta men tantū posset indigere securi r hmoi. q; possit ei dari. qd arbitrio boni viri limitanduz est. Tho. etiam dicit. q; in illo casu in q; homo ex pcepto cha ritatis comunicare tenetur communicatio non phi betur.

¶ Quid de illo qui amico suo excoicato venienti comedere ad domū suam dimittit ei domum r cla ues: vel pmittit eum comedere sepatim. nunquid intelligit pncipare excoicato? Rñ. vv. Si hoc faci at in fraudem: vt sic eum no offendat. sed fauorez eius acquirit: incurrit minore excoicationē. Si aut faciat. q; timeret ne forte ille vim inferat: no incurrit Si vo facit: q; putat eum indigere hospio. vel ali mentis. pot eum ca humanitatis recipere facta de hoc prestatione: ne vel receptus credat hoc fieri p pter aliud. r alij qui hoc videret scandalizarent.

¶ Sed nunquid ab vxore vel familia excoicati pt aliquid accipi? Rñ. fm. vv. de bonis pprijs vxoris vel familiaris: si noie suo dederit: recipe possu mus. no aut de bonis coibus. aut de his que danē noie mariti: aut dñi r suo sil'. nisi forte a marito con cessum esset vxori. q; suo. pprio noie posset dare: nisi

Excōicatio. vii.

Hoc fieret in fraudem canonis.

¶ Quid si hospitatus sum in aliqua domo ad me tam. et supueniat et ingerat se excōicatus. nūquid teneor surgere? **Rñ. fm. vñ. Si est publice excōicatus: surgere teneor. nō obstante quocūq; scandalo. Si vō est occultus et nō possum sine eius nota: teneor nō surgere.**

¶ Sed an supueniēte publice excōicato teneat erire de domo? **Rñ. fm. vñ. nō. immo etiā lz scia aliquem publice excōicatu receptuz esse in aliqua domo: possum ibi hospitari. si tante capacitatis sit. q̄ possim eius cōionem vitare. de hoc vide s. in hoc c. q̄ si veniam inuitatus ad aliq̄ festum vel cōmuniū. et inueniā ibi aliq̄ excōicatum publice teneor recedere. nec debeo ibi epulari. licet sedeat ad aliam mensam: q̄ oēs taliter veniētes ad festū vel cōmuniū. sit inuicem cōicare dicendi sunt.**

¶ Nunquid possum recipere lras excōicati: vel eimittere. seu nuncios vel encenia? **Rñ. fm. vñ. nullo eorū licet: nisi in casu in q̄ licet ei loqui. Cum tñ scribit nō est salutāndus. sed loco salutāōnis solet dici. Spiritū consilij sanioris. vñ et qui verbo salutaf ab excōicato. nō d̄z eum resalutare. sed p̄r dicere. deus emendet vos. et h̄mōi. Qui aut munus ab eo recipit q̄uis nō liceat. tñ nō tenet reddere. s̄ inducendus est. q̄ vel in pios vsus conuertat: vel etiam bñfacere. si ad ruborē inducendū. excōicato remitteret.**

¶ Quid si aliquis assurgat: vel reuerentiā exhibeat excōicato. aut inclinēt ei salutāti se. aut moueat labia quasi resalutās eum. tñ nihil dicat? **Rñ. vñ. dicit. q̄ nō incurrit excōicationē. Sed Dir. lib. iij. dicit. q̄ hō loquit nō solum verbo. sed et nutu et signis. Et sic p̄dicta non vident licere. excepto ultimo.**

¶ Vtrum familiaritas aut pudor excuset p̄cipātes excōicato? **Rñ. fm. vñ. Si ē familiaritas que exprimit in. d. c. qm̄. excusat p̄cipantes. aliter nō.**

¶ Vtrum ignorantia excuset. **Rñ. fm. doc. q̄ ignorantia pbabilis facti excusat. extra de de. ex. mi. apo. stolicē. sed ignorantia inris nō. nisi illos. quibus licet ius ignorare: vt pueros nondū doli capaces. et h̄mōi.**

¶ Quid si scia aliq̄ habitū esse excōicatum. sed actu non aduerto et cōico ei? **Rñ. fm. vñ. si hoc facio subito. et nō aduerto. nō pecco nec in excōicationem incido.**

¶ Quō vitandi sunt illi de quorū excōicatione dubitat? **Rñ. fm. Tho. in quolibet. dubitatio de excōicatione aliquorum. Aut p̄cedit s̄ciam iudicium aut sequit. Si p̄cedit: puta. q̄ nondum est declaratum p̄ iudicium consensum. nō sunt vitandi. quousq; certo iudicio terminet. Sed si post concordē iudicium determinationem adhuc ambiguum sit magis est standum sententiē iudicium et illi vitandi sunt.**

¶ Quid si audiui ab aliquo dicente de seipso q̄ sit excōicatus. nunquid teneor eum vitare? **Rñ. fm. vñ. si audiui ab eo in confessione sacramentali. nō teneor vitare. q̄ nescio sicut homo. sed sicut deus. Si aut extra cōfessionem quis se dicit excōicatum**

fm oēs. eum vitare teneor solū in occulto. nisi esset excōicatus publice.

¶ Quid si audiui ab ep̄o. seu eius parochiali sacerdote. q̄ talis sit excōicatus? **Rñ. fm. vñ. Si aliq̄s p̄dicatorum dicat mihi denunciādo s̄ciam. et talis est casus de quo fieri solet excōicatio. debeo ei credere. et illuz vitare. Secus si dicat mihi cōmuni locutione. q̄ nō teneor credere. nec eum vitare.**

¶ Quid si prelatus: vel sacerdos parochialis dicat mihi q̄ vidit parochianū suū aliquid faciētem. p̄pter qd̄ incidit in excōicationem. nō aut est publicum. Nunquid teneor eum vitare? **Rñ. fm. vñ. Sive credam: sive nō: non teneor eum vitare. nec in publico nec in occulto. q̄tum ad vitandum periculum minoris excōicationis. Et multo minus si dicat mihi alius. Tamen si credaz: nō debeo me ingerere cōioni illius si possum sine scādalo. Et hoc ne dem illi materiā peccandi dum mihi se cōicat.**

¶ Sed quid si est publica fama: vel audio a fidedignis aliq̄ esse publice excōicatu? **Rñ. fm. Ray. Si publica fama est q̄ ipse sit excōicatus publice: vel q̄ notorie fecit aliq̄. p̄pter qd̄ incidit in maiorem excōicationem: teneor euz vitare. Similiter si audio a fidedignis q̄ eum audierunt denuncia ri: vel quia viderunt eum notorie fecisse aliq̄ ex quo incidit in excōicationem: teneor inquirere veritatem. et interim eum vitare. et in occulto et in publico: donec certificatus fuerim. Et nota Panor. in. c. illud. de de. ex. q̄ habens noticiam sine excōicationis etiam p̄ solam famā. debet abstinere a cōmunionē fidelium et sacramentorum. als peccat. et incidit in irregularitatem celebrādo diuina. Et in hoc est ille tex. valde notabilis. et quotidie cōtingit q̄ ep̄i excōicant in curia. et nō habent noticiam excōicationis. nisi p̄ solam famam. Et ex hoc eximit vnus casus in quo fama facit plenam pbationem. **Hec Panor.****

¶ Quid si parisiis audiui aliquem publicari et postea inuenio eum Bononie vbi de hoc nihil scit? **Rñ. fm. vñ. Dicunt quidā q̄ teneor eum vitare. vbiq;. Potest tñ benignius dici. q̄ si facile pbare possum excōicationez. vt quia habeo testes: vel instrumenta: teneor vitare. aliter non. nisi in illa dyo celi vbi est facta publicatio. vide tamen singularē teoriam limitantem multum p̄dicta. quam ponit Innoē. in. c. inquisitioni. extra eo. quam approbat Panor. in. c. ad nostram. el. iij. de iureiurā. et in. c. cū non ab hoīe. extra eo. q̄ si in vna puincia quis esset excōicatus notorie. et in alia puincia mihi soli pateret. q̄ debeo eum vitare ibi etiam in publico. quia non potest iste dici ab ecclesia toleratus quod nota.**

¶ Quid si audiui aliquem excōicari vel vidi incidere in excōicationem postea non vidi nisi post annum. Nunquid teneor eum vitare? **Rñ. fm. vñ. Si homo est talis qui credat timorofus. et tunc seruabat excommunicationem. et modo non seruatur possum eum credere absolutū. arg. extra de off. or. ex pte. Si vō non est talis. debeo eum vitare. si occultum est: occulte. si manifestū. publice.**

¶ Quid si sacerdos videat aliq̄ qm̄ missa d̄: au

dire eam stando extra ecclesiam et nolentem intrare nunquid debet presumere eum excoicatum et sic eum vitare: **Rñ.** fm. v. nō est cā sufficiens quare debeat talem reputare excoicatum vel interdictū. Si tñ est p̄nus sacerdos. qui tenet cognoscere vultū peccatis sui. debet inquirere ab eo. et ei vt melius p̄t consulere.

Quam liceat mihi hospitari in domo excoicati ipso absente. aut sumere inde necessaria. aut vinū ad celebrandū missam: **Rñ.** fm. **Glo.** Ray. q. nō licet. nisi recipiā ab vxore vel dispensatore eius. fm. q. dictum est s̄.

Quam liceat mihi hospitari. vel necessaria recipere in domo excoicati. quam inuenio sine custodia: **Rñ.** fm. **Glo.** Ray. si ex confidentia amicitie hoc facio: nō licet. quia sic quodammodo contra hoc cum eo. et obligo me ad antidota et ei cōmunicatio alibi si credo ei displicere cum scuerit: furtū aut aliud peccatum cōmitro. sed minorem excoicationez non incurro.

Quid de illo qui solitus est dare fratribus certam summam singulis septimanis. Et cum sciret q. in brevi excoicaret. rogauit vnum de amicis q. dictā summam daret fratribus p̄dictis vsq. dum reuocaret mandatum. p̄mittens se ei super hoc satisfacturum. nunquid fratres scientes hoc debeant recipere illam summam ab illo: **Rñ.** fm. **Glo.** Ray. si fratres hoc non pcurauerunt. nec peccabunt recipiendo ab illo amico. dante nomine suo. nec ille peccabit: qui ita sic puidit in futurum. p̄prio motu et pia intentione: sciens q. fratres non recipient ab eo tempore excoicationis. Si aut pcurantibus fratribus esset hoc factum illicitū esset. licet ille amicus p̄prio nomine daret: et fratres in hoc casu fraudem facerent canonis qui p̄hibet cōiccare cum excoicatis. Sed circa p̄dicta facta est magna modificatio: p̄ quamdam cōstitutionem factam cōstantie. et etiam in concilio Basiliensi. anteq. scissuram faceret. put recitat Archi. flo. in sum. in tractatu de celsis. quam dicit habuisse a fide dignis. et tenor talis est. Insuper ad evitanda scandala et multa picula. que cōscientijs timoratis cōtingere possunt. tenore p̄sentis misericorditer indulgemus. q. nemo deinceps a cōione alicuius sacrorum administratione. vel receptione. aut alijs quibuscunq. diuinis intus vel extra. p̄tertu cuiuscunq. snie. aut censure ecclesiastice a iure vel ab homine generaliter p̄mulgate. teneat abstinere. vel aliquem vitare. aut interdictum ecclesiasticum obseruare: nisi sentētia vel censura huiusmodi fuerit in vel contra p̄sonā: collegium: vel vniuersitatem: ecclesiam: cōmunitatem: vel locum certum vel certam a iudice publicata. vel denunciata specialiter et exp̄sse. cōstitutionibus apostolicis. et alijs incōtrarium facientibus nō obstantibus quibuscunq. Saluo si quem p̄sa crilega manuum iniectioe in clericum. sniam latam a canone adeo notorie constiterit incidisse. q. factum nō possit aliqua tergiversatione celari. nec aliquo suffragio excusari. Nam a cōione illius. lz denunciatus nō fuerit: volumus abstinere. iuxta canonicas sanctōes. hec in concilio Constantiensi

sub Martino. v. Et sic cōclusiue fideles nō tenent tales vitare in diuinis vel extra. nisi fuerint publicati. seu denunciati sp̄aliter et exp̄sse. Excepto casu de iniectioe manuum in p̄sonas ecclesiasticas notorie. Et ex p̄dictis p̄t r̄silio ad. q. quotidiana. Ecce papa dicit. Excoico: vel interdicto. **M. z. M.** cū factoz et p̄cipantibz sibi: **Hic. M. z. M.** sunt noiatim excoicati vel interdicti. Et iō sunt vitandi. factozes vsq. p̄cipantes nō sunt noiatim excoicati: vl' interdicti. nisi tñ in genere. Et ideo nō tenent quis eos vitare: quousq. p̄ iudicē noiatim specificent et denūcent. facta sibi p̄nus fide de p̄cipatione. siue fauore corū. hec **Asten.** li. vij.

Querit **Ri.** in. iij. di. xvij. vtrum absolutus ab officiali epi excoicati sit vere absolutus: **R.** q. aut epi instituit istū officialē postq. iam erat excoicatus aut nō. Si primo mō absolutus ab illo officiali. vere absolutus nō est. q. epi excoicatus maior excoicatione ab omni actu legitimo est suspensus. Et iō nō potuit instituire officialē. Si aut instituit eū anq. esset excoicatus. tunc distinguitur: aut cepit vti officio anteq. epi excoicaret: aut nō. Si sicut planū est q. vere absolutus est: nisi sit aliud quod obstat **Si nō:** tunc vt dicit aliqui absolutus ab illo non est vere absolutus. q. exq. nō cepit vti officio anq. epi excoicationē. supueniente epi excoicatione expirat iurisditio. Qd. declarat p̄ hoc. q. si epi corp. aliter moreret. aut deponeret anteq. officialis inciperet vti officio suo. iurisditio ab epi sibi p̄missa expiraret. extra de of. dele. lz. in glo. **A** si volunt isti dicere de excoicatione supuenire. Sed ista opi. nō placet **Ri.** et dicit nō esse sile qd. adducit. q. mors aufert p̄tatem. et depositio aufert impetū p̄tatis executionē. Excoicatio autē nō. h. suspēdit eā vsq. ad tps. vnde videt dicendum q. possit p̄cedere. et talis ab illo absolutus vere absolutus est. hec probari possunt extra de off. vi. romana. li. vi. in tex. et in glo. et in. d. c. lz. in glo.

Querit etiā idem **Ri.** ea. dist. xvij. Vtrū iudex delegatus post reuocationē cōmissionis sibi facte possit anq. reuocatio cōmissionis ad eum puenire potuerit aliquē excoicare: **Rñ.** q. sic. q. anq. ad eū reuocatio cōmissionis pueniat: remanet penes eū p̄tās. q. sibi fuerat cōmissa. extra de p̄u. auditis. in glo. **I**bi enī dī. q. in iudice tenet qd. facit. donec intelligit iurisdictionē reuocatā. Alij autē p̄babiliter r̄ndēt ad. q. q. aut ille qui reuocat cōmissionē interdicit et exp̄mit q. sit irritū et inane quicquid extūc p̄ delegatū fuerit attentatū: aut non. Si primo mō: nō tenebit sententia lata postea a delegato. Si nō tenebit sententia. **I**dem tenet **Danoz.** in. c. audita de resti. spol. vbi dicit. q. si in literis secundis reuocatoijs papa apponit talia verba. per que clare patet eum voluisse gesta per priores iudices a tempore date secundari nō valere. Et tunc indubie siue iuste: siue iniuste. p̄cesserint iudices. nō d̄z valere p̄cessus: vtputa. apposuit clausulam decernentē irritū et inane quicquid gestum fuerit p̄ priores l̄ras et. vt in. c. j. de concef. p̄ben. li. vi. Quandoq. simpliciter reuocat iurisdictionem priorum iudicum forte cōmittendo secundis. et tunc ante noticiam se-

Excoꝛdicatio. viij.

eundarum l'arum valet processus agitatus p' pri-
mos tam in partes. q̄ contra tercioꝝ impediētes
iurisdictionem. ⁊ de hoc est casus in dicto. c. audita
Non eū videt' papam cum graui p'uidicio par-
tis velle annullare processum ignozanter factum.
Et hoc intellige quando ex reuocatione p'uidici-
um generatur tercioꝝ. als aut non valet actus. licet
ignozanter gestus: vt in dicto. c. j. Vñ si papa dat
p'iuilegium vni. vt non possit excoꝛdicari ab or-
dinario. nō valet excoꝛdicatio lata ab ordinario
etiam ignozanter: vt in. d. c. j. Si autē verba essent
ambigua ⁊ generalia: vt in. d. c. audita. quia man-
dabat reuocari quicquid esset immutatum in cau-
sa: a tpe missionis nunciij. ⁊ tunc non tenet reuoca-
tio processus legitime attentati. Ratio: q' cum fa-
ctum sit odiosum ⁊ alteri parti p'uidicatum. de-
bet fieri stricta interpretatio. Et sic debet intelligi de
mutatione facta p' violentia: seu quālibet p'sumpti-
onem. Et nota p'dicta q' faciunt ad multa.

Excoꝛdicatio. viij.

Secz minor. hec excoꝛdicatio est que se-
parat a sacramentis percipiendis. extra
de de. ex. mi. si celebrat. Que quidem quo ad deuz
cōtingit ꝑꝛito peccatum mortale committit. xj. q. iij. audi.
Et talis eucharistiam et cetera sacramēta
recipit in sui damnationem. Sed quo ad ecclesiaz
infligitur minor excoꝛdicatio ipso iure. ⁊ prohibentur
sacramenta. p'imo quidem ⁊ p'ncipaliter
cum quis communicat excoꝛdicato: vt dictum
est s̄. Excoꝛdicatio. vi. Secūdo cum quis sacri-
legium committit. xvij. q. iij. si quis inuētus. Ter-
cio cum quis est notorius fornicator. qui fm̄ Ho-
sti. ⁊ Jo. an celebrando efficit irregularis. licet In-
no. in. d. c. si celebrat. teneat oppositum. Sed Pa-
noz. ibidem dicit. q' tota difficultas consistit in vi-
dendo. an notorius fornicator sit directe suspēsus
ab homine vel canone in penam. An sit illa suspē-
sio indirecta: vel quia alij p'hibentur audire ab eo
diuina. vt facilius respiciat. et refert se ad nota. in.
c. vestra. de coha. de. vbi concludit q' notorius for-
nicator: ⁊ indubitabilis. celebrādo efficit irregula-
ris. als secus. de hac materia vide s̄. Clericus. iij. ⁊
j. Irregularitas. ij. et. c. Suspensus. Quarto. cum
quis recipit ecclesiam de manu laici. ⁊ sic eaz tenet
xvj. q. vij. si quis deinceps. Quinto. in dissidenti-
bus pauperum; oppressoribus; manifestis raptoribus
publicis vsurarijs meretribus. qui large dicitur
excoꝛdicati in quantum oblationes eorum ad al-
tare non recipiuntur. Sexto in illis quibus denegatur
ecclesiastica sepultura. de quibus. j. Sepul-
tura. iij. Septimo in quolibet notorio peccatore.
lxxvij. dist. neq. ⁊ di. xcv. illud. xij. q. ij. p' obeun-
tibus. et ibi glo. de conse. di. ij. p' dilectione.

Quis est effectus minoris excoꝛdicationis? Rñ.
p'ncipalis effectus est q' talis remouetur a percip-
tione sacramentorum. Et si se immisceat: mortali-
ter peccat. non tamen incurrit irregularitatem eti-
am si celebrat. Peccat etiam conferendo sacramen-
ta. sed ab eo collata non carent virtutis effectu nec
prohibetur eligere. nec ea que iurisdictionis ratōne

sibi competūt: exercere. Si tamen talis electus fue-
rit scienter. eius est electio irritāda. d. c. si celebrat.
Vide tamen quod dicit Panoz. ibidem q' vincu-
lum excoꝛdicationis minoris reddit ipsum ex-
coꝛdicatum inhabilem ad officium consequen-
dum: adeo. q' ipsa electio p' quam incipitur matri-
monium spirituale de eo facta. non valet. vnde vt
dicit Inno. nec dignitatem: nec aliquem canoni-
catum excoꝛdicatus minor. consequi potest. ni-
si prius ipsum peniteat ⁊ absoluat. Ratio reddi-
tur in litera. quia excoꝛdicatio minor suspendit
a participatione sacramentorum. Sed ille qui eli-
gitur vel promouetur ad aliquod beneficium. p'nci-
paliter eligitur: vt exerceat se in sacramētis eccle-
sie. vnde cum ille sit p'iuatus sacramentis. eligi nō
potest. Et hoc inferitur. q' prohibitio alicuius actus
impedit omne id. per quod p'uenit ad illud. Lo-
ratio. ff. de spon. Et tñ que sunt iurisdictionis actiue:
potest exercere. De irregulari tñ qui recipit benefi-
cium dum est irregularis. Glo. Ray. putat: q' im-
petrata dispensatione super irregularitate. non in-
digat dispensatione alia. Nec est simile de excoꝛ-
dicato: vel suspēso sententia iuris vel hominis.
Nam irregularitas non est nisi quoddam impedi-
mentum ex defectu sacramenti: vel canonica con-
stitutione p'ueniens. Sed quibusdaz alijs vide-
tur eadē ratio in irregulari. que ⁊ in interdito vel
suspēso. quia similiter est inhabilis ad executionē
officij. sine dispensatōe. extra eo. cum illorū. Et ista
rō videt' ponderari in. d. c. si celebrat. Et q' officiu
dat' ppter beneficium.

Utrum excoꝛdicatus minor possit intrare ecclesi-
am: Rñ. q' sic. ⁊ ad missam ⁊ ad osculum pacis ad-
mitti pōt. q' vt dictū est excoꝛdicatus minor est solū
p'iuatus a p'ceptione sacrorum.

Exemptus. Utrum ha-

bens p'iuilegiū. q' non possit excoꝛdicari
ab ordinario. possit ab eo excoꝛdicari
Rñ. Rñ. in. iij. di. xvij. q' aut habēs tale p'iuilegi-
um allegat ipm̄ in sui defensionē anq̄ contra ipm̄
ferat snia. aut nō. Si p'imo mō. nō valet snia p'ra
ipm̄ lata ab ordinario. Si secōdo mō. aut illud p'iuile-
giū ē publicatū: aut nō. Si est publicatū: nō tenet
snia. Si nō est publicatū. aut ē notū iudici. aut nō.
Si notū est iudici. credo q' nō valet snia ab ipso p'
p'iuilegiatū lata. ar. ad hoc extra de ap. si duob. in
tex. ⁊ in glo. Si aut nō est iudici notū: nec p'iuilegi-
atus fuit in longo tenore libertatis. tunc tenet snia
ar. d. c. si duob. Et hoc intelligo. nisi in p'iuilegio
esset clausula irritans. quia tunc non valeret snia.
Si vō p'iuilegiatus allegat p'iuilegiū nō publica-
tum. nec iudici notum. nec fuit in longo tenore li-
bertatis illius. ⁊ iudici petenti p'iuilegiū sibi osten-
di. non vult illud ostendere. nec clausula cōtinētē
suā libertatē. tenebit snia si ferat contra eum. extra
de p'iu. cum p'sone. li. vj. Nec ppter ostensionem
p'iuilegiū sequentē. iudicabit sniam fuisse nullam.
vel etiam reuocandam. hec Rñ. Adde p'dictis qd
notat Panoz. in. c. cum ordinem. de rescrip. q'
vbi cūq' notorium est citatum non tenet ad co-

Excoꝛdicatio minor

Sacerdotium
Fornicator

parendum non potest index procedere contra eum contumacem. Secus si non constat notorie. Et p hoc facit. qd si episcopus citat istos fratres mendicantes. qui notorie sunt exempti. et iam sunt tolerati in privilegio exemptionis: qd ipsi non tenentur comparere etiam ad allegandum eorum privilegium. Et nota qd in hoc multi simplices iudices decipiunt. hec Panor. Et ideo cum fratres minores et multis privilegijs habeant: qd ab ordinarijs excoicari. suspendi. vel interdicti non possunt. cum clausulis irritantibus et annullantibus quicquid p p dicitos secus factu fuerit. Patet qd non tenet. vt patz p mare magnum. *de. xlj. quod incipit virtute conspicuos.*

Pone: papa concessit privilegium cuidam monasterio monialium: vt non tenerent ad pcuracionem legatorum. etiam si in lris eorundem dicat vt tam non exempti: qd exempti teneantur ad hoc onus. nisi de isto indulto concessio monasterio. fiat mentio de verbo ad verbum. Demum papa concessit legato: vt possit exigere pcuracionem a quibuscunq; psonis etiam exemptis. qd qd talia sint privilegia. qd de eis sit fienda mentio de verbo ad verbum. que voluit in istis lris haberi pro expressis. **Q**uerit. nunquid p has lras legatorum sit derogatum illi privilegio? **Q**uestio videt satis dubia: vt refert Panor. in. c. cum instantia. de cens. Et dicit feda. renuisse primum non esse sublatum p secundas lras. quia de privilegio debet fieri mentio. ad hoc vt ei deroget: vt in. c. veniens. de pscript. et notatur. *xxv. q. ij. In summa. et in. c. j. de rescriptis.* Nec sufficit mentio generalis. sed requirit specificata: vt in. c. ij. de dolo et cotra. Item si diceremus oppositum. primum privilegium esset inutile. cum papa semper concedat plenissimas lras legatis. Sed postmodum idem feda. consilio. *xlvi. mutavit sententiam tenendo contrarium.* Nam per verba generalia plenissima reuocantur omnia privilegia: statuta. et consuetudines. vt est bonus text. in *de dudum. de sepul.* Item si diceremus cotrarium. iudice recte diminueretur potestas pape. nam cum privilegia consistant in facto. et papa non habeat omnium memoriam: impossibile foret qd de omnibus huiusmodi privilegijs faceret mentionem de verbo ad verbum. Nam satis est qd appareat de intentione sua. volente reuocare talia privilegia. **C**onclude ergo. qd tam in hac materia qd in alia. debemus semper edo: dare primi et secundi tenorem. Et fm eorum vim iudicandum. vel p privilegio. vel p reuocatione. **E**t faciunt predicta ad materiam testamentorum. hec Panor. Idem tenet *Car. in. de. j. de sepul. vbi dicit. qd si in secundo est aliqua specialis expressio. p quam aperte colligit mens dispositis. hoc sufficit ad reuocandum priorem dispositionem etiam si in primo diceret. qd oporteat exprimi nomen talis sancti et huiusmodi.* Et refert *Hart. in. l. si quis in principio. de le. iij. tenere. qd si testator dicit. non obstante quocunq; alio testamento. etiam si in eolunt verba derogatoria. talis expressio dicit specialis. et sufficit ad reuocandum.* **N**ec *Car. Et ad hoc bonus text. in. de. dudum. preall. et glo. sup*

ver. verbo dicit. hic videt expressum qd valeat privilegium vel gratia apostolica de qua constat. licz scriptura sup ea confecta non sit. **A**lius est bonus text. in. c. alma. de sen. ex. li. vj.

Exempta ecclesia et monachi. vel canonici: vel conuersi et perpetuo oblato intelliguntur exempti. non autem presbyter qui parochianorum curam habet. quo ad ea que ad ipsam curam pertinent. nec ipsi parochiani. extra de priuil. per exemptionem. li. vj.

Si eximantur canonici alicuius ecclesie. non propter hoc sunt exempti clerici. sed bene econuerso. scilicet qd exemptis clericis intelliguntur exempti: tam canonici. qd alij clerici. d. c. per exemptionem. **S**ed ipsa ecclesia non est propter hoc exempta vt ibi. **E**t quo habes qd appellatiōe canonicorum non veniunt clerici. sed bene econuerso. **I**tem inferitur qd appellatione continentis. comprehenditur contentum. non autem econuerso: vt ibi. vbi dicitur. qd exempto clerico alicuius ecclesie. non ppter hoc ecclesia ipsa est exempta. **S**ed dubitatur. de. l. ciuibus. ff. de re. dub. vbi habetur qd si legatum est factum ciuibus alicuius ciuitatis. intelligitur legatum esse factum ipsi ciuitati. ergo eodem modo hic exemptis clericis. debet et ipsa ecclesia esse exempta. **R**espondetur qd ideo legatum factum ciuibus in genere intelligitur esse factum ciuitati. quia est res fauorabilis. et consequenter extendenda. **N**ic vo agitur de re odiosa. hoc est privilegio per quod derogatur potanti ordinare. ideo restringenda.

Per monasterium seu locum exemptum intelligi debet tam de ipso qd de cimiterio. et de domibus monasterij. pratis. ortis et aris que sunt iuxta ecclesiam. ar. *xij. q. j. necessaria. et c. nulla.*

Fratres minores sunt privilegiati. Ita qd ratiōe deicti. vel cotractus. vel rei. non possunt conueniri. vt in dicto privilegio. virtute conspicuos. **E**t cum clausulis irritantibus etc.

Legatus de latere fm *Ho. in. c. quod translationem. de offi. le. potest cognoscere de causis contra exemptos. quia per privilegium eximuntur a potestate episcoporum et huiusmodi. sed non pape vel legatorum eius. Secus tamen de alijs legatis. Fratres tamen minores sunt exempti a iurisdictione dictorum legatorum de latere. vt patet in privilegio Bonifacij. quod incipit. inter ceteros. et infra vbi dicit. **E**t pterea nolentes omnino. vt quis qd cuiuscunq; sit ordinis. dignitatis. conditionis. aut status. vos generaliter. aut specialiter. ac prefatum ordinem super exemptione ipsius. ac alijs vestris dictiq; ordinis libertatibus et immunitatibus. quibuscunq; sub quavis forma. vel expresse verborum: vobis et eidem ordini ab apostolica sede concessis impugnare. turbare. vel quomolibet molestare. vos et ordinem ipsum ab omnium et singulorum quorumlibet prelatorum et personarum ecclesiasticarum omnimoda potestate et iurisdictione. prorsus eximim? de apostolice plenitudine potestatis. **D**ecernentes vos et ordinem supradictum immunitate: nullosq; medio eidem sedi et soli tantummodo romane pontifici subiacere. **H**ec ibi.*

Falsitas. Queritur an

Falsa latinitas viciet rescriptum apostolicum: **Ri.** **Panoz.** in. c. ad audientiam. de rescriptis p declaratione dicte. q. facit tres regulas. Prima est: q. ad hoc q. falsa latinitas viciet rescriptum pape: d. esse manifesta. Non autem sufficit q. sit dubitabilis. Secunda regula q. si falsa latinitas potest saluari p figuram. non viciat rescriptum. Et de his figuris vide glo. in. c. forus. de ver. sig. Et hoc facit ad. q. Dicebat in quodam rescripto aplice. q. rectores hospitalis et alie persone que degere contingunt in eodem possent ibi sepeliri. nunquid rescriptum illud viciet p illam falsam latinitatem? Nam ubi dicebat q. debebat dicere. quas Jo. an. consuluit q. non viciat: q. potest saluari p sensum. Nam illud verbum que. potest esse neutri generis et pluralis numeri. et facere relationem ad verbum. persone. et ad verbum. rectores. et erit casus accusatiui. Item presupposito. q. simpliciter sumat illud verbum. que. vt faciat relationem ad verbum. persone. tunc cur sit modicus defectus non debet viciare rescriptum. ar. in. c. ex parte. de si. instru. Et sic elice secundam regulam. q. si falsa latinitas surgit ex modico defectu alicuius lre vel tituli: non viciat rescriptum.

¶ Quare autem falsa latinitas viciet rescriptum? **Glo.** in. d. c. ad audientiam. dat rationem dicens: q. rescriptum pape: p multas manus transit. et cum multa maturitate decoquit. Et ita nullum vicium continere debet. vni contra istam presumptionem non est admittenda probatio. Et **Dir.** li. iij. tit. iij. sequit glo. dicens. Secus esse in rescriptis impatoris et inferiorum lris. vel actis iudicum. q. non cum tanta deliberatione procedunt. Et in instris tabellionum: quorum fides auctoritati tabellionis innitit. vide etiam **Panoz.** in. d. c. ex parte. vbi dicit q. non solum defectus lre non viciat rescriptum. immo etiam fm **Inno.** defectus dictionis vel orationis non viciat: dummodo dependat intellectus materie. quous aliqui dicant fm eum. q. si est intolerabilis error in lra: vel dictio: secus. prius tunc dictum plus placet **Inno.** Nam p bullam tollatur suspicio et oculi officialium sepe fallunt: vel posset distingui fm **Host.** inter rescripta gratie et iusticie. d. **Car.** idem tenet in rescriptis gratiosis: dummodo sensus non mutet. Ad plus placet **Panoz.** p nota. in. c. cum venerabilis. de relig. do. Secus si sensus mutaret: vel induceret equiuocato. Nam tunc defectus lre viciaret: vt in. c. inter dilectos. de si. instru. Et ex predictis pnt decidi multe quonnes.

¶ Quidam impetrauit ecclesiam sancti Pancracij. In lra do dicebat **Paneracij.** Ita q. erat mutata lra. c. in. e. An ex hoc viciet rescriptum? d. **Car.** vt refert **Panoz.** vbi s. dicit tenuisse q. no. Sicut enim defectus lre non viciat vbi constat. de sensu: vt hic. Ita et si vna lra ponat loco alterius: vt in. q. nostra dummodo ex alijs appareat papam intellexisse de illa ecclesia sancti Pancracij. Secus si induceretur equiuocato.

¶ Alia questio. Papa mandat in rescripto impetrantem debere mitti in copalem: et fuit omissum verbum: possessione. d. **Car.** dicit obtinuisse: q. p.

pter hoc non viciat rescriptum: q. p alia verba apparebat de intentione pape. q. submittebat. et defendas inductum. Idem die si p positionem vnus lre loco alterius induceret falsa latinitas. Sicut accidit in facto. Dicebat enim in quadam indulgentia. ppetuis temporibus duraturis. debebat enim dicere duraturas. Et sic. a. fuit mutata in. i. Refert enim se consuluisse p hoc non viciari: tum q. hodie curia non admittit exceptionem false latinitatis: tum per predicta. q. si cut defectus lre non viciat. Ita et si vna lra ponat loco alterius.

¶ Donec q. rasura sit facta in loco suspecto. nunquid viciabit totum instrum. An solum illa ptem. cui coheret? **Oldra.** tenet q. non viciet totum. Secus in dicto testium. nam illud viciat totum ratione partis false. q. testis ex hoc reddet piurus. Et intellige qm instrum habet plura capita separata. Vide ad predicta c. ex lris. extra de si. instru. vbi habet q. rescriptum aplice. ppter rasuram in loco non suspecto non censetur viciosum: nec tunc pars potest corrigere. seu abradere si dependit errorem. immo careret oino comodo rescripti. et vide glo. singulari in. d. c. cum venerabilis. et ibi **Panoz.** q. rasura reddit suspectum instrum si est facta in loco suspecto. etiam si videat deposita eadem manu: q. reperunt multi scietes adulterare scripturas aliorum. Ideo sume hanc cautela. q. vbi curia notarius errauit ita vt oporteat aliquid radere iterum reponere: vel facere aliquam lram in margine. debet notarius ad euitandam suspicionem in fine instrum continuando se facere mentionem qualiter ipse rasit tale verbum: vel q. fecit talem lineam in margine. hoc etiam voluit **Arch.** **S.** is ita. xxxv. q. j. videt etiam pbari in. l. in fraudem. ff. de te. mili. et ibi hoc tenet **Bar.** Et ita habet hodie stilus notariorum qm rasura est in loco suspecto: tunc non est necessaria. si ex precedentibus vel subsequentijs potest elici veritas eorum q. cancelata sunt: vt ibi notabiliter dicit glo. Item nota glo. in. c. licet. de cri. fal. q. si lre essent clause rasura non noceret. Et nota fm **Hosti.** q. in curia est canon late sine in quemcumque alium ab officialibus sup hoc in curia deputatis. qui rescripto bullato: vel notato mutata vna figuram in alia: siue lram: vel etiam dimidia abaserit deleuerit cancelauerit vel mutauerit. sine illorum: ad qs spectat: data licentia. Et dicit q. sepe publicat in curia: vt non possit quis pretendere ignorantiam. Posset tunc impetrans sine aliqua pe. ia totam lram lacerare: ac etiam bullam. Nam licitum est cuiuslibet iuri suo renunciare. Et ex hoc habes q. simplex notarius qui lras apostolicas scripsit. non potest illas corrigere sine licentia officialis ad hoc deputati. Et vide **Ri.** in. iij. di. xvij. vbi querit. vtrum inuenies lram pape cuius efficacia iam expirauit: vt q. fuit data ad tps qd iam transijt. et ludo non intentione vtendi et aliquam lram in ea male formatam reformare: vel punctum facit: vel p quemcumque alium modum aliquid in ea immutat: sit excoicatus: et concludit q. sic. q. quis illa lra non immutata sit inutilis. tunc p rasuram sic mutari posset vt utilis appareret. Verbi gratia si ibi erat scriptum. Post triennium minime vulturus. Et pro triennio poneret quinquennium.